KVINNOFEJD

KVINNOFEJD

PJÄS I TRE AKTER

AV

JACK LONDON

ÖVERSÄTTNING AV
ERNST LUNDQUIST

STOCKHOLM
A.-B. BOHLIN & Co.

STOCKHOLM 1920
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

AKT I.

Alaskakompaniets handelsbod i Dawson.

AKT II.

Försal i Pioneer Hall.

AKT III.

Freda Moloofs hydda.

Händelsen tilldrar sig under loppet av tretton timmar i Dawson (Nordväst-territoriet) 1897.

PERSONER.

Freda Moloof, dansös.
Floyd Vanderlip, Eldoradomagnat.
Loraine Liznayi, ungerska.
Kapten Eppingwell, Förenta staternas regeringsombud.
Mrs Eppingwell, hans hustru.
Flossie, trolovad med Floyd Vanderlip.
Sitka Charley, indiansk hundkörare.
Dave Harney, Eldoradomagnat.
Prince, gruvingenjör.
Mrs Mc Fee, som övervakar moralen.
Minnie, Freda Moloofs tjänstflicka.

Hundpådrivare, kurirer, guldvaskare, indianer, ridande polis, bodbiträden o. s. v.

KARAKTÄRISTIK AV DE UPPTRÄDANDE PERSONERNA.

Freda Moloof. Grekisk dansös. Talar med lätt utländsk brytning. Välväxt, smärt men icke för spenslig. Obestämd ålder, kanske ej mer än tjugufem år. Hennes pälsverk det praktfullaste i hela Yukonlandet från Chilcoot till St. Michael's, hennes namn i var mans mun.

Floyd Vanderlip. Eldoradomagnat, ägare av ett par millioner. Enkel, primitiv, nästan barnslig i sina känsloutbrott. Men en hedersman och karlaktig, en man som har utfört en mans gärning i världen. Har smekt flera skovelhandtag än kvinnohänder. Väldig kropp, kraftiga muskler, naivt ansikte, det slags man som kvinnor av den rätta sorten kunna linda om sitt finger.

Loraine Liznayi. Ungerska, ansedd för rik, reser i Klondyke för sitt nöjes skull och av äventyrslystnad. Har sin bästa ungdom bakom sig, men spelar ung med ganska stor framgång. I första stadiet av avtagande korpulens. Mörkögd, en briljant, bländande brunett med internationellt rykte som hon förvärvat på den tiden då hon satt modell för berömda konstnärinnor och tog emot kardinaler och prinsar.

Kapten Eppingwell, Förenta staternas regeringsombud.

Mrs Eppingwell, hans hustru. Tjugufem à tjuguåtta år. En av de kyliga kvinnorna med god hälsa, självbe-

härskning och dämpat sätt. Brunt hår, halvblond typ, ovalt ansikte med kamé-drag. En kvinna som icke är pedantiskt fullkomlig, men handlar efter principer och alltid vet vad hon gör.

Flossie. Aderton eller nitton år. Av den mjuka, hängivna sorten, med älskligt barnslig mun, urrigt hår och ögon glittrande av sorglös obekantskap med livet.

Prince. Ung gruvingenjör. Hygglig karl, manlig typ.

Mrs Mc Fee. Nära fyrtio, skotsk brytning, fula, skarpa drag, vars näsa vill sticka sig i andras affärer. Så pedantiskt fullkomlig att det verkar frånstötande.

Sitka Charley. Indiansk hundpådrivare som kommit sig upp och suttit så länge vid de vita männens eld att han nästan blivit som en av dem. Nästan lika högväxt som Vanderlip och kapten Eppingwell.

Dave Harney. Eldoradomagnat, yankee, förtjust i sötsaker, skarp då det gäller affärer. Lång, mager och gänglig. Knegande gång. Talar långsamt och släpigt.

Minnie. Kylig och flegmatisk ung kvinna.

Poliskonstapel. Ung man med små ljusa mustascher. Engelsman, hederlig, lugn, men lätt förlägen. Han säger visserligen ofta "Ursäkta", men är aldrig ett ögonblick rädd.

FÖRSTA AKTEN.

Alaskabolagets handelsbod i Dawson. Klockan är elva en kall vinterförmiddag. Till vänster i förgrunden en mycket stor kamin med vedbrasa. Bredvid den en vedkorg full med tallved. Längre bort till vänster en dörr betecknad "Privat". Till höger dörr åt gatan; vid väggen kvastar till att sopa snön av mockasinerna. I fonden en lång disk som upptar rummets hela bredd, endast med en smal öppning i vardera ändan så att man kan komma in och ut. På disken stå stora guldvågar. Bakom disken långa rader av hyllor, på två ställen avbrutna av vanliga smårutade fönster som i boningshus. En matt, grå dager strömmar in genom fönstren. Dörrar och fönsterramar äro av grovt, omålat furuvirke. Hyllorna nästan tomma, här och där litet lergods (krukor, bunkar och tekannor) eller manufakturvaror (t. ex. pappaskar och tygpackor). Väggarna i butiken äro stockar diktade med brun mossa. På disken ligga pälsar, mockasiner, vantar och filtar uppstaplade eller utbredda till påseende. Framför disken en mängd snöskor, järnspett, skovlar, yxor, vaskpannor, yxskaft och avlånga Yukonkaminer av plåt. Karaktäristisk är frånvaron av födoämnen i någon mera betydande mängd. På hyllorna några champignonburkar och olivflaskor.

Omkring kaminen stå flera guldgrävare med ryggen åt kaminen och händerna på ryggen, klädda i dräkter av grovt, bastant ylletyg, med vantar som hänga ned från halsen på långa skinnremmar och pälsmössor med uppfällda öronlappar. *Prince* står vid kaminen. En indian lägger stora vedträn på elden. Ridande polis går ut och in. *Sitka Charley* undersöker snöskor, böjer och provar dem. Bakom disken flera biträden, en av dem handlar med en skäggig guldgrävare vid högra ändan av disken.

Guldgrävaren (bedrövad.) Finns det inget mjöl?

Biträdet (skakar på huvudet.)

Guldgrävaren (ännu mera bedrövad.) Inga bönor?

Biträdet (skakar på huvudet som förut.)

Guldgrävaren (med ytterligare stegrad bedrövelse.) Inget socker?

Biträdet (lämnar disken och närmar sig kaminen, synbart förargad, skakar livligt på huvudet; halvvägs möter han guldgrävaren som går baklänges framför honom.) Nej, nej, nej, säger jag er! Inget mjöl, inga bönor, inget socker, ingenting alls! *(Värmer sina händer över kaminen och bligar ilsket på guldgrävaren.)*

(Dave Harney kommer in från höger, sopar snö från mockasinerna och går över golvet till kaminen. Han är lång och mager, har slankig, knegande gång och hör intresserat på vad biträdet och guldgrävaren säga. Han vill tala, men hans mustascherade mun är så igenisad att han ej kan få upp den. Han lutar sig över kaminen för att tina upp isen.)

Guldgrävaren (till biträdet med stigande vrede.) Det hjälper inte att du spelar hög och stursk, du din lilla knodd. Vi vet allesammans vad ditt förbannade bolag har för konster för sig. Ni gömma undan matvarorna

för att dyrka upp priset, det är hela saken. Hungerpriser, det är det ni vill ha.

Biträdet. Se på hyllorna, människa! Se på dem!

Guldgrävaren. Ja, men magasinerna? Fullpackade med matvaror ända upp till taket!

Biträdet. Det ä' de visst inte.

Guldgrävaren. Ni påstår kanske, att de ä' tomma.

Biträdet. Nej. Men den smula livsmedel som finns där tillhör "surdegarna" som lämnade in sina order i våras och i somras innan ni ens hade någon tanke på att fara hit upp. Och till och med surdegarna ha fått sina ransoner nedsatta till hälften. Håll käften nu. Jag vill inte höra mera. Ni nykomna ska inte tro att ni kommer att befalla här, för det blir ingenting av. *(Vänder guldgrävaren ryggen.)* Förbannade bråkmakare!

Guldgrävaren (förkrossad och rädd, inte för biträdet, men för hungern.) Men Gud i himlen, vad skall jag ta mig till? Jag har inte femtio skålpund mjöl för hela vintern. Jag kan betala för min proviant, bara ni vill sälja den till mig. Ni kan väl inte låta mig svälta!

Dave Harney (rycker den sista istappen ur mustascherna och slänger den utåt golvet. Han talar släpigt.). Å, ni veklingar, ni äcklar mig. Ni ä' då de uslaste kräk. Bättre karlar än ni ha svält här i landet, och aldrig såg man dem lipa för det, fast de va' bara ben och skinn. Vad tror ni det här livet är? Ett söndagskolifej? Ni har ju alldeles nyss kommit hit, och redan är ni alldeles modlös. Se på mig — jag är en gammal veteran, en äkta surdeg, och det är jag stolt över! Jag kom till det här landet innan det förbannade kompaniet fanns, jag fiskade själv min frukost och sköt själv min middag. Och då fisken inte nappade och det inte fanns något vildt, spände

jag bara till svältremmen hårdare och drog mig fram, levde på bär och åt i nödfall upp mina mockasiner. *(Triumferande.)* Å, i det här landet får man minsann lära sig att inte vara så kinkig.

(Guldgrävaren imponeras av att ha att göra med en veteran, blir djupt modfälld under hans harang, drar sig undan bakom andra guldgrävare och lomar ut till höger.)

Dave Harney (tar upp ett papper ur fickan och räcker fram det). Nå, hör nu bokhållarn, vad är det här?

Biträdet (ser flyktigt på papperet.) Ett proviantkontrakt.

Dave Harney. Vad gäller det?

Biträdet (motvilligt.) Tusen skålpund matvaror.

Dave Harney. Säg om det där.

Biträdet. Tusen skålpund matvaror.

Dave Harney. Och hur mycket socker?

Biträdet (ser i papperet.) Sjuttiofem skålpund.

Dave Harney (triumferande.) Så vill jag ha det också. Kunde väl tro att jag hade läst rätt.

Biträdet (efter en paus.) Nå?

Dave Harney. Den där lilla fräcka lymmeln i magasinet sa' att jag bara kunde få fem hundra skålpund på det här papperet och inte någe socker. Vad skall det betyda?

Biträdet. Det betyder fem hundra skålpund matvaror och inget socker. Ransoneringen tar sin början i dag. Vi ha fått order.

Dave Harney (i spänning.) Inget socker?

Biträdet. Nej, inget socker.

Dave Harney. De där matvarorna och sockret betalte

jag ju för i våras. Ni vägde mitt guldstoft på den där vågen.

Biträdet. Kan inte hjälpa det. Order.

Dave Harney (i spänning.) Och inget socker?

Biträdet. Inget socker.

Dave Harney (tankfullt, med dämpad röst.) Konstigt, det må jag säga. Väldigt konstigt. Jag har två femhundrafots-inmutningar i Eldorado och är ägare till fem millioner så visst som en cent, men jag har inget socker till mitt kaffe eller min majsvälling. *(Plötsligt förbittrad, vill rusa på biträdet, denne drar sig utträkad undan bakom disken.)* Djävlar anamma! Ett så'nt förbannat land! Jag säljer rubb och stubb, jag far tillbaka till Staterna! Jag... jag ska... jag ska tala med direktören. *(Går hastigt mot dörren till vänster.)*

Biträdet. Nej, håll! *(Dave Harney stannar.)* Direktören är upptagen. Vanderlip är inne hos honom.

Dave Harney. Bråkar han också om socker?

Biträdet. Nej.

Dave Harney. Då går jag in. Dave Harney väntar varken på Vanderlip eller någon annan. *(Rycker upp dörren, som är märkt "Privat")*

Vanderlip (syns i dörren på väg ut.) God dag, Dave. Vad är det för brådska?

Dave Harney. God dag, Vanderlip. Har ni något socker att sälja?

Vanderlip. Nej, men jag vill köpa...

Dave Harney (avbryter.) Har ni inget socker, så får ni inte göra några affärer med mig. *(Rusar in genom dörren och slår igen den efter sig. Allmänt skratt bland guldgrävarna omkring kaminen. Biträdet gör en förtvivlad åtbörd. Vanderlip öppnar dörren ett ögonblick och*

skrattar åt Dave Harney. Loraine Lisznayi kommer in från höger, stannar vid dörren och sopar snön från sina mockasiner.)

Vanderlip (får se Loraine Lisznayi, går över rummet för att ta emot henne, men stannar på halva vägen och säger hastigt till Sitka Charley:) Nå, hur är det med hundarna, Charley?

Sitka Charley. Jo, jag har fått ihop dem så småningom.

Vanderlip. Jag behöver dem nödvändigt i dag.

Sitka Charley. I dag? I morgon, vi säga i morgon.

Vanderlip. I dag, hör ni, i dag. Gör det samma vad de kosta. Jag måste ha dem — präktiga hundar. Klockan tolv i natt skall ni vara vid vaskhålet med dem, påselade och med proviant och allting i ordning. Och se'n ska vi göra en färd med dem nedåt floden. Är det överenskommet?

Sitka Charley. Ja.

Vanderlip (över axeln, i det han fortfar att gå åt höger.) Priset gör det samma. Jag måste ha dem. *(Går fram till Loraine Lisznayi med glad min, tar av sig pelsmössan och trycker hennes hand.)*

Loraine. Så illa du behärskar dig. Om en kvinna hade sett dig nu, skulle ditt ansikte ha förrådt allt för henne.

Vanderlip. Jag kan inte rå för att jag ser glad ut, Loraine.

Loraine. Kalla mig inte Loraine. Någon kunde höra det. Och vi kan inte vara nog försiktiga. Du får bara tala med mig ett ögonblick, Floyd.

Vanderlip (med ett bredt grin.) Så där ja, nu kallade du mig Floyd. Någon kunde höra det. Men vem är

rädd? Inte jag. Låt dem höra det. Det riktigt gläder mig. Jag är stolt över att du är min. Den raraste lilla kvinna i världen är min, bara min!

Loraine (ser sig förstulet omkring och märker att ingen ger akt på dem.) Tyst då. Vänta tills vi väl äro härifrån, så skall jag vara stolt inför hela världen över att du är stolt över mig. Du är ju en sådan man, en sådan man!

Vanderlip. Vänta tills jag bjuder dig flytta in i ett palats vid Medelhavet. Vårt Klondikeguld skall komma dem att spärra upp ögonen. Folk vet inte hur rik jag är, Loraine. Det vet inte du heller. Jag har inmutningar vid Dominion-ån mera givande än någon kan ana, och...

Loraine. Jag frågar inte efter hur mycket eller hur litet du har. Det är dig, du store, store man, du min hjälte, som jag tycker om. Du kommer att ta dig ut som en prins i ditt palats... och jag har känt prinsar också.

Vanderlip. Och drottningar, har du sagt?

Loraine. Ja, drottningar också. Och de ska bli stolta och glada åt att få göra din bekantskap. De ha inte sådana män som du — riktiga män. Du kommer att väcka uppseende.

Vanderlip (oroligt.) Men att bo i så'na där palats — blir man inte slapp och fet av det? Jag tycker inte om tjocka människor. *(Ser på henne.)* Du har väl inte anlag för det?

Loraine (skrattar.) Naturligtvis inte, din tok. Ser jag så ut?

Vanderlip (tveksamt.) Ja, du är fyllig — och kraftigt byggd.

Loraine. Det har jag alltid varit. Jag är lik min mor. Hon var sådan. Men hon blev aldrig korpulent, och det blir inte jag heller.

Vanderlip (det oroliga uttrycket i hans ansikte övergår i belåtenhet.) Ja, du är minsann bra som du är, Loraine.

Loraine. Gå ifrån mig nu, Floyd. Här kan komma folk när som helst. För resten har jag några små uppköp att göra till vår resa.

Vanderlip. De hålla på att ordna med mina pengar där inne. *(Nickar mot dörren till vänster. Loraine visar sig omedvetet livligt intresserad.)* Resekreditiv, förstår du, och tocke där. Jag kan inte föra med mig så mycket guldstoft. Det är för tungt. Apropå det, så köp inte för mycket småsaker. Hundar ä' hundar, och de orka inte med så tungt lass.

Loraine. Jag skall bara köpa det allra nödvändigaste.

Vanderlip. Kvinnorna behöva så mycket som är det allra nödvändigaste. Men det blir nog bra med det. Det ryms nog på två slädar, hur mycket nödvändigheter du än köper. Tag med dig mycket skodon, mockasiner och strumpor och så'nt där. Och möt mig vid vaskhålet klockan tolv i natt med allt ditt bagage. Se efter att din indian har tillräckligt med hundmat. Jag får mina hundar i dag.

Loraine. Vilket vaskhål?

Vanderlip. Vid sjukhuset. Ta inte miste och gå till det andra. Det är alldeles ur vägen.

Loraine. Men nu måste du verkligen gå ifrån mig, och du får inte träffa mig mera i dag — inte förr än klockan tolv vid vaskhålet nedanför sjukhuset. Jag kan

knappast uthärda att vara skild från dig, men kvinnorna här ä' ju så misstänksamma.

Vanderlip. Adjö då, vi träffas i natt. *(Vänder sig om för att gå in till vänster.)*

Loraine (mjukt.) Floyd! *(Vanderlip vänder om.)* Du måste gå på balen i kväll. Jag har sagt nej, men du måste gå. Det avvänder alla misstankar.

Vanderlip. Jag skulle ha gått dit i alla fall, bara en stund. Jag... ja, ser du, jag har lovat mrs Eppingwell att jag skulle komma.

Loraine (svartsjukt.) Mrs Eppingwell!

Vanderlip. Ja visst, än sedan? Hon räknas inte.

Loraine. Nej, naturligtvis. Men jag älskar dig så högt, Floyd, att jag inte kan rå för om jag är lite svartsjuk. Men du *måste* i alla fall gå dit. Adjö, min älskling.

Vanderlip. Adjö, kära, kära Loraine. *(Går mot vänster.)*

Loraine (mjukt.) Floyd!

Vanderlip (vänder om, väntar, efter en paus:) Nå?

Loraine (mildt förebrående.) Jag har hört historier om er, min herre.

Vanderlip. Vad är det nu då?

Loraine. Jo, du tycks ha — hur skall jag säga — en viss penchant för utländskor.

Vanderlip. Jag förstår inte vad du menar. Penchant — är det något som duger att äta?

Loraine (skrattar.) Det finns en viss dam som påstås vara grekinna, i alla händelser är hon utländska som jag — och med den mest förtjusande brytning, säga herrarna.

Vanderlip (avbryter.) Du menar Freda.

Loraine (med föraktfull min.) Ja, så tror jag hon heter.

Vanderlip (skrattar godmodigt.) Det där är bara prat. Jag bryr mig inte ett dugg om henne. Inte ett dugg.

Loraine. Och så den där mrs Eppingwell. Jag kan inte hjälpa att jag tror du är litet fästad vid henne.

Vanderlip (litet förlägen.) Å, vi ha bara träffats i sällskapslivet — vi ä' helt ytligt bekanta.

Loraine. Och du älskar ingen annan än mig? *(Han nickar.)* Svara mig.

Vanderlip (med impulsiv iver, rör på armarna som för att omfamna henne men hejdar sig med svårighet.) Jag älskar ingen annan än dig, Loraine. Ingen annan än dig.

Loraine. Å, vad det är härligt att höra dig säga så. Men nu måste du gå. Adjö, min älskling. *(Han går till vänster. Hon ämnar gå till disken, men hejdas av Sitka Charley.)*

Sitka Charley (buttert.) God dag.

Loraine (vänligt.) God dag, Charley.

Sitka Charley (burdust.) När får jag mina pengar?

Loraine. Låt mig se. Hur mycket är det?

Sitka Charley. Två hundra dollars.

Loraine. Kom hem till mig i morgon bittida, så skall ni få dem.

Sitka Charley (låtsar ej om att han vet att hon ljuger.) Får jag mina pengar i morgon bittida?

Loraine. Ja, hemma hos mig, glöm inte det.

Sitka Charley. Alltså i morgon bittida. *(Vänder sig tvärt bort och ämnar gå till kaminen.)*

Loraine (ropar.) Charley! *(Han kommer tillbaka.)* Är Dominion-ån mycket givande?

Sitka Charley. Väldigt givande.

Loraine. Vet ni om mr Vanderlip har några inmutningar där?

Sitka Charley. Jag inte veta. *(Ämnar gå.)*

Loraine (hejdar honom.) Men mr Vanderlip är mycket rik, inte sant? Det vet ni väl?

Sitka Charley. Vanderlip väldigt rik. *(Vänder sig hastigt om och går till kaminen. Loraine går över scenen till disken uppe till vänster, där ett biträde betjänar henne. Mrs Eppingwell och mrs Mc Fee komma in från höger. Båda sopa snön av sina mockasiner.)*

Mrs Eppingwell (slutar först och ser sig omkring i butiken som om hon sökte någon.) Jag ser inte till min man, han brukar annars vara så punktlig.

Mrs Mc Fee (som ännu borstar av sig snö.) Vi komma kanske litet för tidigt, mrs Eppingwell. Men som sagt, det är mycket litet moraliskt att ställa till sådana där maskeradbaler. Varenda slinka från danslokalerna kan ju komma dit och genera anständiga människor med sitt sällskap. Jag säger som jag tänker, och det är sannerligen synd och skam att bli utsatt för beröring med så'na där. Så kommer där sluskar och spelare med masker över sina syndiga ansikten, och vem kan då känna igen dem? Och så den där Freda. Det påstås att hon leker med männens själar som ett barn blåser såpbubblor. Och så alla de andra fräcka slynorna — vem kan hindra dem från att armbågas med oss? Vem kan hindra dem, om jag får fråga?

Mrs Eppingwell (småler.) Dörrvaktaren naturligtvis. Det är mycket enkelt. Man måste ju lyfta på masken, innan man slipper in.

Mrs Mc Fee. Ja, mycket enkelt kantänka. Kanske ni

vill äta er att vakta dörren och känna igen varenda ruskig figur.

Mrs Eppingwell. Vi ska be någon av herrarna som känner igen dem. Mr Prince till exempel. Där står han vid kaminen. Vi ska be honom bli dörrvaktare.

Mrs Mc Fee (surare än vanligt.) Hur kan det komma sig att mr Prince känner syndens barn och ändå får umgås med anständiga människor?

Mrs Eppingwell. Förmodligen därför att han är man. *(Mrs Mc Fee fnyser.)* Där är Sitka Charley. Honom skulle ni väl avvisa, om han ville komma?

Mrs Mc Fee (i nådig ton.) Nej, han är en sann kristen.

Mrs Eppingwell. Men han känner säkert alla syndens barn, som ni kallar dem.

Mrs Mc Fee. Han är ju indian och dansar inte.

Mrs Eppingwell (skrattar.) Då blir ni väl inte chockerad om jag talar med honom. *(Närmar sig Sitka Charley, medan mrs Mc Fee går till disken och betjänas av ett biträde.)* God dag, Charley. Har ni sett till kapten Eppingwell?

Sitka Charley (hälsar med en nick.) Ja.

Mrs Eppingwell. Är det längesedan? Har han varit här?

Sitka Charley. Jag se honom i går kväll.

Mrs Eppingwell. Å —! (Skrattar.) Då har jag sett honom senare. Men han skulle träffa mig här.

Sitka Charley. Hm.

Mrs Eppingwell (försöker konversera.) Det är ganska kallt i dag.

Sitka Charley. Hm.

Mrs Eppingwell. Hur kallt?

Sitka Charley. Sextifem under noll. Har ni några hundar att sälja?

Mrs Eppingwell. Jaså, köper ni hundar nu igen? För vem då?

Sitka Charley. Vanderlip. Behöver åtta hundar.

Mrs Eppingwell (överraskad och intresserad.) Mr Vanderlip?

Sitka Charley. Hm.

Mrs Eppingwell. Vad skall han med hundarna?

Sitka Charley. Hm. Har ni hundar?

Mrs Eppingwell (får en idé.) Ja, jag har hundar att sälja. Eller rättare sagt, min man.

Sitka Charley. Utvilade hundar? Starka hundar?

Mrs Eppingwell (funderar.) Nej. Han kom ju i går. Det var en lång resa.

Sitka Charley. Ja, jag vet — sexton hundra mil. Hundarna ben och skinn, alldeles pank, inte bra.

Mrs Eppingwell. Hur snart behöver han hundarna?

Sitka Charley. Nu genast, i dag.

Mrs Eppingwell. Vad skall han ha hundarna till?

Sitka Charley. *(vresigt.)* Hm.

Mrs Eppingwell. Vad skall mr Vanderlip ha hundarna till?

Sitka Charley. Det icke angå Sitka Charley. Vara Vanderlips ensak.

Mrs Eppingwell. Men jag vill veta det.

Sitka Charley. Fråga då Vanderlip.

Mrs Eppingwell. Säg mig . . .

Sitka Charley. Mycket bättre ni fråga Vanderlip, tycker jag. *(Paus varunder Sitka Charley endast väntar, medan mrs Eppingwell tycks tänka. Då hon talar, är det i förändrad, allvarsam ton.)*

Mrs Eppingwell. Charley, vi ha gjort den långa resan tillsammans, ni och jag.

Sitka Charley. Hm.

Mrs Eppingwell. Vi färdades över Tystnadens berg. Vi sågo våra sista hundar stupa. Vi vacklade och föllo och kröpo på händer och fötter i snön, emedan vi inte hade tillräckligt att äta och det var mycket kallt. Vår sista proviant blev bortstulen.

Sitka Charley (med strålande ögon, stel min, hårdt och triumferande.) Kapten Eppingwell döda en man som stal proviant, jag den andra. Jag vet.

Mrs Eppingwell (rysande.) Ja, det var förfärligt. Men vi delade ärligt föda och filtar, som goda kamrater, ni och jag, Charley.

Sitka Eppingwell. Och kapten Eppingwell.

Mrs Eppingwell. Och kapten Eppingwell. Och vid minnet av vårt kamratskap ber jag er nu säga mig sanningen.

Sitka Charley. Hm.

Mrs Eppingwell (ivrigt.) Vill ni inte det?

Sitka Charley (nickar.) Hm.

Mrs Eppingwell (hastigt.) Mr Vanderlip behöver hundar, utvilade hundar — varför?

Sitka Charley. Han göra lång resa, många sovplatser.

Mrs Eppingwell. Vart? När? Säg mig allt.

Sitka Charley. Han fara nedåt floden. Ge sig av i natt.

Mrs Eppingwell. Reser han ensam?

Sitka Charley (skakar på huvudet.) Nej.

Mrs Eppingwell. Vem följer med honom?

Sitka Charley. Jag.

Mrs Eppingwell (retligt.) Ja, ja, naturligtvis. Men ni räknas inte. Någon annan?

Sitka Charley (nickar.) Hm.

Mrs Eppingwell (triumferande.) Alldeles som jag tänkte. Säg mig, Charley, är det... är det den där... den där rysliga kvinnan, ni vet?

Sitka Charley. Hm, den där dåliga kvinnan... den där förbannat dåliga kvinnan. Hon möta honom i natt, klockan tolv, vid vaskhålet. Hon möta honom där.

Mrs Eppingwell (ivrigt.) Ja, ja, och sedan?

Sitka Charley. Sedan hon fara med honom, många sovplatser, nedåt floden.

Mrs Eppingwell. Och ni skaffar hundarna?

Sitka Charley. Skaffar dem säkert. *(Dave Harney kommer in från vänster, går med förargad min nedåt scenen.)* Skaffar dem nu — Dave Harney. Adjö *(går emot Dave Harney.)*

Mrs Eppingwell. Vänta ett ögonblick, Charley.

Sitka Charley (över axeln.) Jag kommer tillbaka. Vänta. *(Närmar sig Dave Harney.)* God dag, Dave. Kallt i dag.

Dave Harney (vänder sig hastigt och ilsket emot honom.) Visst fan är det kallt, och jag fryser som en hund. Men jag ger mig av från alltsammans. Jag selar på mina hundar och ger mig av till ett land, där det går rättvist till och där man kan få ut vad man har beställt och betalt för ett år sedan.

Sitka Charley. Har ni hundar att sälja?

Dave Harney. Har ni socker att sälja?

Sitka Charley. Jag köper hundar.

Dave Harney. Jag köper socker.

Sitka Charley. Jag har inget socker. Ni har hundar. Jag köper hundar — åtta hundar — hur mycket?

Dave Harney. Fem hundra dollars per styck.

Sitka Charley. Hm — åtta hundar — fyra tusen dollars.

Dave Harney. Hundar ä' värda precis så mycket som köparen är hågad att betala för dem.

Sitka Charley. Hm.

Dave Harney. Hör på, Charley, jag har varit guldgrävare, men nu är jag affärsman. Har ni något socker?

Sitka Charley. Inget socker.

Dave Harney. Jag prutar av en hel hop på hundarna, om jag får socker. Får jag inget socker, kosta de fyra tusen. *(Vänder sig om för att gå.)*

Sitka Charley (gör en rörelse för att hejda honom.) Hm.

Dave Harney (över axeln.) Fyra tusen, Charley.

Sitka Charley. Hm.

Dave Harney. Det ä' de värda, om ni nödvändigt vill ha dem.

Sitka Charley. All right, Dave. Jag köper.

Dave Harney. Kom då hem till mig med guldsanden klockan ett.

Sitka Charley. Jag köper nu.

Dave Harney. Nej, det gör ni inte. Nu går jag dit in igen och säger de lymlarna vad jag tänker om dem. De ha socker i parti till sitt eget kaffe och sin egen majsvälling. Det kan ni ge er fan på, att de ha, och nu ämnar jag dela med dem eller också sjunga ut vad jag tänker. *(Rusar in till vänster.)*

Sitka Charley (kommer tillbaka till mrs Eppingwell.)

Den där Dave Harney stor flåbuse. Men jag får hans hundar i alla fall.

Mrs Eppingwell. Berätta nu för mig om... den där kvinnan, Charley, den där Freda — Freda Moloof heter hon ju?

Sitka Charley (visar tydligt att han nu ej längre har någon tanke på Loraine Lisznayi.) Jaså, Freda!

Mrs Eppingwell (småler.) Kallar ni henne Freda?

Sitka Charley. Alla människor kalla henne Freda. Vackert namn. Jag tycker om det.

Mrs Eppingwell. Nå, hurudan kvinna är hon?

Sitka Charley. God kvinna.

Mrs Eppingwell (med en vredgad åtbörd, knyter handen.) Såå!

Sitka Charley (ser förvånad ut, envisas.) Jag känna Freda länge — två år. God kvinna. Hennes tunga tala sant. Alldeles som ni, och icke rädd av sig. Alldeles som ni göra lång resa med mig. Icke rädd, mycket ömsint, snäll mot hundarna, aldrig sitta kvar i släden då hundarna äro trötta. Hon trött, men ändå gå. Och ärlig tunga, hela tiden tala sant. Jag är Sitka Charley, och jag vet det.

Mrs Eppingwell. Ja, ja. Fortsätt.

Sitka Charley (tänker efter.) Freda ej tycka om män.

Mrs Eppingwell. Å, nu överdriver ni väl. Hur är det med mr Vanderlip?

Sitka Charley (rycker på axlarna.) Jag ha känt Freda länge. Freda känna Vanderlip kort tid. Freda kanske tycka om Vanderlip. Jag inte veta. Men förr hon aldrig tycka om män, det jag veta. Men ni visst tycka om mr Vanderlip. *(Mrs Eppingwell småler, och Sitka*

Charley blir mera bestämd i sina påståenden.) Vanderlip komma hem till er alltid. Ni fara i Vanderlips släde. Jag veta, jag se. Ni tycka kanske om Vanderlip.

Mrs Eppingwell. Ni förstår inte, Charley. Jag har mina skäl att vara vänlig mot mr Vanderlip.

Sitka Charley (skeptiskt.) Hm.

Mrs Eppingwell. Men ni får inte tala om för någon vad ni nu har sagt till mig om att mr Vanderlip skall resa i natt med — den där kvinnan.

Sitka Charley (väger hennes ord.) Jag kanske säger det till Freda.

Mrs Eppingwell (ond, stampar i golvet.) Var inte dum nu, Charley. Hon är den sista i världen som ni får nämna det där för. Och det gör ni naturligtvis inte. Säg det inte till någon. *(Sitka Charley tvekar.)* Lova mig att ni inte talar om det. Lova mig det vid vårt gamla kamratskap.

Sitka Charley (motvilligt.) Nåja, jag skall inte säga något.

Mrs Eppingwell. Det sägs att Freda är dansös. Har ni sett henne dansa?

Sitka Charley (nickar med belåten min.) Jag har sett. Mycket god dans. Dansade i Juneau för två år sedan, första gången jag såg det. Treadwell-laget inte arbeta den dagen. Inga män att arbeta. Alla män komma till Juneau och se Freda dansa. Freda förtjäna mycket pengar. Hon tala med mig. Hon säga: ”Charley, jag gå till Yukonlandet. Ni köra för mig med hundar, hur mycket?” Sedan Freda göra långa resa med mig.

Mrs Eppingwell. Hon lär vara omtyckt av männen.

Sitka Charley (nickar energiskt.) Säkert. Jag också tycka om henne mycket.

Mrs Eppingwell (småler överseende.) Och det sägs att hon gör männen yra i huvudet.

Sitka Charley. Säkert. Till fördömda narrar. Männen bli som såpbubblor. Freda leka med dem — ffutt! — Så går det. Det säga alla.

Mrs Eppingwell. Hur ser hon ut?

Sitka Charley. Ni aldrig sett henne?

Mrs Eppingwell. Nej. Hur ser hon ut? *(Freda kommer in från höger.)*

Sitka Charley (ser på Freda.) Där är hon.

Mrs Eppingwell (förstår icke.) Vad säger ni?

Sitka Charley (nickar åt Freda.) Där är hon.

Mrs Eppingwell vänder sig ofrivilligt om för att se. Freda stannar i dörren och tycks vilja gå igen, då hon får se så mycket folk, men morskar upp sig och börjar sopa av sig snön. Det är tyst i butiken. Sedan uppstår rörelse bland guldgrävarna omkring kaminen, man tittar över varandras axlar för att se på Freda. Bodbiträdena se på henne. Alla se på henne. Mrs Mc Fee sätter näsan i vädret för att tydligt ge sin dygdiga ovilja till känna och går bort till mrs Eppingwell.)

Mrs Mc Fee (till mrs Eppingwell, men fixerande Freda.) Nu anser jag det vara hög tid för ärbara kvinnor att gå härifrån.

(Sitka Charley blänger ilsket på mrs Mc Fee.)

Mrs Eppingwell (med låg röst.) Tyst. Det är ett offentligt ställe, och hon har lika stor rätt att vara här som ni och jag. Förolämpa inte den stackars kvinnan.

Mrs Mc Fee (fnyser.) Enligt min åsikt är det vi som ä' förolämpade. Kom, mrs Eppingwell, vi måste gå. Luften här är förpestad.

Mrs Eppingwell (övertalande.) Vad god och behärska er, mrs Mc Fee. Ställ inte till något uppträde.

Mrs Mc Fee (höjer rösten.) Jag vill inte behärska mig, och jag väntar inte på er, om ni inte anser lämpligast att komma med nu. Den slynan! *(Mrs Mc Fee ämnar gå ut till höger med näsan i vädret. Freda har nyss slutat sopa snön av sig och rätat upp sig. Mrs Mc Fee fnyser hörbart, då hon går förbi henne, och drar kjolen åt sig. Freda gör ingen rörelse, men får ett stramt drag kring munnen. Mrs Mc Fee går. Freda försöker hänga upp kvasten, men hennes hand darrar, hon finner ej spiken, och kvasten faller i golvet. Hon tar upp den och hänger nu upp den ordentligt. Går upp till disken till höger, där ett biträde betjänar henne.)*

Sitka Charley (ser ilsket efter mrs Mc Fee.) Den där kvinnan inte tycka om Freda. Varför?

Mrs Eppingwell (i saktmodig ton.) Inga kvinnor tycka om Freda.

Sitka Charley (förvånad.) Ni inte tycka om Freda?

Mrs Eppingwell (ännu saktmodigare.) Nej, Charley, jag tycker inte om Freda.

Sitka Charley (förargad.) Varför ni inte tycka om Freda?

Mrs Eppingwell. Det kan jag inte förklara. Ni skulle inte förstå det.

Sitka Charley (ännu mer förargad.) Jag Sitka Charley, jag förstå. Varför ni inte tycka om Freda? *(Kapten Eppingwell kommer in från höger.)*

Mrs Eppingwell. Jag... *(Får se sin man.)* Där kommer min man nu. *(Kapten Eppingwell slår hastigt snön av sina mockasiner och går genast till mrs Eppingwell. Sitka Charley är ännu förargad och sluter sig till gruppen omkring kaminen.)*

Kapten Eppingwell. Du kommer för tidigt, som vanligt, Maud.

Mrs Eppingwell. Nej, bara punktligt. Det är du som kommer för sent.

Kaptenen. Omöjligt! *(Ser på sitt ur och småler triumferande.)* Det visste jag. Precis på sekunden.

Mrs Eppingwell (småler.) Inte efter Dawsontid.

Kaptenen. Nej, naturligtvis. Jag har inte ändrat mitt ur. Det går fortfarande efter solen. Ursäkta mig.

Mrs Eppingwell (småler.) Jag förlåter dig. Det är första gången, men nu orkar jag sannerligen inte disputera...

Kaptenen (ser noga på henne.) Har det händt något?

Mrs Eppingwell. Du är den raraste människa jag känner, Archie. Naturligtvis har det händt något, och naturligtvis vet du det så snart du får se mig. Ja, jag är besegrad.

Kaptenen. Den oövervinneliga besegrad! Omöjligt. Det kan jag inte tro.

Mrs Eppingwell. Det är jag i alla fall. Här har jag nu försökt rädda Floyd Vanderlip, motarbeta den där dåliga kvinnans inflytande, bjuda honom på te och middag och ägnat honom en oändlig massa av min tid, och Flossie är ännu inte här, och i natt reser han sin väg med Freda Moloof. Alltsammans är uppgjort och klart.

Kaptenen. Nej, vänta lite, ge mig några upplysningar. Jag är ju på resande fot alltjämt. Vem är Flossie? Och varför skulle inte den där Vanderlip — vem han nu är — få resa sin väg, om han har lust?

Mrs Eppingwell. Så löjlig jag är, jag glömmer att du har varit borta. Du vet vem Freda Moloof är?

Kaptenen. Ja visst. Hon har det dyrbaraste pälsver-

ket och de grannaste hundarna i Alaska. En förledande varelse — har jag hört sägas. Hon leker med män som barnen blåsa såpbubblor.

Mrs Eppingwell. Det där tycker jag att jag har hört förr.

Kaptenen. Det har blivit ett ordspråk här i trakten.

Mrs Eppingwell. Jag har hört talas om män som vissla kvinnor till sig som hundar. Hon måste vara en av de där kvinnorna som vissla på män.

Kaptenen (varmt.) Hon behöver bara se på en man.

Mrs Eppingwell (småler.) Du talar som om hon hade sett på dig.

Kaptenen (småler.) Ett mycket intressant fruntimmer.

Mrs Eppingwell. Nåja, hon har emellertid kastat sina ögon på Floyd Vanderlip.

Kaptenen. Varför får hon inte göra det? Det här är ett fritt land.

Mrs Eppingwell. Vänta litet, så skall jag försöka förklara. Floyd Vanderlip är förlovad med en annan.

Kaptenen. Åhå!

Mrs Eppingwell. Floyd Vanderlip är en väldigt duktig karl. I fem år har han sökt guld här uppe i isregionerna, levat på älgkött och lax och arbetat som en slav. Han har aldrig haft en ledig stund att vara utsvävande på. Sedan gjorde han sitt stora fynd i Klondike och är nu värd många millioner. Då slog han sig till ro för första gången på fem år och vilade sig litet. Han erinrade sig en flicka som satt och väntade på honom där nere i Staterna — en ung varelse — och skickade efter henne. De skulle gifta sig så snart hon kom. Han har sitt hus i ordning. Ja, det är Flossie. Hon är på väg hit över

isen — han har talat om alltsammans för mig — och hon kan vara här vilken dag som helst. Jag har väntat på henne och längtat efter henne så att jag nästan är sjuk. Så förvred den där Freda Moloof huvudet på honom. Jag hörde prat...

Kaptenen. Och grep in. Jag börjar förstå.

Mrs Eppingwell. Jag gjorde mitt bästa för att göra slut på hennes inflytande. Å, så mycket tid och tankar jag har offrat på den där mannen! Det är nästan skandalöst så jag har ägnat mig åt honom. Sitka Charley tror att jag är kär i honom — det sade han mig mitt i ansiktet. Och nu är allt förgäves — spelpartierna och allt annat. Vad var jag mot den enda kvinna i Klondike som har ett piano och en kammarjungfru? Och i natt ger han sig i väg med henne.

Kaptenen. Med Freda Moloof.

Mrs Eppingwell. Med Freda Moloof. Och där står hon nu och gör förmodligen uppköp till resan.

Kaptenen (vänder sig om och ser på Freda, vänder sig sedan till sin hustru igen.) Jag måste erkänna att hon har gjort rätt, om han är så utmärkt som du säger. Jag kommer ihåg honom nu, en reslig krabat, modig som ett lejon, et cetera.

Mrs Eppingwell. Ja, men han har smekt flera skovelhandtag än kvinnohänder, och det är just det svåra med honom. Jag vet inte vad jag skall ta mig till.

Kaptenen. Du kan näppeligen komma med maktspråk.

Mrs Eppingwell. Jag vet inte vad jag skall göra. Floyd Vanderlip hör inte till dem man kan tala förstånd med. Om jag sökte förmå honom att göra det rätta, skulle det vara som att tända eld i krut. Å, om jag visste

hur nära Flossie är! Här har inte varit någon kurir eller någon post på flera veckor. Posten från Dyea är tjugu dagar försenad.

(Postbudet kommer in, bärande en postväska av skinn. Han är klädd i en lång parka av gråverk, som räcker till knäna och har kapuschongen dragen över huvud och öron så att man endast ser ansiktet. Ansiktet och skägget äro nedisade så att han icke kan tala. Han uppehåller sig ej med att sopa av sig snön, utan går genast fram till kaminen.)

Kaptenen. Där kommer en, som kan ge dig upplysningar om Flossie. Skall jag fråga honom?

Mrs Eppingwell. Ah, postbudet! Äntligen! Det var i sista ögonblicket. — Ja, gör det.

Kaptenen (genskjuter postbudet.) Vad nytt? *(Postbudet gör tecken att han ej kan tala, gestikulerar, pekar på sin nedisade mun och sedan på kaminen. Kaptenen skrattar och släpper fram honom. Till mrs Eppingwell:)* Han är så nedisad att han inte kan tala. Vänta tills han får tina upp, då skall jag ta i tu med honom. Under tiden...

Mrs Eppingwell (avbryter.) Under tiden skall jag presentera dig för Lisznayi.

Kaptenen. Lisznayi?

Mrs Eppingwell. Ja, hon är en bedårande varelse, vår sista ackvisition. En ungerska från gamla världen med hela nya världens livliga och käcka blod. Hon har varit väninna till drottningen av Rumänien. Har stått modell åt drottningen. Haft kardinaler och prinsar för sina fötter. Massor av pengar naturligtvis, inflytande o. s. v. Reste till Klondike av ren äventyrslusta och kanske emedan hon hade tråkigt. Du kommer säkert att

tycka om henne. Där borta står hon. Har du lust? *(Mrs Eppingwell och kaptenen gå upp till vänster till Loraine Lisznayi och Prince.)*

(Postbudet försöker komma till kaminen, men hejdas av guldgrävarna, som fråga: ”Vad nytt? Hurdant är väglaget? Finns det brev till mig? Och till mig? Och till mig? Var träffade ni O'Brien? Han reste för tio dagar sedan. Hurudan är isen på Thirty Mile River? o. s. v. På allt detta svarar postbudet med gester och tränger sig fram till kaminen, över vilken han lutar sitt ansikte. Dave Harney kommer in från vänster, ännu ursinnig, men hans ansikte klarnar som av en plötslig idé, då han får se postbudet. Han går fram till honom, tar honom i armen och drar honom avsides.)

Dave Harney (viskar.) Har ni tidningar? *(Postbudet nickar.)* Hur många? *(Postbudet sträcker upp ett finger.)* Jag ger er tjugu dollars för den. *(Postbudet skakar på huvudet. Dave Harney bjuder hastigt på, men vid varje bud skakar postbudet på huvudet.)* Tjugufem. Trettio. Trettiofem. Fyrtio. Femtio. *(Postbudet nickar och går tillbaka till kaminen. Freda går mot kaminen och vinkar åt Sitka Charley, som lämnar gruppen vid kaminen och kommer till henne.)*

Freda. Säg till postbudet att jag vill tala vid honom.

Sitka Charley (lydigt.) Hm. *(Går till kaminen, där postbudet rycker isen ur mustascherna.)* Freda vill tala med er.

(Postbudet vänder sig om och ser på Freda, nickar och mumlar otydligt, går sedan till Freda och rycker fortfarande istappar ur skägget. Skakar hand med Freda och talar i början otydligt.) Hur står det till?

Freda. Tack, bra. Hurudan har er resa varit?

Postbudet. Ganska svår, men ändå hann jag om alla andra på vägen.

Freda. Det var just det jag ville veta. Hörde ni om en resande flicka eller ungt fruntimmer?

Postbudet. Hon som hade en hundpådrivare och en indian i sällskap?

Freda. Ja. Var körde ni om henne?

Postbudet. I går eftermiddag vid tretiden. De slogo läger tidigt. Hon såg mycket trött ut.

Freda. När kommer hon?

Postbudet. Jag talade med hundpådrivaren. Han sa' att de skulle övernatta vid Mooseback och komma hit i morgon. Det är tjugufem mil, och om de inte bryta upp för sent, komma de till Dawson vid middagstiden.

Freda. Vad är det för sorts flicka?

Postbudet. Vad menar ni?

Freda. Jag menar hur hon ser ut. Vad tyckte ni?

Postbudet. Å, en så'n där snäll och rar, som behöver mycken vänlighet. Vacker, ja, förbaskat söt. Blå ögon, purrigt hår — ögon som skratta och gråta på samma gång. Men inte kan jag stå här och prata hela dagen. Jag har för tusen dollars brev att dela ut — en dollar stycket, och det är ändå billigt. Vi träffas sedan. Adjö så länge.

Freda. Adjö, Joe. Säg till Sitka Charley att jag vill tala med honom. *(Postbudet går tillbaka till kaminen, tar sin postväska och skickar Sitka Charley till Freda. Kaptenen kommer till postbudet och ämnar ta honom med sig till mrs Eppingwell, då Dave Harney träder emellan.)*

Dave Harney. Stopp lite, Joe. Hur går det med den där tidningen? Ni gick in på femtio.

Postbudet (tar upp sin guldpåse, drar upp tidningen ur

fickan och lämnar Dave Harvey bägge delarna.) All right. Väg upp femtio i den här. *(Dave Harney tar med sig guldpåsen till vågen, tar upp sin egen guldpåse, och ett biträde väger upp guld ur den ena påsen i den andra. Postbudet följer med kaptenen till mrs Eppingwell. Kaptenen, Loraine Lisznayi och Prince gå utmed disken åt höger och se på vantar och mockasiner.)*

Freda. Hur dags i morgon ämnar han ge sig av?

Sitke Charley. Inte i morgon. I dag, i natt, klockan tolv.

Freda (överraskad.) I natt! Är ni säker på det?

Sitka Charley. Hm.

Freda. Ni sa' i morgon.

Sitka Charley. Vanderlip har ändrat sig. Tycks ha mycket bråttom.

Freda. Och Lisznayi?

Sitka Charley. Hon väntar vid vaskhålet. Möta honom där. En indian kör hennes hundar. Jag köra Vanderlips hundar.

Freda. Men Vanderlip får inte resa i kväll. Han får inte, säger jag.

Sitka Charley (misstroget.) Hm.

Freda. Och inte nog med det, utan ni måste också hjälpa mig att hindra honom.

Sitka Charley (förargad.) Varför det, Freda? Jag är Sitka Charley. Jag köper hundar, jag säljer hundar, jag kör hundar. Jag hjälper er med hundar, jag. Varför hjälpa er med annat? Vanderlip i alla fall en stor herre. Kvinnor tycka om honom. *(Sträcker upp fingrarna.)* En, två, tre kvinnor tycka om honom. Det angå kvinnorna. Angå inte Sitka Charley.

Freda. Vad är det ni inbillar er?

Sitka Charley. Jag tror ni vara stor toka, Freda.

Freda (småler vemodigt.) Ni har kanske rätt, Charley... då jag tänker tillbaka.

Sitka Charley. Inte tillbaka. Just nu. Varför ni bry er om Vanderlip? Ni inte bra. Han också stor tok.

Freda. Å, jag förstår. Ni tror att jag är kär i honom.

Sitka Charley (belåtet.) Hm.

Freda. Tror ni verkligen det?

Sitka Charley. Hm. Varför ni säga han inte resa i natt? Hm.

Freda. Hör på, Charley. Ni måste hjälpa mig, och jag skall tala om alltsammans för er. Det är en liten flicka som är på väg hit över isen för att gifta sig med Vanderlip...

Sitka Charley (avbryter ivrigt.) Ännu en kvinna! Vanderlip en förbannat stor herre. *(Sträcker upp fingrarna.)* En kvinna, två kvinna, tre kvinna, fyra kvinna.

Freda (förvånad.) Fyra kvinnor?

Sitka Charley. Hm. Fyra kvinnor.

Freda. Vilka ä' de?

Sitka Charley (håller upp fingrarna.) Liten flicka komma över isen — en. Lisznayi resa bort med honom — två. Freda inte vilja Lisznayi resa bort med honom — tre. Mrs Eppingwell — fyra. En — två — tre — fyra — kvinna.

Freda (överraskad.) Mrs Eppingwell! Ja, ni talade om henne en gång. Hon är den där damen som gjorde en resa med er över Tystnadens berg. Det är en mycket modig kvinna. Jag har hört mycket talas om henne, och jag tycker om henne. Om jag vore karl, skulle jag kunna

älska henne. Hon måste vara mycket god och älsklig och vänlig.

Sitka Charley. Säkert. Och ibland hård som järn. Men hon inte tycka om er. Hon säga så. Varför hon inte tycka om er?

Freda (saktmodigt.) Ingen kvinna tycker om mig.

Sitka Charley. Alla män tycka om er.

Freda (med en liten nyans av vrede.) Alla män äro narrar.

Sitka Charley. Varför inte kvinnor tycka om er?

Freda (tankfullt.) Och hon tycker om Vanderlip. Hur vet ni det? Vad vet ni?

Sitka Charley. Kan nu inte säga. Jag lova.

Freda. Vem har ni lovat?

Sitka Charley. Mrs Eppingwell. Mrs Eppingwell mycket god kvinna.

Freda. Men hon har en man. Det är inte bra att hon tycker om en annan man.

Sitka Charley. Jag inte förstå. Alla kvinnor äro fjolliga. Varför alla kvinnor tycka om den där Vanderlip?

Freda (i bestämd ton.) Det gör inte jag.

Sitka Charley (tvivlande.) Hm.

Freda. Låt mig tala om för er, Charley, varför jag vill att ni skall hjälpa mig. Men kom ihåg, ni får inte säga ett ord om detta till någon.

Sitka Charley (efter litet funderande.) Jag kanske säga det till mrs Eppingwell.

Freda (ond.) Var inte dum nu, Charley. Ni får inte säga det till någon. Lova mig det nu.

Sitka Charley. Nåja, jag inte säga det.

Freda. Den där lilla flickan som är på väg hit, heter Flossie. Hon har fört ett behagligt liv nere i Californien,

där solen är varm och där det aldrig snöar. Hon vet inte vad strapatser vill säga, och nu får hon slita ondt under hela resan. Tänk er bara, sextiofem grader under nollpunkten i morse, och det är hon ute i, hon går och går, hennes andedräkt fryser, hennes läppar bli isbelagda och hennes ögonbryn vita av rimfrost. Och hon är mycket trött och styv i alla leder. Vartenda steg hon tar gör ondt. Det är som en ond dröm för henne. Men som upplösning på den drömmen ser hon alltid för sig ett uppvaknande i Dawson i armarna på sin trolovade. Men tänk om det inte finns någon Floyd Vanderlip i Dawson då hon kommit dit? Det blir intet lyckligt uppvaknande ur en ond dröm, utan början till en ännu värre dröm. Och hon är en liten flicka, inte en stark kvinna som tar allting kallt. Hon kommer att bli förtvivlad, och här känner hon ingen, och hon kommer att gråta, gråta, gråta. Har ni sett en kvinna gråta, Charley? Kom ihåg att hon är bara en liten flicka.

Sitka Charley. Hm. Som ett barn.

Freda. Ja, låt oss säga så, som ett barn. Hon kan inte uthärda smärta.

Sitka Charley. Ja, om man gå för mycket på resa, det göra ondt.

Freda. Nej, nej ... *(lägger handen på hjärtat.)* Ont här.

Sitka Charley. Hm. Jag förstå. Sjuk. Hjärtlidande. Jag har sett en man sjuk på det sättet. Han falla ned död ... så här.

Freda (retligt.) Nej, ni förstår inte.

Sitka Charley (förbryllad.) Kanske inte. Alla kvinnor fjolliga.

Freda (småler.) Jag tror nog att jag kan förklara det

för er. I somras var ni med om en kanottävling på floden. Ni rodde allt vad ni orkade, men ändå förlorade ni. *(Lägger handen på hjärtat.)* Och det gjorde ondt...

Sitka Charley (avbryter.) Hm. Ro som en galning, men inte segra i kapprodd. *(Slår sig först på den ena armen och sedan på den andra.)* Mycket trött här. *(Lägger handen på hjärtat.)* Och mycket ondt här, inte trött, bara värk som reumatism, därför att jag vara ledsen för att ha förlorat. *(Nickar flera gånger.)* Hm. Hm.

Freda. Alldeles så. Hon vet inte av det, men hon håller nu på att ro i kapp med Loraine Lisznayi. Flossie måste komma hit innan den andra kvinnan stjäl bort hennes trolovade. Och ni måste hjälpa henne att segra i kapprodden. Vill ni det?

Sitka Charley. Ni känna flickan Flossie?

Freda. Nej.

Sitka Charley. Nej?

Freda. Jag har aldrig i mitt liv sett henne. Men hon kommer hit till ett främmande land utan en vän eller en dollar. Hon kommer att få det mycket svårt. Och ni vet nog, Charley, att det inte är bra för en kvinna att vara utan vänner eller pengar här i landet.

Sitka Charley (mera förbryllad än någonsin.) Känner inte flickan Flossie. Tycker inte om Vanderlip. Varför då bry er om alltsammans? Alla kvinnor fjolliga. — Nåja, jag skall hjälpa.

(Postbudet har slutat sitt samtal med mrs Eppingwell, fått tillbaka sin guldpåse av Dave Harney och gått ut till vänster med postväskan. Kaptenen och Loraine Lisznayi ha gått fram till mrs Eppingwell. Loraine tar avsked av dem och ämnar gå ut till höger. Då hon går

förbi Freda och Sitka Charley, stannar hon ett par steg ifrån dem.)

Loraine (kastar en snabb, föraktfull blick på Freda.) Kom hit, Charley. Jag vill tala med er ett ögonblick. *(Hennes beteende förargar Sitka Charley, som morskar upp sig och varken svarar eller rör sig ur fläcken.)*

Freda. Tala med henne, Charley.

Sitka Charley (buttert.) Inte tala. *(Loraine ser förargad ut och går ut till höger.)*

Freda. Varför talade ni inte med henne?

Sitka Charley (förargad.) Varför hon se på er så där?

Freda (utan att fästa sig vid hans fråga.) Hon lär ska vara rik. Men det tror jag inte. Hon falkar förmodligen på Vanderlips pengar.

Sitka Charley. Lisznayi inte ha pengar. Jag veta. Jag sälja hundar till henne — åtta hundra dollars. Hon betala mig tre hundra. Två veckor, tre veckor, jag inte få de andra fem hundra. Aldrig fått de fem hundra. Jag säga: Ge mig tillbaka mina hundar. Hon ge tillbaka. Jag ha päls. Präktig päls. Hon köpa, två hundra dollars. Hon icke betala. Hon nu ha präktig päls. Jag ha ingenting. Hon bo i hus. Hon icke betala hyra till Johnson. Hon småle mycket vackert, och Johnson vänta. Jag veta, jag ha sett. De hundar hon ha nu, fått till present av Vanderlip. Hon icke betala ved. Hon icke betala många saker.

Freda. Kunde just tro det. Men nu måste vi segra i kapprodden. Först och främst hundar. Flossie måste komma i kväll. Jag behöver de här i Dawson, Charlie. Skicka därför ut en indian med ett utvilat hundspann. Flossie övernattar i Mooseback. Han skall låta henne

tro att Vanderlip har skickat hundarna och att Vanderlip vill att hon skall komma hit i kväll. Förstår ni?

Sitka Charley. Hm. Säkert.

Freda (tar ett steg mot dörren till höger.) Skicka i väg hundarna med en man, som ni kan lita på. Han måste absolut låta Flossie tro att Vanderlip har skickat honom. Flossie kan i bästa fall inte komma förr än sent i natt. Och det kan uppstå hinder. Håll er i närheten av Vanderlip så att ni alltid vet var han är. *(Freda och Sitka Charley gå mot högra dörren.)* Då jag skickar efter honom, måste ni föra honom till mig, och då skall jag hålla honom kvar tills Flossie hinner fram.

Sitka Charley (rör vid Fredas arm.) Inte mycket stark, Freda.

Freda (pekar på sin panna.) Vanderlip är inte mycket stark här. *(Båda fälla ner öronklaffarna, dra på sig vantar och gå ut. Dave Harney har under tiden obemärkt suttit på huk framför disken och läst i sin tidning med spänt intresse. En av guldgrävarna får se det, rusar bort till honom och läser i tidningen över hans axel. Dave Harney viker ihop tidningen, lägger den i knäet och ser avvisande upp på guldgrävaren.)*

Guldgrävaren (förargad.) Kan ni inte låta en titta i er tidning?

Dave Harney. Har ni något socker?

Guldgrävaren. Ja visst.

Dave Harney. Ge mig då litet ur er sockerlåda.

Guldgrävaren (förvånad och med ovilja.) Nej.

Dave Harney. Då får ni inte titta i min tidning. *(Under tiden ha andra guldgrävare och bodbiträden skockat sig omkring honom för att få titta i hans tidning. Han stoppar tidningen i fickan, reser sig upp och går mot*

högra dörren; guldgrävare och biträden följa efter honom och knota över hans småaktighet.)

Dave Harney (med handen på låset.) Nu tycker ni allt ni ä' knepiga? Ni ha lagrat socker, och den stackars Dave Harney har ingenting att söta sitt kaffe och sin majsvälling med. Men den stackars Dave Harney har lagrat nyheter. När ni vill ha nyheter, så kom till honom, men glöm då inte att ta socker med er. *(Går ut, följd av guldgrävare.)*

Kaptenen (fortsätter samtalet.) Freda kanske inte har hört talas om Flossie. Jag har alltid trott att hon är en snäll flicka.

Mrs Eppingwell. Vad är det då för brådska? Varför resa de då i kväll i stället för i morgon som de hade tänkt? De måste ha fått underrättelser på något sätt, redan innan posten kom. *(Postbudet kommer in från vänster.)* Såg du inte hur hon genast lade beslag på postbudet för att få veta hur långt Flossie har kommit?

Kaptenen. Här kommer han. Låt oss fråga honom. *(Vinkar till sig postbudet.)* Ni talade med Freda för en stund sedan? Vad var det hon ville veta?

Postbudet (stannar endast medan han svarar, går sedan ut till höger.) Det samma som er fru ville veta — var jag körde om den där flickan.

Mrs Eppingwell (lugnt.) Det visste jag.

Kaptenen. Men varför kan inte du eller jag gå hem till Freda, förklara hela situationen för henne och vädja till det bästa hos henne?

Mrs Eppingwell (småler.) Du känner inte kvinnorna, Archie... så bra som kvinnorna känna varandra. Nej, man måste göra henne oskadlig. Flossie måste komma före midnatt.

Kaptenen. Men hon kamperar i Mooseback.

Mrs Eppingwell. Det finns hundar i Dawson. Det här är något för dig, Archie. Låna ett spann hundar någonstans, låt din indian ta hand om dem, den där enögde, han är pålitlig, och skicka honom att möta Flossie. Låt henne tro att Vanderlip har skickat hundarna för att hon skall hinna fortare hit.

Kaptenen(småler.) Jag förstår. Den eldige älskarens otålighet.

Mrs Eppingwell (besvarar hans småleende.) Och då Flossie väl är här och slår armarna om Vanderlips hals, får Freda Moloof vänta förgäves vid vaskhålet.

Kaptenen. Det blir bra. Freda är inte den som står länge och stampar vid ett vaskhål för en mans skull.

Mrs Eppingwell (godmodigt.) Du tycks känna den där dansösen ganska bra.

Kaptenen. Jag känner henne tillräckligt för att veta att hon är alldeles för god för Vanderlip... och att i tysthet ogilla att hon blir "gjord oskadlig" på det där sättet.

Mrs Eppingwell. Du är godhjärtad, Archie, men oklok.

Kaptenen (suckar.) Nåja, jag ger vika för kvinnan, som det brukas bland civiliserade människor. Jag skall genast skicka hundarna. *(Går mot högra dörren, mrs Eppingwell följer efter, men stannar plötsligt, då hon får en ny idé. Kaptenen stannar ett steg framför och ser på henne.)* Vad är det?

Mrs Eppingwell. Tänk om det blir något missöde, någon försinkning, så att Flossie inte kommer hit till klockan tolv i natt?

Kaptenen. Då segrar Freda.

Mrs Eppingwell (i bestämd ton.) Nej, det gör hon inte. *(Tänker.)* Floyd Vanderlip kommer på balen. Jag skall laga så att han kommer dit. Jag skall vara mycket älskvärd mot honom och vakta honom noga så att han inte smyger sig bort. Om Flossie inte är kommen till — låt oss säga halv tolv, skall jag bli illamående och be Vanderlip följa mig hem, och jag skall hålla honom kvar, om jag skall vara aldrig så sjuk eller aldrig så älskvärd tills klockan är över tolv eller tills Flossie kommer.

Kaptenen. Då är det min plikt att försvinna så snart du blir illamående.

Mrs Eppingwell. Jag säger dig för tusende gången, Archie, att du är förtjusande rar. Och jag får vara hur förskräckligt älskvärd jag vill mot Floyd Vanderlip? *(Kaptenen skrattar och vinkar och de gå mot dörren; medan de ta på sig vantar o. s. v. säger mrs Eppingwell:)* Och nu var det hundarna. Dröj för all del inte ett ögonblick.

Kaptenen. Den enögde och de sex hundarna ge sig av nu genast. *(De gå ut. Endast biträdena bakom disken äro kvar på scenen. Ingenting inträffar under en dryg minut. Då gläntar mrs Mc Fee på den högra dörren, ser sig försiktigt omkring, kommer in och vädrar flera gånger. Sedan ler hon ett sötsurt, belåtet leende.)*

Mrs Mc Fee. Nu kan en anständig kvinna göra sina uppköp.

ANDRA AKTEN.

Försal i Pioneer Hall. Klockan är halv elva e. m. Rummet är stort och kalt. Stockväggar diktade med brun mossa. Gatdörr mitt i fonden. Dörrar och fönsterramar av grovt, omålat furuvirke. På ena sidan om dörren en kvast att sopa av sig snön med. På var sin sida om dörren ett vanligt smårutat fönster och därunder en simpel träbänk. Under bänkarna stora yttermockasiner, vilka lämnats där som galoscher av sina ägare. På fondväggen en mängd träpluggar, där det hänger pälsar, parkor, hattar, sjalar o. s. v. I mellanplanet till höger och vänster två stora kaminer med flammande vedbrasor. Vid vardera kaminen en vedkorg full med ved. Till höger ett fönster. Till vänster bred öppen dörr som leder ut till balsalen. Därifrån hör man då och då dansmusik, skratt och röster. — Emedan det är mycket kallt, hålles gatdörren stängd och öppnas endast av dörrvakten då det knackar och då endast medan den nykomne inträder. Allt parlamenterande sker genom stängd dörr. *Prince* står som dörrvakt vid gatdörren i fonden. Kostymerade män och kvinnor försvinna genom dörren, genom vilken man hör en vals.

Prince (ruskar på sig som om han frös.) Brrr! *Går hastigt över till vänster och tittar genom dörren in i bal-*

salen som om han sökte någon. Vinkar.) Hallå, Billy! Mera eld! En sju djäkla brasa! *(En indian kommer in och lägger på mera ved i kaminerna. Prince står och tittar in i balsalen. Det knackar på gatdörren. Han går och öppnar dörren, en man kommer in, maskerad och i lång päls. Prince stänger hastigt dörren.)* Hallå, där... *(Mannen tvekar, ser sig omkring och ämnar gå över till vänster. Prince tar honom i armen.)*

Mannen (stannar och säger sedan som om han nu förstått orsaken varför han hejdats.) Jaså, mockasinerna... *(Sätter sig på en bänk och börjar dra av sig mockasinerna.)*

Prince. Ni vet ju, att gästerna måste lyfta på masken vid dörren.

Mannen (med förställd röst.) Och visa vem jag är? Nej, tack.

Prince. Dörrvakten tiger som muren. Jag förråder ingen. Seså, låt mig se vem ni är. *(Lyfter på hans mask.)* Jack Denison!

Mannen (med sin egen röst.) Just han, min gosse.

Prince. Ni kan inte få komma in här.

Mannen. Varför inte?

Prince (förläget stammande.) Jo, jag... de ä' så förbannat kinkiga — det är fruntimmerna, förstår ni — och jag — de — ja, de ha satt mig till dörrvakt och... *(ger tappt)* ja, nog känner ni er själv, Jack.

Mannen (reser sig som för att gå, förbittrad.) Jaså, det går an att visa sig på Jack Denisons lokal och spela ett parti farao, och det går an att dricka ett glas med honom, men då Jack Denison kommer på *edra* tillställningar, då kör ni ut honom som om han hade kopporna.

Prince. Det är inte mitt fel. Det är fruntimmerna, hör ni ju. Det är de som ha ställt till balen.

Mannen (inställsamt.) Nog kan ni släppa in mig bara ett litet tag. Det får ingen veta. Jag försvinner före demaskeringen.

Prince (bevekande.) Det kan jag verkligen inte, jag... *(Får se mrs Mc Fee som syns i dörren till vänster.)* Se på henne där! Jack! *(Lägger helt beskedligt handen på hans axel för att skjuta ut honom.)*

Mannen (får se mrs Mc Fee.) Aj tusan! *(Söker med komisk förskräckelse skydd bakom Prince och låter skjuta ut sig.)*

Mrs Mc Fee (går över till Prince, misstänksamt.) Vem var det där?

Prince. En av de icke utvalda tyvärr.

Mrs Mc Fee. En spelare, antar jag? *(Prince nickar.)* Men jag förstår inte varför ni behöver föra underhandlingarna här inne och låta luften orenas av syndens barn.

Prince (litet förargad.) Vet ni hur kallt det är, mrs Mc Fee?

Mrs Mc Fee. Det har jag inte tänkt på.

Prince. Jo, det är sjuttio grader under noll, och termometern faller ännu mera. Om den där dörren står öppen i en minut, blir en iskällare som ett pörte i jämförelse med den här balsalen. Och om ni inte är nöjd med mitt sätt att sköta mitt åliggande... *(Det knackar, och han öppnar dörren. Sitka Charley tränger sig in.)*

Prince (mycket artigt.) Får Sitka Charley komma in, mrs Mc Fee?

Mrs Mc Fee (vänder sig om för att gå.) Han är en anständig människa. Det finns intet skäl varför han inte

skulle få stanna här ett ögonblick. *(Till Sitka Charley.)* Men ni måste genast gå, Charley.

Sitka Charley (viskar, sedan till Prince:) Var är Vanderlip?

Prince. Han är här nå'nstans. Gå och tag reda på honom. *(Skratt och sorl, många par komma in från vänster, några i kostym, flera i domino med kapuschong.)*

Sitka Charley (studsar förskräckt.) Vad är det? *(Prince skrattar.)* Varför? Alla människor galna?

Prince (skrattar.) Ringen, ringen, vem har ringen? Gå och sök. *(Sitka Charley smyger sig in bland maskerna som ett vildt djur på ett farligt område. Om en stund tar en domino Sitka Charley i armen och för honom avsides.)*

Sitka Charley (ryggar tillbaka och försöker komma undan.) Vad nu då, galna människor?

Vanderlip. Håll mun. Det är jag, Vanderlip. Söker ni mig?

Sitka Charley (med lättnad.) Hm.

Vanderlip. Är det något på tok?

Sitka Charley (skakar på huvudet.) Ingenting på tok. Allting bra. Freda vill att ni ska komma till henne genast.

Vanderlip (överraskad.) Freda! Vad vill hon mig?

Sitka Charley. Hon inte säga. "Charley, gå genast Pioneer Hall. Stor dans. Sök upp Vanderlip och bed honom komma strax."

Vanderlip (förbryllad.) Vart då?

Sitka Charley. Till Fredas stockhydda. Ni komma nu?

Vanderlip (funderar ett ögonblick med brydd min.) Jag kommer om en liten stund. Säg henne det. *(Går*

till de dansande, säger över axeln:) Har ni skaffat hundar?

Sitka Charley. Hm.

Vanderlip. Möter ni mig vid vaskhålet klockan tolv?

Sitka Charlie. Hm. Säkert. *(Går genom fonddörren. Det knackar. Dave Harney kommer in kostymerad som skotsk präst. Undergår Princes granskning, tar av sig yttermockasiner och parka och går nedåt scenen. Hans slankiga, knegiga gång röjer honom. Handklappningar och skratt, rop: "Harney, Harney! Dave Harney!" Man sjunger: "Sockermannen tar dig fast, om du inte flyr med hast!" Han finner sig i att vara upptäckt, går till högra kaminen, tar upp tidningen ur fickan och börjar läsa. De dansande trängas omkring honom och vilja veta nyheter. Han är besvärad av dem och drar sig undan för att läsa. De följa efter och ropa på nyheter. Han går scenen rundt, försvinner sedan, följd av hela massan, utom en domino och en hovdam från Ludvig XVI:s tid, som stå vid kaminen till vänster.)*

Mrs Eppingwell (hovdamen.) Vad har du för kostym under dominon, Archie?

Kaptenen (dominon, talar med förställd röst:) Jag önskar att jag vore Archie, er röst är så öm då ni uttalar det namnet. Vem är Archie, sköna dam?

Mrs Eppingwell. Seså, skämta inte nu. Du kan i alla fall inte narra mig. Skickade du av hundarna?

Kaptenen (med sin naturliga röst.) Genast, och med den enögde. Och en extrakarl som skall komma tillbaka med expressfart och tala om för oss hur långt de ha hunnit.

Mrs Eppingwell. När skulle Flossie kunna vara här?

Kaptenen. Det ha vi räknat ut. Om ingenting oförut-

sett inträffar, är hon här halv tolv — i alla händelser inte senare än vid midnatt.

Mrs Eppingwell (tänker.) Inte senare än vid midnatt.

Kaptenen. Naturligtvis kan man inte säga det så precis på minuten.

Mrs Eppingwell. Och hon kommer hit?

Kaptenen. Släden håller utanför dörren. En knackning, och Flossie stiger in.

Mrs Eppingwell (med ett belåtet leende.) Och sedan ä' alla våra bekymmer över. Låt mig nu se hur du är kostymerad. *(Kaptenen tar av sig dominon; och han är klädd alldeles som Sitka Charlie.* Sitka Charlie!

Kaptenen (härmar Sitka Charleys röst.) Vem vill köpa hundar? Jag sälja hundar, mycket bra hundar.

Mrs Eppingwell (klappar i händerna.) Utmärkt! *(Får se Sitka Charley som kommer in genom dörren i fonden.)* Fort! *(Hjälper kaptenen på med dominon.)* Nu gå vi tillbaka till balsalen och ta rätt på Floyd Vanderlip. Honom känner jag igen. Han är också klädd i domino. *(De gå till vänster. Sitka Charley tar kaptenen för Vanderlip och ger honom en vink att han vill tala med honom, men kaptenen ser det icke. Sitka Charley står ett ögonblick förbryllad och ser dem gå, följer sedan efter dem. Kommer tillbaka om ett ögonblick med Vanderlip som ännu bär domino.)*

Vanderlip (vresigt.) Vad vill ni då?

Sitka Charley. Jag vilja ingenting. Freda vilja.

Vanderlip. Vad vill hon?

Sitka Charley. Tala med er.

Vanderlip. Jag har ingenting med henne att göra. Jag är upptagen.

Sitka Charley. Tala med er nu, nu genast.

Vanderlip (förargad.) Dra för tusan. Och det kan hon göra också, gärna för mig. *(Dave Harney kommer in från vänster läsande i tidningen och följd av de dansande.)*

Sitka Charley. Skall jag säga Freda att ni be henne dra för tusan?

Vanderlip (rusar förargad bort.) Säg henne vad som helst, bara ni låter bli att bråka. *(Lugnare.)* Och se'n ni har sagt henne det, är det bäst att ni går och ser efter att allting är i ordning. *(Går.)*

Sitka Charley (går mot fonddörren.) Hundar, slädar, allting i ordning. *(Går.)*

Dave Harney (mitt på scenen, gör plötsligt halt.) Vad vill ni? (De dansande trängas omkring honom och ropa: "Vad nytt? Vad nytt? Hur är det nere i Staterna? Vem blev champion? Hur ha valen utfallit? Fick Tammany smörj? Är det sant att Förenta staterna ska slåss med Tyskland? Är kriget förklarat?" o. s. v.)

Dave Harney. Har ni något socker? *(Skrän, jamningar, skratt.)*

En röst. Han är den oginaste i Klondike.

Dave Harney. Det skulle ni vara också, om ni inte hade socker till ert kaffe och er majsvälling.

En annan röst. Han skall hålla tal!

Rösten. Håll tal! Håll tal!

Dave Harney. Nåja — kör för det då! *(Klarar strupen.)* Mina damer och herrar — hm — *(Hejdar sig för att klara strupen.)*

En röst. Ge honom vatten. Ett glas vatten åt talaren!

En annan röst. Och en talarstol! *(De stjälpa veden ur vedkorgen, ställa den upp- och nedvänd framför Dave Harney och hjälpa honom upp på den.)*

En röst. Nu ska han läsa upp alla nyheterna för oss.

Dave Harney (viker ihop tidningen och stoppar den i sin ficka.) Nej, go' vänner, här ska bli annat av. Jag ämnar läsa upprorslagen för er. Och den lyder så här, kort och godt. Ni ha allt sockret, och jag har alla nyheterna. Det blir väl ingen annan råd än att vi få byta. *(Hurrarop.)* Jag säger än en gång till dem som ä' lomhörda, att vi ska byta. Efter demaskeringen ska ni alla samlas i det här rummet och höra tidningen läsas upp, med annonser och allt. *(Hurrarop.)* Och under tiden öppnar jag en subskription, som är bindande som en revers. Var och en som skriver på förbinder sig att utbetala ett stort rågat bleckmått socker, vitt eller brunt, till kärandeparten — ni allesammans ä' svarandeparten — till kärandeparten inom tjugufyra timmar efter leveranserna av varorna, d. v. s. nyheterna. Käranden förbinder sig att skicka en karl med en säck omkring till svarandenas bostäder och samla in vad de ha tecknat sig för, d. v. s. ett stort rågat bleckmått socker, vitt eller brunt. De som teckna sig få höra tidningen läsas, de som inte teckna sig få inte höra tidningen läsas. Jag ber att få betyga åhörarna min förbindliga tacksamhet och är nu beredd att ta emot subskriptionerna. *(Sorl, skratt, bifall.)*

En röst. Men vi ha varken penna eller bläck, Dave.

Dave Harney. Ni måste sitta uppe hela natten om ni ska komma upp tidigare än Dave Harney. Se här. *(Tar upp reservoarpenna och pappersblock ur fickan.* Seså, skriv på först ni, min unga herre. *(De skriva, Dave Harney går från den ene till den andre, sedan skingras flocken och går ut i balsalen, där nästa dans spelas upp.*

Dave Harney står i dörren till vänster.) Det där gick ju lika lätt som att ljustra fisk i ett ämbar. *(Går ut.)*

(Mrs Eppingwell kommer in arm i arm med Vanderlip som ännu är klädd i domino. De promenera samtalande av och an i rummet. Efter dem följer Loraine Lisznayi, maskerad och i praktfull kostym; hon håller ögonen på dem och är livligt intresserad av dem.)

Mrs Eppingwell. Var det inte lustigt att jag kände igen er, mr Vanderlip, redan under den första dansen?

Vanderlip. Ni har goda ögon.

Mrs Eppingwell. Och så *ville* jag kanske också ha fatt i er.

Vanderlip (tafatt, men belåtet.) Hm, ja, kanske det. Och jag tittade också efter er.

Mrs Eppingwell. Ni kan aldrig räkna ut hur jag kände igen er. *(Hon skakar på huvudet.)* Jo, det är mycket enkelt. Ni är lika lång som min man. *(Skrattar muntert.)*

Vanderlip (ser på hennes dansprogram.) Jaså, jag kan inte få dansa nästa dans med er?

Mrs Eppingwell. Nej, den är bortlovad till . . . till någon annan.

Vanderlip. Men den nästa är min.

Mrs Eppingwell (ser på sitt dansprogram.) Och den nästa också. Jag är rädd att jag dansar för mycket med er. Vad ska folk säga?

Vanderlip (belåten, ivrigt.) Ja, men de vet ju inte vilka vi ä'.

Mrs Eppingwell. Det få de veta vid demaskeringen. Se'n komma de nog ihåg att vi ha varit tillsammans så mycket.

Vanderlip (som om han kom att tänka på något annat.) Hur dags är demaskeringen?

Mrs Eppingwell. Klockan två. Och *(ser på sitt kort)* sedan blir det en vals som jag gärna skulle vilja dansa med er. Ni valsar så bra, mr Vanderlip.

Vanderlip. Den valsen kommer jag inte att dansa, för... *(hejdar sig plötsligt.)*

Mrs Eppingwell. Inte tänker ni väl gå hem så tidigt?

Vanderlip. Nej, jag... det vill säga... *(Ser på hennes danskort, studerar det grundligt, som om det skulle kunna hjälpa honom ur hans bryderi.)* Ja, naturligtvis kan vi få dansa den valsen med varandra. Jag trodde bara att ni redan var uppbjuden till den.

Kaptenen (kommer in, ännu i domino, går fram till dem, med förställd röst:) Nästa dans är visst min, sköna dam? *(Vanderlip ställer sig bredvid honom och mäter skulderhöjden. Kaptenen iakttar honom nyfiket och säger barskt:)* Nå, vad tar ni er till?

Vanderlip. Jag ser bara efter om vi ä' lika långa. Jag känner igen er, kapten Eppingwell. *(Alla tre skratta, kaptenen går ut med sin fru till vänster.)*

Loraine (går fram till Vanderlip, med förställd röst:) Ett ord, min herre. *(Vanderlip bugar sig lätt och hör artigt på.)* Allt är upptäckt. *Han studsar.)* Edra handlingar ha förrådt er.

Vanderlip. Vem är ni?

Loraine. Det gör det samma vem jag är. Jag vet allt. *(Tar hans hand och granskar dess linjer.)* Ni ämnar göra en lång resa. *(Han studsar.)* Jag ser ett vaskhål. *(Han studsar.)* Jag hör klockan slå tolv. *(Han studsar.)* Hon är en mörk kvinna, en utländska. *(Han studsar.)* Och hon heter — *(med naturlig röst, skrattar:)* Loraine.

Vanderlip (med lättnad i rösten.) Å, så du har narrat mig. Du sa' ju att du inte skulle gå på balen.

Loraine. Jag ämnade inte göra det, men så var ju allting packat och färdigt till resan, och jag hade ingenting att göra. Därför gick jag hit. *(Paus.)* Tycker du inte att du har dansat bra ofta med mrs Eppingwell i kväll?

Vanderlip. Nej.

Loraine. Du har dansat varenda dans med henne.

Vanderlip. Nu dansar hon med en annan.

Loraine. Och därför dansar du inte alls.

Vanderlip (bjuder henne armen för att föra in henne i balsalen.) Kom, så dansa vi.

Loraine (surmulet.) Nej.

Vanderlip (övertalande.) Å, kom nu.

Loraine. Nej.

Vanderlip. Nåja, som du vill. *(Står tyst och tjurar.)*

Loraine (efter en paus, mjukt och med tårar i rösten.) Floyd... jag... *(Brister i gråt, fruntimmersaktigt. Vanderlip blir genast mjuk som vax. Slår armen om henne och drar henne intill sig.)*

Vanderlip. Seså, seså, min älskling. Du vet nog hur kär jag är i dig.

Loraine (ännu gråtande.) Jag... jag *är* svartsjuk, Floyd. Jag vet det, men jag rår inte för det. Du slår an på alla kvinnor, de kunna inte låta bli att förälska sig i dig, och...

Vanderlip (smickrad.) Å, pytt. Du är i alla fall den enda kvinnan i världen för mig, annars skulle jag väl inte enlevera dig i natt. *(Prince har gått åt vänster och tittar in i balsalen, så att det är ingen som ger akt på dem.)*

Loraine hämtar sig.) Ja, jag vet. Förlåt mig. Och nu måste jag gå. *(De gå mot fonddörren. Han hjälper*

henne på med mockasinerna och ytterkläderna.) Kommer du inte med?

Vanderlip (öppnar dörren för henne.) Nej, inte än. Men jag kommer i god tid. *(Hon ser efter att Prince vänder dem ryggen, lyfter masken och låter honom kyssa sig.)*

Loraine. Då träffas vi vid vaskhålet.

Vanderlip. På slaget tolv.

(Hon kysser honom åter, omfamnar honom och går. Då dörren stänges, vänder Prince sig om och går tillbaka till fonddörren.)

Vanderlip. Nå, vad tycker ni om er befattning?

Prince. Den åtar jag mig inte en gång till, nej, inte för allt guld i Klondike.

Vanderlip. Förlorar ni alla edra vänner?

Prince. En massa av dem. De vilja tränga sig in, och jag måste köra ut dem. Nog är det gästvänligt alltid. Jag har varit reskamrat med dem, ätit deras mat och sovit under deras filtar, och nu utestänger jag dem från en fest, där jag och mina vänner ha roligt. *(Det knackar på dörren.)* Här kommer en. *(Öppnar dörren.)* Nej, det är bara Sitka Charley.

Sitka Charley (kommer in, tar Vanderlip avsides.) Ni komma?

Vanderlip. Nej, säger jag. Nej.

Sitka Charley. Inte komma?

Vanderlip (häftigt.) Nej!

Sitka Charley. Då Freda komma. Hon säga, ni inte komma, hon komma. Säkert.

Vanderlip. Kommer hon hit? *(Skakar på huvudet och skrattar misstroget.)* Aldrig i livet.

Sitka Charley (går mot fonddörren.) Ni inte komma?

Vanderlip (ryter.) Nej! *(Sitka Charley går. Vanderlip går till fonden och tar av sig dominon; han är klädd till cowboy. Hänger upp dominon på väggen. Tar ner en sombrero från väggen och sätter den på huvudet. Går ut till vänster. Prince, som nu är ensam, går till den vänstra kaminen, sysslar med spjället och värmer sina händer. Fonddörren öppnas försiktigt utan någon knackning, och Sitka Charley sticker in huvudet och ser sig omkring, försvinner sedan. Därefter öppnas åter fonddörren varsamt, man ser ett maskerat kvinnoansikte, och Freda kommer in klädd i en lång kappa. Hon tar av sig yttermockasinerna och ställer dem under bänken nära dörren. Hon är klädd i balskor. Tar av sig kappan; hon bär en elegant aftontoalett. Då hon vänder sig om för att hänga upp kappan på väggen råkar Prince få se henne. Hon går mot balsalen, men han ställer sig i vägen för henne och hejdar henne.)*

Prince. Ursäkta. *(Hon står tyst.)* Jag är dörrvakten. *(Paus.)* Det är tillsagt att alla ska lyfta på masken, innan de släppas in. *(Freda tiger fortfarande. Prince är i en brydsam belägenhet.)* Jag vet inte vem ni är, men reglementet är strängt. Jag måste se ert ansikte. *(Tar ett steg framåt och höjer handen för att lyfta på hennes mask.)*

Freda (tar hastigt ett steg tillbaka och talar med litet förställd röst.) Ni blir ledsen då ni får se mitt ansikte.

Prince. Jag har blivit ledsen över mer än ett ansikte som jag har sett i kväll och varit tvungen att visa bort.

Freda. Men härvidlag kommer ni att bli ledsen av en helt annan orsak.

Prince (nyfiket.) Vilken orsak då?

Freda. Då ni får se mitt ansikte, kommer ni inte att köra bort mig.

Prince (i övertygad ton.) Då är det därför att jag inte har någon orsak att köra bort er.

Freda. Tvärtom, ni har alla möjliga skäl. Men ni kommer inte att göra det. *(Prince skrattar misstroget. Mrs Mc Fee synes i dörren till vänster, ser misstänksamt på dem och försvinner.)* Då är det bättre, Stanley, att ni släpper in mig utan att se mitt ansikte.

Prince (studsar då han hör henne använda hans dopnamn.) Jaså, ni känner mig!

Freda. Ja, och ni känner mig mycket väl. Släpp mig fram nu. En dag skall jag tala om för er varför jag är här i dag, och då kommer ni att bli glad över att ni släppte in mig. *(Ämnar gå in i balsalen.)*

Prince (ställer sig i vägen och fattar henne om armen.) Nej, ni slipper inte fram! Nog med dumheter nu. Låt mig se ert ansikte.

Freda. Det har varit tillfällen då ni behandlade mig mindre strängt. Vid minnet av den tiden ber jag er: släpp mig fram.

Prince (håller ännu hennes arm fast, tvekar ett ögonblick.) Nej, ni försöker lura mig. Jag vet inte vem ni är, men det skall jag ta reda på. *(Lyfter handen mot hennes mask.)*

Freda. Ni blir ledsen. *(Han tvekar.)* Låt mig få vara okänd ... och släpp mig fram. Det är det bästa.

Prince. Om ni inte har rättighet att bli insläppt, låter jag er inte komma in. Seså, låt mig nu se er. *(Ännu med handen om hennes arm försöker han lyfta på hennes mask. Mrs Mc Fee synes i dörren till vänster och iakttar dem misstänksamt. Sitka Charley knackar och*

kommer in genom fonddörren, Prince kastar en hastig blick på honom och ser att det är en som har rätt att komma in.)

Freda (med sin naturliga röst.) Stanley!

Prince (släpper henne och säger förskräckt:) Nej, det kan inte vara hon! *(Freda lyfter masken, med ryggen vänd åt mrs Mc Fee, och betraktar honom med allvarlig min och blixtrande ögon. Hon sänker masken och ämnar gå in till vänster. Han tvekar, drar sig åt sidan, tvekar åter.)* Det är hela min sociala ställning i Dawson som ryker, om jag släpper in er.

Freda (spefullt.) Jag sa' ju att ni skulle bli ledsen. *(Allvarsamt.)* Där är Sitka Charley. Jag vill tala med honom. Och den där sedlighetsdraken står i dörren. Låt inte henne misstänka mig.

Prince. Jag avsäger mig mitt uppdrag att vakta dörren.

Freda. Ni är mig till större hjälp om ni behåller den.

Prince. Jag har svikit min plikt. Stig in, Freda. Vem är jag att jag skulle säga nej till er? *(Går ifrån henne, går upp till fonddörren. Freda går över till Sitka Charley. Mrs Mc Fee försvinner ur dörren, men visar sig åter ett par gånger och spionerar.)*

Freda. Hur är Vanderlip klädd?

Sitka Charley. Lång, svart kåpa, som en kvinna.

Freda. Är han klädd till kvinna?

Sitka Charley (skakar på huvudet.) Nej, han lik... lik en präst. *(Antyder med rörelser kapuschongen och dominons längd.)* Han lång och svart som en präst. *(En domino, arm i arm med en dam, synes i dörren liksom i avsikt att komma in, men ändrar sig och försvinner.)* Se där! Vanderlip se ut alldeles så.

Freda. Jaså, ja, då förstår jag. Hör nu på, Charley. Flossie kan inte komma hit nog fort. Ni måste ge er i väg med hundar, starka hundar, och då ni möter henne, skall ni ta henne i en släde och köra hit med henne så fort som möjligt. Säg att Vanderlip har skickat den och väntar på henne.

Sitka Charley (tveksamt.) Hm... hundar, starka hundar, starka hundar... har inga.

Freda. Tag mina. Dem känner ni till.

Sitka Charley (entusiastiskt.) Bästa hundar i hela Klondike. Säkert.

Freda. Kör Flossie direkt till min stockhydda. Stanna ingenstans, inte under någon förevändning. Direkt till min dörr och in med henne. Förstår ni?

Sitka Charley. Vanderlip där?

Freda. Ja, då skall Vanderlip vara där och vänta på henne. Ge er av nu. *(Sitka Charley går genom fond-dörren. Till Prince, som står tankfull på sin post:)* Jag är mycket ledsen, Stanley, men jag måste göra så här. Nu vill jag ha tag i Floyd Vanderlip.

Prince. Ni träffar honom i balsalen. Svart domino — ni vet hur pass lång han är.

Freda (lägger sin hand på hans arm och skrattar muntert.) Seså, se inte så dyster ut. Än är inte allt förlorat. Ingen känner igen mig, och jag går om fem minuter. *(Mrs Mc Fee synes i dörren till vänster och ser dem stå tillsammans. Freda går ut genom vänstra dörren, mrs Mc Fee drar sig undan och ser skarpt på henne, går sedan till Prince.)*

Mrs Mc Fee. Vem kan den där kvinnan vara?

Prince (kallt.) Dörrvakten får inte förråda någon; så lyder mina instruktioner. Dörrvakten säger inga namn.

Mrs Mc Fee. Ja, men för mig...

Prince (avbryter kallt.) Inte för någon. Ni är intet undantag, mrs Mc Fee. För resten ämnar jag lägga ner min befattning.

Mrs Mc Fee. Lägga ner...

Prince. Ja, och det genast. Och vem som än intar min plats, är det bäst att han sätter på sig mask, annars förlorar han alla sina vänner, som jag har gjort.

Mrs Mc Fee (giftigt.) Är det edra vänner, de herrar och damer som ni inte har släppt in?

Prince (förargad.) Ja, min vänner, män och kvinnor, syndens barn, hopplösa uslingar — mina vänner.

Mrs Mc Fee (fnyser och knycker på nacken och säger mycket kallt.) Jag vet nog vad jag tror, mr Prince. Jag har haft mina dubier om er hela tiden. Vem vet, vilka tvetydiga figurer ni har släppt in? Jag skall skaffa en hederlig karl till att vakta dörren. Jag skall säga till komitén...

Prince (avbryter.) Gå och skaffa honom! Ju förr desto hellre!

Mrs Mc Fee (förargad.) Ni bär er skamligt åt, och då jag anmäler er för komitén...

Prince (avbryter.) Om ni inte går genast och skaffar en man i mitt ställe, slår jag upp dörren på vid gavel och släpper in allt avskum i staden. *(Ämnar öppna dörren.)*

Mrs Mc Fee (förskräckt, slår ut med armarna.) Nej, nej! Ha då inte så bråttom! *(Skyndar in i balsalen. Flera par ha kommit in från balsalen och promenera, bland dem kaptenen i domino. Sitka Charley kommer in genom fonddörren och söker någon, tar kaptenen för Vanderlip.)*

Sitka Charley. Hallå, Vanderlip. Om ni inte komma till Freda, fan ta er.

Kaptenen (studsar, med förställd röst.) Vad vill Freda mig?

Sitka Charley (känner igen att det inte är Vanderlip, överraskad.) Ni inte Vanderlip?

Kaptenen (härmar Sitka Charleys röst.) Nej, jag Sitka Charley.

Sitka Charley. Ni tokig? Jag Sitka Charley.

Kaptenen. Nej, jag Sitka Charley.

Sitka Charley. Nej, jag.

Kaptenen. Nej, jag. *(Tar hastigt av sig dominon och står där utklädd till Sitka Charley. Sitka Charley ser häpen på honom, gnuggar sig i ögonen.)* Ni köpa hundar, jag sälja goda hundar.

Sitka Charley. Ni vara jag? Vem vara jag? *(Gnuggar sig i ögonen.)* Alla människor tokig. Jag också tokig.

Kaptenen (får en idé, tar åter på sig dominon och drar Sitka Charley med sig åt fonden.) Nu ska vi ha roligt. *(Känner i fickan på en överrock som hänger på väggen, tar fram en mask och sätter den på Sitka Charley.)* Det här skall bli livat! *(För Sitka Charley åt vänster, skjuter in honom i balsalen och står i dörren och ser på. Freda kommer in. Kaptenen drar sig åt sidan för att släppa förbi henne. Hon stannar och mönstrar honom noga, iakttar hans längd.)*

Freda. Äntligen finner jag er, Floyd.

Kaptenen. Tänk att ni kände igen mig genast! Men vem är ni?

Freda (överraskad.) Å, det var ett misstag. *(Vill gå ifrån honom, men han följer efter och hejdar henne.)*

Kaptenen. Inte så bråttom, sköna dam. Vill ni dansa med mig? *(Ser på sitt danskort.)* Låt oss säga nästa fransäs...

Freda. Den är jag visst uppbjuden till. Jag har tappat mitt dansprogram.

Kaptenen (tar fram ett dansprogram ur dominon.) Jag har ett extra. Tillåt mig... *(Skriver på kortet. Sitka Charley kommer in från vänster, tar till flykten för en clown, som slår honom i ryggen med sitt träsvärd.)*

Freda. Tack. Alltså nästa fransäs. *(Ser på Sitka Charley.)* Där är någon som jag vill tala med. Adjö så länge.

Kaptenen (drar sig undan.) Adjö.

(Mrs Mc Fee kommer från vänster med en man som avlöser Prince; denne går till vänster. Freda tar fast Sitka Charley och driver bort clownen. Mrs Mc Fee håller ögonen på Freda och Sitka Charley.)

Freda (strängt.) Jag trodde ni hade givit er av med hundarna för länge sedan. Har det händt något?

Sitka Charley. Jag kommer tillbaka för att tala med er. Om Lisznayi vänta vid vaskhål och ingen Vanderlip komma, hon kanske ställa till mycket bråk. Mycket bättre Lisznayi fara lång väg bort. Bäst att säga osant till Lisznayi, säga Vanderlip möta henne tjugu mil härifrån. En indian skjutsa henne på släde tjugu mil bort, då hon säkert inte göra bråk.

Freda (skrattar.) En god idé. Skynda er och ställ till med det där och ge er sedan ut efter Flossie. *(Sitka Charley ämnar gå.)* Ett ögonblick, Charley. Tio mil nedåt floden ligger Salmon Stake. Där bor en missionär. Säg till indianen att han kör Lisznayi till missionärens hus och knackar på. Missionären stiger upp ur sin

säng och släpper in dem. Indianen berättar för missionären att Lisznayi kommer för att tala med honom och bikta sig för honom och bli en god kvinna. *(Skrattar muntert.)* Ni förstår?

Sitka Charley (skrattar tyst.) Mycket bra. Förbannat bra. All right.

Freda. Och skynda er så fort ni kan. *(Hon granskar paren och grupperna, misstänksamt iakttagen av mrs Mc Fee, fortfar att söka efter Vanderlip och går till vänster. Sitka Charley går mot fonddörren, men hejdas av mrs Mc Fee.)*

Mrs Mc Fee. Vem är den där kvinnan?

Sitka Charley. Kanske tokig kvinna.

Mrs Mc Fee. Men vem är hon?

Sitka Charley. (Gör rörelser med händerna för att antyda allmän villervalla.) Alla vara någon, någon vara ingen, ingen vara vem som helst. Sitka Charley icke Sitka Charley, vara någon annan. Någon annan Sitka Charley.

Mrs Mc Fee (med ett sötsurt gillande leende.) Ni spelar bra. Jag gratulerar.

Sitka Charley. Sitka Charley inte förstå det långa ordet.

Mrs Mc Fee. Å, jag känner igen er, kapten Eppingwell.

Sitka Charley. Jag inte kapten Eppingwell. Jag Sitka Charley.

Mrs Mc Fee. Ni spelar er roll utmärkt. Ni skulle nästan kunna lura mig, kapten Eppinkwell.

Sitka Charley. Jag kapten Eppingwell?

Mrs Mc Fee. Naturligtvis. Jag kände genast igen er.

Sitka Charley. Mrs Eppingwell min squaw?

Mrs Mc Fee. Ja, och mrs Eppingwell är er hustru. Säg mig nu vem den där kvinnan var.

Sitka Charley (som hållit sig för pannan med bägge händerna.) Jag inte dricka whisky på hela dagen. Ändå jag vara drucken. Jag inte jag. Jag kapten Eppingwell. Jag ha vacker hustru. Uff! *(Skakar på huvudet.)* Sitka Charley mycket sjuk. Sitka Charley gå hem. *(Vill gå mot fonden, men mrs Mc Fee hejdar honom.)*

Mrs Mc Fee. Nej, kapten, ni skall följa med mig och se på hur det dukas till supén, och se'n skall ni tala om för mig vem den där kvinnan är. *(Sitka Charley vill inte gå, men hans protester äro fåfänga, mrs Mc Fee drar honom med sig genom dörren till vänster. Kaptenen, som stått kvar och ser dem gå, tar av sig dominon, hänger upp den på väggen och står där klädd till Sitka Charley. Lägger in ved i högra kaminen. Freda kommer in från vänster och ser kaptenen stå lutad över vedlåren. Går till honom och säger i vred ton:)*

Freda. Är ni ännu här? Jag sa' ju till er att skynda er. *(Kaptenen rätar hastigt upp sig.)* Fy skäms, Charley. Gå nu genast.

Kaptenen (härmar Sitka Charley.) Varför gå? Ni köpa hundar? Jag sälja hundar, präktiga hundar.

Freda (missbelåten.) Å, är det ni nu igen?

Kaptenen. Jag Sitka Charley.

Freda. Ni är mannen i dominon. Jag borde ha sett att ni inte är Sitka Charley. Ni är längre.

Kaptenen (med sin naturliga röst.) Och då jag var i domino, tog ni miste på mig, på grund av min längd. *(Freda studsar.)* Å, jag förstår. Mannen, som ni söker är ungefär lika lång som jag?

Freda. Vem är ni?

Kaptenen. Vem är ni?

Freda. Ni känner mig inte. Jag är nykommen till Dawson. Jag har kommit hit över isen.

Kaptenen (får plötsligt saken klar för sig.) Nu har jag det! Jag har träffat er i dag

Freda (skakar på huvudet.) Nej, visst inte.

Kaptenen. Jo. Ni är Lisznayi — ber om ursäkt — miss — hm — miss Lisznayi.

Freda (låtsas ge tappt.) Så förargligt att bli igenkänd så snart. Mister —? Mister —?

Kaptenen. Mr Sitka Charley.

Freda. Nåja, mr Sitka Charley, jag är missnöjd med er. Ni är alldeles för skarpsynt. Jag är verkligen förargad, och till straff går jag nu ifrån er. *(Niger djupt och går mot vänster.)*

Kaptenen (ser på henne, för sig.) Rösten, gången och hållningen... *(River sig i huvudet, utbrister plötsligt:)* Narrad! Det är inte Lisznayi! *(Springer efter henne. En röst nedanför ropar: "Bjud upp till fransäs!")* Förlåt, men den här dansen är min.

Freda (ser på sitt ur.) Ja, ni har rätt, men jag måste undanbe mig. Jag tycker inte om fransäs. *(Ser på sitt dansprogram.)* Den tredje dansen efter denna är en vals. Den kan ni få. *(En kostymerad herre visar sig i dörren till vänster och ropar: "Ett par till behövs! Hör ni där! Ett par till!")*

Kaptenen (bjuder henne armen.) Där hör ni. Man behöver oss. *(Mannen i dörren, som har sett inåt balsalen, vänder sig om och ropar: "För sent! Fransäsen är fulltalig!" Musiken spelar upp.)*

Kaptenen (slår armarna om Freda och börjar valsa.)

Då dansa vi vår vals här... *(De valsa några steg, men Freda stannar plötsligt och drar sig ifrån honom.)*

Freda. Var god och låt mig gå. Ni skall få er vals sedan. *(Ser på sitt ur och förefaller orolig.)*

Kaptenen. Det är något som jag känner igen hos er. Jag har sett er förr. Jag har dansat med er förr. Och jag har aldrig dansat med Lisznayi.

Freda. Nej, ni känner mig inte.

Kaptenen. Låt mig påminna er om de närmare omständigheterna.

Freda (mycket nervös, vill gå.) Det var inga närmare omständigheter.

Kaptenen (i bestämd ton.) Låt mig ändå berätta. Det kanske kan intressera er. *(Gör de erforderliga gesterna.)* Här var kaminen, där pianot. Tumlösa Jack spelade fiol. Vi dansade boston. Minns ni det? *(Hon skakar på huvudet.)* Där var en dörr som alltid stod öppen. Genom den hörde man tärningar skramla, rulettkulor rulla och bankörerna ropa ut spelets resultat. Och där var en annan dörr som ledde till gatan. Då den öppnades, strömmade kölden in som ett moln, den böljade fram över golvet och svepte in de dansande ända upp till knäna. Och vi dansade, ni och jag, vi dansade boston.

Freda (oskyldigt.) Så intressant! Säg mig, vad ni nu beskriver, är det inte en offentlig danslokal?

Kaptenen (alldeles säker på sin sak.) .Jag minns när ni kom in genom dörren. Kylan böljade in efter er, och ni bar det magnifikaste pälsverket i hela Klondike. Och ni dansade i mockasiner, små röda mockasiner. Kommer ni ihåg det?

Freda (alltjämt i oskyldig ton.) Å, det där pälsver-

ket! Finns det en kvinna i hela landet som inte har hört talas om det och avundats dess ägarinna, den kvinna som ni tar mig för — ja, jag vet vem ni menar — den där... dansartisten... Freda Moloof. Hur många gånger har ni dansat med henne — med mig, menar jag?

Kaptenen (ett ögonblick villrådig.) En gång. Den där kvällen. Men jag har sett henne flera gånger. Vem har inte det?

Freda. Henne? Mig, menar ni.

Kaptenen (åter fast i sin övertygelse.) Ja, och så en sak till. Den där brytningen. *(Fattar om hennes arm.)* Freda, det är ni!

Freda. Nå, äntligen är jag igenkänd. Medge, att det drog långt om.

Kaptenen. Jag tillstår att ni satte mig myror i huvudet. Men vad gör ni här? Det är modigt, minst sagt.

Freda (nonchalant.) Å, jag ville vara med om något nytt. Jag höll på att gäspa munnen ur led. Så kom jag på den tanken att gå hit och se efter om ni och edra fina vänner dansade boston lika bra som vi dansade den där kvällen.

Kaptenen. Men om ni blir igenkänd?

Freda. Ingen annan än ni kan känna igen mig.

Kaptenen (litet osäker.) Här blir bestämt obehag för er. Uppriktigt sagt tror jag det är bäst att ni går. *(Freda skrattar ett långt, spefullt, silverklingande skratt, som gör honom alldeles förbryllad.)* Nå, vad står på? *(Freda fortfar att skratta.)* Vad är det som är så komiskt?

Freda (lugnar sig.) Å, det är ännu bättre än jag hade drömt om!

Kaptenen. Vad är det som är bättre?

Freda. Min förklädnad.

Kaptenen (tveksamt.) Er förklädnad?

Freda. Nåja, min förklädnad... under kostymen och masken.

Kaptenen (vars övertygelse blir allt mindre fast.) Men brytningen! Den kan ni inte lägga bort.

Freda. Vare det långt ifrån mig att lägga bort den. Tvärtom, den har jag särskilt beflitat mig om, och jag smickrar mig med att ha härmat originalet ganska bra. Jag skulle gärna vilja träffa den där Freda. Jag slår vad om att min brytning är mera lik hennes än hennes egen.

Kaptenen (alldeles slagen.) Vem tusan är ni då? Var kunde ni ha lärt er den där brytningen?

Freda (låtsar sig vilja berätta en historia.) Jo, jag råkade ut för storm under en flodresa i Indien. Vi måste söka skydd i en liten hydda, och vem träffade vi på där om inte den där Freda Moloof. Där kunde inte bli fråga om någon konvenans, det gällde liv eller död, och jag gick in. Stormen höll oss kvar där i två dagar. Och hon var mycket vänlig mot mig. *(Paus, sedan i öm och deltagande ton.)* Jag tyckte så synd om henne. *(Paus.)*

Kaptenen (otåligt.) Nå?

Freda. Ja, jag studerade henne, det är alltsammans.

Kaptenen (triumferande.) Nu har jag det! Ni är den kvinnliga reportern från "Kansas City Star"!

Freda (spefullt.) Tror ni det? *(Skrattar.)* Men nu måste jag verkligen gå. Glöm inte valsen. *(Går till vänster.)*

Kaptenen (ser förbryllad efter henne.) Det var då också tusan... *(Tar på sig dominon och följer efter*

henne, alltjämt ivrig att få veta vem hon är, går ut till vänster. Fransäsen är slut, han möter dansande par i dörren. Mrs Mc Fee och Sitka Charley komma in från vänster, hon hakar sig ännu fast vid hans arm.)

Mrs Mc Fee (inställsamt, nästan kokett, så pass mycket som hennes ålder och sura min medge.) Ni kunde gärna ha bjudit upp mig till dans, herr kapten.

Sitka Charley (rullar med huvudet.) Jag inte dansa. Jag mycket sjuk. Jag yr i skallen. Jag drucken. Jag gå hem. *(Försöker komma till fonddörren, men hon hakar sig fast vid hans arm och hejdar honom.)*

Mrs Mc Fee. Tycker ni inte ni har övertygat mig tillräckligt om vilken utmärkt aktör ni är?

Sitka Charley (strävar fåfängt mot fonddörren, mister slutligen tålamodet.) Förbannade galna människa!

Mrs Mc Fee (släpper hans arm och drar sig tillbaka.) Å —!

Sitka Charley (hoppar av raseri.) Fjolla! Vad ni vara galen efter?

Mrs Mc Fee. Å — och jag som trodde ni var en gentleman! Ni förolämpar mig.

Sitka Charley (ursinnig.) Ja, jag vilja förolämpa.

Mrs Mc Fee. Å! Det kan inte vara kapten Eppingwell. Det är någon simpel varelse från staden. Jag är besudlad! *(Sticker fingrarna i öronen och skriker. Många komma rusande ut ur balsalen. Sitka Charley rasar ännu och ropar: Fjolla! Fjolla! Kaptenen kommer in med en dam vid armen och sluter sig till åskådargruppen vid högra kaminen. Han bär ännu domino.)*

Mrs Mc Fee (till åskådarna.) Den här gemena karlen har förolämpat mig. Var är dörrvakten? *(Vänder sig om och vinkar till dörrvakten.)* Kom, mr Mc Farline,

och kasta ut den här besten. *(Dörrvakten kommer. Clownen ger oväntat Sitka Charley ett slag över ryggen med sitt träsvärd. Sitka Charley rusar av och an mellan åskådarna, förföljd av dörrvakten och clownen. Dörrvakten är långsam och klumpig och ramlar omkull. Sitka Charley rusar in i den grupp där kaptenen står och rycker av honom dominon, tar hastigt på sig hans domino och rusar i väg förföljd av clownen som slår till honom med träsvärdet. Båda försvinna till vänster. Dörrvakten reser sig, tar kaptenen för Sitka Charley och försöker kasta ut honom. Kaptenen gör motstånd. Mrs Mc Fee eggar upp dörrvakten att stå på sig. Under brottningen faller masken av kaptenen, och dörrvakten släpper honom häpen. Kaptenen är ond, mrs Mr Fee bestört, alla i spänning. — Sitka Charley rusar in från vänster förföljd av clownen. Sitka Charley störtar över scenen som en galen hund och slår upp fonddörren. Dörrvakten försöker hejda honom, hakar sig fast i dominon, men Sitka Charley rusar ut och slår igen dörren efter sig. Dörrvakten står där med dominon i handen, bragt ur fattningen, men går sedan och lämnar den till kaptenen. Upphetsningen lägger sig. Grupper börja avlägsna sig genom vänstra dörren. Kaptenen går upp till vänster i fonden och hänger upp dominon på väggen. Vanderlip i cowboykostym och mrs Eppingwell stå och samtala vid den högra kaminen. Freda kommer in ensam från vänster och ser sig omkring. Känner igen kaptenen och går fram till honom.)*

Kaptenen (artigt.) Ah, den hemlighetsfulla sköna damen!

Freda. Nu vet ni väl vem jag är.

Kaptenen (skakar på huvudet.) Aldrig i mitt liv har

jag så famlat i mörkret. Jag kan svära på att jag känner er, men om det gäller livet kan jag inte säga vem ni är.

Freda. Det kan ni om ni vill.

Kaptenen (förvånad.) Vad kan jag?

Freda (allvarligt.) Få veta vem jag är.

Kaptenen (ivrigt.) Hur? När?

Freda. Nu. *(Han vill lyfta på hennes mask, men hon tar helt lugnt ett steg tillbaka och håller honom ifrån sig med handen.)* Nej, jag har mina villkor.

Kaptenen (går in på dem på förhand.) Nå?

Freda. Först och främst får ni inte göra mig några frågor. *(Han nickar.)* För det andra får ni inte tala om för någon vem jag är. *(Han nickar.)* Och för det tredje måste ni visa mig på Floyd Vanderlip.

Kaptenen (nickar.) Det går jag in på. Nå, vem är ni?

Freda (skrattar.) Ni har ju inte visat mig på Floyd Vanderlip.

Kaptenen (antyder honom hastigt med en rörelse på huvudet.) Där står han.

Freda. Och vem talar han med?

Kaptenen (ämnar svara, men åtrar sig.) Det ingår inte i villkoren. Vem är ni?

Freda (gäckande.) Gissa.

Kaptenen. Ni är grym. Jag vet ingen att gissa på. *(Freda lyfter på masken och ser på honom några sekunder med allvarlig min.)*

Kaptenen. Freda!

Freda. Just så, Freda. Tack. Och jag vill ha ännu mera att tacka er för. Ni måste avstå från den där valsen.

Kaptenen. Å, låt mig få dansa den med er.

Freda. Omöjligt. Då är jag inte här längre. *(Ser på klockan.)* Halv tolv! Jag går nu, om en minut.

Kaptenen. Med Vanderlip?

Freda. Ja, med Vanderlip.

Kaptenen (allvarligt.) Känner ni till alla enskildheterna i den här historien? Vet ni vad ni gör?

Freda (i lätt ton.) Ni gör mig frågor. Det ingår inte i villkoren.

Kaptenen. Ni har rätt. Jag ber om ursäkt. *(Det knackar på fonddörren. Dörrvakten öppnar. En indian kommer in klädd i parka och resdräkt. Han förefaller trött, ser sig tvekande omkring, bländad av ljuset.)*

Kaptenen (känner igen honom, till Freda.) Ursäkta mig ett ögonblick. Jag måste tala med den där mannen. *(Går till indianen.)* Hur snart kommer hon?

Indianen. Kommer snart. Många hundar. Kommer snart. Kanske om en timme. Kanske om en halvtimme.

Kaptenen. Det är bra. Kom med. *(Går med indianen till mrs Eppingwell och Vanderlip vid högra kaminen.)* Här är mannen som jag talade om, Maud. Det är bäst att du talar med honom — — Jag ber om ursäkt, Vanderlip.

Vanderlip (godmodigt.) Gör ingenting. Affär är affär.

Mrs Eppingwell. Å, mr Vanderlip, jag glömde kvar mitt dansprogram på pianot och nu vet jag inte vem jag skall dansa nästa dans med. Var snäll och gå efter det. *(Går avsides med indianen för att tala med honom. Vanderlip går mot vänstra dörren. Kaptenen ämnar gå fram till Freda, hon vill genskjuta Vanderlip och gå förbi kaptenen.)*

Kaptenen (bedjande.) Å, Freda, den där valsen.

Freda. Ett ögonblick. *(Går till Vanderlip. Kaptenen står och ser på dem. En dans har slutat, par börja komma in. Clownen och en dam tilltala kaptenen och de tre gå av och an tillsammans. Mrs Mc Fee kommer in, ser i förbigående skarpt och misstänksamt på Freda.)*

Freda. Kom med mig, Floyd. Jag vill tala med er.

Vanderlip (med ironisk artighet.) Och vem är ni, om jag får fråga?

Freda. Freda.

Vanderlip (häftigt.) Vad tusan... *(Lugnar sig.)* Herre Gud, Freda, varför har ni kommit hit?

Freda. För er skull.

Vanderlip (tveksamt.) Jag förstår inte. Ni är ingenting för mig.

Freda. Och har aldrig varit något för er, kom ihåg det, Floyd. *(Som om hon ville antyda att hon kan komma att bli något för honom mycket snart.)* Men nu behöver jag er.

Vanderlip. Och ni kommer heller aldrig att bli något för mig, det kan jag försäkra. *(Får tillbaka sitt mod.)* Nå, varför har ni kommit hit egentligen?

Freda. För er skull. Och ni skall följa med mig. Ni skall bjuda mig armen och föra mig ut genom den där dörren.

Vanderlip (stridslystet.) Jag tycker mig just se hur jag gör det.

Freda. Ja, och jag ser er följa med hem till mig.

Vanderlip (intresserad, nyfiket.) Hem till er?

Freda. Ja, till min stockhydda. Jag vill tala med er.

Vanderlip. Det går bra för sig här. Tala, ni.

Freda. Nej, ni måste komma med mig.

Vanderlip (envist.) Aldrig i livet. Jag stannar här.

Freda. Ni har inte sett mycket av mig, men ni har hört så mycket mera om mig.

Vanderlip (avbryter.) Ja, jag har hört att ni leker med män som barnen blåsa såpbubblor. Så sägs det här. *(Rätar upp sig.)* Men jag är ingen såpbubbla.

Freda (lugnt.) Hur mycket är klockan, Floyd?

Vanderlip (ser på klockan, överraskad.) Fem minuter över halv tolv. Å, tusan, det måste bli slut på det här. *(Gör en hastig rörelse för att gå mot fonddörren. Freda tar hans arm.)* Vad är det?

Freda. Ingenting. Kom med. Jag har bråttom.

Vanderlip. Hör på. Jag följer inte med er, om ni vill aldrig så gärna. Jag har annat för mig, måste vara på annat håll och det genast.

Freda. Ni misstar er. Jag tvingar ingen att göra något för min skull. De — göra det ändå.

Vanderlip. All right, jag skall följa med er, men bara dit ut. Jag går inte med er hem.

Freda. Det får ni själv bestämma. Kom nu. *(Mrs Eppingwell talar med indianen, ser då och då oroligt på Freda och Vanderlip. Mrs Mc Fee är misstänksammare är någonsin, knyter och öppnar händerna växelvis som om hon hade lust att kasta sig över Freda och endast hejdas av sin osäkerhet om vem hon är.)*

Vanderlip. Jag måste skynda mig. Jag skall klä om mig...

Freda (avbryter.) Hem till mig kan ni mycket väl komma i de där kläderna.

Vanderlip (ond.) Jag ämnar mig inte hem till er, har jag ju sagt.

Freda. Låt oss inte tala om det. Först måste vi gå härifrån. Sedan få vi se.

Vanderlip (trotsigt.) Ja, nog skall ni få se. *(De gå mot fonddörren, Freda vid hans arm.)*

Mrs Eppingwell (hastigt till kaptenen.) Vem är den där kvinnan?

Kaptenen (förlägen.) Hur skall jag kunna veta det?

Mrs Eppingwell (förebrående, hastigt.) Jag såg henne lyfta på masken för dig för en stund sedan.

Kaptenen. Jag kan inte säga det. Hon... *(Mrs Eppingwell hör ej längre på honom, skyndar att ställa sig i vägen för Freda och Vanderlip.)*

Freda (ser mrs Eppingwell närma sig.) Om någon hejdar mig, ställer jag till gräl.

Vanderlip (förskräckt.) För Guds skull, inga uppträden.

Freda. Laga då att vi komma härifrån. Stanna inte. *(Men Vanderlip stannar då mrs Eppingwell ställer sig i vägen för dem.)*

Mrs Eppingwell. Jag ber om ursäkt. Går ni, mr Vanderlip?

Vanderlip (förläget.) Ja... jag går.

Mrs Eppingwell. Men vi skulle ju dansa —?

Vanderlip (döljer sin förlägenhet bakom en vresig ton.) Jag kom ihåg en sak i en hast. Jag har bråttom. Ni får ursäkta mig, mrs Eppingwell. *(Freda studsar då hon hör namnet.)*

Mrs Eppingwell (förebrående.) Och ni lovade att bli min bordskavaljer.

Vanderlip. Naturligtvis. Det skall jag också bli. Jag kommer tillbaka.

Mrs Eppingwell. Jag ser hellre att ni inte går, Floyd. Nästa dans — *(ser på hans kort)* är vår. Den börjar om en minut. *(Vanderlip vet inte vad han skall säga. Freda*

tvingar honom att fortsätta mot dörren, i det hon förstulet trycker hans arm. Hon ser oroligt på mrs Mc Fee, som närmat sig med bestämd min.)

Vanderlip (tveksamt.) Mrs Eppingwell, jag kan verkligen inte...

Freda (avbryter, drar honom vidare mot dörren.) Vi komma för sent. Vi måste gå. *(Vanderlip går med henne mot dörren.)*

Mrs Eppingwell (till Freda.) Jag ber om ursäkt, men ni förstår knappt...

Freda (skarpt, ytterligt nervös.) Det vore bättre om er man förstod lika bra som jag. *(Mrs Eppingwell blir stött och kan ingenting svara.)*

Vanderlip. Nej, hör nu, jag vill inte vara med om något fruntimmersgräl.

Mrs Eppingwell (plötsligt misstänksam, hör ej på Vanderlip.) Vem är ni?

Freda (kallt.) En person som ni inte kan intressera er för, mrs Eppingwell.

Vanderlip (med fruktlöst försök att mäkla fred.) Hör nu... *(Mrs Mc Fee har kommit närmare. Alla äro i spänning.)*

Mrs Eppingwell. Jag har rätt att få veta det.

Freda (ironiskt.) Som skyddsvakt över samhällets moral?

Mrs Eppingwell. Varför inte?

Freda (gäckande.) Ja, varför inte?

Mrs Eppingwell (med eftertryck, men kallt och behärskat.) Ni har fördelarna på er sida. Ni vet vem jag er. Vem är ni? Jag fordrar att få veta det. *(Freda skrattar lätt och spefullt.)*

Mrs Mc Fee (stiger in i gruppen med beslutsam ,ain,

står tyst ett ögonblick.) Det här ska vi nog reda upp, mrs Eppingwell.

(Mrs Mc Fee rusar plötsligt på Freda och rycker masken från hennes ansikte. Freda studsar och blir förskräckt. Vanderlip stirrar hjälplöst på Freda och mrs Eppingwell ömsom. Alla fixera Freda, de bilda en vid och oregelbunden krets av åskådare som äro för artiga att tränga sig närmare, men inte kunna låta bli att stå på avstånd och höra på.)

Mrs Mc Fee, (sarkastiskt, bitande.) Mrs Eppingwell, jag har det stora nöjet att presentera för er Freda Moloof — *miss* Freda Moloof, tror jag? *(Mrs Eppingwell gör en åtbörd för att tysta ned mrs Mc Fee som tiger ett ögonblick.)* Ni känner kanske inte den damen. Jag skall tala om för er...

Vanderlip (avbryter.) Nej, hör nu, vad tjänar det till...

Mrs Mc Fee (avbryter, förkrossar honom med en blick.) Ni förtappade syndare! — Som sagt, den där kvinnans antecedentia — — dansös, manfördärverska, en fräck, skamlös slyna, en satans tjänarinna, en...

Mrs Eppingwell (avbryter.) Nog nu, mrs Mc Fee. Vill ni vara god och låta mig tala med henne? *(Mrs Mc Fee fnyser, ännu med Fredas mask i handen, och drar sig tillbaka ett steg från gruppen.)*

Freda (hastigt, med blixtrande ögon.) Jag vill inte höra vad ni har att säga. Vad kan ni säga mer än den där damen har sagt? *(Pekar på mrs Mc Fee, som fnyser.)* Jag vill gå. Kom nu, Floyd.

Mrs Eppingwell (vänligt.) Jag tänker inte vara ohövlig.

Freda (nära att brista i gråt, men beslutsamt.) Var vad ni vill, bara inte vänlig, det kan jag inte stå ut med.

Mrs Eppingwell (börjar vänligt.) Jag...

Freda (avbryter nervöst.) Nu är det ni som har fördelarna på er sida, ni är maskerad, men jag står här naken inför er alla. *(Ser sig omkring i den maskerade kretsen och ryser, som om hon verkligen vore naken.)*

Mrs Eppingwell. Ni borde aldrig ha kommit hit.

Freda. Jag hade mina skäl.

Mrs Eppingwell. Dåliga skäl, är jag rädd. Men ändå... *(Tar lugnt av sig masken. De betrakta varandra en lång stund, Freda fientlig, utmanande och maktlös, mrs Eppingwell lugn och behärskad. Freda börjar ge tappt.)*

Freda (mjukt.) Ni *är* vänlig.

Mrs Eppingwell. Nej, det är bara rättvist.

Mrs Mc Fee. (Utbrister vredgat.) Varför säger ni inte till den slynan att packa sig i väg?

Mrs Eppingwell (befallande.) Var lugn.

Freda (med brutet motstånd, sjunker ihop ett ögonblick med en kvävd snyftning.) Ja, jag skall gå, mrs Eppingwell. *(Vänder sig till Vanderlip.)* Kommer ni med, Floyd? *(Vanderlip ser på mrs Eppingwell för att få hennes samtycke.)*

Mrs Eppingwell. Mr Vanderlip stannar här. *(Nedbruten, slagen, men utan tårar eller tecken till fruntimmersaktig svaghet, går Freda mot fonddörren med högburet huvud, mekaniskt, beslutsam och trotsig och med sin vanliga hållning. Alla iaktta henne tyst. Dörrvakten hjälper henne ej då hon blindt trevar under bänken efter sina mockasiner. Man får ett tydligt intryck av hennes isolering. Hon är ej en av dem, och de betrakta henne som*

ett underligt djur som har förirrat sig in bland dem. Hon sätter sig på bänken för att ta på sig mockasinerna. Då hon lyfter upp ena foten för att sätta på sig mockasinen, hejdar hon sig, tänker sig om och sätter ned foten igen. Sätter ifrån sig mockasinerna, reser sig, står obeslutsam ett ögonblick och går sedan fram till mrs Eppingwell och Vanderlip.)

Freda (lugnt.) Förlåt mig, mrs Eppingwell, men jag glömde för ögonblicket vad jag kom hit för.

Mrs Eppingwell. Och vad är det?

Freda. Floyd Vanderlip.

Vanderlip (förargad.) Nej, hör nu, Freda, jag tillåter inte att... *(Freda hör ej på honom.)*

Mrs Eppingwell. Miss Moloof...

Freda (avbryter.) Kalla mig Freda. *(Bittert.)* Alla människor kalla mig Freda.

Mrs Eppingwell. Alltså, Freda... har ni tänkt på vad ni gör? Det är ansvarsfullt att leka med människosjälar. Vad har ni för rätt?

Freda (skrattar bittert.) Rätt? Jag har ingen rätt. Bara privilegier.

Mrs Eppingwell (med en nyans av vrede.) Självtagna i så fall. *(Mrs Mc Fee fnyser och närmar sig.)*

Freda. Självsvåld med andra ord. Tack så mycket. Jag har friheter som inte ni har, eftersom ni är hustru till en kapten.

Mrs Eppingwell. Vad vill ni nu Vanderlip?

Freda. Lika gärna kunde jag fråga: vad vill ni honom? Ni har er man.

Mrs Eppingwell. Och ni?

Freda (tungt.) Jag har bara männen.

Mrs Eppingwell (med växande vrede.) Ni är verkligen det som sägs om er: en manfördärverska.

Freda (nickar instämmande.) Kom, Floyd. Jag vill tala med er. Och hör vad mrs Eppingwell säger, jag ämnar fördärva er. *(Befallande.)* Kom. *(Vanderlip är nu hjälplös som en marionett och ämnar följa henne.)*

Mrs Eppingwell (befallande.) Floyd Vanderlip, ni stannar där ni är. *(Han stannar.)*

Freda (nästan viskande.) Kom. *(Han ämnar följa med.)*

Mrs Eppingwell (varnande och befallande.) Floyd! *(Han stannar.)*

Mrs Mc Fee (till Vanderlip, bitande, härmande hans vankelmod genom att dingla av och an med kroppen.) Ni svaga och förtappade syndare, ni flaxar ju hit och dit som en kyckling med avhugget huvud.

Vanderlip (plötsligt förargad.) Jag säger er en gång för alla, Freda, jag följer inte med.

Freda (lugnt.) Vad är klockan, Floyd?

Vanderlip (ser på sin klocka, studsar.) Tre kvart i tolv! Jag måste gå, mrs Eppingwell. God natt. *(Går mot fonddörren ett par steg efter Freda.)*

Mrs Eppingwell. Det är skamligt av er, Freda Moloof. *(Freda ser sig om med ett trotsigt leende. Mrs Eppingwell ropar dämpat:)* Floyd! *(Vanderlip tvekar. Freda vänder sig emot honom med flammande, befallande min, och han lomar efter henne. Djup tystnad.)*

Freda (då de komma till dörren.) Hjälp mig på med mina mockasiner, Floyd. *(Han tvekar i ett sista svagt anfall av trots. Hon ser befallande på honom.)* Där ä' de. *(Han är kuvad och böjer sig ner efter mockasinerna. Hon sätter sig på bänken, och han hjälper henne på med*

mockasinerna. De stiga upp, och han hjälper henne på med pälskappan. Medan han tar på sig sina egna mockasiner och en lång björnskinnspels, drar hon ner sin kapuschong över öronen. Sedan tar hon på sig vantarna och väntar på honom. Han sätter på sig mössan och vantar och öppnar dörren.)

Freda (erinrar sig något, vänder sig mot mrs Mc Fee.) Gå efter min mask. *(Han lyder under en djup tystnad. Mrs Mc Fee lämnar honom mekaniskt masken. Han vänder om och öppnar dörren. Freda går ut och han följer efter.)*

Ridå.

TREDJE AKTEN.

Freda Moloofs stockhydda. Klockan är tre kvart i tolv på natten. Rummet är stort och elegant möblerat. Väggarna äro av stockar diktade med brun mossa. Dörrar och fönsterramar av grova, omålade furubräder. Dörr till gatan midt i fonden. På vardera sidan om dörren ett vanligt, smårutigt fönster. Till vänster om dörren en vanlig stol. På fondväggen nära dörren träpluggar, varpå hänga kappor, sjalar, pälsar o. s. v., även kvastar att sopa av sig snön med. Inredningen vittnar om solid lyx. Intet bjäfs, inga småsaker. Möblerna äro enkla, gjorda i Klondike. Bord, stolar o. s. v. äro opolerade och omålade, enkla och massiva. Ingen golvmatta, i stället björnskinn o. d. Egendomlig blandning av konstlösa furumöbler och dyrbara mattor, dessutom ett stort piano. De billigaste, enklaste och fulaste fotogenlampor användas till belysningen; även ljus i stakar. På väggarna sitta präktiga älghorn och andra troféer och vapen från Nordlandet (t. ex. stora spjut med elfenbensspets och ett par mammutbetar), men inga inramade tavlor. Nästan mitt på scenen, litet åt höger, en stor kamin, som eldas med ved, och en vedkorg. På kaminen puttrar en tekittel. Till vänster om kaminen och nära den ett bord med bordduk, några böcker och tidskrifter och en billig foto-

genlampa; rundt omkring bordet några furustolar. Mellan bordet och kaminen två vilstolar av furu, massiva, med överkast av pälsverk. Till höger vid väggen nära rampen en stor, bekväm chäslong med många kuddar. Till vänster nere på scenen ett stort piano. På det står en liten förgylld fransk pendyl och pickar. Rummet är komfortabelt, måleriskt, blandning av civilisation och vildmark. Med ett ord, den bästa möjliga bostad som kan åstadkommas för pengar i Klondike.

Kammarjungfrun sitter i en vilstol och läser i en tidskrift; gäspar. Dörren till höger öppnas. *En indian* kommer in med en börda ved, som han lägger ner i vedboxen. Han eldar i kaminen. Då han kommer in vaknar kammarjungfrun, ser upp, lägger tidskriften i knät, gäspar, sträcker sig och ser på klockan, gnuggar sig i ögonen och ser på den ännu en gång.

Kammarjungfrun. Tio minuter i tolv. *(Gäspar.)*

Indianen. Hur dags hon komma hem?

Kammarjungfrun (skakar på huvudet.) Vet inte. Det vet jag aldrig.

Indianen. Jag gå till sängs.

Kammarjungfrun. Nej, gör inte det. Hon sa' att vi skulle sitta uppe.

Indianen. Varför? Mycket bråk nu igen? Vad hon ha för sig? Vart hon resa?

Kammarjungfrun (gäspar.) Hur skall jag kunna veta det?

Indianen. Sitka Charley köpa hundar. Sitka Charley mycket bråttom. Varför?

Kammarjungfrun (lyssnar.) Där kommer hon nu. *(Reser sig som en soldat då han hör reveljen, lägger hastigt tidskriften på bordet, slätar till sin kjol. Indianen*

lägger ett nytt vedträ i kaminen och jämnar askan i kaminens askbox. Gatdörren öppnas. Freda kommer in, ledande Vanderlip vid handen. Båda äro klädda i samma vantar, kappor o. s. v. som då de lämnade Pioneer Hall. Indianen slutar syssla med kaminen och går långsamt ut till höger. Kammarjungfrun går till fonden och hjälper Freda av med päls, mockasiner o. s. v. Vanderlip, som har kommit in motvilligt tar ej av sig mössa och vantar och står buttert kvar innanför dörren, men kan ej låta bli att se sig nyfiket omkring.)

Freda (skenbart vid briljant lynne, medan kammarjungfrun tar av henne mockasinerna.) Och nu skall ni ha en toddy! Ni har aldrig gjort bekantskap med Minnies toddar. De kunde anstå en kung, till och med en Klondike-kung.

Vanderlip. Beklagar, men jag har inte tid. Vad vill ni mig?

Freda. Å, det är så likt er! *(Härmar hans röst och sätt.)* Vad vill ni mig? Han unnar inte en stackars flicka att hämta andan. Vill ni inte sitta ner ett ögonblick och värma er? *(Ger kammarjungfrun en vink att hjälpa honom av med pälsen.)* Han måste nödvändigt veta vad jag vill honom. Och se'n skall han genast rusa i väg. Kan man tänka sig! *(Kammarjungfrun vill hjälpa honom av med pälsen, men han håller henne ifrån sig.)*

Vanderlip (vresigt.) Vad vill ni mig? Kila på.

Freda (lägger sin hand på hans arm.) Floyd... *(tvekande)* kära Floyd. Ni är stor och stark. Ni är snäll också, det vet jag. Var snäll nu, bara ett lite grand. Jag kan inte tala med er så här. Det skulle vara löjligt. *(Börjar hjälpa honom av med pälsen, han hjälper inte*

till, men gör heller intet motstånd.) Kom nu och sitt vid brasan ett ögonblick. *(Lämnar pälsen till kammarjungfrun, som hänger upp den på väggen.)* Bara ett ögonblick. *(Knyter upp hans öronlappar och tar av honom mössan, som kammarjungfrun hänger upp. Skjuter honom till en länstol och lyfter upp hans ena fot för att ta av honom mockasinen.)*

Vanderlip (opponerar sig hjälplöst.) Nej, hör nu... *(Hon envisas.)* Jag vill inte låta en kvinna göra det där. *(Knuffar bort henne och tar själv av sig mockasinerna, reser sig sedan.)* Jag sa' ju att jag inte kunde följa med er hem, Freda, och jag kan inte stanna här — bara ett enda ögonblick.

Freda (tar hans hand och leder honom framåt i rummet.) Det är allt vad som behövs, bara ett ögonblick. Och det är snällt av er att offra det för min skull. *(Vanderlip stannar och ser sig intresserat omkring i rummet. Kammarjungfrun sysslar i fonden med att ställa undan mockasinerna o. s. v.)*

Vanderlip (vänligare, glömmer att vara vresig.) Här bor ni riktigt trevligt.

Freda. Tycker ni det?

Vanderlip. Det är storstilat, det må jag säga. Här finns ingenting liknande i hela landet. Ni är den enda som har tre rum.

Freda. Fyra med köket.

Vanderlip. Mitt hus består bara av ett rum.

Freda. Och ni är millionär.

Vanderlip. Men vi ä' ju i Klondike...

Freda (avbryter skrattande.) Där till och med millionärer *(härmar Dave Harney)* "inte kan köpa socker till sitt kaffe eller sin majsvälling. Det vore i alla fall en

förbaskad tur". *(Vanderlip skrattar. De komma nedåt scenen; han stannar då han får se pianot.)*

Vanderlip. Tänk, ni har ju piano! Det måste ha kostat er vackra slantar.

Freda (för honom till pianot, halvt sjungande.) "En flygel orkar du ej bära halva milen — —" *(Ser på honom.)* Känner ni till den sången? *(Han skakar på huvudet.)* Kan ni inte er Kipling! *(Slår sig ned vid pianot.)* Så här ungefär låter den: *(Spelar och sjunger.)*

"En flygel orkar du ej bära halva milen,
I fukt fiolens ljuva timbre flyr,
En orgel kan du inte forsla uppför Nilen
Och spela på den i en tropisk myr..."

Vanderlip (som först sett beundrande på henne och sedan sett sig nyfiket omkring, får se av klockan på pianot hur långt tiden är liden, avbryter henne genom att slå handen tungt i klaviaturen.) Jag kan inte vänta en sekund till. Vad vill ni mig?

Freda (upphör att sjunga, ser upp helt lugnt och håller handen framför urtavlan.) Jag vill att ni skall låta bli att se på klockan, *(stiger upp, tar hans hand och leder honom fram till kaminen)*, och jag vill att ni skall komma hit och vara snäll. *(Vänder sig till kammarjungfrun.)* Minnie. *(Kammarjungfrun, som stått och väntat i fonden, kommer nedåt scenen. Freda trycker ned Vanderlip i en länstol nära kaminen, går till chäslongen efter en kudde som hon sätter bakom hans huvud och trycker hans axlar och huvud tillbaka mot den. Hon sätter en skinnklädd pall under hans fötter. Han har ej givit tappt, och i sitt stela sätt att ta emot dessa uppmärksamheter gör han ett komiskt intryck.)*

Vanderlip. Ni är den brutalaste kvinna jag någonsin har sett.

Freda (misstroget och naivt häpen.) Jag?

Vanderlip (barskt.) Jag skulle inte kunna behandla en hund så som ni behandlar mig. *(Blir ond.)* Och när ni släpade mig bort från dansen, behandlade ni mig sannerligen som en hund.

Freda. Tycker ni det?

Vanderlip. Jag vill hellre ta stryk av en man än ta emot vad jag höll till godo med från er. Det var precis som om ni pryglat mig med en käpp. Det gjorde ni inför alla människor, tills jag blev spak och följde er i hälarna — det är just vad ni gjorde.

Freda (med spefull högtidlighet.) Den Herren älskar den agar han.

Vanderlip. Men ni är inte Herren. Ni är Freda...

Freda (avbryter honom skrattande.) Och den Freda agar...

Vanderlip (avbryter.) Den...

Freda (avbryter.) Nej, visst inte. Vår herre är vår herre, men Freda är bara en kvinna och... *(Paus.)*

Vanderlip (otåligt.) Nå?

Freda. Hennes vägar äro inte Herrens vägar. *(Drar sin stol till hans och lägger ett ögonblick smekande sin hand på hans. I mjuk ton:)* Har ni det inte bra nu? *(Smekningen gör verkan. Han lugnar sig och blossar på sin cigarr med halvslutna ögon. Freda kastar obemärkt en snabb blick på klockan, lyssnar utåt som efter en annalkande släde och visar sig orolig och nervös. Kammarjungfrun kommer in med två glas på en bricka. Freda läppjar på det ena glaset, så att han ser det, nickar gillande och räcker honom det. Tar själv det andra*

glaset.) Tänd ljus, Minnie. *(Kammarjungfrun släcker lampan och tänder ljus som med sina silkespappersskärmar sprida ett mildare sken. Vanderlip kommer plötsligt ihåg sig och ser på klockan. Freda försöker lägga handen över klockan, men det lyckas ej. Vanderlip ser vad klockan är och ämnar resa sig. Freda reser sig halvt och trycker honom tillbaka i stolen.)*

Vanderlip (ser med saknad än på cigarren i ena handen, än på glaset i den andra, än på kaminen och rummets komfort och än på Freda.) Det är rent skamligt att gå ifrån allt det här, men jag måste sannerligen ... jag tror aldrig jag haft det så hemtrevligt i hela mitt liv.

Freda (mjukt, nästan viskande.) Varför då gå ifrån det, Floyd?

Vanderlip. Jag skall ut och resa i natt, rent ut sagt. Och jag måste gå och ta på mig mina reskläder. Den där björnskinnspälsen är för varm. Jag kan inte resa i den. *(Ämnar resa sig.)*

Freda (trycker honom med mildt våld tillbaka.) Vänta en minut. Låt mig tänka. *(Tänker ett ögonblick. Hennes min ljusnar.)* Nu vet jag. Varför inte skicka min indian efter edra kläder? Han kan ju bära hit dem. Då får ni vara några minuter längre i värmen ...

Vanderlip (avbryter, lägger armen om hennes liv.) Och hos er, Freda. *(Freda låter hans arm ligga ett ögonblick, sedan påminner hon honom med en blick om kammarjungfruns närvaro och lösgör sakta hans arm, så långsamt som möjligt. Vanderlip sjunker med välbehag tillbaka mot kudden.)*

Freda (till kammarjungfrun.) Minnie. *(Kammarjungfrun, som har slutat tända ljusen, närmar sig.)* Skicka hit Joe. Säg till honom att ta på sig vantar och

parka. *(Kammarjungfrun går ut till höger. Freda återtar sin plats och lägger sin ena hand på hans. Ingendera säger något. Kammarjungfrun kommer in, följd av indianen som tar på sig vantar och parka.)* Hittar ni vägen till mr Vanderlips hus?

Indianen (nickar.) Hm.

Freda. Ge honom nyckeln, Floyd. *(Vanderlip känner efter i fickan och ger indianen nyckeln.)* Gå till mr Vanderlips hus och hämta hans parka...

Vanderlip (avbryter.) Och hundpiskan och pälsmössan.

Freda. Och hundpiskan och pelsmössan. *(Indianen nickar.)*

Vanderlip. Och whiskyflaskan på bordet.

Freda. Och whiskyflaskan på bordet. *(Indianen nickar.)*

Vanderlip. Och skynda er.

Freda. Och skynda er. *(Indianen nickar och går genom fonddörren. Freda reser sig som om hon erinrat sig något.)* Ursäkta mig, Floyd. *(Går bakom Vanderlips rygg upp till högra dörren och vinkar obemärkt till kammarjungfrun. De stanna vid högra dörren.)* Spring genast köksvägen och genskjut Joe. Säg till honom att han inte skall komma tillbaka. Säg att jag har sagt det. Han får gå och ta sig ett rus — eller vad som helst — men inte komma tillbaka. *(Vanderlip lyfter upp huvudet, vänder sig om och lyssnar. Freda med litet mindre dämpad röst.)* Och sedan Cupidofrikassé! *(Kammarjungfrun går ut till höger. Freda återvänder till sin stol och för smekande handen genom Vanderlips hår, innan hon sätter sig.)*

Vanderlip (misstänksamt, vresigt.) Vad viskade ni om?

Freda (hemlighetsfullt.) Cupidofrikassé.

Vanderlip. Ja, jag hörde det, men vad är det?

Freda (funderar litet.) Jo, först tar man glödpannan...

Vanderlip. Vad är det? De användas i kyrkorna, inte sant, till att bränna rökelse i?

Freda (skrattar.) Å, visst inte, det är en mycket behändig inrättning att laga god mat i.

Vanderlip. Jaså, ett finare slags stekpanna.

Freda (nickar.) Först lägger man i litet smör, och när smöret har smält, rör man i — låt oss säga, en matsked mjöl. *(Vanderlip lyssnar uppmärksamt.)* Då det är väl irört...

Vanderlip (avbryter.) Bryner ni mjölet?

Freda. Nej, naturligtvis inte.

Vanderlip (intresserad.) Nej, det trodde jag också.

Freda. Sedan rör man i en kopp mjölk — Minnie håller just på med det ute i köket — hon har förstås bara kondenserad mjölk.

Vanderlip. St. Anthonys kondenserade mjölk är det bästa märket. Men den kan man inte få här i landet.

Freda. Jag har några burkar.

Vanderlip (med glad överraskning.) Nej, verkligen?

..*Freda (viskar.)* Ja. Se'n lägger man i litet benfri kyckling — konserverad.

Freda (viskar.) Har ni det också?

Freda. Ja. Och sedan litet konserverade champinjoner...

Vanderlip (avbryter i extas.) Freda, ni är ett mirakel!

Freda. Sedan kryddor efter smak... och så är det färdigt. *(Reser sig hastigt och böjer sig fram emot honom. Han reser sig halvt för att möta henne, sträcker*

ut bägge armarna för att lägga dem om hennes liv, men hon tar hans händer och gör sig långsamt och med mildt våld lös. Själva hennes sätt att göra sig lös är smekande och förföriskt. De sjunka långsamt tillbaka i sina stolar. Freda lyssnar uppmärksamt efter släden, ser ängsligt på klockan på pianot. Vanderlip märker det ej, ty han ser på sin egen klocka.)

Vanderlip. Tio minuter över tolv. *(Ser ängsligt mot dörren till höger.)* Det vore då också odrägligt att nödgas gå innan jag har smakat den där Cupidofrikassén. *(Ser på Freda. Hon betraktar honom tankspridt, som om hon sutte försjunken i tankar på honom.)* Nå?

Freda (rycker till, liksom förlägen över att han kanske genomskådat henne.) Å —!

Vanderlip. Jag sitter och undrar varför ni ville tala med mig. *(Drar sin stol tätt intill hennes. Hon ser på honom, studerar honom, som om hon tvekade om hon skall våga säga ut.)* Varför var det egentligen?

Freda (beslutsamt.) Jag är trött på hela det här livet, Floyd. Jag vill härifrån — ner till civiliserade trakter — vart som helst. Jag kan inte stå ut här till islossningen i vår. Jag skulle dö, det vet jag. Jag vill lämna alltsammans och ge mig av. Jag vill resa genast. *(Lägger bedjande handen på hans axel. Han tar den, men vet inte vad han skall säga.)* Nå?

Vanderlip (hastigt.) Jag vet inte vad jag skall säga. Jag skulle ingenting högre önska, det vet ni mycket väl. *(Trycker hennes hand, hon nickar.)* Men ser ni . . . jag är förlovad, rent ut sagt. Naturligtvis vet ni det, alla veta det. Flickan är på väg hit för att gifta sig med mig. *(Tankfullt.)* Jag vet inte vad som kom åt mig då

jag friade till henne, men det är länge sedan nu, och jag var en ung vildbasare.

Freda. Och ni ämnar vänta på henne? *(Han nickar.)* Och gifta er med henne? *(Han nickar.)* Männen begå misstag ibland, då de ä' unga.

Vanderlip (varmt.) Och det här är ett sådant där misstag. Vad visste jag om kvinnor då?

Freda (illparigt.) Ingenting mot vad ni vet nu.

Vanderlip. Skulle tro det.

Freda. Men blir det bättre för att ni framhärdar i misstaget? *(Han skakar tvivlande på huvudet.)* Blir ni lycklig? Blir hon lycklig? Hon kommer säkert att genomskåda misstaget och då blir det en tragedi.

Vanderlip (förtvivlad.) Jag vet inte. Kvinnorna hålla så efter mig. De ä' så många och jag tycker om dem allesamman. Jag tror jag tycker bäst om den sista jag träffar.

Freda. Mrs Eppingwell, till exempel.

Vanderlip (i en ton av känsla och övertygelse.) Ja, mrs Eppingwell. Då jag är tillsammans med henne, tycker jag att det inte finns hennes make under solen. Då har jag lust att gå och skjuta ihjäl hennes man för att få henne.

Freda (förföriskt.) Och när ni är tillsammans med mig, Floyd? *(Vanderlip sträcker impulsivt ut armarna och drar henne till sig. Hennes huvud vilar på hans axel. Hon smyger sig med välbehag intill honom, hennes hand smeker hans. Han gömmer ansiktet i hennes hår. Doften av hennes hår berusar honom. Han lösgör sin hand från hennes och låter den småningom glida uppför hennes bara arm. Med sin andra arm om hennes liv drar han henne tätt intill sig. Men hela tiden sitta de*

kvar på sina stolar. Så sitta de en lång stund och hans hand glider alltjämt uppför hennes bara arm.)

Freda (sliter sig plötsligt från honom och håller honom en armslängd ifrån sig, tragiskt:) Floyd! Floyd! Jag vill härifrån — bort från landet — vart som helst! Vart som helst!

Vanderlip (lugnande.) Kära Freda.

Freda. Jag är trött, så trött på alltsammans. Jag... jag... *(Hennes röst sviktar.)* Jag tror jag brister i gråt...

Vanderlip (drar henne tröstande intill sig.) Seså, seså, lilla flicka. Krya till er, morska upp er, ge inte tappt.

Freda (gör sig långsamt lös och håller honom en armslängd ifrån sig.) Jag har tänkt på alla män jag känner och kommit till den slutsatsen att... att...

Vanderlip (strålande självbelåtet.) Att jag var den lämpligaste av dem alla.

Freda (hastigt.) Nej, inte det, men... men att jag tyckte bäst om er av dem alla.

Vanderlip (drar henne till sig.) Kära Freda.

Freda. Kära Floyd. *(Dörren till höger öppnas. De dra sig ifrån varandra och anta en passande ställning. Kammarjungfrun kommer in bärande en bricka med glödpanna, tallrikar, servetter o. s. v. och en kvarts flaska champagne. Hon sätter brickan på bordet. Freda serverar Vanderlip Cupido-frikassé, medan kammarjungfrun litet längre uppåt fonden sysslar med champagnebuteljen.)*

Vanderlip (som ej lagt märke till champagnebuteljen, rycker till vid korksmällen och vänder sig hastigt om, låtsas vakna, gnuggar sig i ögonen o. s. v.) Väck mig.

Jag drömmer. Nyp mig i armen. *(Tar buteljen, som kammarjungfrun ännu håller, och ser på den.)* Mycket riktigt. *(Släpper buteljen och ser beundrande på Freda.)* Ni är en pärla, Freda. Det finns inte *en* sådan butelj till i hela Klondike.

Freda. Jo, det finns det.

Vanderlip (misstroget.) Det vill jag se först.

Freda. Jag har tre dussin i skafferiet. *(Till kammarjungfrun.)* Inte sant, Minnie?

Kammarjungfrun. Och två dessutom. Jag räknade dem i eftermiddags.

Vanderlip (imponerad.) Å, herre Gud!

Freda. Det är bra, Minnie. Ni kan gå. *(Minnie går till höger. Vanderlip börjar äta av frikassén. Visar att han tycker om den. Freda iakttar honom och äter själv. Ser på klockan och lyssnar. Hon tycks höra något. Sätter ned tallriken på bordet. Det knackar på fonddörren. Freda stiger upp, går hastigt till fonden och öppnar dörren. En indian kommer in. Han är bländad av ljuset och rycker istappar från sin mun. Freda stänger dörren. Vanderlip ser sig om och fortfar att äta och dricka.)*

Indianen. God afton.

Freda (som ej förstår vad han vill.) God afton.

Indianen. Brr! Mycket kallt.

Freda. Ja, mycket kallt.

Indianen. Jag träffat Sitka Charley.

Freda. Jaså, det är ni . . .

Indianen. Sitka Charley säga han komma snart.

Freda. Hur snart?

Indianen. Kanske om fem minuter. Vad är klockan nu?

Freda. En kvart över tolv.

Indianen. Han kommer tjugufem minuter över tolv. Om tio minuter han komma, tänker jag.

Freda. Hur är det med flickan?

Indianen. Mycket trött. Sitter i släden. Väldigt trött, gråter litet, som ett barn. Säger hon måste hålla rast, genast. Sitka Charley säga de måste fram till Dawson. Hon säga hon dö om de inte hålla rast. Sitka Charley säga han inte fråga efter det, ska fram till Dawson i alla fall. Jag går nu. God natt.

Freda. Vill ni inte gå ut i köket och få något varmt?

Indianen. Nej. God natt.

Freda. God natt. *(Indianen öppnar dörren och går. Freda återvänder till sin stol vid kaminen och slår sig ned.)* Ni har inte sagt vad ni tycker om det.

Vanderlip (vänder tallriken upp och ned.) Fakta tala tydligare än ord. *(Hon serverar honom mera.)* Hur var det, Cupido-kalops?

Freda (skrattar.) Cupidofrikassé.

Vanderlip (sticker gaffeln i sin nya portion.) Det gör detsamma vad det heter, bara man har det på sin tallrik. *(Äter tyst en stund.)*

Freda (mjukt.) Floyd. *(Han är upptagen med att äta.)* Floyd.

Vanderlip (ser på henne.) Hm . . .

Freda (som förut.) Jag har tänkt på en sak. Varför kunna vi inte ge oss av nedåt floden?

Vanderlip (lägger ned gaffeln och stirrar på henne, ser sig omkring i rummet, ser på tallriken, håller upp champagneglaset och säger patetiskt:) Och lämna allt det här?

Freda. Varför inte? Vi skulle ju snart vara nere i

stora världen där man simmar i vin och alla slags goda saker.

Vanderlip (allvarligt.) Jag vet sannerligen inte... jag tror nästan man måste vara på ett sådant här ställe för att sätta värde på saker och ting. Champagne i strömmar smakar inte alls så bra som folk påstår. Den gör inte alls samma verkan som här. Nere i stora världen finns godt om vin, men ingen törst...

Freda (avbryter.) Och här är godt om törst, men inget vin.

Vanderlip (entusiastiskt.) Men då man en gång kommer över ett glas vin — å, herre Gud! *(Tömmer sitt glas med ansiktet strålande som fullmånen. Betraktar Freda tankfullt, medan hon fyller hans glas, och säger plötsligt misstänksamt.)* Ni skulle väl inte händelsevis ha smak för att bo i ett palats?

Freda (skakar på huvudet.) Hur kommer ni på den idén?

Vanderlip. Jo, jag vurmade för så'nt ända tills jag började tänka mig om, och nu har jag nästan klart för mig att man blir tjock och lat och slapp av att bo i palats. Nej tack, ingen champagne i strömmar och ingen blå sommarhimmel för mig.

Freda. Jag förmodar det kan vara skönt att bo i ett palats — för en tid. Men det tröttnar man snart på. Stora världen kan nog vara bra, men livet måste vara omväxlande. Vi skulle flacka omkring en tid och sedan vila ut någonstädes.

Vanderlip (börjar bli intresserad, lutar sig framåt.) Till Söderhavsöarna på en yacht och sedan, låt oss säga, en liten titt till Paris? *(Förtjust.)* Paris!

Freda. En vinter i Sydamerika och en sommar i Norge...

Vanderlip (avbryter.) Jag har alltid velat kasta en blick på Sydamerika.

Freda. Några månader i England...

Vanderlip (avbryter.) Bland fint folk?

Freda. Ja visst. Och sedan... hejsann, fram med slädar och hundar och i väg till Hudsonbay-landet!

Vanderlip (reser sig till hälvten, entusiastiskt.) Freda, ni är som skapad för mig! Det är just det liv jag vill föra. Jag kunde inte ha tänkt ut det bättre om jag ansträngt mig aldrig så. Det ni nu talar om — en liten bit av det och en liten bit av det — omväxling med andra ord — det är just som jag vill ha det.

Freda. Ja visst, omväxling, alltid något nytt. En kraftig natur som ni, full av livslust och fart, kan omöjligen stå ut med ett palats i ett helt år. *(Han skakar på huvudet.)* Det kan vara bra för veklingar, men ni är inte skapad för ett sådant liv. Ni är manlig, intensivt manlig.

Vanderlip (tar hennes hand och börjar dra henne till sig.) Tror ni det?

Freda. Jag inte bara tror, jag vet det. Har ni lagt märke till hur lätt ni har för att få kvinnorna förtjusta i er?

Vanderlip (med låtsad naivitet, men hans min anger att han ger henne rätt.) Å, jag vet inte.

Freda. Jo, det vet ni mycket väl.

Vanderlip. Nåja, kanhända...

Freda. Ja, ni har mycket lätt för det. Och varför?

Vanderlip (spelar fortfarande naiv.) Nej, förbanna mig jag det vet.

Freda (med eftertryck.) Emedan ni är manlig. Ni

anslår de djupaste strängarna i kvinnohjärtat. Kvinnan är svag, och för henne representerar ni styrkan. Ni är någonting för henne att klänga sig fast vid — ni är stark, modig, muskulös. Med ett ord, ni är *en man.* *(Han drar henne till sig.)* Käre, käre Floyd! *(Hon ligger länge i hans armar, men båda i var sin stol. Sedan gör hon sig långsamt och varsamt lös, i det hon samtidigt kastar en förstulen blick på klockan.)*

Vanderlip (håller upp hennes arm och betraktar den ett ögonblick.) Hur mycket väger ni, Freda?

Freda (småler.) Varför frågar ni det?

Vanderlip. Å, jag vill bara veta det...

Freda. Men varför?

Vanderlip. Å, inte för något, jag tänkte bara att ni visst inte har anlag för korpulens?

Freda (bestämd ton.) Nej, det har jag inte.

Vanderlip (fattar plötsligt hennes händer, rycker upp henne ur stolen, ställer henne ett stycke framför sig, lutar sig sedan tillbaka i stolen och granskar henne kritiskt.) Ni är smidigt växt.

Freda (i lätt ton.) Tycker ni?

Vanderlip. Ja, visst tycker jag det. *(Förtjust.)* Ni kommer aldrig att bli korpulent!

Freda (går bakom hans stol och stryker honom över håret.) Nej, gudskelov, jag har inga anlag för det.

Vanderlip. Men somliga fruntimmer...

Freda (avbryter.) Till exempel den där ungerskan Lisznayi.

Vanderlip (i bestämd ton.) Hon blir aldrig korpulent.

Freda. Jaså, inte det? Hur vet ni det? Det kan ni då aldrig ha räknat ut på egen hand. Hon måste ha sagt er det. *(Vanderlip ser förlägen ut.)* Hon har ju redan

börjat lägga på hullet. Hon väger tjugu skålpund mer än hon borde. Det förstör hennes figur. Och har hon väl börjat, så lär hon allt komma att fortsätta.

Vanderlip (oroligt.) Men hur vet ni det?

Freda. Jag måtte väl ha ögon. Och det har ni också. Visst har ni märkt det?

Vanderlip. Nåja, uppriktigt sagt, så har jag haft mina misstankar. *(Sitter tyst ett ögonblick. Freda stryker honom över håret.)* Å, så skönt.

Freda. Vad då?

Vanderlip. Det där som ni gör.

Freda. Å! *(Slår honom lekfullt på armen och slår sig ned i sin stol, lyssnar uppmärksamt efter ljud utifrån, medan Vanderlip läppjar på sitt glas.)*

Vanderlip (efter en paus, sätter ned glaset och ser kärligt på Freda.) Vet ni, Freda... *(Paus. Freda ser på klockan.)* Vet ni vad jag gärna skulle vilja?

Freda. Nej.

Vanderlip. Jo, det skall jag säga er. Jag skulle vilja se er med utslaget hår.

Freda (börjar nu helt småningom ändra sitt sätt mot honom.) Jaså, verkligen?

Vanderlip. Jo då.

Freda (stiger upp.) Vänta ett ögonblick. *(Går bakom honom till högra dörren. Vanderlip tror att hon gått för att ta ner håret, fyller sitt glas, lutar sig bekvämt tillbaka i stolen och läppjar på champagnen. Freda öppnar dörren till höger och vinkar. Stänger dörren, lyssnar ett ögonblick medan hon är på väg tillbaka till stolen och slår sig ned.)*

Vanderlip (ser på hennes hår, som ännu är uppsatt, och säger förvånad och ledsen:) Jag trodde hela tiden

att ni höll på att ta ner håret. *(Freda skrattar sitt silverklingande, spefulla skratt. Vanderlip blir förvånad, tror att hon vill retas med honom. Kammarjungfrun kommer in utan att Vanderlip märker det. Freda ger henne order med ögonen, tittar på Vanderlips päls på fonddörren. Kammarjungfrun går efter den och kommer tillbaka osedd av Vanderlip, bakom vars rygg hon står och väntar.)*

Vanderlip (förebrående.) Nej, hör nu, Freda... *(Freda skrattar ännu.)* Vad är det?

Freda. Jag kom nyss ihåg en sak.

Vanderlip. Vad då?

Freda. Att ni hade ett möte precis klockan tolv.

Vanderlip. Det hade jag. Men jag strejkar.

Freda. Nu är klockan halv ett.

Vanderlip. Än sedan?

Freda. Jag tycker bara att ... *(Paus.)*

Vanderlip. Att... vad?

Freda. Att det är ganska kallt där nere vid vaskhålet. *(Vanderlip stirrar häpen på henne, hans förvirrade min narrar henne att skratta ännu uppsluppnare.)* Minnie, hjälp mr Vanderlip på med pälsen. *(Vanderlip ser sig hastigt om och får se kammarjungfrun som håller pälsen. Ser långsamt på sitt ur och stoppar mycket långsamt ned det. Tömmer långsamt champagneglaset och ställer det försiktigt på bordet. Reser sig lika långsamt. Kammarjungfrun erbjuder sig att hjälpa honom på med pälsen, men han låtsas ej se henne.)*

Freda (som har slutat skratta, litet rädd för hans onaturliga lugn, men ännu behärskad.) Och nu vill jag tacka er för er vänlighet, Floyd. Jag ville ha en halvtimme av er tid, och det har ni givit mig. Vik av till

vänster då ni kommer ut härifrån, det är ginaste vägen till vaskhålet. God natt. Nu går jag och lägger mig. *(Går mot vänstra dörren.)* Följ mr Vanderlip ut, Minnie. *(Då hon vänder sig om och ser på Vanderlip, brister hon åter i skratt. Vanderlip har icke sagt ett ord. Han kastar sig över henne som en tiger, griper henne om armen och svänger om henne så att de stå ansikte mot ansikte, släpper inte taget.)* Seså, var inte så häftig. *(Han stirrar på henne. Hon är fortfarande behärskad och talar lätt och otvunget.)* När jag tänker närmare på saken... *(ser på hans hand som håller henne fast)* är det för tidigt att gå till sängs. Var inte löjlig, Floyd. *(Han brummar oartikulerat.)* Att vara tragisk klär er inte alls. Sitt ner och gör det bekvämt för er. *(Till Minnie som står helt oberörd och håller hans päls.)* Mr Vanderlip vill inte ha sin päls ännu på en stund. *(Minnie går och hänger upp pälsen i fonden, stannar där och väntar.)*

Vanderlip (talar långsamt och tydligt.) Vad vet ni om vaskhålet? *(Freda skrattar. Han kramar hennes arm tills det gör ondt.)* Vad vet ni om vaskhålet?

Freda. Mer än ni vet.

Vanderlip (kramar hårdare.) Säg mig det. Jag vill veta det.

Freda (gör en grimas, men ännu i lätt ton:) Jag vet att den vackra damen som väntade där har rest för en halvtimme sedan.

Vanderlip. Vart då?

Freda. Utför floden.

Vanderlip. Hur vet ni det?

Freda. Jag har själv styrt om det.

Vanderlip (blidkad ett ögonblick.) Var det för att ni ville ha mig själv?

Freda (trotsigt.) Nej.

Vanderlip (hårdnar igen.) Jaså, ni ville inte ha mig? *(Hon skakar på huvudet.)* Ni vill inte ha mig? *(Hon skakar på huvudet.)* Ni vill inte ha mig? Säg? *(Hon skakar på huvudet.)* Ni har alltså bara drivit med mig?

Freda. Ja.

Vanderlip. Ni menade inte ett enda ord?

Freda. Nej. Jag spelade komedi.

Vanderlip (bittert.) Men det gjorde inte jag. Det är skillnaden.

Freda. Släpp min arm. Ni gör mig illa.

Vanderlip (hör ej på henne, drar henne brutalt nedåt scenen, till vänster om bordet, håller henne ansikte mot ansikte och börjar tala fortare.) Hör på, Freda. Jag är ett dumhuvud, jag vet det. Jag bar mig dumt åt då jag satt i stolen där. Ni har narrat mig in i allt det här. Alla fruntimmer driva med mig. Jag tänker inte fort. Det är väl av brist på vana. Jag har svårt för att tala. Jag kan inte hitta på något spirituellt eller klokt att säga. Och jag tror på allt vad man säger mig. Och så tycker jag om fruntimmer, det rår jag inte för, det är medfödt. Jag tycker om dem, och de dra nytta av mig...

Freda (avbryter.) Vill ni inte släppa min hand och sitta ned?

Vanderlip (hör ej på henne.) Varför dra de nytta av mig? Därför att jag är en dumbom. Därför att jag ger mig in i spelet och inte vet hur jag skall sköta det. De förstå nog att sköta sina kort, det är ju deras specialitet. En man som sköter en annan mans kort är en åsna. Hela vinsten går ju till den andre. Men en man som sköter en kvinnas kort är en ännu större åsna. Jag har burit mig åt som ett beskedligt kräk, det vet jag

nog. Jag har dansat efter er pipa, och ni har hakat er fast vid mig... *(tystnar och funderar på vad han vidare skall säga.)*

Freda. De hakarna tycks ni ha gjort er kvitt ganska lätt...

Vanderlip (med en nyans av förargelse.) Jag har inte gjort mig kvitt någonting, men nu skall jag börja. Jag ämnar sköta mitt eget spel, och det spelet ska vi bli två om, sköna dam. *(Hans tal blir nu åter långsamt och tydligt.)* Vet ni vari mitt spel består? *(Freda skakar på huvudet.)* Det består inte i att smickra och vara salongsapa och bocka och krumbukta och skrapa med foten och hyckla och säga spirituella saker. Det är bara det här... *(Fattar även hennes andra handled och kramar dem bägge. Först grimaserar hon endast, men han kramar tills hon skriker. Kammarjungfrun visar sig för första gången orolig och kommer hastigt nedåt scenen.)* Muskelstyrka... det är mitt fack, det är det enda spel jag kan spela, och jag var en idiot som gick utanför mitt eget område.

Kammarjungfrun (avbryter, till Freda.) Vad skall jag göra?

Freda. Ingenting. Det här reder sig nog.

Kammarjungfrun. Skall jag gå efter hjälp?

Freda. Nej. *(Till Vanderlip.)* Släpp mig, Floyd. Ni gör illa min arm.

Vanderlip (skrattar bistert.) Släppte ni mig, då ni gjorde mig illa?

Freda (trotsigt.) Lågsinnade usling!

Vanderlip (häftigt.) Var ni mindre lågsinnad då ni tvang mig på knä med er kvinnolist, er kvinnoskönhet, edra kvinnliga vapen? Ert ansikte är vackert. Er kropp

är förförisk. Därmed har ni dragit mig till er och spelat så mjuk och eftergiven att hela atmosfären omkring er blev jolmig. *(Föraktfullt.)* Komediantska! Ni är snabbtänkt och har en hal tunga. Ni ljög för mig. Då ni lät mig hålla er hand, ljög ni för mig. Då ni smög er intill mig och lade huvudet på min axel så att doften av ert hår berusade mig, ljög ni för mig. Ni visste hela tiden att blodet sjöd inom mig, ni visste hela tiden att jag var uppriktig och spelade ärligt, och hela tiden ljög ni för mig. *(Tystnar och tänker ut vad han vidare skall säga.)*

Kammarjungfrun (lugnt till Freda.) Skall jag gå efter hjälp?

Vanderlip (skarpt.) Tig ni! *(Fortsätter till Freda.)* Jag har tagit in edra piller. Nu skall ni ta in mina. Här ä' de. Jag vill ha er. Jag är alldeles säker på att jag hellre vill ha er än Loraine. Ni kan få gifta er med mig om ni vill, men gift eller ogift är ni min. Ni reser nedåt floden med mig i natt, sköna dam, så att det är bäst ni säger till er piga att packa edra grejor.

Freda (skrattar honom trotsigt midt i ansiktet.) Och det tror ni?

Vanderlip (överväldigad av sitt begär efter henne.) Jag vet det — och här är en försmak av vad som väntar er. Ni kan ju säga mig vad ni tycker om det. *(Böjer henne baklänges med ansiktet uppåt, slår armarna om henne så att hon blir hjälplös och kysser henne passionerat flera gånger på munnen. Kammarjungfrun rusar på honom, men han slänger henne ifrån sig med den ena armen; med den andra håller han Freda fast.)* Nå, vad tycker ni om det? Vad tycker ni om det?

Freda (nästan kvävd av raseri, torkar av läpparna

med baksidan av sin fria hand.) Odjur! Odjur! Odjur! *(Kammarjungfrun ämnar rusa på honom igen.)* Nej, Minnie, låt bli! Jag reder mig nog med honom.

Vanderlip. Inte mot en man.

Freda (med lågande trots.) Just mot en man, Floyd Vanderlip. *(Hon kämpar ej längre för att göra sig fri, möter med högburet huvud hans blick med ett uttryck av kall vrede i sitt ansikte.)*

Vanderlip (ser ett ögonblick beundrande på henne.) Å, ni sköna Delila! Ni har gjort mig galen efter er. Jag skall tvinga er till underkastelse som ni tvingade mig till underkastelse på balen i natt. Ni tvang mig ner på knä, och jag skall tvinga er ner på knä för mig, tills ni med glädje kysser mina mockasiner. *(Slukar henne åter med ögonen.)* Och nu, sköna Delila, törstar jag efter edra läppar igen. *(Ämnar åter böja henne baklänges, men hon gör intet motstånd, ser trotsigt på honom med ansiktet helt nära hans. Han hejdar sig.)* Nå, varför spjärnar ni inte emot och sprattlar och klöser?

Freda. Emedan jag inte vill ge er tillfälle att misshandla mig.

Vanderlip (som vanligt förbryllad då någon ändrar taktik mot honom.) Då kysser jag er.

Freda. Ni kan smutsa mig med edra läppar, men ni skall inte betvinga mig med er muskelstyrka.

Vanderlip. (Muntert.) Säg inte smutsa, säg hellre "besudla" som mrs Mc Fee. Ja, det är rätt. Förinta mig med edra ljungande ögon. Er kropp kan ni hålla stilla, men ni kan inte släcka stridsglöden i edra ögon. Den där elden gör edra kyssar ännu smakligare, och nu skall jag... *(Böjer sig fram för att kyssa henne. Hon är passiv och orörlig. Hans läppar äro helt nära hennes.)*

Det är spännande att få vänta länge, inte sant? Ni sa' ju att jag var manlig, intensivt manlig. Vad tycker ni om det? Vad tycker ni om att klänga er fast vid min styrka? Å, ni sköna Delila!

Freda (lyssnar plötsligt.) Minnie! Öppna dörren! *(Utanför höras hundbjällror och en mans röst: "Hej!" Kammarjungfrun rusar till dörren. Vanderlip lyssnar, ännu med Freda hårdt sluten i sina armar. Det knackar på dörren. Kammarjungfrun slår upp den.)*

Freda (triumferande, då dörren öppnats.) Vill ni *nu* släppa mig? *(Mrs Eppingwell kommer in följd av kaptenen och en man vid ridande polisen. Mrs Eppingwell ser på polismannen, pekar på Vanderlip. Polismannen tvekar, generad för att avbryta en sådan scen. Vanderlip och Freda äro överraskade; han håller henne ännu fast. Släpper henne plötsligt och blir själv utom sig av förlägenhet. Freda drar sig flera steg ifrån honom, med ögonen fästade på mrs Eppingwell.)* Ni!

Mrs Eppingwell (skarpt och affärsmässigt.) Ja, jag. Och jag är glad åt att jag inte kommer för sent.

Freda (söker återfå jämvikten, talar mekaniskt och konstlat.) Det var mycket roligt att ... *(med ett plötsligt omkast, blir naturlig och naiv)* nej, det är inte alls roligt att se er.

Mrs Eppingwell. Kan tänka mig det.

Freda. Det är hemfridsbrott.

Mrs Eppingwell. Ja, jag vet att det är hemfridsbrott, men ...

Freda (avbryter, återigen konventionellt.) Å, för all del ... *(Går emot mrs Eppingwell.)* Vill ni inte lägga av er kappan? — Minnie! *(Kammarjungfrun erbjuder sig att hjälpa mrs Eppingwell av med kappan.)*

Mrs Eppingwell (avböjer.) Nej, tack, det behövs inte. Vi ska bara stanna ett ögonblick.

Freda (konventionellt.) Jag hoppas ni ursäktar min nyfikenhet, men... *(tvekar ett ögonblick)* ... varför kom ni inte förr?

Mrs Eppingwell (pekar på polismannen, som bugar sig.) Jag måste ta rätt på den här herrn. Det tog tid.

Poliskonstapeln (avbryter, bugar sig.) Ursäkta.

Mrs Eppingwell. Och så gick jag till orätt vaskhål. *(Freda och Vanderlip studsa. Mrs Eppingwell iakttar Vanderlip.)* God morgon, mr Vanderlip.

Vanderlip (förlägen.) God morgon.

Freda (börjar förstå sammanhanget.) Jaså, ni trodde att ni skulle träffa mig vid vaskhålet. *(Mrs Eppingwell nickar.)* Och det gjorde ni inte.

Mrs Eppingwell. Nej. Då gick jag till det andra vaskhålet.

Freda. Och trodde att ni skulle träffa mig där?

Mrs Eppingwell. Ja. Sedan gick jag hit.

Freda (med spefull beundran.) Osviklig instinkt.

Mrs Eppingwell (vänligt.) Ja, inte sant?

Freda. Nå, träffade ni inte på någon vid det andra vaskhålet?

Mrs Eppingwell. En utländsk dam. Först trodde jag att det var ni. Hon föreföll nervös.

Vanderlip (studsar då han hör talas om utländskan, går plötsligt mot fonddörren.) Nu har jag sölat här tillräckligt länge. Jag måste ge mig av.

Freda. Lycka till, Floyd.

Poliskonstapeln (stiger fram och hejdar Vanderlip.) Ursäkta.

Vanderlip (retad.) Vad är det frågan om?

Poliskonstapeln (tar fram ett papper ur fickan.) Jag har order att arrestera er. Förfalskning. Ursäkta.

Vanderlip (häpen.) Vad tusan... *(hejdar sig.)*

Poliskonstapeln. Ursäkta.

Vanderlip. Nej, hör nu, vem är det som har ställt till det här? *(Freda skrattar, men endast emedan hon finner det hela komiskt.)*

Freda (ännu skrattande, till mrs Eppingwell.) Det här är ert verk.

Mrs Eppingwell (nickar.) Jag hade försökt allt annat för att hindra honom att ge sig av.

Freda (skrattar och skakar på huvudet.) Stackars Floyd! Stackars, stackars Floyd!

Vanderlip (förargad.) Hör på, mrs Eppingwell. Det här har ni ställt till. Det är bäst att ni slutar med de här galenskaperna. Jag är utledsen på främmande människors inblandning. *(Går mot dörren, men poliskonstapeln lägger handen på hans arm.)* Ur vägen, spoling!

Poliskonstapeln (låter ej skrämma sig.) Ursäkta.

Vanderlip (stöter undan hans hand, men rör sig icke ur fläcken.) Skicka bort honom, mrs Eppingwell, annars blir här det vildaste slagsmål ni någonsin har varit med om.

Freda (lätt.) Ha inte så bråttom, Floyd. Hon är borta.

Vanderlip. Visst inte.

Freda. Fråga mrs Eppingwell.

Mrs Eppingwell. Vem menar ni?

Freda. Den nervösa utländskan vid vaskhålet.

Mrs Eppingwell. Ja, hon for med släde nedåt flodstranden.

Vanderlip. Vem reste hon med?

Mrs Eppingwell. Inte med någon. Men en indian

körde för henne. *(Vanderlip gör en förtvivlad åtbörd som betyder att han är fullständigt slagen. Freda skrattar muntert.)*

Vanderlip (ond.) Å, ni kvinnfolk!

Mrs Eppingwell (till Freda.) Vem är utländskan?

Freda (pekar på Vanderlip.) Fråga honom. *(Mrs Eppingwell ser frågande på Vanderlip.)*

Vanderlip (ond.) Jag vill inte längre ha något att göra med er och edra intriger. Jag går min väg. Jag har stångats tillräckligt länge med er... *(vänder sig häftigt mot Freda)* med er allesammans. *(Till poliskonstapeln.)* Seså, arrestera mig nu. Det är skoj, och det vet ni. Men gå på bara.

Poliskonstapeln. Jag har mina order. Ursäkta. Kommer ni med godvilligt? *(Vanderlip brummar ett ja.)*

Vanderlip. Ni vet att det är skoj.

Poliskonstapeln. Jag har bara mina order att rätta mig efter. Ursäkta. *(Alla bereda sig till uppbrott.)*

Freda (till mrs Eppingwell.) Tråkigt att ni inte kan stanna längre, men... *(Tystnar plötsligt och lyssnar uppmärksamt. Hundbjällror höras utanför; högljudda karlröster. Det knackar på gatdörren. Kammarjungfrun öppnar den. Flossie synes i dörren och kommer in, följd av Sitka Charley som stänger dörren. Flossie bländas av ljusskenet och ser sig tveksamt omkring. Hon är nedisad, har en bindel för ansiktet; hon tar av den, ser sig omkring och varseblir Vanderlip. Freda går ivrigt emot henne.)*

Flossie (gör en matt åtbörd mot Vanderlip och utbrister med oändlig lättnad i rösten:) Floyd!

Vanderlip (häpen.) Flossie! *(Öppnar armarna, hon vacklar och kastar sig i hans famn. Hennes huvud vilar*

mot hans bröst, han håller om henne och ser sig hjälplöst omkring. Sedan lyfter hon upp huvudet för att bli kysst, och han böjer sig mekaniskt ned och kysser henne.)

Flossie (med innerlig glädje.) Å, Floyd, Floyd!

Vanderlip. Kära, kära Flossie!

Flossie (ännu i hans armar, böjer huvudet tillbaka för att se på honom, skälmaktigt:) Å, en sådan otålig människa! *(Vanderlip är förbryllad, klappar henne tafatt på axeln.)* Du stygga, stygga människa! *(Han är ännu mera förbryllad.)* Kunde du inte ha väntat? Kunde du inte ha låtit mig sova i natt och komma hit utvilad i morgon?

Vanderlip. Jaså... hm. *(Hon räcker honom sin mun och han kysser henne.)*

(Sitka Charley står vid gatdörren. Kaptenen är otålig och tycker att det är tid att gå. Poliskonstapeln är också otålig. Mrs Eppingwell och Freda stå bredvid varandra och se på.)

Flossie. Tänk, så många hundar du måtte ha!

Vanderlip (mera förbryllad än någonsin.) Hm... ja visst.

Flossie. Först kom en indian med sex hundar. Du vet, en indian med bara ett öga. *(Mrs Eppingwell och kaptenen se menande på varandra. Vanderlip nickar efter ett ögonblicks villrådighet.)* Och sedan kom Sitka Charley med sju de härligaste hundar jag någonsin sett. Å, Floyd, de va' storartade helt enkelt! *(Mrs Eppingwell och kaptenen se ännu mera förbryllade ut. Vanderlip ser på Freda som om han ville säga: "Det där var ni mästare för", och hon småler. Mrs Eppingwell och kaptenen se det och växla menande blickar.)* Vi riktigt flögo fram — som vinden!

Vanderlip (förstår hela situationen och hugger sig in.) Det kan jag tänka mig. Jag visste att de skulle lägga benen på ryggen, och jag sa' till dem att jag inte ville veta av något söl. Nåja, de tycks verkligen ha lydt order.

Flossie (smyger sig intill honom.) Älskling, kunde du inte ha väntat litet till?

Vanderlip (sluter henne tätt intill sig.) Nej, det kunde jag sannerligen inte.

Poliskonstapeln (går, osedd av Flossie som vänder honom ryggen, ett steg mot Vanderlip, ännu med ordern i sin hand.) Ursäkta.

Mrs Eppingwell (går emot honom.) Ge mig den. *(Poliskonstapeln räcker henne ordern.)* Allt skall bli klart. Ni förstår.

Poliskonstapeln (nickar, drar på sig vantarna och bugar sig mycket artigt.) Då har jag bara att säga godnatt. *(Bugar sig och går.)*

Kaptenen (till mrs Eppingwell.) Här ha vi väl ingenting mer att göra.

Mrs Eppingwell. Ett ögonblick, Archie. Jag är alldeles handfallen, och jag är nyfiken. *(Till Sitka Charley.)* Vems voro hundarna som ni körde?

Freda (som nu, då striden är slut, är nära att falla samman, avbryter Sitka Charley och säger:) Ack, om ni ville gå hem allesammans och lämna mig ensam. Jag vill gå och lägga mig.

Mrs Eppingwell (vänligt.) Men jag är nyfiken, Freda, jag liksom ni. Jag vill nödvändigt veta ...

Freda (nära att brista i gråt.) Gå nu, var snäll och gå.

Flossie (som har lyft upp sitt huvud och betraktat Freda, till Vanderlip, icke högljudt, men ändå så högt att alla höra det.) Vem är den där damen?

Vanderlip (pinsamt förlägen, tvekande.) Ja, ser du, Flossie... det är...

Flossie (snävt.) Är det en av dina bekanta?

Vanderlip. Nej, nej, naturligtvis inte. Ser du, vi ä' i Klondike nu. Förhållandena här ä' annorlunda än dem du är van vid, och...

Flossie (avbryter, tycks förstå vad slags dam Freda är.) Å, jag förstår. Det är visst bäst att vi gå. *(De gå mot fonddörren, Vanderlip med armen om Flossies liv. Hon är mycket trött och stöder sig tungt mot honom. Han tar på sig päls, vantar o. s. v. och säger ingenting, men nickar förläget. Då de gå, kastar han en blick tillbaka på Freda.)*

Freda (kärvt till mrs Eppingwell.) Vill ni inte gå nu?

Mrs Eppingwell (vänligt.) Nej, jag ger mig inte. Här är ett missförstånd. *(Freda gråtfärdig, uppger ett nervöst utrop och gör nervösa åtbörder med bägge händerna. Vänder henne ryggen, går hastigt nedåt scenen och kastar sig ned i en vilstol, där hon sitter med ansiktet åt publiken.)*

Mrs Eppingwell (till Sitka Charley.) Hundarna som ni körde, Charley. Vems voro de?

Sitka Charley (tvekar, trampar oroligt på samma fläck, ser bedjande på Fredas stolsrygg.) Jag inte veta.

Mrs Eppingwell (otåligt.) Naturligtvis vet ni det.

Sitka Charley (som förut.) Kanske veta, kanske inte veta.

Mrs Eppingwell (befallande.) Tala om det för mig.

Sitka Charley (förargad.) Varför, ni alla kvinnor? Göra Sitka Charley mycket trött. Hela tiden *(härmar dem)* "Charley, inte tala om det, Charley inte tala om det". Sitka Charley trött. Sitka Charley mycket trött.

Sitka Charley förbannat trött. Nu Sitka Charley tala om. *(Tystnar. Mrs Eppingwell väntar i spänning, Freda vänder ett stelt och uttryckslöst ansikte åt publiken.)* Sitka Charley stor tok. Han tro ni tycka om Vanderlip. Han tro Freda tycka om Vanderlip. *(Skakar på huvudet.)* Ingen tycka om. Men ändå göra Vanderlip till stor tok. Alla kvinnor alltid göra alla män till stor tok. Ni säga: "inte tala om för Freda!" Freda säga: "inte tala om för er!" All right. Sitka Charley inte tala om. Nu Sitka Charley mycket trött. Nu han tala om. Hm... han köra Fredas hundar. Freda säga: "Charley, hämta hit Flossie mycket fort." *(Ser stolt på mrs Eppingwell, skrytsamt.)* Sitka Charley hämta hit Flossie mycket fort.

Mrs Eppingwell. Vem var damen vid vaskhålet?

Sitka Charley. Lisznayi. *(Mrs Eppingwell blir överraskad. Kaptenen gnuggar belåtet händerna.)*

Mrs Eppingwell (slagen, patetiskt.) Archie, kan du någonsin mera tro på vad jag säger?

Sitka Charley (går mot dörren, vänder om till Fredas stolsrygg.) Hundarna mycket hungriga. *(Väntar, ser på Fredas stol.)* Hm. Jag gå och ge hundarna mat. *(Ser på stolen ett ögonblick, går mot fonddörren. Stannar åter och ser på stolen.)* Nu jag gå, Freda.

Freda (vänder ej på huvudet, utan uttryck i ansikte och röst.) God natt, Charley. *(Sitka Charley går. Mrs Eppingwell går mot Fredas stol, tvekar och stannar. Vänder sig till kaptenen och ger honom en vink att gå. Han går. Mrs Eppingwell står kvar på ena sidan om dörren och ser på Fredas stol. Kammarjungfrun står på andra sidan om dörren och ser på mrs Eppingwell. Då dörren slås igen efter kaptenen, reser Freda sig; det är nu slut med hennes krafter.)*

Freda. Nå, Gud ske lov! *(Utan att se åt fonddörren eller märka att mrs Eppingwell ännu är kvar, går Freda hastigt till höger, dignar ned på golvet med armarna på chäslongen och ansiktet dolt mot armarna och soffan och brister i krampaktiga snyftningar. Mrs Eppingwell kommer nedåt scenen och lägger handen på Fredas axel.)*

Freda (rycker till, men ser icke upp.) Det är bra, Minnie. Ni kan gå och lägga er. *(Fortfar att snyfta. Mrs Eppingwell väntar ett ögonblick, sätter sig på chäslongen och lägger handen på Fredas huvud.)*

Mrs Eppingwell (mycket vänligt.) Freda.

Freda (rycker till överraskad och ser upp.) Är det ni?

Mrs Eppingwell (vänligt.) Ja.

Freda (försöker vara skarp, men lyckas endast säga förebrående:) Jag bad er att gå. *(Vänder bort ansiktet från mrs Eppingwell och ser rätt åt publiken.)*

Mrs Eppingwell. Freda. *(Freda vänder på huvudet och ser mrs Eppingwell i ansiktet. Mrs Eppingwell lägger armen om Fredas axlar och drar henne tätt intill sig. Freda brister i gråt och gömmer ansiktet i mrs Eppingwells knä. Mrs Eppingwell böjer sig över henne och söker kyssa henne.)*

Ridå.

STÖLD

PJÄS I FYRA AKTER

AV

JACK LONDON

ÖVERSÄTTNING AV
ERNST LUNDQUIST

STOCKHOLM
A.-B. BOHLIN & Co.

PERSONERNA:

Margaret Chalmers, gift med senator Chalmers.
Howard Knox, kongressledamot från Oregon.
Thomas Chalmers, senator och mångmillionär.
Tommy, senatorns och Margarets son.
Ellery Jackson Hubbard, journalist.
Anthony Starkweather, stor magnat, far till Margaret.
Mrs Starkweather, hans hustru.
Connie, deras yngre dotter.
Felix Dobleman, Starkweathers sekreterare.
Linda Davis, Margarets kammarjungfru.
Julius Rutland, präst inom episkopalkyrkan.
John Gifford, agitator för arbetarpartiet.
Matsu Sakari, sekreterare vid den japanska ambassaden.
Dolores Ortega, den peruanske ministerns hustru.
Senator Dowsett.
Mrs Dowsett.
Betjäning, m. m.

Händelsen tilldrar sig i Washington i våra dagar inom ett tidsmått av tjugu timmar.

Upplysningar för skådespelarna.

Margaret Chalmers. Tjugusju år gammal; energisk och mogen kvinna, men fullt kvinnlig beträffande hjärtelag och skönhetssinne. Hennes ögon sitta långt i sär; hon har ett intagande leende som hon förstår att använda vid tillfälle. Då så behövs kan hon också vara bestämd och hård, till och med hänsynslös. En begåvad kvinna och på samma gång mycket kvinnlig, i stånd till impulsiv ömhet, snabba känsloutbrott och rask handling. Hon är en fulländad produkt av hög kultur och förfining och på samma gång besitter hon en frodig livskraft och ett instinktivt rättsinne som bådar godt för släktets framtid.

Howard Knox. Kunde ha varit poet, men har blivit politiker. Brinnande av kärlek till mänskligheten. Trettiofem år gammal. Han har sina syner och måste följa dem. Han har varit bojkottad på grund därav, men har fullföljt sina idéer trots smädelse och åtlöje. Till det yttre en välväxt och kraftfull man. Mycket allvarlig och, trots sin akademiska bildning, litet tafatt i hållning och sätt, i saknad av obesvärad världsvana. Han har blivit invald i kongressen på ett reformprogram och är nästan ensam i den strid han utkämpar. Han har intet parti till ryggstöd, endast ett följe av några "vildar" och oppositionsmän.

Thomas Chalmers. Fyrtiofem à femtio år gammal. Gråsprängda mustascher. Något korpulent. Fallen för vällevnad, mycket begiven på whiskygrogg. Han har klent hjärta och kan få slag när som helst. Litet lat eller dåsig beträffande sitt känsloliv. En av de bemärkta senatorer som representera en New-England-stat på dekadans, själv ledare av denna stats politiska maskineri. Därför låter han ingen sätta sig på hans näsa. Han har tillräcklig intelligens och karaktärsstyrka för att kunna göra sig gällande. Det mest utmärkande draget i hans temperament är hans opportunism.

Tommy. Sex år gammal. Duktig och frisk, fastän hans mormor tror motsatsen.

Ellery Jackson Hubbard. Trettioåtta à fyrtio år. Slätrakad. En första klassens journalist med nationellt rykte; en stor, grovlemmad man med stort huvud, stora händer — allt hos honom är stort. En man som skiner av god ekonomi, optimism och självsiskhet. Han har alls inga moraliska begrepp. Är medveten individualist, kallblodig, skoningslös, arbetar för sig själv och tror endast på sig själv.

Anthony Starkweather. En äldre, väl konserverad herre, spensligt växt, gör intryck av en man som har levat rent, nästan som en asket. En för vilken sinnliga njutningar ej haft stor betydelse. En kall, behärskad man, vars enda passion är makten. Avgjort en maktmänniska, en örnnatur, som genom klar intelligens och viljestyrka har skrapat ihop en förmögenhet på hundratals millioner. Med ett ord, en industri- och finansmagnat av prima sort och av den renaste typ man kan träffa på i Förenta staterna. Han är av naturen moralisk, men hans stränga New-England-moral är sjöskadad och har

utvecklat sig till affärsbossens moral, lika sträng, lika omutlig, men överväldigande jesuitisk, emedan han anser sig böra handla orätt för att något rätt skall komma därav. Han är absolut säker på att civilisation och framåtskridande vila på hans axlar och den lilla gruppen av män som likna honom.

Mrs Starkweather. Av den hjälplösa, trevligt fetlagda, äldre typen. Hon har ej följt sin man i hans moraliska utveckling. Hon är slav under gamla vanor, gamla fördomar och gammal New-England-moral. Det moderna livets hets gör henne litet yr i huvudet.

Connie Starkweather. Margarets yngre syster, tjugu år gammal. Hon är ingenting som Margaret är och allt som Margaret icke är. Det är intet ondt med henne, men hon har ingen egen karaktär, är en ohjälpligt konventionell varelse. Glad, skrattlysten, frisk, munter — en naturlig produkt av sin sorglösa omgivning.

Felix Dobleman, Starkweathers privatsekreterare. En ung man med korrekta manér, i alla avseenden en sådan privatsekreterare som passar för Anthony Starkweather. Han är en vek natur, lättskrämd, nästan kvinnlig.

Linda Davis, Margarets kammarjungfru. En ung flicka på omkring tjugufem år, av skandinavisk börd, ehuru född i Amerika. En kall, nästan färglös företeelse på grund av mångårig träning, men innerst med ett varmt hjärta och en intensiv kärlek till sin härskarinna. Ingen makt i världen skulle kunna locka ur henne någonting om Margaret.

Julius Rutland. Utan några framträdande karaktärsdrag, typen faller av sig själv.

John Gifford. Agitator för arbetarpartiet. En man av

folket, grovhyvlad, ensidig som en sådan man ofta blir, allvarlig och ärlig. Han är en av arbetarledarnas vederhäftiga, bättre typer.

Matsu Sakari. Fulländat artig, talar ytterst korrekt och bugar sig ofta.

Dolores Ortega, gift med den peruvianska ministern. Glad och livlig, gestikulerar mycket då hon talar, som amerikanare av latinsk ras ofta bruka.

Senator Dowsett. Femtio år. Väl konserverad.

Mrs Dowsett. Korpulent medelålders dam.

FÖRSTA AKTEN.

I senator Chalmers' hem. Klockan är fyra på eftermiddagen. En modern salong. Till vänster på avantscenen ett dukat tebord, där endast samovaren fattas. Midt i fonden allmänna ingången. Dörrar till höger och vänster.

Då ridån går upp, sitta Chalmers och Hubbard i bekväm ställning nere på scenen till höger.

Hubbard (efter en paus varunder han tycks fundera.) Jag kan inte förstå varför en sådan gammal stånghäst som Elsworth skulle sparka bakut så där.

Chalmers. Ja, han tog humör. Han anser sig inte ha förtjänt tillräckligt på tullkommitén. För resten är det hans sista termin. Han förklarade att han ämnade avgå.

Hubbard (fnyser föraktfullt och härmar en gammal herres pompösa sätt att tala.) "Jag yrkar på en undersökning av anledningarna till dyrtiden!" Tänka sig att gamle senator Elsworth föreslår en sådan åtgärd! Så fräckt! Hur ämnar ni behandla hans förslag?

Chalmers. Det är redan expedierat.

Hubbard. Såå?

Chalmers (tvinnar sina mustascher.) Remitterat till senatens kommitté för granskning och kontroll av tillfälliga utgifter.

Hubbard (med en gillande grimas.) Och där är ni ordförande. Stackars Elsworth. Då är hans förslag på god väg till sin lit de parade.

Chalmers. Elsworth har avgått innan det ens kommer på föredragningslistan. Under tiden, ja, låt oss säga sedan lämplig tid gått, skall senator Hodge lämna in ett annat förslag angående dyrtidsundersökning. Det ser ut att vara det samma som Elsworths, men är lite annorlunda.

Hubbard (nickar.) Och det remitteras till finanskomitén och expedieras och antas inom tjugufyra timmar.

Chalmers. Apropå, jag ser att Cartwrights Magazine har slutat skälla.

Hubbard. Cartwrights skäller aldrig — på de stora affärsföretagen, vill säga — bara på de små privata affärerna som inte annonsera.

Chalmers. Ja, den tidskriften döljer sina reaktionära tendenser bra.

Hubbard. Och hädanefter komma de att döljas ännu skickligare. Jag har själv skaffat mig inflytande på redaktionen. Jag har nästan aktiemajoriteten.

Chalmers. Jag tyckte väl jag att tonen var litet annorlunda i de båda sista numren.

Hubbard (nickar.) Ja, men än gå vi på med skället. Vi ha en präktig artikelserie om Ålderstigna fattiga, vi kräva bättre kost och förbättring av de sanitära förhållandena. Vi ämna också skriva om "Det barbariska Venezuela" och uppvisa vilken oförsvarlig politik man driver vis-à-vis det där förmörkade landet.

Chalmers (nickar gillande, efter en paus:) Och nu till Knox. Det var därför jag skickade efter er. Hans an-

förande står på föredragningslistan för i morgon. Nu ha vi honom äntligen där vi vill ha honom.

Hubbard. Jag känner till alltsammans till punkt och pricka. Allt är klart. Våra hejdukar ha fått en vink, fast de inte precis veta vad det är som är i görningen, och så här dags i morgon eftermiddag surra trådarna av deras telegram.

Chalmers (bestämt och brutalt.) Den där Knox måste doppas i åtlöje, genomdränkas med åtlöje, förintas i åtlöje.

Hubbard. Nog ska här bli skrattsalvor, det lovar jag och hela det amerikanska folket. Vi ska nog få de där små redaktörerna i Västern att spetsa öronen. De ha legat på näsan för Knox som för en liten avgudabild. Men de ska bli utskrattade så det förslår.

Chalmers. Gör ni något själv?

Hubbard. Det kan ni lita på. Jag har gjort utkast till min egen artikel i Cartwright. De hålla plats för den. Jag skall genast telegrafera den i morgon kväll, så snart den blir färdig. Hör nu...?

Chalmers (efter en paus.) Nå?

Hubbard. Var det inte riskabelt att låta honom få hålla det där anförandet?

Chalmers. Det var oundvikligt. Han har aldrig givit oss något tillfälle att komma åt honom. Våra spårhundar ha spionerat på honom natt och dag. Hans privatliv är lika oklanderligt som hans offentliga liv. Men nu ha vi ett tillfälle. Gudarna ha överlämnat honom i vårt våld. Det där anförandet skall bryta hans inflytande mycket säkrare än...

Hubbard (avbryter.) Än om han brutit sitt goodtemplarlöfte. *(Båda skratta.)* Men glöm inte att den där

Knox är laddad med elektricitet. Man kanske kan bränna fingrarna på honom. Är ni säker på att han inte kan bevisa vad han säger?

Chalmers. Här ingen fara.

Hubbard. Men det finns vissa skumma vinklar och vrår där man kanske kunde hitta ett och annat faktum.

Chalmers (bestämt.) Knox har ingenting annat att gå efter än misstankar och antydningar och ogrundade påståenden i den gula prässen.

(En betjänt kommer in, går till tebordet, ser över det och gör små ändringar. Chalmers sänker rösten.)

Chalmers. Han kommer själv att göra sig till ett åtlöje. Hans beskyllningar ska förvandlas till bumeranger. Hans tal kommer att bli oskyldigt som ett söndagsnummer och utan ett enda faktum till stöd. *(Med en blick på betjänten.)* Det är bäst att vi gå härifrån. De ska dricka te. *(Betjänten går.)* Kom, så gå vi in i biblioteket och ta oss en grogg. *(De äro på väg ut, men stanna då Hubbard säger:)*

Hubbard (med stilla förtjusning.) Och i morgon får Ali Baba knäcken.

Chalmers. Ali Baba?

Hubbard. Ja, så kallar er hustru honom — Knox menar jag.

Chalmers. Ja visst, jag tror att jag har hört det förr. Det är på tiden att han går och hänger sig, och nu ha vi givit honom repet.

Hubbard (med sänkt röst, i en ton som om han bedt om ursäkt för sin förtrolighet.) Apropå, en liten vänskaplig varning, herr senator. Ni måste vara litet försiktig och inte trotsa på att ni bor i en storstad. En viss dam, som jag inte vill namnge — ja, det pratas på tid-

ningsredaktionerna i Newyork. Naturligtvis slå vi ihjäl alla sådana historier. Men var på er vakt. Om Gherst får tag i det där, ger det honom vapen i hand mot hela stadsförvaltningen i alla hans tidningar.

(Chalmers, som under denna replik visat ett tilltagande missnöje, ämnar säga något, men då höras röster utanför och han tiger. Mrs Starkweather kommer in, upphettad och nära att svimma, följd av Connie Starkweather, frisk, strålande och munter.)

Mrs Starkweather (med lättnad.) Å... Tom! *(Chalmers fattar deltagande och beskyddande hennes hand.)*

Connie (utbrister med sin vanliga livlighet.) Tänk, svåger, så spännande! Vet du varför mamma är så uppskakad? Vi körde på en barnvagn. Det var inte vår chaufförs fel, utan kvinnans. Hon försökte snedda över gatan just som vi veko om hörnet. Men vi bara skrapade emot litet. Barnet blev lyckligtvis inte skadat, bara utkastat. Det var verkligen löjligt. *(Får se Hubbard.)* Å, se mr Hubbard. God dag. *(Möter honom på halva vägen och räcker honom handen. Mrs Starkweather ser sig hjälplöst om efter en stol, och Chalmers leder henne bort till en sådan och försöker lugna henne.)*

Mrs Starkweather. Å, det var förfärligt! Det lilla barnet kunde ha blivit dödat. Och så'na där människor tycka om sina barn, det vet jag.

Connie (till Chalmers.) Har pappa kommit? Vi skulle träffa honom här. Var är Margaret?

Mrs Starkweather (får se Hubbard, matt.) Jaså, mr Hubbard är här. *(Hubbard kommer fram till henne och trycker hennes hand.)* Jag kan helt enkelt aldrig bli van vid det här moderna livets surr. Bilar ä' en uppfinning av den onde. Allting går *för* fort. Då jag var flicka,

levde vi stillsamt och värdigt. Man hade tid att meditera och vila sig. Men nu för tiden har man inte tid till någonting. Hur Anthony kan hålla sig klar i huvudet är mer än jag kan förstå. Men Anthony är också en underbar människa.

Hubbard. Jag är övertygad att mr Starkweather aldrig har tappat huvudet i hela sitt liv.

Chalmers. Utom då han friade till dig, svärmor.

Mrs Starkweather (litet snävt.) Det vill jag då inte precis säga.

Connie (härmar en gravitetiskt och nyktert affärsmässig herre.) Pappa konfererade förmodligen först med sina bolagsmän, hänsköt sedan frågan till bolagets juridiska rådgivare, och då de inte hade några anmärkningar att göra, tog han sig ledigt en halvtimme för att skriftligt fråga mamma om hon ville ha honom. *(De skratta.)* Och tittade på klockan minst två gånger medan han friade.

Mrs Starkweather. Anthony hade inte så bråttom på den tiden.

Hubbard. Han hade ännu inte åtagit sig att styra Förenta staterna.

Mrs Starkweather. Ja, inte vet jag vad han styr, men nog är han mycket upptagen — av affärer, politik och andra galenskaper. *(Tystnar hastigt då hon får se tebordet.)* Te. Jag skulle gärna vilja ha en kopp te. Connie, jag stannar här och dricker en kopp te, och om inte din far då har kommit, så fara vi hem. *(Till Chalmers.)* Var är Tommy?

Chalmers. Ute och åker i bil med Margaret. *(Ser på tebordet och rådfrågar sitt ur.)* Hon borde var hemma nu.

Connie. Du får inte stanna länge, mamma. Jag måste klä mig.

Chalmers. Ja visst, den där middagen. *(Gäspar.)* Jag önskar att jag kunde skolka i kväll.

Connie (förklarar för Hubbard.) Det är hos Turkiets chargé d'affaires — jag kommer aldrig ihåg hans namn. Men han är mycket lustig — en riktig pajas. Han ger middag för den engelska ambassadören.

Mrs Starkweather (lutar sig fram i sin stol och lyssnar ivrigt.) Här kommer Tommy nu. *(Margaret Chalmers' och Tommys röster höras utanför. Hon protesterar skrattande, medan Tommy envisas lekfullt. Margaret och Tommy visa sig och stanna utanför dörren, de hålla varandra i handen och vända sig emot varandra, för upptagna av varandra för att se dem som äro inne i rummet. Margaret och Tommy äro promenadklädda.)*

Tommy (skrattar.) Men, mamma då...

Margaret (skrattar själv, men skakar på huvudet.) Nej.

Tommy. Först och främst...

Margaret. Nej, du måste vara mammas snälla gosse nu och gå till Linda. Det där ska vi tala om en annan gång. *(Nu först ser Tommy att det är människor inne i rummet. Han tittar in genom dörren och får se mrs Starkweather. Genast lösgör han ivrigt sin hand och springer till mrs Starkweather.)*

Tommy (som tydligen är förtjust i sin mormor.) Mormor! *(De omfamna och smeka varandra. Margaret kommer in och hälsar allt efter som hon hyser sympati — kanske en kyss till Connie och en kort och kall handtryckning till Hubbard.)*

Margaret (till Chalmers.) Efter du är hemma, Tom,

får du inte springa din väg. *(Hälsar på mrs Starkweather.)*

Mrs Starkweather (vänder Tommys ansikte mot ljuset och ser bekymrad på det.) Han är litet mager, Margaret.

Margaret. Nej, tvärtom, mamma.

Mrs Starkweather (till Chalmers.) Tycker du inte det också, Tom?

Connie (avsides till Hubbard.) Mamma är alltid orolig för hans hälsa.

Hubbard. En duktig pojke, tycker jag.

Tommy (till Chalmers.) Jag är indian... eller hur, pappa?

Chalmers (nickar ivrigt.) Jo — den modigaste i hela stammen. *(Linda synes i dörren, tydligen sökande efter Tommy, och Chalmers får se henne.)* Där är Linda nu... hon söker den unge hövdingen.

Margaret. Här är Tommy, Linda. Gå nu, min älskling.

Tommy. Kom med, mormor. Jag vill visa dig någonting. *(Han tar mrs Starkweathers hand. Protesterande men mycket förtjust låter hon honom leda sig till dörren, där han räcker Linda den andra handen. Han står i dörren midtemellan mormor och tjänarinnan och ser sig om efter Margaret. Säger skälmaktigt:)* Kom ihåg, mamma, att vi ska åka rullskridskor om en liten stund.

Margaret (går till Tommy, böjer sig ner och slår armarna om honom.) Nej, Tommy. Mamma måste gå på den där tråkiga middagen i kväll. Men i morgon ska vi leka. *(Tommy blir ledsen och ser ut som om han skulle vilja gråta.)* Var är nu min lilla indian?

Hubbard. Vår indian, Tommy.

Tommy (klarnar upp.) Nåja, mamma ... i morgon ... om du inte har tid i dag. *(Margaret kysser honom. Tommy går. Mrs Starkweather och Linda följa med, hand i hand med gossen.)*

Chalmers (nickar till Hubbard, ämnar gå ut till höger och säger halvhögt:) En grogg, Hubbard ... *(Hubbard drar sig ifrån Connie och ämnar följa med.)*

Connie (förebrående.) Om ni springer er väg, stannar jag inte och dricker te.

Margaret. Stanna här, Tom. Pappa kommer om några minuter.

Connie. En riktig familjekonselj.

Chalmers. Nåja, vi komma strax tillbaka. Vi ska bara talas vid litet ... *(Chalmers och Hubbard gå till höger. Margaret slår impulsivt armen om Connie — nästan omedvetet — och kysser henne, vill sedan gå.)*

Margaret. Jag måste ta av mig. Vill du inte vänta här, i fall någon kommer? Det är hög tid. *(Går mot fonddörren, men hejdas av Connie.)*

Connie. Madge! *(Margaret stannar genast och väntar småleende, medan Connie tvekar.)* Jag vill tala med dig, Madge, om någonting ... det har du väl ingenting emot? *(Margaret skakar småleende på huvudet.)* Bara en varning. Inte för att man ett enda ögonblick kan tro att det är något orätt, men ...

Margaret (betvingar en skugga av retlighet som drar över hennes ansikte.) Om det gäller Tom, så säg ingenting, är du snäll. Du vet nog att han bär sig löjligt åt ibland. Men jag vill inte låta honom vålla mig några bekymmer längre, så att jag vill inte höra något ondt

om honom. *(Connie tiger och Margret blir nyfiken.)* Nå?

Connie. Det är inte om Tom. *(Paus.)* Det är om dig.

Margaret. Såå.

Conine. Jag vet inte hur jag skall börja.

Margaret. Gå rakt på saken, börja med det värsta.

Connie. Det är inte alls något så allvarligt, men... nåja, mamma är orolig för dig. Du vet hur gammalmodig hon är. Och om du tänker på vår ställning — jag menar pappas och Toms — tycks det inte precis vara rätt av dig att vara så mycket tillsammans med en sådan fiende till dem. Han har sagt rysliga saker om dem, det vet du nog. Och så är det det där fasliga talet han skall hålla i morgon. Du har inte läst aftontidningarna. Han har slungat ut de förskräckligaste beskyllningar mot alla människor — mot oss alla och våra vänner.

Margaret. Du menar naturligtvis mr Knox. Kära Connie, han vill inte skada någon.

Connie (trotsigt.) Jaså, inte det? Han har så godt som offentligt kallat pappa för tjuv.

Margaret. När var det? Det har jag aldrig hört talas om.

Connie. Jo, han sa' att penningmagnaterna hade blivit så samvetslösa och sjunkit så djupt att de skulle kunna stjäla en råtta från en blind kattunge.

Margaret. Jag förstår inte vad pappa har med det där att göra.

Connie. Han menade honom också.

Margaret. Du lilla dumma gås. Inte kunde han mena pappa. Pappa? Han skulle inte så mycket som se åt mindre än femtio eller hundra millioner.

Connie. Och du talar med honom och visar dig in-

tresserad av honom, då du träffar honom borta. Du talade med honom för en halvtimme sedan på Dugdales mottagning. Du tar emot honom här i ditt eget hus — Toms hus — fastän han är en sådan hätsk fiende till Tom.

(Under föregående samtal har Anthony Starkweather kommit in från fonden. Hans ansikte är allvarligt och tankfullt, som om han grubblade över viktiga problem. Då han får se de båda systrarna stannar han och iakttar dem. De märka ej att han är närvarande.)

Margaret. Du misstar dig, Connie. Han är inte fiende till någon. Han är den ärligaste, redbaraste, rättsinnigaste människa jag någonsin träffat.

Connie (avbryter.) Han är en bråkmakare som stör det allmänna lugnet, en tomhuvad demagog...

Margaret (förebrående.) Nu upprepar du någon annans ord — pappas förmodligen. Tänk att den stackars präktiga Ali Baba kan bli föremål för sådana otidigheter...

Starkweather (harskar sig för att göra sig bemärkt.) Ahem...

Margaret och Connie (vända sig hastigt om och få se honom.) Pappa! *(De gå emot honom för att hälsa på honom, Margaret först.)*

Starkweather (förekommer dem, vill som starkt upptagen affärsman spara tid genom att undvika överflödiga frågor.) Tack, utmärkt, jag mår förträffligt. Ali Baba? Vem är Ali Baba?

(Margaret ser skämtsamt förebrående på Connie.)

Connie. Mr Howard Knox.

Starkweather. Varför kallas han Ali Baba?

Margaret. Jag kallar honom så på skämt. Ali Baba i bandithålan. Du kommer väl ihåg Tusen och en natt.

Starkweather (strängt.) Jag har länge velat tala med dig om den mannen, Margaret. Du vet att jag aldrig har blandat mig i ditt görande och låtande sedan du blev gift eller i dina och Toms husliga angelägenheter. Men den där Knox... jag hör att du till och med har tagit emot honom här hos dig...

Margaret (avbryter.) Han kommer troligtvis hit i eftermiddag, nu, i vilket ögonblick som helst.

(Connie gör en otålig min.)

Starkweather (fortsätter utan att låta sig bekomma.) Här hos dig... hos dig, min dotter och senator Chalmers' hustru. Som sagt, jag har inte blandat mig i dina förhållanden sedan du gifte dig. Men den där Knox-historien hör inte till familjeangelägenheterna, den är av politisk betydelse. Mannen är en fiende till vår klass, en eldbrand. Varför tar du emot honom här?

Margaret. Emedan jag tycker om honom. Emedan han är en man som jag är stolt över att få kalla min vän. Emedan jag önskar att det funnes flera män sådana som han i världen, många flera. Emedan jag aldrig sett annat än vackra och upphöjda egenskaper hos honom. Och för resten är det så lustigt att se hur en ädel man kan bringa er industripampar och makthavare ur fattningen. Erkänn, pappa, att du är ur jämvikten just nu. Han kommer om några minuter, och då blir du ännu mera bragt ur fattningen. Varför det? Därför att det gäller något mer än en familjeangelägenhet. Nå, då är det något som gäller dig, och jag har ingenting med saken att göra.

Starkweather. Den där Knox är en farlig människa

— en som jag inte tycker om att se någon av de mina umgås med. Han är ingen gentleman.

Margaret. Han är en selfmade man ,om det är det du menar, och han har förstås inga pengar.

Connie (avbryter.) Han säger att pengar är stöld — åtminstone i händerna på en rik.

Starkweather. Han är ohyfsad, okunnig.

Margaret. Jag vet händelsevis att han tagit filosofie doktorsexamen vid universitetet i Oregon.

Starkweather (hånfullt.) Ett så'nt där bonduniversitet. Men det är inte det jag menar. Han är en demagog, som hetsar upp folkets vilddjursinstinkter.

Margaret. Du vill väl inte påstå att han hetsar upp folkets vilddjursinstinkter genom att kämpa för lagen mot minderårigas arbete eller genom att söka förhindra skogsskövling eller rovdrift i koldistrikten?

Starkweather (utträkad.) Du förstår mig inte. Jag påstår att han är farlig därför att han hotar all stabilitet, därför att han hotar oss som ha skapat det här landet och på vilka hela landet och dess blomstring beror.

(Connie, som vädrar bråk, går ifrån dem till andra sidan av scenen.)

Margaret. Industripamparna, bankmagnaterna och trustledarna?

Starkweather. Så kan du kalla oss. Kalla oss vad du vill. Utan oss råkar landet i händerna på sådana bovar som den där Knox och faller i spillror.

Margaret (förebrående.) Han är ingen bov.

Starkweather. Han är en sentimental drömmare, en tanklös svärmare. Det är dåraktiga yttranden från så-

dana män som han som sätta bomben och kniven i mördarens hand.

Margaret. Han är i alla fall en god människa, om han också inte delar dina åsikter angående politiska och industriella frågor. Och Gud skall veta att det är ondt om goda människor i våra dagar.

Starkweather. Jag bestrider varken hans moral eller hans motiv — bara hans klokhet. Det är egentligen ingenting ondt med honom, det medger jag. Det är just därför han har en sådan makt att göra ondt.

Margaret. Då jag tänker på allt det elände och alla de lidanden han försöker avhjälpa, kan jag inte se annat än att han är en makt i det godas tjänst. Han arbetar inte för sig själv utan för folket. Det är därför han inte har några pengar. Du har — Gud vet hur många millioner, själv vet du det inte. Du har arbetat för din egen räkning.

Starkweather. Jag arbetar också för folket. Jag ger den stora massan arbete. Jag gör livet möjligt för de många. Jag känner bara alltför livligt ansvaret med att rätt förvalta rikedomen.

Margaret. Men att små barn användas till fabriksarbete, är det nödvändigt, du rikedomsförvaltare? Å, vad det skär mig i hjärtat att tänka på dem! Så jag har längtat att få göra något för dem — att ändra förhållandena så att barnen inte längre tvingas att träla och låta bestjäla sig på sin barndoms lekar! Stöld, det är just vad det är... att barnens lekstunder ska slås mynt av. Det är därför jag tycker om Howard Knox. Han kallar det där för stöld. Han försöker göra något för barnen. Vad försöker du göra för dem?

Starkweather. Sentimentalitet! Den där frågan är för

vidlyftig och invecklad, och du kan inte förstå den. Ingen kvinna kan förstå den. Det är därför ni vädja till känslorna. Felet med Knox är just att han är sentimental. Man kan inte styra ett folk på 90 millioner med sentimentalitet eller med abstrakta idéer om vad som är rätt och rättvist.

Margaret. Men om du tar bort vad som är rätt och rättvist, vad står då kvar?

Starkweather. Vi leva i en praktisk värld, och den måste skötas av praktiska män — av tänkare, inte känslotänkare, vilkas hjärnor äro virriga av halvsmälta idéer från franska encyklopedisterna och revolutionen för hundrafemtio år sedan. *(Margaret visar tecken till otålighet — hon tar inte djupt intryck av denna skärmytsling med fadern och är angelägen att få klä om sig.)* Glöm inte att din far vet vad som står i böckerna lika bra som någon doktor från en bondakademi i Oregon. Jag jobbade också på min studenttid med teorier om allmän lycka och rättfärdighet, jag såg mina syner och drömde mina drömmar. Jag visste inte då hur bräcklig och dålig lera människorna ä' skapade av. Men det där växte jag ifrån och blev karl. Somliga växa aldrig ifrån det där stadiet. Det är just felet med Knox. Han är en drömmare och en farlig människa. *(Tystnar ett ögonblick och kniper sedan bistert ihop läpparna.)* Men nu är han snart ur spelet.

Margaret. Vad menar du?

Starkweather. Han har anmält sig till att hålla ett anförande i morgon, där han måste lägga fram bevisen för alla sina hemska beskyllningar mot regeringen — mot oss, rikedomsförvaltarna. Han kan inte lägga fram några bevis, och hela nationen kommer att skratta åt honom.

Och så blir det, politiskt taget, slut på herr Ali Baba och hans dröm.

Margaret. Det är en vacker dröm. Om det funnes flera sådana som han, skulle drömmen bli verklighet. När allt kommer omkring är det drömmarna som bygga upp världen och som aldrig dö. Du skall kanske komma under fund med att han inte är så lätt att krossa. Men jag kan inte stå här och disputera med dig, pappa. Jag måste gå och klä om mig. *(Till Connie.)* Ta emot gästerna, Connie. Jag kommer genast tillbaka. *(Julius Rutland kommer in, Margaret går emot honom och trycker hans hand.)* Ursäkta att jag deserterar ett ögonblick.

Rutland (hälsar på de andra.) En familjekonselj, kan jag se.

Margaret (på väg ut i fonden.) Nej, en diskussion om drömmar och drömmare. Ni får föra min talan.

Rutland (bugar sig.) Med nöje. Drömmarna ä' de verkliga byggmästarna. Men vad är det här fråga om för drömmar och drömmare?

Margaret (i fonddörren.) Drömmen om social rättvisa, ärligt spel och en människovärdig tillvaro för alla. Drömmaren är mr Knox. *(Rutland blir så tydligt irriterad att Margaret står kvar i dörren och njuter av att se det.)*

Rutland. Jaså, den karlen! Han har förolämpat och smädat kyrkan — mitt kall.. Han...

Connie (avbryter.) Han har sagt att prästerna stjäla från Gud. Jag minns att han sa' en gång att det bara har funnits en verklig kristen, och han blev korsfäst.

Margaret. Det var ett citat ur Nietzsche.

Starkweather (småler, till Rutland.) Nu blev ni bet.

Rutland (med behärskat raseri.) Nietzsche är en hädare. Var och en som läser Nietzsche är en hädare. Det är ett ondt varsel för Amerikas framtid att så fördärvlig litteratur är i svang här.

Margaret (skrattar, avbryter.) Avgör nu striden, herr riddare. Kom ihåg — drömmen och drömmaren. *(Går.)*

Rutland (skakar på huvudet.) Jag förstår inte vad det är åt den nuvarande generationen. Er dotter till exempel. För tio år sedan var hon en allvarlig och ärligt intresserad medhjälperska i alla våra små välgörenhetsföretag.

Starkweather. Har hon slutat med välgörenheten?

Connie. Nu är det arbetarbostäder och kindergarten.

Rutland (i olycksbådande ton.) Ansvaret ligger hos sådana författare som Nietzsche och hos dem som läsa honom, Knox till exempel.

(Senator Dowsett och mrs Dowsett komma in från fonden. Connie går emot dem och hälsar på dem. Rutland känner mrs Dowsett, och Connie presenterar honom för senator Dowsett, Starkweather bryr sig ej om att hälsa på någon, han tänker bara på sig själv, går ner till höger på avantscenen, väljer ut en stol åt sig, tar upp en liten anteckningsbok ur rockfickan och fördjupar sig i dess innehåll. Dowsett och Rutland gå ner till vänster och slå sig ner, medan Connie och mrs Dowsett sätta sig till tebordet till vänster. Connie ringer på betjänten.)

Mrs Dowsett (ser menande på Starkweather och säger halvhögt.) Det är ju er far? Jag har så mycket önskat att få bli bekant med honom.

Connie (undfallande.) Han är lite egen, som ni vet. Han kommer kanske inte att se åt någon människa här

i dag, och rätt som det är reser han sig och går sin väg utan att säga adjö.

Mrs Dowsett (inställsamt.) Ja, naturligtvis, en man med så stora affärer. Han måste ha mycket att tänka på. Han är en utomordentlig människa — min man säger att han är samtidens störste man — mäktigare än ett dussin presidenter, kungen av England och kaisern tillsammantagna.

(Betjänten kommer in med teattiraljen, och Connie serverar teet under de vanliga replikerna: "Två sockerbitar?" "Tack, en" —"Citron?" o. s. v. Rutland och Dowsett gå till tebordet och stanna där. Connie tittar litet oroligt på sin far, tvekar ett ögonblick, gör i ordning en kopp och en asiett med rån åt honom och räcker dem till Dowsett, som också ser brydd ut.)

Connie. Var god och ge pappa det här.

(Under den återstående delen av akten är Starkweather som en undantagsvarelse, en kung på sin tron. Herrar komma fram till honom och tilltala honom. Han skickar efter andra. De komma och gå på hans befallning. Han beter sig, kanske omedvetet, som om han vore huvudperson var han än är. Alla underkasta sig detta. Han är ju en stor man och allas herre. Den enda som inte är rädd för honom är Margaret, men hon låter honom sköta sig som han vill på hennes tebjudning.)

(Dowsett bär tekoppen och assietten över scenen till Starkweather, som först ej märker honom.)

Connie (som har sett på.) Vill du inte ha te, pappa? *(Under den följande scenen står Dowsett och håller tafatt och besvärad tekoppen och assietten. Under tiden blir Rutland serverad te och sitter kvar vid bordet och samtalar med de båda damerna.)*

Starkweather (ser först på Connie, sedan på tekoppen. Han brummar avslag och ser för första gången Dowsett i ansiktet. Slår genast igen anteckningsboken om sitt finger för att ej tappa bort var han var.) Jaså, är det ni?

Dowsett (anstränger sig att se ogenerad ut.) Så roligt och så alldeles oväntat att träffa er här, mr Starkweather. Jag visste inte att ni deltog i sådana här tanklösa sällskapsnöjen.

Starkweather (i tvär och befallande ton.) Varför kom ni inte då jag skickade bud efter er i förmiddags?

Dowsett. Jag var sjuk — låg till sängs.

Starkweather. Det är ingen ursäkt. Ni skall komma då man skickar efter er. Förstår ni? Den där motionen blev bordlagd. Varför det? Ni lovade Dobleman att ni skulle undertrycka den.

Dowsett. Det var ett förbiseende. Sådant händer.

Starkweather. Vad kom det åt komitén? Har ni intet inflytande på blindpiporna i senaten? Säg ifrån det då, så skall jag skaffa någon annan som har inflytande.

Dowsett (förargad.) Jag låter inte behandla mig så här, mr Starkweather. Jag har aktning för mig själv... *(Starkweather brummar misstroget.)* anständighetskänsla — *(Starkweather brummar.)* — och en framstående ställning i min stat. Ni glömmer, sir, att jag inte intar någon obetydlig plats inom vår stats styrande kretsar.

Starkweather (biter av honom så tvärt att Dowsett tappar kopp och asiett.) Visa inte tänderna åt mig. Jag kan puffa fram er eller knäcka er. Er stats styrande gå mina ärenden. *(Dowsett studsar, då han hör denna överraskande nyhet; för att dölja sin bestörtning lutar han sig ner och tar upp koppen och asietten.)* Låt bli det där! Hör ni inte att jag talar till er! *(Dowsett rä-*

tar genast upp sig och hör noga på. Connie, som har hört på, ringer på betjänten.) Jag har köpt hela styrelsen i er stat och betalat för den. Ni är en av kuggarna i maskineriet. Ni blev senator på min befallning. Förstår ni?

Dowsett (slagen.) Jag... jag förstår.

Starkweather. Den där motionen skall slås ihjäl.

Dowsett. Ja, sir.

Starkweather. I tysthet, inga braskande tidningsartiklar om saken. *(Dowsett bugar sig.)* Nu kan ni gå. *(Dowsett går skamflat och sluter sig till gruppen vid tebordet. Chalmers och Hubbard komma in från höger, skrattande åt någonting. Då de få se Starkweather bli de genast stillsamma. Inga handtryckningar. Starkweather låtsar knappt om Hubbards hälsning.)* Jag vill tala med dig, Tom.

(Hubbard förstår antydningen och går till tebordet. Betjänten kommer in. Connie säger till honom att plocka upp bitarna av det sönderslagna porslinet. Därunder sitter Starkweather tyst, tittar i sin anteckningsbok, och Chalmers står bredvid litet orolig och väntar på besked. Det pratas vid tebordet, Hubbard hälsar på de andra och man bjuder honom te. Betjänten går.)

Starkweather (slår ihop boken om fingret och ser skarpt på Chalmers.) Du måste göra slut på den där historien i Newyork, Tom. Du förstår?

Chalmers (studsar.) Jaså, Hubbard har skvallrat.

Starkweather. Nej, det är inte Hubbard. Jag har mina underrättelser från andra källor.

Chalmers. Det hela är så oskyldigt...

Starkweather. Jag är av motsatt åsikt. Jag känner till alltsammans. Om du vill kan jag räkna upp alla

detaljer, uppge datum för alla edra möten. Det tjänar till ingenting att diskutera den saken. Jag vill inte veta av det där.

Chalmers. Aldrig ett ögonblick har jag haft någon aning om att jag har begått någon — oförsiktighet.

Starkweather. Glöm aldrig att den minsta oförsiktighet av en man i din ställning är oförlåtlig. Vi ha en plikt, en stor och helig plikt att fullgöra. På våra axlar vilar nittio millioner människors öde. Om vi svika vår plikt, gå de sitt fördärv till mötes. Okunniga demagoger arbeta på att hetsa folkets djuriska lidelser. Om de få sin vilja fram, är folket och landet förlorat, civilisationen går under. Vi vilja inte ha tillbaka något medeltidsmörker.

Chalmers. Jag trodde verkligen inte att det var så allvarligt.

Starkweather (rycker på axlarna och höjer ögonbrynen.) Nej, det kan jag tänka mig. Du är bara en kugge i maskinen. Jag och de som höra till min grupp utgöra maskinen. Du är en nyttig kugge — för nyttig att gå förlorad.

Chalmers. Gå förlorad? Jag?

Starkweather. Jag behöver bara ge en vink — en vink, förstår du? — och du är som om du aldrig funnits till. Du har ledningen i din stat, det är godt och väl. Men glöm aldrig att om jag vill kan jag i morgon dag köpa hela maskinen som du manövrerar. Jag vet att du inte kan ändra dig, men för den väldiga spelriskens skull måste du vara försiktig, ytterst försiktig. Vi ä' ju tvungna att också använda klena verktyg. Du tycker om att roa dig och leva godt. Du dricker för mycket. Ditt hjärta är inte starkt. Å, jag har talat med din doktor.

Men gör dig inte löjlig och dra inte åtlöje över oss heller. Och glöm inte att din hustru är min dotter. Hon är en energisk kvinna, som stärker bägges vårt anseende. Akta dig så att du inte diskrediterar henne.

Chalmers. Nåja, jag skall vara försiktig. Men medan vi ä' inne på det här — hm — det här kapitlet, skulle jag vilja tala med er om en sak. *(Paus, varunder Starkweather väntar likgiltigt.)* Det gäller Knox och Madge. Han umgås här. De hålla ihop som ler och långhalm.

Starkweather. Såå?

Chalmers (hastigt.) Å, jag hyser inte en skymt till misstankar, det kan jag försäkra. Men jag tycker inte precis det är lämpligt att er dotter och min hustru är god vän med den där brandröda anarkisten som alltid angriper oss och vad vi representera.

Starkweather. Jag började tala med henne om den saken, men blev avbruten. *(Funderar.)* Du är hennes man. Varför tar du inte själv i tu med henne?

(Mrs Starkweather kommer in från fonden, ser sig omkring, hälsar, får se Starkweather och går till honom.)

Chalmers. Vad kan jag göra? Hon har sin egen vilja — hon liksom ni. För resten tror jag hon har litet reda på några av mina — oförsiktigheter.

Starkweather (spetsigt.) Dina *oskyldiga* oförsiktigheter? *(Chalmers ämnar svara, men får se att mrs Starkweather närmar sig.)*

Mrs Starkweather (talar i retlig och klagande ton, och under denna harang fördjupar Starkweather sig i sin anteckningsbok.) Jaså, är du där, Anthony? Talar politik, kan jag förstå. Så snart jag har fått en kopp te måste vi gå. Tommy ser inte så kry ut som jag

skulle vilja. Margaret älskar honom, men hon sköter inte om honom riktigt. Jag förstår inte vart det skall ta vägen då mödrar inte veta hur de ska sköta sina barn. Margaret med sina kindergarten för fattiga, tänker på alla andras barn men inte på sitt eget. Om hon ägnade sig lika ivrigt åt sina religiösa plikter! Mr Rutland är missnöjd med henne. Jag skall tala med henne — men det vore bättre om du gjorde det, Anthony. Margaret har just aldrig haft någon respekt för mig. Hon är lika envis att få sin vilja fram som du. På min tid visade barnen sig hänsynsfulla mot sina föräldrar. Men det är följden av det eviga jäktet. Man får inte tid till någonting. Och nu måste jag dricka mitt te och ge mig av. Connie måste klä sig till den där middagen. *(Hon går till bordet,hälsar på de andra allt efter som hon sympatiserar med dem och serveras te av Connie. Chalmers står underdånigast och väntar på Starkweather.)*

Starkweather (ser upp från sin anteckningsbok.) Ja, det är bra, Tom.

(Chalmers ämnar just gå över till de andra, då röster höras utanför fonddörren och Margaret kommer in med Dolores Ortega, portugisiske ministerns fru, och Matsu Sakari, den japanske legationssekreteraren; hon har träffat bägge ute i vestibulen. Chalmers går emot de nykomna. Han känner Dolores Ortega, som han hälsar på, och presenteras för Sakari. Margaret hälsar på gästerna, sedan avlöser hon Connie vid tebordet och serverar de nykomna te. Grupper bilda sig småningom och sprida sig över scenen på följande sätt: Chalmers och Dolores Ortega; Rutland, Dowsett och mrs Starkweather; Connie, mr Dowsett och Hubbard. Chalmers bär te till Do-

lores Ortega. Sakari står vid bordet och väntar på te, pratar med Margaret, Chalmers m. fl.)

Margaret (räcker Sakari te.) Jag är mycket rädd just nu, för jag är säker på att ni måste bli förfärad över vårt barbariska sätt att laga till te.

Sakari (bugar sig.) Jag medger att ert amerikanska te och engelsmännens te är absolut olikt teet i mitt land. Men man vänjer sig ju. Jag lärde mig dricka det amerikanska teet för många år sedan, då jag studerade vid Yaleuniversitetet. Det var häpnadsväckande. Men bara i början, det försäkrar jag. Jag tror sannerligen att jag börjar — hur skall jag uttrycka det? — tolerera te lagat på ert vis.

Margaret. Det är mycket vänligt av er att överse med våra brister.

Sakari (bugar sig.) Tvärtom, jag har aldrig upptäckt några brister i ert underbara land.

Margaret (skrattar.) Ni är oförbätterligt artig, mr Sakari. *(Knox synes i fonddörren och står ett ögonblick obeslutsam.)*

Sakari (får se Knox, ser sig omkring för att välja en grupp att sluta sig till.) Om ni tillåter, drar jag mig nu tillbaka för att dricka mitt — — te. *(Sluter sig till Connie, mrs Dowsett och Hubbard. Knox kommer fram till Margaret, litet tafatt, ovan vid sällskapsliv; hälsar på Margaret och gruppen närmast henne.)*

Knox (till Margaret.) Jag vet inte varför jag kommer hit. Jag hör inte hit. Alla bete sig så underligt...

Margaret (serverar hans te, i lätt ton:) Ni är samma Ali Baba som vanligt — återigen i de fyrtio rövarnas håla. Men ni kan då vara lugn för er klocka och er plånbok. *(Knox antyder med en åtbörd sitt missnöje med*

hennes skämtsamma ton.) Var inte så allvarsam. Slå er lös ibland. Ni lever för intensivt. *(Ser på Starkweather.)* Där borta är ärkefienden, draken som ni vill döda. *(Knox ser på Starkweather och blir tydligen överraskad.)* Mannen som kan göra vad han vill med alla försäkringsbolagens kapital, som behärskar hundra gånger flera banker och truster än alla Rotschildarna — som ensam bestämmer över järn och stål och kol och tonnage och allt annat — mannen som bekämpar ert lagförslag om barnarbete och alla andra reformer som ni strider för. Med ett ord, min far.

Knox (ser noga på Starkweather.) Jag borde ha känt igen honom efter hans fotografier. Men varför talar ni så där?

Margaret. Därför att det är sant. *(Han tiger.)* Eller hur? *(Skrattar.)* Å, ni behöver inte svara. Ni känner till sanningen, hela den bittra sanningen. Det här *är* en rövarhåla. Där borta t. ex. är mr Hubbard, trusternas högstbetrodde journalist.

Knox (i en ton av vämjelse.) Jag känner honom. Det var han som uppträdde till Standard-Oil-bolagets försvar, sedan han först i åratal rackat ner på det i tidningar som låtsade sig vara oppositionella. Han lät dem bara betala honom det pris han begärde. Han är den förnämste skribenten i Cartwrights nu, sedan den tidningen har ändrat signaler och blivit reaktionär mot kontant betalning. Jag känner honom — en alltigenom ohederlig människa. Ja, visst är jag Ali Baba, och jag undrar verkligen varför jag är här.

Margaret. Ni är här, emedan jag gärna ser att ni kommer.

Knox. Vi ha mycket gemensamt, ni och jag.

Margaret. Framtiden.

Knox (allvarligt, ser på henne med strålande ögon.) Ibland är jag rädd att det är skäl som ligga närmare. *(Margaret ser oroligt på honom, men tycks på samma gång njuta av att höra honom tala så.)* Det är för er skull jag är rädd.

Margaret (hastigt.) Se inte på mig så där. Edra ögon brinna. Någon kunde se det och missförstå.

Knox (förvirrad, tafatt.) Jag visste inte att jag... att jag såg på er... på något sätt som...

Margaret. Jag skall tala om för er varför ni är här. Därför att jag har skickat efter er.

Knox (med bekämpad glöd.) Jag skulle komma när ni skickar efter mig och gå när ni skickar bort mig.

Margaret (förebrående.) Nånå... Det är om ert tal i morgon. Jag har hört människor tala om det — dova hotelser och hemska profetior. Jag vet hur upptagen ni är, och jag borde inte ha bedt er komma. Men det fanns intet annat sätt, och jag var så orolig.

Knox (glad.) Det förefaller så underligt att ni i er ställning och er omgivning intresserar er för småfolkets väl.

Margaret (tankfullt.) Ja, jag förefaller som en förrädare mot mitt eget läger. Men, som pappa sa' för en stund sedan, jag har också drömt mina drömmar. Jag drömde dem som flicka — Platos Republik, Morus' Utopi — jag var med om alla de sociala svärmarnas drömmar. *(Under allt det följande är Knox livligt intresserad, hans ögon lysa, och han är rädd att gå miste om ett enda ord.)* Och jag hörde att jag också skulle kunna göra något för att skapa en ny tid av allmän rättvisa och ärligt spel. Jag gjorde Lincoln till min hjälte,

och det är han ännu. Men jag var bara en flicka, och var skulle jag söka mitt arbetsfält, hur skulle jag verka för den stora saken? Jag hämmades av tusen inskränkningar, var instängd inom tusen konventionella regler. Alla skrattade åt mig då jag gav uttryck åt de tankar som glödde inom mig. Vad kunde jag göra? Jag var ju bara en kvinna. Jag hade varken rösträtt eller rätt att yttra mig. Jag måste tiga. Jag fick inte göra någonting. Männen i sin härskarevisdom gjorde allt. De röstade, orerade, styrde. Kvinnans plats var i hemmet, där hon skulle passa upp på en härskare som utförde dessa härskarebragder.

Knox. Då kan ni förstå varför jag vill ha lika rösträtt för man och kvinna.

Margaret. Men jag lärde mig åtskilligt — eller trodde så åtminstone. Jag lärde tidigt känna makten. Min far hade makt. Han var en magnat — jag tror att det är det rätta uttrycket. Makt var just vad jag behövde. Men hur skulle det gå till? Jag var kvinna. Och jag drömde en ny dröm — en dröm som var en kompromiss. Endast genom ett giftermål kunde jag svinga mig upp till makt. Där har ni nyckeln till vad jag är och har blivit. Jag gjorde bekantskap med den som skulle bli min man. Han var rättskaffens och energisk, en atlet, en friluftsmänniska, en rik man och en blivande politiker. Pappa sa' mig att om jag gifte mig med honom skulle han göra honom till ledare inom sin stat, låta välja honom till guvernör, ta in honom i Förenta staternas senat. Ja, där har ni alltsammans.

Knox. Nå?

Margaret. Jag gifte mig. Jag fann att det var starkare krafter i verksamhet än jag någonsin hade tänkt

mig. De togo ifrån mig min man och fasonerade om honom till min fars politiska verktyg. Och jag var maktlös. Jag kunde inte göra något för den stora saken. Jag var besegrad. Då fick jag en ny idé. Framtiden tillhörde barnen. Där kunde jag gripa in som kvinna. Jag var mor. Det bästa jag kunde göra var att föda en frisk son till världen och uppfostra honom till manlighet, frisk och sund, rättskaffens, ädel och livfull. Om jag gjorde min sak bra, skulle jag uppnå resultaten genom honom. Genom honom skulle världsbragden utföras att göra världen sundare och lyckligare för alla människor. Jag ägnade mig åt min uppgift som mor. Det var därför jag drog mig ifrån kyrkans små ynkliga välgörenhetsföretag och slog mig på att reformera arbetarbostäderna, inrättade kindergarten och verkade för de små män och kvinnor som kommo till mig i blint förtroende och som en gång ska göra framtiden ljus eller mörk.

Knox. Ni är storartad. Nu vet jag varför jag kommer då ni vinkar.

Margaret. Och så blev jag bekant med er. *Ni* var storartad. Ni var min don Quixote som slogs med makten och privilegierna, strävade att rycka till er framtiden och förverkliga den redan nu. Jag var säker på att ni skulle bli besegrad. Men ännu håller ni er uppe och kämpar tappert. Och ert tal i morgon...

Chalmers (som har närmat sig, bärande Dolores Ortegas kopp.) Ja, det där talet. God dag, mr Knox. *(Handtryckning.)* En kopp te, Madge, åt mrs Ortega. Två sockerbitar. *(Margaret serverar.)* Alla ä' i sådan spänning för ert tal. Ni kommer visst att riktigt hudflänga oss i morgon?

Knox (småler.) Inte mer än som är välförtjänt.

Chalmers. Sanningen, hela sanningen och ingenting annat än sanningen?

Knox. Just så. *(Tar emot en tekopp av Margaret.)*

Chalmers. Tro mig, vi ä' inte så svarta som man målar ut oss. Den här frågan har två sidor. Liksom ni göra vi vårt bästa för att göra vad som är rätt. Och vi hoppas ännu att få över er på vår sida. *(Knox småler stilla och skakar på huvudet.)*

Margaret. Håll dig till sanningen, Tom. Du hoppas ingenting sådant. Du hoppas bara att tillintetgöra honom.

Chalmers (småler bistert.) Så går det vanligen med dem som inte låta tala med sig. *(Ämnar gå med tekoppen; till Knox:)* Ni kunde göra mycket godt, om ni höll med oss. Som vår motståndare uträttar ni ingenting, absolut ingenting. *(Går tillbaka till Dolores Ortega.)*

Margaret (hastigt.) Nu hör ni ... det var därför jag var orolig och skickade efter er. Till och med Tom medger att de som inte gå över bli tillintetgjorda. Ert tal i morgon blir avgörande. Ni vet hur despotiskt de leda förhandlingarna och lägga kavle i munnen på sådana som ni. Är det bara de som ha givit er tillfälle att hålla det där anförandet? Varför ha de gjort det?

Knox (småler lugnt.) Jag känner till deras lilla plan. De ha hört mina anklagelser. De tro att jag ämnar hålla ett brandtal och de bereda sig att slå ner på mig innan jag lagt fram bevisen. De ä' fullständigt rustade mot mig. De ämna skratta ut mig. Pressföreningen, Washingtonkorrespondenterna, alla ä' redo att i alla landets tidningar stämma upp den väldiga skrattsalva som skall göra mig omöjlig. Men jag är fullkomligt beredd, jag har ...

Margaret. Bevisen?

Knox. Ja.

Margaret. Har ni dem nu?

Knox. Jag får dem i kväll — originaldokument, fotograferade aktstycken, edliga intyg...

Margaret. Säg mig ingenting. Men var försiktig. Å, var försiktig!

Mrs Dowsett (vädjar till Margaret.) Hjälp mig, mrs Chalmers. Mr Sakari försöker göra mig löjlig.

Margaret. Omöjligt.

Mrs Dowsett. Jo, han är nog oförsynt...

Chalmers (härmar henne.) Oförsynt! — Stackars Sakari.

Sakari. Den ädla damen behagar skämta.

Mrs Dowsett. Han har varit nog oförsynt att be mig förklara orsaken till dyrtiden. Min man säger att skälet är att folk lever så högt.

Sakari. Ett sådant underligt land. De ä' fattiga för att de ha så mycket pengar att ge ut.

Chalmers. Beror inte dyrtid på den ökade guldproduktionen?

Mrs Dowsett. Det påstod mr Sakari själv, och då jag instämde började han bevisa motsatsen. Han har varit förskräcklig emot mig.

Rutland (klarar strupen och talar drygt och salvelsefullt.) Lösningen ligger i dryckenskapen. Det är spriten som underminerar vår industri, våra institutioner, vår tro på Gud — allting. Arbetsfolket dricker mer och mer sprit för varje år. På grund av den därav framkallade arbetsodugligheten blir naturligtvis produktionskostnaden högre, och därför bli också prisen högre.

Dowsett. Det är sant till en del. Dessutom stegras dyrtiden emedan arbetsklassen inte längre är driftig. Om

våra arbetare sparade som den franske bonden gör, skulle vi sälja mera på världsmarknaden och ha bättre tider.

Sakari (bugar sig.) Alltså, ju driftigare man är dess mera sparar man, ju mera man sparar desto mera har man att sälja, och ju mera man säljer desto bättre bli tiderna?

Dowsett. Alldeles riktigt.

Sakari. Ju mindre man säljer, desto svårare tider?

Dowsett. Precis.

Sakari. Alltså, om folket är sparsamt och köper mindre, blir det svårare tider?

Dowsett (förbryllad.) Hm — det förefaller så.

Sakari. Då skulle de nuvarande svåra tiderna bero på att folket snarare är sparsamt än icke sparsamt? *(Dowsett är stukad och mrs Dowsett gör en förtvivlad åtbörd.)*

Mrs Dowsett (vänder sig till Knox.) Kanske ni, mr Knox, kan förklara för oss orsaken till dessa förfärliga affärssvårigheter. *(Starkweather slår igen anteckningsboken om fingret och lyssnar. Knox småler, men säger ingenting.)*

Dolores Ortega. Ja, gör det, mr Knox. Jag är så angelägen att få veta varför det är så dyrt att leva nu. Senast i morse lär köttet ha stigit igen. *(Knox tvekar och ser frågande på Margaret.)*

Hubbard. Jag är säker på att mr Knox kan sprida nytt ljus över detta brydsamma problem.

Chalmers. Ni som blixtrar och dundrar så skarpt i representanternas hus, inte kan ni väl vara blyg här — i vänkretsen.

Knox (parerar.) Jag trodde inte att man konverserade om sådana frågor på tebjudningar.

Starkweather (tvärt och befallande.) Vad är orsaken till dyrtiden?

Knox (lika tvärt och bestämt som den andre var befallande.) Stöld. *(Det är ett slags bomb han kastar, men de ta emot den artigt och småleende, fastän den kommer dem att rycka till.)*

Dolores Ortega. En sådan romantisk förklaring. Var och en som har något har väl stulit det?

Knox. Inte precis, men nästan. Automobilerna till exempel. Fem hundra millioner dollars ha givits ut för biler i år. Därför måste man träla i gruvor och gjuterier, kvinnor sy sig blinda för svältlöner, butikflickor slava för fyra fem dollars i veckan och små barn arbeta i fabriker och väverier — allt detta för att få ihop de fem hundra millionerna som ha givits ut för automobiler i år. Och allt detta har stulits från arbetarna.

Mrs Starkweather. Ja, visste jag inte det att de där bilerna ha gjort förskräckligt mycket ondt.

Dolores Ortega. Jag har ju en bil.

Knox. Den har åstadkommits genom någons arbete. Var det ert?

Dolores Ortega. Å, Gud bevare mig! Jag har köpt den... och betalt den.

Knox. Nå, har ni arbetat på att producera något annat och byta ut frukterna av detta arbete mot automobilen? *(Paus.)* Ni svarar inte. Jag antar alltså att ni har en bil som åstadkommits genom någon annans arbete och att ni inte har givit något eget arbete i stället. Det kallar jag stöld. Ni kallar det egendom. Men det är stöld.

Starkweather (avbryter Dolores Ortega som ämnar svara.) Men ni är nog tillräckligt intelligent för att se

frågan mera i stort och inte bara från de stulna automobilernas synpunkt. Jag är affärsman och jag stjäl inte automobiler.

Knox (småler.) Nej, inte vanliga små automobiler. Ni arbetar i stor skala.

Starkweather. Stjäl jag?

Knox (rycker på axlarna.) Om ni vill kalla det så.

Starkweather. Jag är lite dum. Ni måste tala tydligare. Bevisa mig att jag stjäl i stor skala.

Knox. Nåja. Ni är en stor finansman och börsmagnat. Vill ni höra litet statistik?

Starkweather. Gå på.

Knox. Ni råder över järnvägar för 9 billioner dollars, industriella företag för 2 billioner dollars, försäkringsbolag för 1 billion, bankgrupper för 1 billion och trustbolag för 2 billioner. Kom ihåg, jag säger inte att ni äger allt detta, bara att ni är den bestämmande viljan. Det är allt som behövs. Kort och godt, ni råder över en så stor procent av Förenta staternas hela affärskapital att resten också blir beroende av er. Och nu kommer jag till vad jag vill säga. Under de sista åren har den amerikanska industriens kapitalbildning på konstlat sätt ökats med sjuttio billioner dollars. D. v. s. vatten, rent, oblandat vatten. Ni, den store affärsbossen, vet nog vad som här menas med vatten. Jag sa' 70 billioner. Det gör det samma om vi säga 40 billioner eller 80, siffran är i alla fall kolossal. Och vad betyder 70 billioner vatten? Det betyder, efter 5 procent, att 3½ billion måste i år och varje år betalas för saker mer än de verkligen äro värda. Det arbetande folket måste betala detta. Där har ni stölden... och dyrtiden... Vem släpper på vattnet?

Vem skaffar sig på det sättet en ohederlig vinst? Har jag nu gjort det klart för er?

Starkweather. Finns det intet som kallas lön för förvaltningen?

Knox. Kalla det vad ni vill.

Starkweather. Har jag inte gjort en dollar till två? Skapar jag inte större välstånd än som fanns förut?

Knox. Är inte det var mans skyldighet mot sina medmänniskor?

Starkweather. Å, ni opraktiska drömmare. *(Återtar sin anteckningsbok.)*

Rutland (kastar sig in i striden.) Var stjäl jag, mr Knox? Jag som bara har lön för att jag predikar Guds ord?

Knox. Er lön kommer från det där vattnet jag talade om. Vill ni veta vem som betalar er lön? Inte edra församlingsbor. Utan de små barnen som träla i fabrikerna och alla de andra — alla slavarna vid arbetsmaskinen betala er er lön.

Rutland. Jag förtjänar den.

Knox. De betala den.

Mrs Dowsett. Ni, mr Knox, är då sannerligen ännu värre än mr Sakari. Ni är anarkist. *(Låtsar sig rysa av skräck.)*

Chalmers (till Knox.) Det där ingår väl i ert anförande i morgon?

Dolores Ortega (klappar händerna.) En repetition! Han har oss till försökskaniner!

Sakari. Hur vill ni avskaffa den där — hm — stölden? *(Starkweather slår åter igen boken om fingret och hör på, då Knox börjar tala.)*

Knox. Det är helt enkelt. Genom att ändra det re-

geringsmaskineri, som denna familj på 90 millioner själar låter styra och ställa med familjens affärer.

Sakari. Jag har hört — det sades mig vid Yaleuniversitetet — att ert regeringsmaskineri var utmärkt, alldeles ypperligt.

Knox. Det är föråldrat. Det är färdigt att skrotas ner. I stället för att vara vår tjänare har det tyranniserat oss. Vi ä' dess slavar. Hela det politiska ynglet av skojare och hycklare ha lagt beslag på det, och på oss också. Kort och godt, alltifrån stadsfullmäktige och hela vägen uppåt tyranniseras vi av skojare. Det är tjuvarna som regera.

Hubbard. Men varje regering representerar sitt folk. Alla folk ha just den regering de förtjäna. Vore de själva bättre, skulle de också ha en bättre regering. *(Starkweather nickar gillande.)*

Knox. Det är inte sant. Och jag förklarar att det amerikanska folkets genomsnittsmoral och längtan efter en rättvis ledning står på långt högre nivå än regeringen som så illa handhar dess intressen. Folket är värdt en bättre regering än den som för närvarande ligger i händerna på herrar politici, till fördel för dem och de intressen de representera. Jag undrar, mr Sakari, om ni har hört historien om de fyra ässen.

Sakari. Det kan jag verkligen inte säga.

Knox. Förstår ni er på poker?

Sakari (tänker sig om.) Ja, ett högst intressant spel. Jag lärde mig det vid Yaleuniversitetet. Det var mycket dyrt.

Knox. Den där historien påminner mig om våra ohederliga politici. De ha inga moraliska begrepp. De betrakta stöld som tillåten — ja, som något berömligt. De

se ingenting orätt i att det ställes så till att den som har given ger sig själv de bästa korten i leken. Det gör det samma vad han ger sig själv, nästa gång ha de given och då ta de skadan igen.

Dolores Ortega. Historien, mr Knox. Jag kan också spela poker.

Knox. Det hände i Nevada, i ett guldgrävarläger. En nykommen ung spoling stod och såg på pokerspelet. Han stod bakom den som gav och såg att denne gav sig själv fyra äss från botten av leken. Gröngölingen gick över till spelaren som satt på andra sidan av bordet. "Hör nu", sa' han, "jag såg nyss den som gav ge sig själv fyra äss från botten av leken." Spelaren såg på honom ett ögonblick och sa' sedan: "Än se'n?" "Å, ingenting", sa' gröngölingen, "jag trodde bara det kunde intressera er att veta. Jag såg verkligen den som gav ge sig själv fyra äss från botten av leken." "Hör på, min unge vän", sa' spelaren, "det är bäst att ni går hem och lägger er. Ni förstår inte spelet. Var det inte han som hade given?"

Margaret (reser sig, medan de skratta.) Nu ha vi talat politik tillräckligt. Dolores, vill du inte berätta mig litet om din nya bil?

Knox (som om han plötsligt kommit ihåg något.) Och jag måste gå. *(Tyst till Margaret.)* Måste jag ta alla de där människorna i hand?

Margaret (skakar på huvudet, tyst.) Å, ni rara, förtjusande Ali Baba.

Knox (surmulet.) Jag har väl gjort mig löjlig?

Margaret (allvarligt.) Tvärtom, ni var förtjusande. Jag är stolt över er. *(Medan Knox trycker Margarets hand reser Sakari sig och kommer fram.)*

Sakari. Jag måste också gå. Det har varit en oänd-

ligt intressant stund. Men jag försöker inte ens att tacka er. *(Han trycker Margarets hand. Knox och Sakari gå i fonden. Just som de ha gått kommer betjänten in med en presenterbricka och går fram till Starkweather. Margaret går till Dolores Ortega och Chalmers, slår sig ner hos dem och börjar prata om automobilen. Starkweather tar ett telegram från brickan, bryter och läser.)*

Starkweather. Fan anamma!

Betjänten. Ber om ursäkt, sir...

Starkweather. Skicka hit senator Chalmers och mr Hubbard.

Betjänten. Ja, sir.

(Betjänten går till Chalmers och Hubbard, vilka genast resa sig och gå till Starkweather. Margaret samlar ihop de tre splittrade grupperna till en och slår sig ner så att hon kan iaktta Starkweather och hans grupp. Betjänten står kvar för att ta emot en tillsägelse av Margaret. Chalmers och Hubbard stå och vänta ett ögonblick medan Starkweather läser telegrammet.)

Starkweather (reser sig.) Dobleman skickade mig nyss det här telegrammet. Det är från Newyork, från Martinaw. Ett skurkstreck har blivit begånget. Man har förgripit sig på mina papper och brevhållare. De ha mutat första maskinskriverskan — du minns, Tom, den där medelålders kvinnan som vill spela ung. — Var är betjänten? *(Betjänten är på väg ut.)* Sst! Kom hit! *(Betjänten kommer.)* Gå till telefonen och ring upp Dobleman. Säg till honom att komma hit.

Betjänten (brydd.) Ursäkta, sir, men...

Starkweather (retligt.) Min sekreterare, Dobleman, hemma hos mig. Säg till honom att komma genast. *(Betjänten går.)*

Chalmers. Men vem kan ha begått dådet? *(Starkweather rycker på axlarna.)*

Hubbard. En utpresserare förmodligen. De ämna försöka pungslå er...

Chalmers. Så vida inte...

Starkweather (otåligt.) Nå?

Chalmers. Så vida inte de stulna papperen ska användas i morgon i Knox' tal. *(Det går upp ett ljus för de båda andra.)*

Mrs Starkweather (som har rest sig.) Vi måste gå nu, Anthony. Är du färdig? Connie skall klä sig.

Starkweather. Jag går inte nu. Connie och du kan ta bilen.

Mrs Starkweather. Glöm inte att du skall gå på den där middagen.

Starkweather (utråkad.) Glömmer jag nån'sin något? *(Betjänten kommer in och står väntande bakom Starkweather, medan mrs Starkweather säger nästa replik. Starkweather hör på med orubblig liknöjdhet.)*

Mrs Starkweather. Å, den evinnerliga politiken! Den ha vi tragglat med hela eftermiddagen — dyrtid, vanstyre och stöld, stöld, vanstyre och dyrtid. Det är förfärligt. Då jag var flicka talade vi inte om sådant. Seså, kom nu, Connie.

Mrs Dowsett (stiger upp, ser på Dowsett.) Vi måste också gå. *(Margaret tar avsked av sina gäster. Mrs Starkweather och Connie gå, likaså Dowsett och mrs Dowsett. Utan att höra på sin hustru vänder Starkweather sig om och ser frågande på betjänten.)*

Betjänten. Mr Dobleman är redan på väg hit.

Starkweather. För in honom så snart han kommer.

Betjänten. Ja, sir. *(Går.)*

(Margaret, Dolores Ortega och Rutland bilda en grupp omkring tebordet, där Margaret serverar Rutland ännu en kopp te. Då och då kastar Margaret en nyfiken blick på fadern och hans grupp. Starkweather funderar skarpt med rynkade ögonbryn, Hubbard likaså.)

Chalmers. Om jag vore säker på att Knox har de där papperen, skulle jag ta honom om strupen och tvinga honom att lämna dem ifrån sig.

Starkweather. Prata inte så dumt. Det här är en allvarsam sak.

Hubbard. Men Knox har inga pengar. En maskinskriverska hos Starkweather är dyr.

Starkweather. Det står fler än Knox bakom detta.

Dobleman (kommer hastigt in, upphetsad men behärskad. Till Starkweather:) Fick ni telegrammet, sir? *(Starkweather nickar.)* Jag ringde genast upp Martinaw i Newyork. Jag tyckte det var bäst att gå hit och tala om resultatet för er.

Starkweather. Vad sa' Martinaw?

Dobleman. Breven tycks ingen ha rört.

Starkweather. Gud ske lov. *(Under Doblemans följande replik tar Rutland avsked av Margaret och Dolores Ortega och går. De båda damerna resa sig strax därefter och gå mot dörren, kasta nyfikna blickar på herrarne, men störa dem icke. Dolores går. Margaret står ett ögonblick i dörren, kastar en sista orolig blick på herrarna och går.)*

Dobleman. Men så väl är det inte. Maskinskriverskan, miss Standish, har bekänt. Hon har en lång tid tagit för vana att ta med sig två eller tre brev och affärshandlingar i taget från kontoret. Många ha fotograferats och lagts tillbaka. Men de viktigaste har man behållit och

lämnat skickligt gjorda kopior i stället. Martinaw säger att miss Standish själv inte vet eller kan säga vilka papper som ä' äkta eller kopior.

Hubbard. Det här har inte Knox gjort.

Starkweather. Sa' Martinaw vem som hade mutat miss Standish?

Dobleman. Gherst. *(De tre herrarna se oroliga ut.)*

Starkweather. Gherst! *(Funderar.)*

Hubbard. Då är det inte så farligt när allt kommer omkring. Det värsta Gherst kan åstadkomma är en sensationsartikel i sin skandaltidning. Och antingen pappeen bevisa något eller inte, försvagas deras beviskraft av det sätt varpå de publiceras.

Starkweather. Å, Gherst är nog mera slipad än så. Han använder dem naturligtvis i sin tidning men inte förr än Knox har begagnat dem i sitt tal. Å, den listige räven! Han kunde aldrig ha valt ett bättre sätt och tillfälle att angripa mig och administrationen. Det är så likt Gherst. Han förstår sig på teatereffekter. Han låter Knox göra de där uppseendeväckande avslöjandena inför representanternas hus just i det kritiska ögonblick då så många viktiga lagförslag äro på tapeten. *(Till Dobleman.)* Gav Martinaw er någon antydan om arten av de stulna dokumenten?

Dobleman (ser i sina anteckningar.) Naturligtvis vet jag ingenting närmare, men han talade om Goodgears brev... *(Starkweathers minspel anger att nyheten är oroande.)* Caledoniabreven och hela Block Rider-korrespondensen. Han nämnde också... *(ser i anteckningarna)* Astonbury- och Glutz-breven. Och så var det många andra som han inte namngav.

Starkweather. Det här är förfärligt! *(Hämtar sig.)*

Tack, Dobleman. Var god och gå hem genast. Ring upp Newyork igen och begär fullständiga detaljer. Jag kommer snart efter. Har ni bil?

Dobleman. Droska.

Starkweather. Det är bra, var försiktig. *(Dobleman går.)*

Chalmers. Jag känner inte till alla de där brevens innebörd, men jag kan gissa, och det ser allvarsamt ut.

Starkweather (ursinnigt.) Allvarsamt! Aldrig under hela Amerikas historia har det förekommit sådana avslöjanden. Det gäller hundratals millioner dollars — ja, mer än så, det gäller förlusten av makten. Och än mer, det betyder att mobben, den stora massan av det barnsligt enfaldiga folket, skall resa sig och förstöra allt vad jag har gjort för deras bästa. Å, de galningarna!

Hubbard (skakar olycksbådande på huvudet.) Vad som helst kan inträffa om Knox håller det där talet och lägger fram bevisen.

Chalmers. Det är för olyckligt. Folket är redan förut oroligt och upphetsat. De sporras alltjämt av den radikala pressen, de oppositionella tidskrifterna och demagogerna. Folket är som krut strax innan den tändande gnistan kommer.

Starkweather. Den där Knox är inte dum, om han nu verkligen *är* en svärmare. Han är en slipad krabat. Han är en slagskämpe. Han är från Västern, härstammar från de gamla pioniärerna. Hans far körde ett oxspann över slätterna till Oregon. Han vet hur han skall sköta sina kort, och aldrig kunde omständigheterna ha givit honom fördelaktigare kort på hand.

Chalmers. Något sådant har aldrig händt er förr.

Starkweather. Jag har alltid stått ovanför smuts-

kastningen — säker och ren och oåtkomlig. Men det här — det går för långt. Det är gnistan. Ingen kan räkna ut vad det skall utveckla sig till.

Chalmers. En politisk kullerbytta.

Starkweather (nickar bistert.) Maktens överflyttning på ett nytt parti, ett parti av demagoger. Järnvägar och telegraf läggas under staten. Proportionell inkomstskatt som är det samma som konfiskering av det privata kapitalet.

Chalmers. Och hela massan av radikala reformer — lagen om barnarbete, om arbetsgivares skyldigheter, förstatligande av Alaskas kolfält, inblandningen i Mexikos förhållanden. Och ni som har arbetat så träget på att riktigt befästa er maktbyggnad!

Starkweather. Det får inte ske. Det vore en otänkbar olycka. Det betyder att själva den kapitalistiska progressen hämmades och stoppades. Det skulle föra oss tio år baklänges i utveckling. Det betyder ett ändlöst arbete för att ta igen det förlorade. Det betyder inte bara att alla de där radikala lagförslagen gå igenom med ty åtföljande obehag, utan det betyder att mobbens fingrar gripa efter styrstången som nu är i våra händer. Det betyder anarki. Det betyder ruin och elände för alla massans blinda idioter, som gå i ledband som boskap och som dika ut källorna till sin egen existens, sitt eget välstånd.

(Tommy kommer in från vänster, inbegripen i en lek; han flyr för en förföljare. Ämnar springa tvärsöver scenen, men stannar då han får se herrarna. Vänder om, osedd av dem, och kryper under bordet.)

Chalmers. Knox är säkert i besittning av breven nu.

Starkweather. Här finns bara en sak att göra, och

det är att ta dem tillbaka. *(Ser frågande på de båda andra.)*

(Margaret kommer in från vänster, blossande, muntert förföljande Tommy, som hon leker med. Studsar då hon får se herrarna, stannar tvärt vid tebordet och lägger handen på det.)

Hubbard. Det åtar jag mig.

Starkweather. Vi ha ingen tid att förlora. Om tjugu timmar står han i kammaren och håller sitt tal. Försök först i godo. Erbjud honom lockande ersättning — vad som helst. Jag ger er fullmakt att handla å mina vägnar. Ni skall få se att han är nog till salu.

Hubbard. Och om han inte är det?

Starkweather. Då måste ni skaffa er papperen på vad vis som helst.

Hubbard (försöksvis.) Ni menar —?

Starkweather. Ja, just det menar jag. Men hur det än går, vill jag inte bli inblandad. Ni förstår?

Hubbard. Fullkomligt.

Margaret (med spelad glättighet.) Vad är det ni tre nu smida för planer? *(Alla tre studsa.)*

Chalmers. Vi tala om att ytterligare sänka penningvärdet.

Hubbard. Och därigenom få ännu flera automobiler i gång.

Starkweather (tar ingen notis om Margaret, går mot fonddörren.) Jag måste gå. Nu vet ni vad ni har att göra, Hubbard. Följ med mig, Tom.

Chalmers (medan de tre gå mot fonden.) Hem?

Starkweather. Ja, vi ha mycket att göra.

Chalmers. Jag skall klä om mig först, sedan kommer jag efter. *(Till Margaret.)* Hämta mig då du far till

middagen. *(Margaret nickar. Starkweather går utan att säga något. Hubbard säger farväl till Margaret och går följd av Chalmers. Margaret står kvar med den ena handen på bordet och den andra på sitt bröst. Hon tänker, sätter Knox i förbindelse med vad hon nyss hört och börjar förstå, att han är i fara. Tommy, som förgäves väntar på att bli upptäckt, kryper fram, missbelåten och fattar Margarets hand. Hon märker honom knappt.)*

Tommy (ledsen.) Vill du inte leka mera? *(Margaret svarar.)* Var jag inte en stilig indian?

Margaret (kommer plötsligt till medvetande och förskräckes. Lutar sig ner, slår armarna om Tommy och utropar, förfärad och med översvallande kärlek till barnet:) Å, Tommy! Tommy!

Ridå.

ANDRA AKTEN.

Svagt upplyst arbetsrum hos Howard Knox. Klockan är åtta på kvällen. Ingång från tamburen till höger. Till höger i fonden en stängd dörr ledande till ett rum som ej hör till Knox' lägenhet. Midt i fonden kamin. Till vänster i fonden dörr till Knox' sovrum. Till vänster fönster åt gatan. Nära dessa fönster står ett stort bord, där det ligger en massa böcker, tidskrifter och manuskript m. m. Till höger, halvvägs mellan fonden och rampen, ett skrivbord med telefon. Där bakom en skrivstol vänd mot publiken. På skrivbordet kuverterade brev o. s. v. Vid väggarna bokhyllor och dokumentskåp; en bokhylla med stora böcker, ej mer än fem fot hög, står vid väggen mellan kaminen och sängkammardörren.

Scenen är tom då ridån går upp. Om en stund bråkar någon med dörren till höger i fonden. Sedan går den upp; en man sticker in huvudet och ser sig försiktigt omkring. Han kommer in, skruvar upp ljuset, en annan man följer efter honom. Båda äro snyggt klädda i sportkläder, löskrage och manschetter o. s. v. Det är duktiga, tilltagsna karlar. Hubbard kommer in efter dem, ser sig omkring, går till skrivbordet, tar ett brev och läser adressen.)

Hubbard. Ja, det här är verkligen Knox' rum.

Förste mannen. Det slår in, det.

Andre mannen. Vi hade den turen att den där gycken med helskägget flyttade just i eftermiddag.

Förste mannen. Han hade knappt lämnat ifrån sig nyckeln förr än jag hyrde det.

Hubbard. Till verket nu. Det där är väl hans sängkammare. *(Går till sängkammardörren, tittar in, tänder det elektriska ljuset där inne, släcker det igen och kommer tillbaka ut.)* Ni vet vad det gäller — en bunt papper och brev. Få vi tag i dem, få ni 500 dollars var, utom er ordinarie betalning. *(Medan samtalet pågår, genomsöka alla tre noggrant skrivbordet, byrålådor, dokumentskåp, bokhyllor, o. s. v.)*

Andre mannen. Starkweather måste vara mycket angelägen att få dem.

Hubbard. Sch! Hans namn får inte nämnas.

Andre mannen. Han är visst förbannat hög av sig?

Förste mannen. Jag har aldrig fått några direkta instruktioner från honom, och jag har arbetat åt honom längre än du.

Andre mannen. Ja, du arbetade åt honom i över två år innan du visste att det var han som betalade.

Hubbard (till förste mannen.) Det är bäst att ni går ut i farstun och håller utkik på Knox. Han kan komma när som helst. *(Förste mannen tar fram dyrkar och går till högra dörren, som han genast öppnar. Han lämnar dörren på glänt och går ut. Telefonen på skrivbordet ringer, Hubbard rycker till.)*

Andre mannen (flinar åt Hubbards förskräckelse.) Det var bara telefonen.

Hubbard (fortfar att söka.) Ni har väl utfört många uppdrag åt Stark ...

Andre mannen (härmar.) Sch! Hans namn får inte

nämnas. *(Telefonen ringer upprepade gånger, envist och ivrigt.*

Hubbard (förställer rösten.) Hallå. *(Ser förvånad ut, tycks känna igen rösten, småler illparigt.)* Nej, det är inte Knox. Ni har fått orätt nummer. *(Hänger upp luren och säger till andre mannen med sin naturliga röst:)* Hon hängde genast upp luren.

Andre mannen. Ni kände visst igen henne.

Hubbard. Nej, jag trodde så bara. *(Paus. De söka.)*

Andre mannen. Jag har aldrig talt ett ord med en viss person i hela mitt liv. Och ändå har han avlönat mig i två år.

Hubbard. Än sedan?

Andre mannen (klagande.) Han vet inte ens att jag existerar.

Hubbard (drar ut en skrivbordslåda och undersöker dess innehåll.) Lönen är väl ganska högt tilltagen?

Andre mannen. Ja visst, men jag gö:r mig nog förtjänt av varenda cent.

(Förste mannen kommer in genom högra dörren, går hastigt men försiktigt, skjuter igen dörren bakom sig, men låser den inte.)

Förste mannen. Någon steg nyss ut ur hissen och kommer hitåt. *(Hubbard, förste mannen och andre mannen smyga sig till högra fonddörren. Förste mannen stannar och ser sig omkring för att övertyga sig att rummet är i ordning. Ser att Hubbard försummat skjuta igen skrivbordslådan, går tillbaka och godtgör försummelsen. Hubbard och andre mannen gå. Förste mannen skruvar ner ljuset och går. Man hör en dörr stängas. Paus. Det knackar på högra dörren. Paus. Sedan öppnas dörren och Gifford kommer in. Han vrider upp*

ljuset, strövar omkring i rummet, ser på klockan och slår sig ner på en stol till höger om kaminen. En nyckel sättes i låset i dörren till höger. Den öppnas och Knox kommer in med nyckeln i handen. Får se Gifford, går till honom och trycker hans hand.)

Knox. Hur kom ni in?

Gifford. Dörren var inte stängd.

Knox. Det måste jag ha glömt.

Gifford (tar fram en bunt dokument ur inre bröstfickan och räcker dem till Knox.) Ja, här ä' de.

Knox (fingrar nyfiket på dem.) Är ni säker på att det är originalen? *(Gifford nickar.)* Jag kan inte utsätta mig för någon risk. Om Gherst åtrar sig, sedan jag har hållit mitt tal, och vägrar att visa fram originalen — sådant har händt förr.

Gifford. Det har jag sagt till honom. Han ville nödvändigt lämna avskrifter, och ett tag såg det ut som om min resa till Newyork skulle ha varit förgäves. Men jag stod på mig. Ni måste ha originalen eller ingenting alls, sa' jag, och till sist gav han efter.

Knox. Jag kan inte säga er hur viktiga de ä' för mig eller hur tacksam jag...

Gifford (avbryter.) Tala inte om det. Gherst är alldeles i extas. Det här kommer att göra de organiserade arbetarna ofantlig nytta. Och på samma gång får ni sjunga ut vad ni tänker. Hur går det med lagförslaget om kompensationer?

Knox (nedstämd.) Det är den gamla vanliga historien. Det kommer aldrig inför kammaren. Det avlivas i komitén. Vad kan man vänta sig av en juristkomité? Den består ju av f. d. järnvägsdomare och f. d. järnvägsadvokater.

Gifford. Järnvägsfolkets fackföreningar ä' ivriga att få lagen antagen.

Knox. Ja, det få de inte, och de få det aldrig förr än de lära sig att rösta rätt. När ska edra arbetarledare sluta med strejker och bojkott och förmå arbetarna till politisk aktion?

Gifford (räcker honom handen.) Adjö så länge. Jag måste ge mig av, och jag har inte tid att förklara varför jag anser att politisk aktion skulle fördärva hela fackföreningsrörelsen. *(Knox slänger dokumenten på den låga bokhyllan mellan kaminen och sängkammardörren och trycker Giffords hand.)* Ni är väldigt vårdslös med de där papperen. Det skulle ni inte vara om ni visste hur mycket Gherst har betalat för dem.

Knox. Här ä' de i säkert förvar.

Gifford. Ni glömmer motpartiet. Det är i stånd till vad som helst.

Knox. Jag skall inte släppa dem ur sikte. Jag skall ta dem till mig i sängen i natt för säkerhets skull. För resten är det ingen fara. Ingen mer än ni vet att jag har dem.

Gifford (går mot högra dörren.) Jag skulle inte vilja vara på Starkweathers kontor då han får veta vad som har händt. Det blir en obehaglig stund för somliga. *(Stannar vid dörren.)* Ge dem ordentligt på huden i morgon. Jag tänker sitta på läktaren. Adjö så länge. *(Går. Knox går till fönstren som han öppnar, går till skrivbordet, slår sig ner i skrivstolen och börjar öppna sina brev. Det knackar på dörren till höger.)*

Knox. Kom in.

(Hubbard kommer in, går fram till skrivbordet. De hälsa på varandra utan handtryckning och Hubbard slår

sig ner på en stol till vänster om skrivbordet. Knox, som ännu håller ett öppet brev, svänger om stolen, så att han vänder ansiktet mot Hubbard, och väntar på att denne skall säga något.)

Hubbard. Det tjänar ingenting till att gå krokvägar med en sådan man som ni. Det vet jag. Ni är rättfram, och det är jag också. Ni känner tillräckligt till min ställning för att veta att jag har fullmakt att underhandla med er.

Knox. Ja, det vet jag.

Hubbard. Vad vi vilja är att få er vänskapligt stämd mot oss.

Knox. Det är ganska lätt. Då edra syften bli ärliga och rättskaffens...

Hubbard. Spara det där till ert anförande i morgon. Nu tala vi privat. Vi kunna laga så att det blir förenligt med er egen fördel att...

Knox (ond.) Tror ni att ni kan muta mig?

Hubbard (inställsamt.) Visst inte. Inte en aning ditåt. Saken förhåller sig så här. Ni är kongressledamot. En kongressledamots karriär beror på att han blir invald i viktiga komitéer. För närvarande är ni begravd i den döda komitén för mynt, mål och vikt. Om ni säger ett ord kan ni komma in i de komitéer som löna sig allra bäst...

Knox (avbryter.) Har ni komitéplatser att dela ut?

Hubbard. Ja visst. Annars hade jag väl inte gått hit. Det där kan nog ordnas.

Knox (tankfullt.) Nog visste jag att vår regering var rutten, men jag hade ingen aning om att bossarna kunde mångla så där med kongressysslorna.

Hubbard. Ni svarar inte.

Knox. Ni borde ha vetat mitt svar på förhand.

Hubbard. Det finns ett alternativ. Ni intresserar er för sociala problem. Ni studerar sociologi. De personer jag representerar intressera sig livligt för er. För att ni skall kunna grundligare fullfölja edra studier ha vi ingenting emot att skicka er till Europa. Där, i det stora sociologiska laboratoriet, fjärran från den uppslitande politiken, får ni oinskränkt tillfälle att studera. Vi ha tänkt oss att skicka er dit på tio år. Ni får tio tusen dollars om året, och dessutom får ni samma dag er ångare avgår från Newyork en rund summa av hundra tusen dollars.

Knox. Jaså, det är på det viset man köper människor.

Hubbard. Det är bara en studiefråga.

Knox. Nu är det ni som går krokvägar.

Hubbard (i bestämd ton.) Alltså... vad är ert pris?

Knox. Ni vill att jag skall avstå från politik och allt sådant? Ni vill köpa min själ?

Hubbard. Mer än det. Vi vill köpa de där dokumenten och breven.

Knox (studsar litet.) Vilka dokument och brev?

Hubbard. Nu är det er tur att gå krokvägar. En hederlig man behöver inte ljuga, inte ens...

Knox (avbryter.) För er.

Hubbard (småler.) Inte ens för mig. Jag iakttog er skarpt då jag nämnde breven. Ni förrådde er. Ni vet att jag menar breven som Gherst har stulit på Starkweathers privata kontor — breven som ni ämnade använda i morgon.

Knox. Som jag ämnar använda i morgon.

Hubbard. Alldeles. Det är samma sak. Vad kosta de? Bestäm priset.

Knox. Jag har ingenting att sälja. Jag är ingen krämare.

Hubbard. Vänta litet. Besluta er inte så hastigt. Ni vet inte vem ni har att göra med. De där breven ska inte spela någon roll i ert anförande i morgon. Tro mig då jag säger det. Det är mycket klokare att sälja dem för en förmögenhet än att inte få något för dem och ändå inte kunna använda dem. *(Det knackar på högra dörren; Hubbard studsar.)*

Knox (ämnar säga "Kom in".) Kom...

Hubbard (avbryter.) Tyst. Säg ingenting. Jag vill inte bli sedd här.

Knox (skrattar.) Ni är rädd att bli besudlad av att ni är bekant med mig. *(Knackningen upprepas.)*

Hubbard (reser sig orolig, då Knox åter ämnar säga "Kom in".) Släpp inte in någon. Jag vill inte bli sedd här, tillsammans med er. För resten ställer min närvaro er inte i någon fördelaktig dager.

Knox (reser sig, går mot dörren.) Vad jag gör kan hela världen få se. Jag tar inte emot någon som inte hela världen kan få veta att jag tar emot. *(Går mot dörren för att öppna den. Hubbard ser sig orolig omkring, rusar över scenen in i sängkammaren och stänger dörren. Under den följande scenen öppnar Hubbard dörren då och då och tittar ut.)*

Knox (öppnar dörren och studsar.) Margaret! Mrs Chalmers! *(Margaret kommer in åtföljd av Tommy och Linda. Margaret är klädd i sällskapstoalett och aftonkappa.)*

Margaret (trycker Knox' hand.) Förlåt mig, men jag måste tala med er. Jag träffade er inte i telefon. Jag ringde och ringde men fick bara orätt nummer.

Knox (hämtar sig från sin överrraskning.) Nå, det var då roligt. *(Får se Tommy.)* God dag, Tommy. *(Knox räcker ut handen och Tommy trycker den gravitetiskt. Linda står i bakgrunden med orolig min.)*

Tommy. God afton.

Margaret. Det fanns intet annat sätt och jag måste nödvändigt varna er. Jag tog Tommy och Linda med mig som förkläden. *(Ser sig nyfiket omkring i rummet, pekar på dokumentskåpen och manuskripthögarna på bordet.)* Ert laboratorium.

Knox. Ja, om jag bara vore en lika stor sociologisk auktoritet som Edison är i fysiken.

Margaret. Det är ni ju. Ni arbetar väldigare än ni erkänner — eller vågar tro. Å. jag känner er — bättre än ni känner er själv.

Tommy. Läser ni alla de där böckerna?

Knox. Ja, jag går ännu i skolan och knogar flitigt. Vad ämnar du läsa dig till då du blir stor? *(Tommy funderar men svarar icke.)* President i Förenta staterna?

Tommy (skakar på huvudet.) Pappa säger att presidenten just inte betyder mycket.

Knox. Inte ens en Lincoln? *(Tommy tvekar.)*

Margaret. Kommer du inte ihåg en sådan stor och god människa Lincoln var? Minns du vad jag har berättat dig om honom?

Tommy (skakar fundersamt på huvudet.) Men jag vill inte bli mördad. — Nu skall jag tala om för er vad jag vill bli.

Knox. Vad då?

Tommy. Jag vill bli senator som pappa. Han låter dem dansa efter sin pipa. *(Margaret blir chockerad och småler.)*

Knox. Vilka låter han dansa?

Tommy (förbryllad.) Det vet jag inte. *(I säkrare ton.)* Men han låter dem dansa i alla fall. *(Margaret ger Linda en vink att föra Tommy avsides.)*

Linda (går över scenen åt vänster.) Kom, Tommy, så ska vi titta ut genom fönstret.

Tommy. Jag vill hellre tala med mr Knox.

Margaret. Följ med Linda. Mamma vill tala med mr Knox. *(Tommy lyder och går till Linda; de titta ut genom fönstret.)*

Margaret. Vill ni inte be mig sitta ner?

Knox. Å, jag ber om ursäkt. *(Drar fram en bekväm stol åt henne och sätter sig i skrivstolen vänd mot henne.)*

Margaret. Jag har bara några minuter på mig. Tom är hos min far och jag skall hämta honom där och fara till den där middagen, sedan jag har följt Tommy hem.

Knox. Men er kammarjungfru?

Margaret. Ingen makt i världen skulle kunna locka ur henne något som hon tror kunde skada mig. Hon är så intensivt trogen att jag nästan blygs. Jag förtjänar det inte. Men det var inte det jag ville tala med er om. *(Säger det följande hastigt.)* Sedan ni gått i eftermiddags, hände det något. Pappa fick ett telegram. Det tycktes vara mycket viktigt. Hans sekreterare följde efter telegrammet hack i häl. Pappa kallade till sig Tom och mr Hubbard och de hade en överläggning. Jag tror att de ha upptäckt att papperen ha försvunnit, och de tro visst att ni har dem. Jag hörde dem inte nämna ert namn, men jag är absolut säker på att de talade om er. Jag såg också på pappas min att här är fara å färde. Å, var försiktig, var försiktig!

Knox. Det är ingen fara, det försäkrar jag er.

Margaret. Ni känner dem inte. De rygga inte tillbaka för någonting — inte för någonting. Pappa tror att han alltid handlar rätt.

Knox. Jag vet det. Det är det som gör honom så fruktansvärd. Han anser sig moraliskt oåtkomlig.

Margaret. Ja, det är hans religion.

Knox. Och som alla religioner hos kortsynta människor gränsar den till mani.

Margaret. Han tror att civilisationen beror på honom och att det är hans heliga plikt att skydda den.

Knox. Jag vet, jag vet.

Margaret. Men ni? Ni svävar i fara.

Knox. Nej, jag stannar hemma i kväll. I morgon, midt på ljusa dagen, går jag till kammaren och håller mitt tal.

Margaret (häftigt.) Å, om något skulle hända er!

Knox (ser forskande på henne.) Är ni orolig? *(Margaret slår ned ögonen och böjer på huvudet.)* För Howard Knox reformatorn? Eller för mig som människa?

Margaret (med utbrott.) Å, varför måste en kvinna alltid vara passiv? Varför skall jag inte få säga er vad ni redan vet — vad ni redan måste veta? Jag intresserar mig varmt för er — både som reformator och människa, och... *(Hon är nästan överväldigad av sina känslor, men hejdar sig och kastar en blick på Tommy vid fönstret; instinkten säger henne att hon inte får tala om kärlek i sitt barns närvaro.)* Linda! Gå ner till bilen med Tommy...

Knox (avbryter oroligt, med låg röst.) Vad gör ni?

Margaret (tystar Knox med en åtbörd.) Jag kommer strax efter. *(Linda och Tommy gå mot högra dörren.)*

Tommy (stannar framför Knox och räcker honom gravitetiskt handen.) God natt, mr Knox.

Knox (förvirrad.) God natt, Tommy. Lyd mitt råd och tänk på Lincoln.

Tommy. Det skall jag göra. Jag skall tala med pappa.

Margaret. Kom ihåg, Linda, att ingen får veta — det här. *(Linda böjer på huvudet och går till höger med Tommy.)*

(Margaret sätter sig, slår tillbaka aftonkappan så att man ser att hon är i sällskapstoalett, ser på Knox med utmanande ömhet.)

Knox (eldad vid åsynen av henne.) Nej, nej, jag kan inte stå emot. Jag blir galen då jag ser er så där. *(Margaret skrattar dämpat och triumferande.)* Jag vill inte tänka på er som kvinna. Jag får inte. Låt mig få... *(Reser sig och försöker dra aftonkappan över hennes axlar, men hon gör motstånd så att han endast lyckas till hälften.)*

Margaret. Jag vill att ni skall se mig som kvinna. Jag vill att ni skall tänka på mig som kvinna. Jag vill att ni skall älska mig. *(Sträcker ut sina armar, kappan glider av henne.)* Jag vill... ser ni inte vad jag vill? *(Knox sjunker ner på stolen och håller för ögonen. Hon befriar sig helt och hållet från kappan.))* Se på mig.

Knox (ser på henne, reser sig, närmar sig henne med utsträckta armar, viskar.) Margaret. Margaret

(Margaret reser sig och de omfamna varandra. Hubbard tittar ut genom dörren, ser på dem med cyniskt road min. Han råkar få se dokumenten på det låga bokskåpet, inom räckhåll. Han tar dem, ser närmare på dem, försvinner med triumferande min och stänger dörren.)

Knox (håller Margaret ifrån sig och ser på henne.)

Jag älskar er. Jag älskar er. Men jag hade föresatt mig att aldrig säga det, aldrig låta er veta det.

Margaret. En sådan tok. Jag har vetat länge att ni älskade mig. Det har ni sagt mig ofta och på så många sätt. Ni kunde inte se på mig utan att säga det.

Knox. Såg ni det?

Margaret. Det kunde jag inte undgå. Jag är kvinna. Men ni sade aldrig något med ord. Sätt er där, så att jag kan få se på er, och låt mig tala. *(Hon tvingar honom att sätta sig i skrivstolen och återtar sin plats. Vill svepa om sig kappan.)* Skall jag?

Knox (häftigt.) Nej, nej! Låt mina ögon frossa av er skönhet nu då ni är min. Å, jag drömmer visst!

Margaret (med ett dämpat, triumferande skratt.) Å, ni män! Nu som alltid måste man vädja till edra sinnen. Om jag vore vis som Hypatia och lärd som madame Curie, skulle ni ändå bibehålla er järnhårda självbehärskning och kväva ert hjärtas röst. Men om jag ett ögonblick är Lilith och lägger av den här kappan som är avsedd att skydda mot kvällskylan, blir ni eld och lågor i ett ögonblick och skälver av lidelse.

Knox (protesterar.) Margaret! Det är inte rätt att...

Margaret. Jag älskar er — och ni?

Knox (eldigt men vördnadsfullt.) Jag älskar er.

Margaret. Hör på då. Jag har talat med er om min flicktid och mina drömmar. Jag ville göra det samma som ni nu gör på ett så ädelt sätt. Men jag gjorde ingenting. Jag kunde inte göra något. Jag fick inte. Jag måste alltid hålla mig själv i schack. Jag gifte mig för att kunna göra vad ni gör. Men även det misslyckades. Min man blev lakej åt de egennyttiga maktägarna, min fars verktyg då det gällde att befordra allt det onda

som jag ville bekämpa. *(Paus.)* Det har varit en lång strid, och jag har varit mycket trött, för jag misslyckades alltjämt. Min man — jag älskade honom inte. Jag har aldrig älskat honom. Jag sålde mig för den goda sakens skull, men det gjorde inte saken den ringaste nytta. *(Paus.)* Jag förlorade ofta tron — tron på allting, på Gud och människor, på hoppet att det rätta någonsin skulle segra. Men ni väckte mig oupphörligt genom vad ni gjorde. Jag gick hit i kväll utan någon tanke på mig själv. Jag kom för att varna er och bidra till den stora handlingen. Men jag stannade kvar här, gudskelov, och tillstod min kärlek och fick höra er säga att den var besvarad. Jag fann plötsligt mig själv medan jag såg på er — och jag hade inte kraft att stå emot. Ni var för mig det bästa i världen. *(Sträcker armarna mot honom.)* Kom — jag längtar efter dig. *(Knox, i extas, sätter sig på hennes stols armstöd, och hon drar honom till sig.)*

Knox. Jag har också varit trött ibland. I kväll var jag mycket trött — men så kom du. Och nu är jag glad, bara glad.

Margaret. Jag har varit kokett i kväll, det medger jag, och det är jag stolt över. Men det var inte av gammal vana. Det var första gången i mitt liv. Jag nästan ångrar att jag inte har varit det förr, efter det lyckades så bra. Du har hållit mig i dina armar — dina armar. Å, du kan aldrig fatta vad denna första omfamning betydde för mig. Jag är ingen isbit, jag är varken av järn eller stål. Jag är en kvinna med varmt blod... *(Reser sig och drar honom till sig.)* Kyss mig, du min käre herre och älskare. Kyss mig. *(De omfamna varandra.)*

Knox (lidelsefullt, ser sig vildt omkring som om han

sökte något.) Vad ska vi göra? *(Släpper henne plötsligt och sjunker tillbaka på skrivstolen, nästan vanmäktig.)* Nej. Det kan inte ske. Det är omöjligt. Å, varför träffade vi inte varandra för längesedan? Vi skulle ha arbetat tillsammans. Ett sådant kamratskap det skulle ha blivit!

Margaret. Men det är inte för sent.

Knox. Jag har ingen rätt till dig.

Margaret (missförstår.) Min man? Han har inte varit min man på flera år. Han har inga rättigheter. Vem annan än du, som jag älskar, har några rättigheter?

Knox. Nej, det är inte det. Honom frågar jag inte efter. *(Förtvivlad.)* Å, om jag bara vore man och inte reformator! Om jag inte hade någon uppgift i världen!

Margaret (ställer sig bakom hans stol och smeker hans hår.) Vi kan arbeta tillsammans.

Knox (rister på huvudet.) Nej, gör inte så där! *(Hon envisas och lägger sin kind mot hans.)* Du gör det så svårt för mig. Du frestar mig så. *(Reser sig plötsligt, fattar bägge hennes händer, leder henne med mildt våld till hennes stol, sätter ner henne och återtar sin plats på skrivstolen.)* Hör nu på mig. Det är inte för din mans skull. Men jag har ingen rätt till dig. Och du har ingen rätt till mig.

Margaret (avbryter, svartsjukt.) Och vem är det som har rätt till dig?

Knox (småler vemodigt.) Nej, det är inte så. Det är ingen annan kvinna. Du är den enda kvinnan i världen för mig. Men det är många andra som ha större rätt till mig än du. Två hundra tusen medborgare ha valt mig till sin representant i Förenta staternas kongress. Och det är många fler... *(Avbryter plötsligt och ser*

på hennes armar och skuldror.) Ta på dig kappan igen. Hjälp mig så att jag inte glömmer mig. *(Hon lyder icke.)* Det är många fler som ha rätt till mig — folket, hela folket, vars sak jag har gjort till min. Barnen — det finns två millioner barn som utföra fabriksarbete här i Förenta staterna. Jag kan inte svika dem. Jag kan inte stjäla min lycka från dem. Jag talade om stöld i eftermiddags. Men skulle inte detta också vara stöld?

Margaret (skarpt.) Vakna, Howard! Har din lycka omtöcknat din hjärna?

Knox (sorgset.) Ja, nästan — och ett ögonblick helt och hållet. Barnen, ja. Har jag talat om för dig om den lilla gossen i fattigkvarteret som jag frågade hur han visste att det var vår och som svarade: jo, då stå krogdörrarna öppna till långt in på natten.

Margaret (retligt.) Men vad har allt det där att göra med en man och en kvinna som älska varandra?

Knox. Antag att vi älskade varandra, du och jag; antag att vår kärlek blev oss övermäktig. Vad skulle då inträffa? Du kommer ihåg Gorki, den ryske fosterlandsvännen, som kom till Newyork, i eld och lågor för den ryska revolutionen. Ändamålet med hans besök i frihetens land var att skaffa pengar till den där revolutionen. Och för att hans äktenskap med den kvinna han älskade inte var av det strängt lagenliga slag som krämarna svärma för och för att tidningarna skrevo skandalartiklar om den saken, misslyckades hela hans uppgift. Han blev utskrattad och förlöjligad och förlorade det amerikanska folkets aktning. Så skulle det gå med mig också. Jag skulle bli hånad och utskrattad. Det vore slut med mitt inflytande.

Margaret. Nå, än sedan? Hånad och utskrattad! Vi

ha ju varandra. Andra ska träda fram och föra folkets talan. Att vara folkledare är en otacksam uppgift. Livet är så kort. Vi måste gripa den smula lycka som möjligen kan komma på vår lott.

Knox. Å, om du visste hur lätt det skulle vara, då jag ser in i dina ögon, att avstå från alltsammans. Men det vore ju stöld.

Margaret (trotsigt.) Låt det vara stöld då. Livet är så kort. Vi ä' det viktigaste i världen — för varandra.

Knox. Det gäller inte bara mig och allt folket. Du sa' för ett ögonblick sedan att ingen annan än jag hade rätt till dig. Du hade orätt. Din son...

Margaret (plötsligt förskräckt, bedjande.) Nej, säg det inte!

Knox. Jag måste. Jag måste rädda mig själv — och dig. Tommy har rätt till dig. Återigen stöld. Finns det något annat namn på att du stjäl din lycka från honom?

Margaret (lutar huvudet mot handen och gråter.) Jag har varit så ensam — och så — kom du, och världen blev ljus och varm. För ett ögonblick sedan höll du mig — i dina armar — bara ett ögonblick, och jag tyckte att min dröm om lycka hade gått i fullbordan — och nu rycker du den ifrån mig...

Knox (kämpar för att behärska sig.) Nej, jag vill att du skall rycka den ifrån dig själv. Jag är inte så stark. Du måste hjälpa mig. Du måste be din gosse om hjälp, så att jag också blir hjälpt. Nu är jag från mina sinnen av kärlek till dig... *(Reser sig impulsivt och sträcker armarna emot henne.)* Just nu...

Margaret (ser hastigt upp och hindrar omfamningen med utsträckt arm.) Vänta. *(Lutar ett ögonblick huvu-*

det mot handen och ser på honom.) Sätt dig. *(Knox lyder. Paus, varunder hon ser kärleksfullt på honom.)* Å, så jag älskar dig... *(Knox förlorar självbehärskningen och vill resa sig.)* Nej, sitt stilla. Jag var svag. Men jag klagar inte. Du har rätt. Vi måste avstå från varandra. Vi kunna inte bli tjuvar, inte ens för vår kärleks skull. Men jag är ändå glad att detta har händt, att jag har legat i din famn och känt dina läppar mot mina. Det skall alltid bli ett ljuvt minne. *(Sveper in sig i kappan och stiger upp.)* Du har rätt. Framtiden tillhör barnen. Där har du din plikt — och min, efter min ringa förmåga. Nu skall jag gå. Vi ska aldrig träffas mer. Vi måste arbeta — och glömma. Men kom ihåg, att mitt hjärta är med dig i striden. Mina böner ska följa varje stöt du utdelar. *(Hon tvekar, drar ihop kappan om sig för att gå.)* Älskade — vill du kyssa mig — för sista gången? *(Det är ingen passion i denna kyss, försakelsens kyss. Margaret själv lösgör sig ur omfamningen. Knox följer henne till dörren och lägger handen på låsvredet.)*

Knox. Jag önskar att jag hade ett minne av dig som jag alltid kunde ha med mig — en fotografi, den där lilla, du minns som jag tyckte så mycket om. *(Hon nickar.)* Skicka den inte med något bud, det är farligt. Skicka den på posten.

Margaret. Det skall jag göra i morgon. Jag skall själv lägga kuvertet i postlådan.

Knox (kysser hennes hand.) Farväl.

Margaret. Å, min älskade, vad jag är glad och stolt över vad som har händt. Jag ångrar inte ett enda ord som vi ha sagt. *(Ger Knox en vink att öppna dörren, och han gör det, men stänger den genast igen då hon*

fortfar att tala.) Det måste finnas ett liv efter detta, då du och jag ska mötas igen. Farväl. *(De trycka varandras händer. Margaret går. Knox står ett ögonblick och stirrar på den stängda dörren, vänder sig om och ser sig omkring, får se stolen där Margaret suttit, går till den, faller på knä och döljer sitt ansikte i den. Sängkammardörren öppnas långsamt och Hubbard tittar försiktigt ut. Han kan inte se Knox.)*

Hubbard (går nedåt scenen, förvånad.) Vad tusan? Ha de gått?

Knox (springer upp.) Var kommer ni ifrån?

Hubbard (med en gest åt sängkammaren till.) Jag har varit där inne hela tiden.

Knox (försöker spela lugn.) Å, jag hade glömt bort er. Mina gäster ha gått.

Hubbard (går fram tätt intill honom och skrattar åt honom, låtsar sig vara road.) Dygdiga karlar ä' så komiska då de snatta förbjuden frukt.

Knox. Dörren var stängd hela tiden. Ni har väl inte varit nog fräck att spionera på mig?

Hubbard. Jag tyckte jag kände igen damens röst.

Knox. Vad hörde ni?

Hubbard. Å, ingenting — otydliga röster — men damens — jag kan svära på att jag har hört den rösten förr. *(Knox gör en min av lättnad.)* Ja, adjö så länge. *(Går mot högra dörren.)* Har ni inte ändrat ert beslut?

Knox (skakar på huvudet.) Nej.

Hubbard (står med den öppna dörrens vred i handen och skrattar cyniskt.) Och ändå är det bara en stund sedan jag hörde er säga att ni inte tog emot någon som inte hela världen kunde få veta att ni tog emot.

Knox (studsar.) Vad menar ni med det?

Hubbard. Adjö. *(Han går och stänger dörren efter sig. Knox går förströdd till skrivbordet och ögnar i brevet som han läste i då han blev avbruten, erinrar sig plötsligt papperen, går till bokhyllan och ser på den.)*

Knox (förstenad.) Stulna! *(Ser sig vildt omkring, rusar sedan som en galning efter Hubbard och lämnar högra dörren vidöppen efter sig. Scenen tom ett ögonblick.*

Ridå.

TREDJE AKTEN.

Bibliotek som Starkweather använder som ett slags kontor då han är i Washington. Dörrar till höger och till höger i fonden. Till vänster i fonden alkov utan draperier, där det är mörkt. Till vänster fönster. Nära fönstren ett skrivbord med skrivstol och telefon. På skrivbordet står också, fullt synlig, ett stort dokumentskrin. Midt i fonden klumpiga, gammalmodiga bokskåp med glasdörrar; ett par alnar från golvet bilda de en avsats eller hylla. Mellan vänstra ändan av bokskåpen och alkoven hänger högt uppe på väggen ett stort porträtt i olja eller stålstick av Abraham Lincoln. Det är ett enkelt och litet gammaldags rum med kylig och stel prägel. Klockan är halv tio på morgonen dagen efter föregående akt. Starkweather sitter vid skrivbordet och Dobleman står till höger om det.

Starkweather. Nåja ... fastän det är en publikation utan inflytande. Jag skriver på.

Dobleman (skriver i en anteckningsbok.) Alltså ... två tusen. *(Ser i sina anteckningar.)* Och så är det Vanderwaters tidskrift. Er subskription är förfallen.

Starkweater. Hur mycket är det?

Dobleman. Ni har betalat femton tusen.

Starkweater. Det är för mycket. Vad är det vanliga prenumerationspriset?

Dobleman. En dollar om året.

Starkweather (skakar häftigt på huvudet.) Det är för mycket.

Dobleman. Professor Vanderwater gör också stor nytta med sina föreläsningar. Han håller ofta föredrag på Chautanquakursen, och på det stora federationsmötet var hans tal ovanligt intresseväckande.

Starkweather. Nåja... *(Nära att ge efter, men erinrar sig plötsligt något, medan Dobleman börjar skriva i sin anteckningsbok.)* Nej. Jag kommer ihåg att det stod något i tidningarna om den där professor Vanderwater — en skilsmässohistoria, eller hur? Han har förspillt sin auktoritet och kan inte vara mig till nytta.

Dobleman. Det var hans hustrus fel.

Starkweater. Det hör inte hit. Det har minskat hans användbarhet. Sätt ner honom till tio tusen. Det skall bli honom en läxa.

Dobleman. Som ni vill, sir.

Starkweather. Och de vanliga tjugu tusen till Cartwrights.

Dobleman (tveksamt.) De ha begärt mera. De ha vidgat ut tidskriften, reorganiserat hela sin arbetsplan, redaktionspersonalen och alltsammans.

Starkweather. Hubbard skriver ju där?

Dobleman. Ja, och inte vet jag, men det viskas att han är en av de största aktieägarna.

Starkweather. Duktig karl. Han har gjort mig stor nytta. Hur mycket vill de ha?

Dobleman. De säga att bara Hattmans artikelserie har kostat dem tolv tusen, och på grund av de ofantliga tjänster de komma att göra och som de göra just nu tycka de att femtio tusen...

Starkweather. All right. Hur mycket har jag givit Hanoveruniversitetet i år?

Dobleman. Sju — nio millioner, det nya biblioteket inberäknat.

Starkweather (suckar.) Upplysning kostar pengar. Är det något mera i dag?

Dobleman (rådfrågar sina anteckningar.) Ja, en sak till — mr Rutland. Hans kyrka och det där seminariet. Han sa' att han har talat med er. Han är angelägen att få svar.

Starkweather. Han ligger åt, det må jag säga. Femtio tusen till kyrkan och hundra tusen till seminariet — säg mig uppriktigt, är han värd så mycket?

Dobleman. Kyrkan inverkar kraftigt på allmänna opinionen, och mr Rutland har en utmärkt förmåga att övertyga. *(Tar ut ett urklipp ur anteckningsboken.)* Så här sa' han i en predikan för fjorton dagar sedan: "Gud har givit mr Starkweather talangen att skapa nationalrikedom liksom han har givit andra snille till att skapa litteratur, konst och vetenskap."

Starkweather (smickrad.) Bra sagt.

Dobleman (tar fram ett annat urklipp.) Och så här sa' han om er i sin sista söndagspredikan: "I dag ha vi att glädja oss över att en ny stor donation anslagits till befordrande av mänsklighetens framåtskridaande. Den härrör från en offervillig man, som i hela sitt liv haft till rättesnöre bibelns ord: 'Kristi kärlek tvingar mig' ".

Starkweather (tankfullt.) Jag har menat väl, Dobleman. Jag menar väl. Jag skall alltid mena väl. Jag tror att jag är en av de få män, åt vilka Gud i sin visdom har anförtrott förvaltningen av nationalrikedomen. Det är ett heligt förtroendeuppdrag, och trots de smädelser

och det förtal som hopats över mig skall jag troget fullfölja det. *(Slår plötsligt in i torr affärston.)* Det är bra. Se till att mr Rutland får vad han har begärt.

Dobleman. Jag skall telefonera till honom. Jag vet att han väntar otåligt. *(Ämnar gå.)* Skall jag skriva ut checker som vanligt?

Starkweather. Ja, utom till Rutland. Den utfärdar jag själv. De andra få gå den vanliga vägen. Vi ska fara till Newyork med tåget 2,10. Är ni färdig?

Dobleman (pekar på dokumentskrinet.) Ja, utom dokumentskrinet.

Starkweather. Det skall jag göra i ordning själv. *(Dobleman går till höger; Starkweather tar upp anteckningsboken ur fickan, tittar i den och ser upp.)* Dobleman.

Dobleman (stannar.) Ja.

Starkweather. Mrs Chalmers är ju här?

Dobleman. Ja, hon kom för fem minuter sedan med sin lille gosse. De ä' inne hos mrs Starkweather.

Starkweather. Säg till mrs Chalmers att jag vill tala med henne.

Dobleman. Ja, sir. *(Går. En tjänstflicka kommer in med ett visitkort på en bricka.)*

Starkweather (ser på kortet.) Bed honom stiga in. *(Tjänstflickan går till höger i fonden. Paus, varunder Starkweather ser i sin anteckningsbok. Flickan kommer tilbaka, släpper in Hubbard, som går till skrivbordet. Starkweather blir så glad över att han kommit att han halvt reser sig från stolen och trycker hans hand. Hjärtligt:)* Jag vill bara säga er att ni har skött er utmärkt. Ert telefonbud i går kväll var en stor lättnad. Var ä' papperen?

Hubbard (tar upp en bunt dokument ur inre bröstfickan och räcker honom dem.) Här ä' de — hela samlingen. Jag hade tur.

Starkweather (öppnar bunten och ser på några av papperen medan han talar.) Ni är anspråkslös, mr Hubbard. Det behövdes — mer än tur. — Det krävde skicklighet — och det inte litet ändå. — Ni hade så kort tid på er. — Ni måste tänka — och handla — så raskt — att det inte var nog med att ha tur. *(Hubbard bugar sig medan Starkweather lägger in papperen igen.)* Jag behöver inte säga er hur stort värde jag sätter på er tjänst. Jag har ökat mitt anslag till Cartwrights tidskrift till 50,000, och jag skall säga till Dobleman att han lämnar er ett mera substantiellt vederlag än mitt tack för den ovärderliga tjänst ni har gjort mig. *(Hubbard bugar sig.)* Ni — hm — ni har väl läst igenom papperen?

Hubbard. Jag har tittat igenom dem. De va' verkligen mycket viktiga. Men nu ha vi förnaglat Knox' kanoner. Utan dem blir hans tal i eftermiddag bara en fars — en vild fars. Var nu rädd om dem *(pekar på papperen som Starkweather ännu håller.)* Gherst har långa armar.

Starkweather. Hit räcka de inte. För resten far jag till Newyork i dag och tar dem med mig. Ursäkta, mr Hubbard, men — *(börjar packa dokumentskrinet med papper och brev som ligga på skrivbordet.)* Jag har mycket bråttom.

Hubbard. Jag förstår. Jag skall gå nu. Jag måste vara på klubben om fem minuter.

Starkweather (medan han packar lådan lägger han vissa pappersbuntar och halvstora räkenskpsböcker vid ena sidan i en ordentlig trave. Han talar medan han packar, och Hubbard väntar.) Jag skulle vilja tala lite

mera med er — i Newyork. Nästa gång ni kommer hit så sök upp mig. Jag ämnar köpa tidskriften Parthenon och ändra dess politik. Det vill jag att ni skall arrangera, och jag har också andra viktiga uppdrag åt er. Adjö, mr Hubbard. Vi träffas i Newyork — snart. *(Hubbard och Starkweather trycka varandras händer, och Hubbard går mot höger i fonden. Margaret kommer in genom högra fonddörren. Starkweather fortfar att packa.)*

Hubbard. God dag, mrs Chalmers. *(Räcker henne handen, som Margaret tar mycket kyligt, hon böjer knappt på huvudet och ämnar gå förbi honom.)* Ni skall inte vara så högdragen, mrs Chalmers.

Margaret (stannar och ser nyfiket på honom liksom för att se efter om han är drucken.) Jag förstår inte.

Hubbard. Ni har alltid bemött mig så där, men den tiden är förbi nu. Jag ämnar inte längre finna mig i er nedlåtenhet. Ni imponerade verkligen på mig med den till en tid, så att jag kände mig helt liten och obetydlig. Men nu har jag blivit klokare. Det är en snygg roll ni har spelat — ni är ju likadan som andra fruntimmer. Ja, ni vet var ni var i går kväll. Det vet jag också.

Margaret. Ni är oförskämd.

Hubbard (kärft.) Jag sa att jag visste var ni var i går kväll. Det vet mr Knox också. Men jag slår vad om att er man inte vet det.

Margaret. Spion! *(Antyder fadern.)* Ni har väl sagt det — till honom.

Hubbard. Varför skulle jag göra det?

Margaret. Ni är hans hantlangare.

Hubbard. Om det kan stilla er oro kan jag tala om för er att jag inte har talat om det för honom. Men jag

anhåller att ni bemöter mig — litet artigare. *(Margaret går likgiltigt ifrån honom. Hubbard ser ilsket på henne och går. Starkweather, som nästan slutat packa, lägger till sist ner dokumenten i lådan och låser den.)*

Starkweather. God morgon, Margaret. Jag skickade efter dig, för vi avslutade inte vårt samtal i går kväll. Sitt ner. *(Hon tar en stol och sätter sig.)* Du har alltid varit svårhanterlig, Margaret. Du har för mycket vilja för att vara kvinna. Jag har emellertid gjort vad jag kunnat för dig. Ditt giftermål med Tom var särskilt lovande — en framtidsman, av god familj, en gentleman, ovanligt lämplig som . . .

Margaret (avbryter bittert.) Jag tror inte alls att du tog hänsyn till din dotter därvidlag. Jag känner till dina åsikter om kvinnan och hennes plats. Jag har aldrig betydt något för dig. Inte mamma eller Connie heller, då det gällde affärer, och för dig ha affärerna alltid varit det viktigaste. Ibland undrar jag om du tror att en kvinna har någon själ. Vad mitt giftermål beträffar, så förstod du att Tom kunde bli dig nyttig. Han hade de egenskaper du nyss nämnde. Och mer än så, han var foglig, kunde dresseras till att gå dina ärenden, sköta det politiska maskineriet och driva igenom de lagförslag du intresserade dig för. Du frågade inte efter hurudan make han skulle bli för din dotter, som du inte kände. Men du gav honom din dotter, sålde henne till honom, emedan du behövde honom — *(skrattar hysteriskt)* i din affär.

Starkweather (ond.) Margaret! Du får inte tala så där. *(Lugnar sig.)* Du är dig lik. Sådan har du alltid varit, alltid angelägen att få din vilja fram.

Margaret. Gud give att det hade lyckats mig bättre.

Starkweather (kärft.) Allt det här hör inte hit. Jag skickade efter dig för att säga dig att det måste bli slut på det här — på ditt umgänge med en sådan man som Knox — en svärmare, en charlatan, en skurk...

Margaret. Det är inte nödvändigt att begagna okvädinsord om honom.

Starkweather. Det måste bli slut — det är nog av det. Förstår du? Det måste bli slut.

Margaret (lugnt.) Det är slut. Jag tvivlar på att jag någonsin får se honom mera. I alla händelser kommer han aldrig mera hem till oss. Är du nöjd nu?

Starkweather. Fullkomligt. Naturligtvis vet du att jag aldrig har tvivlat på dig i det där — det där avseendet.

Margaret (lugnt.) Så litet du känner oss kvinnor. Enligt dina begrepp ä' vi automater, dockor, utan hjärtan eller egna heta önskningar, utan andra drivkrafter för våra handlingar än som funnos hos den fläckfria och puritanska kvinnotyp som New-England frambragte för hundra år sedan.

Starkweather (misstänksamt.) Du menar att du och den där karlen... ?

Margaret. Jag menar inte att något har tilldragit sig mellan oss. Jag menar att jag är Toms hustru och Tommys mor. Vad jag menade har du lika litet förstått som du förstår mig eller någon annan kvinna.

Starkweather (med lättnad.) Nå, det är bra.

Margaret (fortsätter.) Och det är så lätt. Gåtan är så lätt löst. En kvinna är en människa, det är alltsammans. Men jag tror att det är något nytt för dig. *(Dobleman kommer från höger med en check i handen. Starkweather ämnar säga något men hejdar sig. Dobleman*

tvekar och Starkweather ger honom en vink att komma närmare.)

Dobleman (hälsar på Margaret. Till Starkweather:) Den här checken. Ni sa att ni skulle underteckna den själv.

Starkweather. Ja, det är Rutlands. *(Tittar efter en penna. Dobleman erbjuder honom sin reservoarpenna.)* Nej, min egen penna. *(Öppnar dokumentlådan, tar en penna och undertecknar checken. Lämnar lådan öppen. Dobleman tar checken och går till höger. Starkweather tar dokumenten överst i den öppna lådan.)* Den där Knox. Jag studerade honom i går. En man med stor energi och höga ideal. Olyckligtvis är han känslomänniska. Han menar väl, det erkänner jag. Men han förstår inte de faktiska förhållandena. Han är farligare för Förenta staterna än tio tusen anarkister. Och han är inte praktisk. *(Håller upp dokumenten.)* Se här, stulna från mitt privatkontor av en tjuv besoldad av en skandaltidning och utlämnade till honom. Han ämnade stödja sitt tal på dem i eftermiddag. Men han är så hopplöst opraktisk att de, som du ser, redan ä' här tillbaka i den rätte ägarens händer.

Margaret. Hans tal är alltså utan kraft och verkan?

Starkweather. Absolut. Hjulet vänder sig. Det goda folket här i Förenta staterna ska avfärda honom med ett gapskratt — ett bra uttryck, det är visst Hubbards. *(Lägger dokumenten i lådans uppslagna lock, tar några räkenskapsböcker och pappersbuntar och reser sig.)* Ett ögonblick. Jag måste lägga undan de här. *(Går till alkoven till vänster i fonden, vrider upp det elektriska ljuset där inne så att man ser framsidan av ett stort kassaskåp. Under följande scen är han upptagen av att öppna*

skåpets patentlås, lägga in räkenskapsböckerna och pappersbuntarna och granska andra buntar i skåpet. Margaret ser på dokumenten som ligga i det uppslagna lådlocket, ser sig omkring i rummet och fattar ett hastigt beslut. Hon tar dokumenten, ämnar rusa ut, men stannar plötsligt, besinnar sig och ändrar tanke. Ser sig om efter ett gömställe och får se Lincolns porträtt. Hon tar en lätt stol, går hastigt till hörnet av bokskåpet närmast porträttet, stiger upp på stolen och från stolen till bokskåpets avsats, där hon klänger sig fast och sticker in dokumenten bakom porträttet. Stiger hastigt ner, torkar av avsatsen med sin näsduk, likaså stolsitsen. Bär tillbaka stolen där hon tog den och återtar sin plats bredvid skrivbordet. Starkweather stänger kassaskåpet, kommer ut från alkoven, där han släcker, går till skrivbordsstolen och sätter sig. Han ämnar slå igen och låsa dokumentskrinet, då han upptäcker att dokumenten saknas. Han tar det mycket lugnt och undersöker noga skrinets innehåll.)

Starkweather (lugnt.) Har någon varit här inne?

Margaret. Nej.

Starkweather (ser forskande på henne.) Någonting högst märkvärdigt har inträffat. Då jag gick till kassaskåpet för ett ögonblick sedan, lät jag de där papperen ligga kvar i locket på det där dokumentskrinet. Ingen annan än du har varit inne i rummet. Papperen äro borta. Ge mig dem.

Margaret. Jag har inte varit ute ur rummet.

Starkweather. Det vet jag. Ge mig dem. *(Paus.)* Du har dem. Ge mig dem.

Margaret. Jag har dem inte.

Starkweather. Det ljuger du. Ge mig dem.

Margaret (reser sig.) Jag har dem inte, säger jag.

Starkweather (reser sig också.) Du ljuger.

Margaret (vänder sig om och ämnar gå över rummet.) Nåja, om du inte tror mig...

Starkweather (avbryter.) Vart ämnar du dig?

Margaret. Hem.

Starkweather (befallande.) Nej, du stannar här. Kom tillbaka. *(Margaret kommer tillbaka och står vid sin stol.)* Du lämnar inte det här rummet. Sätt dig.

Margaret. Jag föredrar att stå.

Starkweather. Sätt dig. *(Hon står fortfarande, han tar henne i armen och tvingar henne att sätta sig.)* Sätt dig. Innan du lämnar det här rummet, skall du ge mig papperen. Det här är viktigare än du tror. Det sticker av från alla ditt vardagslivs förhållanden, och du tvingar mig att göra saker och ting långt hänsynslösare än du kan tänka dig. Jag kan glömma att du är min dotter, till och med att du är kvinna. Jag måste ha dem, om jag också skall ta dem ifrån dig med våld. Ge mig dem. *(Paus.)* Vad ämnar du göra? *(Margaret rycker på axlarna.)* Vad har du att säga? *(Margaret som förut.)* Vad har du att säga?

Margaret. Ingenting.

Starkweather (förbryllad, ändrar taktik, sätter sig och talar lugnt.) Låt oss tala om det här i lugn och ro. Du har inte en skymt av rätt till de där papperen. De ä' mina. De ä' stulna i mitt privatkontor. I morse — för några minuter sedan — fick jag dem tillbaka. De ä' mina, säger jag. De tillhöra mig. Ge mig igen dem.

Margaret. Jag har dem inte, säger jag.

Starkweather. Du har dem på dig, gömda i barmen. Det hjälper inte. Jag *skall* ha dem. Jag varnar dig. Jag

vill inte bruka våld. Ge mig dem. *(Ämnar ringa, hejdar sig och ser på henne.)* Nå? *(Margaret rycker på axlarna. Han ringer två gånger.)* Nu har jag skickat efter Dobleman. Passa på innan han kommer och ge mig dem.

Margaret. Vill du tro mig bara den här enda gången? Låt mig gå. Jag har ju sagt dig att jag inte har papperen. Om du låter mig gå, tar jag dem inte med mig härifrån. Det bedyrar jag på min heder. Tror du mig? Säg att du tror mig.

Starkweather. Jag tror dig. Du säger att du inte har dem på dig. Jag tror dig. Säg mig nu var de ä' — du har gömt dem någonstans... *(Ser sig omkring i rummet)* och nu kan du få gå. *(Dobleman kommer in från höger och går fram till skrivbordet. Starkweather och Margaret sitta tysta.)*

Dobleman. Ni ringde efter mig.

Starkweather (med en sista frågande blick på Margaret som sitter orubbligt lugn.) Ja, det gjorde jag. Har ni varit i det där rummet hela tiden?

Dobleman. Ja, sir.

Starkweather. Har någon gått igenom det rummet och gått in här?

Dobleman. Nej, sir.

Starkweather. Nå, då ska vi höra vad tjänstflickan har att säga. *(Ringer en gång.)* Jag ger dig ett sista tillfälle, Margaret.

Margaret. Jag har ju sagt dig, att om jag lämnar det här rummet tar jag dem inte med mig. *(Tjänstflickan kommer in genom högra fonddörren och går nedåt scenen.)*

Starkweather. Har någon kommit in i det här rummet från tamburen under de sista fem minuterna?

Tjänstflickan. Nej, sir, inte sedan mrs Chalmers kom.

Starkweather. Hur vet ni det?

Tjänstflickan. Jag har varit i tamburen hela tiden för att damma.

Starkweather. Det är bra. *(Tjänstflickan går i fonden.)* Någonting mycket egendomligt har inträffat, Dobleman. Mrs Chalmers och jag ha varit ensamma i det här rummet. De där breven som Gherst hade stulit hade jag fått tillbaka genom Hubbard för en stund sedan. De lågo på mitt skrivbord. Jag vände ryggen till ett ögonblick och gick till kassaskåpet. Då jag kom tillbaka voro de borta.

Dobleman (förbryllad.) Verkligen?

Starkwweather. Mrs Chalmers hade tagit dem. Hon har dem nu.

Dobleman (stammar.) Hm... verkligen, sir?

Starkweather. Jag vill ha dem tillbaka. Vad är att göra? *(Dobleman är förvirrad som förut.)* Nå?

Dobleman (hastigt och förhoppningsfullt.) Skicka efter mr Hubbard. Han skaffade er dem tillbaka förut.

Starkweather. Ett bra förslag. Telefonera efter honom. Ni träffar honom på pressklubben. *(Dobleman ämnar gå till höger.)* Nej, lämna inte rummet. Använd den här telefonen. *(Dobleman går till vänstra sidan av bordet och telefonerar.)* Från detta ögonblick lämnar ingen rummet. Om min dotter kunnat göra sig skyldig till en sådan stöld är det tydligt att jag inte kan tro på någon.

Dobleman (talar i luren.) Var god och ge mig 624. *(Väntar.)*

Starkweather (reser sig.) Kalla också hit senator Chalmers. Säg till honom att komma genast.

Dobleman. Ja, sir.

Starkweather (går till midten av scenen, till Margaret:) Kom hit. *(Margaret följer efter. Hon lyder undergivet, men är beslutsam.)* Varför har du gjort detta? Talade du sanning då du sa' att det inte var något mellan dig och den där Knox?

Margaret. Tala inte om det där inför — *(antyder Dobleman)* tjänarna.

Starkweather. Det skulle du ha tänkt på innan du stal papperen. *(Dobleman telefonerar under tiden med dämpad röst.)*

Margaret. Det finns vissa saker som ä' kränkande för ens värdighet...

Starkweather (avbryter.) Inte för en tjuvs. *(Intensivt och med låg röst.)* Det är inte för sent, Margaret. Ge mig igen dem, och ingen skall få veta det. *(Paus varunder Margaret tiger och kämpar med sin obeslutsamhet.)*

Dobleman. Mr Hubbard säger att han är här om tre minuter. Lyckligtvis har han senator Chalmers med sig. *Starkweather nickar och ser på Margaret. Dörren till vänster i fonden öppnas och mrs Starkweather och Connie komma in promenadklädda, tydligen färdiga att gå ut.)*

Mrs Starkweather (talar ivrigt.) Vi ämna oss just ut, Anthony. Det var inte rätt av dig att försöka få oss med på tåget 2,10. Det hinner jag inte helt enkelt. Det skulle ha varit klokare... *(Får en plötslig aning om det spända förhållandet mellan Starkweather och Margaret.)* Vad står på?

Starkweather (tydligen besvärad av deras närvaro, till Dobleman, som har slutat telefonera.) Stäng dörrarna. *(Dobleman lyder.)*

Mrs Starkweather. Herre Gud, Anthony, vad har händt? *(Paus.)* Madge! Vad har händt?

Starkweather. Du måste vänta här i några minuter, det är alltsammans.

Mrs Starkweather. Men jag måste träffa åtskilliga personer, och jag kan inte dröja en minut. *(Ser på Dobleman som stänger dörrarna.)* Jag förstår inte.

Starkweather (bistert.) Det skall du snart göra. Jag kan inte längre tro på någon. Då min dotter finner för godt att stjäla...

Mrs Starkweather. Stjäla! Margaret! Vad har du nu gjort?

Margaret. Var är Tommy? *(Mrs Starkweather är för häpen att svara och kan bara stirra än på den ene än på den andra. Margaret antyder sin oro för Connie.)*

Connie. Han sitter redan nere i bilen och väntar på oss. Du kommer väl med?

Starkweather. Låt honom vänta i bilen. Margaret kommer då jag har slutat tala med henne. *(Det knackar på högra fonddörren. Starkweather ger Dobleman en vink att öppna. Dobleman låser upp dörren och Hubbard och Chalmers komma in. Hälsningarna bli korta och tankspridda på grund av spänningen. Dobleman låser åter dörren.)*

Starkweather. Hör på, Tom. Du vet, de där breven som Gherst stal. Mr Hubbard tog igen dem från Knox och lämnade mig dem i morse. För fem minuter sedan stal Margaret dem från mig — här i rummet. Hon har inte lämnat rummet. Hon har dem på sig nu. Jag måste ha dem.

Chalmers (som tydligen ej kan rå på sin hustru, står och flämtar med handen tryckt mot sidan.) Är det sant, Madge?

Margaret. Jag har dem inte. Jag säger ju att jag inte har dem.

Starkweather. Var ä' de då? *(Hon svarar icke.)* Om de ä' i det här rummet kan vi nog hitta dem. Sök, Tom, mr Hubbard och Dobleman. De måste komma till rätta till vad pris som helst. *(Medan rummet grundligt genomsökes, låter den överväldigade mrs Starkweather Connie leda sig till en stol till vänster. Margaret slår sig också ner på sin stol vid skrivbordet.)*

Chalmers (upphör med att söka, medan de andra fortsätta.) Här finns inga gömställen. De ä' inte här i rummet. Är ni säker på att ni inte har förlagt dem?

Starkweather. Dumheter. Margaret har tagit dem. Det är en stor packe och inte lätt att gömma. Om de inte ä' i rummet, har hon dem på sig.

Chalmers. Lämna dem ifrån dig, Madge.

Margaret. Jag har dem inte. *(Chalmers går plötsligt fram till henne och trevar på hennes klänning.)*

Margaret (springer upp och ger honom en örfil.) Hur vågar du? *(Chalmers tar ett steg tilbaka, mrs Starkweather är nära att få ett hysteriskt anfall och lugnas av den förskräckta Connie, medan Starkweather ser bistert på.)*

Hubbard (uppger att söka.) Det vore kanske bäst att låta mig gå, mr Starkweather.

Starkweather. Nej, papperen ä' här i rummet. Om ingen går kunna papperen omöjligt komma ut ur rummet. Vad råder ni till, Hubbard?

Hubbard (tvekande.) Under nuvarande omständigheter vill jag inte gärna föreslå ...

Starkweather. Fortsätt.

Hubbard. Först skulle jag övertyga mig att hon — att mrs Chalmers har tagit dem.

Starkweather. Det har jag övertygat mig om.

Chalmers. Men vad kunde hon ha för motiv? *(Hubbard ser menande ut.)*

Starkweather (till Hubbard.) Ni vet mera om det här än man tror. Vad är det?

Hubbard. Jag vill helst inte säga det. Det är för... *(ser menande på mrs Starkweather och Connie.)* — hm — delikat.

Starkweather. Här är delikatess inte på sin plats. Vad är det?

Margaret. Nej! Nej! *(Chalmers och Starkweather se plötsligt misstänksamt på henne.)*

Starkweather. Fortsätt, mr Hubbard.

Hubbard. Jag vill helst inte...

Starkweather (brutalt.) Fortsätt, säger jag.

Hubbard (med låtsad motvilja.) I går kväll såg jag... jag var i Knox' rum...

Margaret (avbryter.) Ett ögonblick. Låt honom tala, men skicka först bort Connie.

Starkweather. Ingen lämnar rummet förr än papperen kommit fram. Ge mig breven, Margaret, så får Connie gå sedan, och Hubbard skall tiga. Han skall aldrig säga ett ord om det skamliga han har sett. Det lovar jag dig. *(Paus varunder han förgäves väntar på att Margaret skall besluta sig.)* Fortsätt, Hubbard.

Margaret (skräckslagen, har tvekat.) Nej! Säg ingenting! Jag skall säga det själv. Jag skall lämna igen papperen. *(Alla vänta. Hon tvekar åter och rycker upp sig till ett beslut.)* Nej, jag har dem inte. Säg allt vad ni har att säga.

Starkweather. Ser ni, hon har dem. Hon sa' att hon skulle lämna igen dem. *(Till Hubbard.)* Fortsätt.

Hubbard. I går kväll...

Connie (springer upp.) Jag vill inte stanna här! *(Rusar till den vänstra dörren och finner den låst.)* Släpp mig ut! Släpp mig ut!

Mrs Starkweather (ligger bakåtlutad i stolen med utsträckta ben, stönar och börjar få hysteriska ryckningar.) Jag dör! Jag dör! Jag känner att jag dör!

Starkweather (strängt till Connie.) Gå tillbaka till din mor.

Connie (återvänder motvilligt till mrs Starkweather, sätter sig bredvid henne och håller för öronen.) Jag vill inte höra! Jag vill inte höra!

Starkweather (strängt.). Ta bort dina händer!

Hubbard. För tusan, Chalmers, jag önskar att jag vore ifrån det här. Jag vill inte vittna.

Starkweather. Ta bort dina händer. *(Connie lyder motvilligt.)* Nå, Hubbard?

Hubbard. Jag protesterar. Det här är jag tvingad till.

Chalmers. Ni kan inte slippa. Ni har väckt svarta misstankar mot min hustru.

Hubbard. Nåja. Hon — mrs Chalmers besökte Knox i hans bostad i går kväll.

Mrs Starkweather (utbrister.) Å! Å! Min Madge! Det är osanning! Osanning! *(Sparkar häftigt. Connie lugnar henne.)*

Chalmers. Det måste ni bevisa, Hubbard. Om ni har misstagit er, kommer det att stå er dyrt.

Hubbard (pekar på Margaret.) Se på henne. Fråga henne. *Chalmers ser på Margaret med växande misstankar.)*

Margaret. Linda var med mig. Och Tommy. Jag måste träffa mr Knox i en viktig angelägenhet. Jag for dit med bilen. Jag tog med mig Linda och Tommy upp i mr Knox' rum.

Chalmers (lättad.) Det förändrar saken.

Hubbard. Det är inte allt. Mrs Chalmers skickade ner tjänstflickan och gossen till bilen och stannade kvar.

Margaret (hastigt.) Men bara ett ögonblick.

Hubbard. Mycket längre — mycket, mycket längre. Jag vet nog hur länge jag fick stå där och vänta.

Margaret (förtvivlad.) Det var bara ett ögonblick, säger jag — ett kort ögonblick.

Starkweather (hastigt till Hubbard.) Var var ni?

Hubbard. I Knox' sängkammare. Den token hade alldeles glömt bort mig. Han var så förtjust över sitt nya besök.

Starkweather. Ni sa' att ni såg något.

Hubbard. Sängkammardörren stod på glänt. Jag öppnade den.

Starkweather. Vad såg ni?

Margaret (bedjande till Hubbard.) Har ni ingen barmhärtighet? Det var bara ett ögonblick, säger jag. *(Hubbard rycker på axlarna.)*

Starkweather. Vi ska ta reda på hur långt det där ögonblicket var. Tommy är här, pigan också. Connie, är inte Margarets kammarjungfru här? *(Connie svarar inte.)* Svara mig!

Connie. Ja.

Starkweather. Dobleman. Ring på en piga och säg till henne att skicka hit Tommy och mrs Chalmers' kammarjungfru. *(Dobleman går till skrivbordet och trycker en gång på ringknappen.)*

Margaret. Nej, inte Tommy!

Starkweather (ser illfundigt på Margaret, till Dobleman:) Det är nog med kammarjungfrun. *(Det knackar på vänstra fonddörren. Dobleman öppnar dörren, talar med pigan och stänger dörren.)*

Starkweather. Lås. *(Dobleman låser dörren.)*

Chalmers (går över till Margaret.) Jaså, du dygdemönster, du har varit ute på äventyr.

Margaret. Du har inte rätt att tala till mig så där.

Chalmers. Jag är din man.

Margaret. Det var längesedan du upphörde att vara det.

Chalmers. Vad menar du?

Margaret. Jag menar precis det samma som du nu tänker om dig själv.

Chalmers. Du gissar bara. Du vet inget graverande om mig.

Margaret. Jag vet allt — fast jag inte har sett några bevis. Jag är kvinna. Det är atmosfären omkring dig — puh! — som har följt dig i åratal. Jag tvivlar inte på att jag lätt skulle ha kunnat få bevis, som du kallar det. Men det intresserade mig inte. Jag hade min gosse. Då han kom, avstod jag från dig, Tom. Du tycktes inte behöva mig mera.

Chalmers. Och för att hämnas knöt du förbindelse med den där Knox.

Margaret. Nej, det är inte sant. Det är inte sant, säger jag.

Chalmers. Du var hos honom i går kväll i hans rum, ensam — hur länge ska vi snart få veta. *(Det knackar på vänstra fonddörren. Dobleman går för att öppna den.)* Och nu har du stulit din fars privata papper för att lämna dem till din älskare.

Margaret. Han är inte min älskare.

Chalmers. Men du har erkänt att du har papperen. För vems räkning om inte för Knox kunde du ha stulit dem? *(Linda kommer in. Hon är blek och i spänning, ser på Margaret för att få någon vink om vad hon skall göra.)*

Starkweather. Där är flickan. *(Till Linda.)* Kom hit. *(Linda närmar sig motvilligt.)* Var var ni i går kväll? Ni vet vad jag menar. *(Hon säger ingenting.)* Svara.

Linda. Jag vet inte vad ni menar, sir — så vida inte —

Starkweather. Ja, just det. Fortsätt.

Linda. Jag tror inte ni har någon rättighet att göra mig sådana frågor. Om jag nu också var ute med min fästman...

Starkweather (till Margaret.) Du har en ovanligt trogen kammarjungfru. *(Raskt till de andra.)* Man kan inte få ur henne något. Skicka efter Tommy. Ring, Dobleman. *(Dobleman ämnar lyda.)*

Margaret (hejdar Dobleman.) Nej, inte Tommy. Säg det, Linda. *(Linda ser bönfallande på henne. Margaret säger vänligt:)* Tänk inte på mig. Säg dem sanningen.

Chalmers (faller in.) Hela sanningen.

Margaret. Ja, Linda, hela sanningen. *(Linda ser mycket bedrövad ut, stålsätter sig till det plågsamma.)*

Starkweather. Ni slipper ringa, Dobleman, *(till Linda).* Alltså. Ni var hemma hos mr Knox i går kväll med er fru och Tommy.

Linda. Ja, sir.

Starkweather. Mrs Chalmers skickade ut er och Tommy ur rummet.

Linda. Ja, sir.

Starkweather. Ni väntade i bilen.

Linda. Ja, sir.

Starkweather (hastigt.) Hur länge? *(Linda förstår meningen med frågan just som hon ämnar svara, och hon säger ingenting.)*

Margaret (med förtvivlans lugn.) En halvtimme — en timme — så länge som ni vill ha det, ni med edra skamliga tankar. Det är bra, Linda. Ni kan gå.

Starkweather. Nej, inte än. Ställ er där borta. *(Till de andra.)* Papperen ä' här i rummet, och det ämnar jag förvissa mig om.

Hubbard. Ja, nu har jag väl uppvisat hennes motiv.

Connie. Ni är ett odjur!

Chalmers. Ni har inte sagt vad ni såg.

Hubbard. Jag såg dem omfamna varandra — flera gånger. Sedan fann jag de stulna papperen där Knox hade slängt dem ifrån sig. Jag stoppade dem på mig och stängde dörren.

Chalmers. Hur länge voro de sedan tillsammans?

Hubbard. Å, ganska länge.

Chalmers. Och när ni sist såg dem?

Hubbard. Lågo de i varandras armar — i extas, kan jag säga. *(Chalmers är förkrossad.)*

Margaret (till Hubbard.) Usling. *(Hubbard småler. Margaret till Starkweather.)* Kan du inte köra ut din hund?

Starkweather. Jo, då jag får papperen. Du ser vad du redan har fått utstå för dem. Hör nu noga på. Hör på du också, Tom. Du vet hur viktiga de där papperen äro. Om jag inte får igen dem ska de påskynda en omstörtning, där det inte bara gäller pengar utan inflytande och makt. Jag tvivlar på att ens du skulle bli om-

vald. Så att vad vi nu ha hört måste glömmas bort — absolut glömmas bort. Förstår du?

Chalmers. Men det är äktenskapsbrott.

..*Starkweather.* Det ordet behöver inte nämnas. Huvudsaken är att allt blir som förut.

Chalmers. Ja, jag förstår.

Starkweather (till Margaret.) Du hör. Tom kommer inte att bråka. Ge mig papperen nu. De ä' ju mina.

Margaret. Jag anser att folket, som man har ljugit för, narrat och bestulit, är de rätta ägarna, inte du.

Starkweather. Gör du det här av kärlek till den där — karlen, den där demagogen?

Margaret. För folket, för barnen, för framtiden.

Starkweather. Pytt! Svara mig.

Margaret (långsamt.) Jag vet knappt. Jag vet knappt. *(Det knackar på vänstra fonddörren. Dobleman öppnar.)*

Dobleman (ser på ett kort som pigan lämnat honom, till Starkweather.) Mr Rutland.

Starkweather (gör en otålig åtbörd, ändrar sig sedan hastigt och säger bistert:) Nåja, låt honom komma in. Jag har betalat kyrkan bra, få nu se vad kyrkan kan göra för mig.

Connie (går hastigt över scenen till Margaret, slår armarna om henne och gråter.) Madge, jag ber dig, lämna ut papperen, så blir alltsammans nedtystat. Du hörde vad pappa sade. Tänk på vad det betyder för mig om den här skandalen blir känd. Pappa tystar ner den, ingen vågar ens viska om den. Ge honom papperen.

Margaret (kysser henne, skakar på huvudet och skjuter henne ifrån sig.) Nej, jag kan inte. Men, käraste Connie, det är inte sant. Han... han är inte min älskare. Säg att du tror mig.

Connie (smeker henne.) Jag tror dig. Men vill du inte lämna ifrån dig papperen — för min skull? *(Det knackar på dörren.)*

Margaret. Jag kan inte. *(Rutland kommer in. Connie går tillbaka och ägnar sig åt mrs Starkweather.)*

Rutland (går strålande förtjust fram till Starkweather.) Å, ett sådant familjeråd! Min käre mr Starkweather, jag skyndade mig genast hit för att tacka er personligen, innan ni reste till Newyork, för ert ädelt storartade — ja, ädelt storartade — bidrag — *(Han börjar förstå den spända situationen och står där hjälplös med gapande mun och ser från den ena till den andra.)*

Starkweather. En stöld har blivit begången, mr Rutland. Min dotter har stulit något mycket värdefullt från mig — en bunt privata papper, så viktiga — ja, om hon lyckas offentliggöra dem, ådrar det mig en sådan finansiell skada att jag varken får råd till några ädelt storartade bidrag till er eller andra. Jag har gjort mitt bästa för att övertala henne att lämna igen vad hon har stulit. Försök nu ni. Övertyga henne om hur vanvettigt hon bär sig åt.

Rutland (alldeles förbryllad, hackande och stammande.) Som er andlige rådgivare, mrs Chalmers — om det här är sant — uppmanar jag — föreslår jag — hm — bönfaller jag...

Margaret. Gör er inte löjlig, mr Rutland. Pappa använder er bara som bulvan. Vad jag än må ha gjort eller inte gjort, tror jag att jag handlar rätt. Hela saken är skändlig. Man har ljugit för folket och bestulit det, och ni lånar er bara åt den skändligheten att låta ljugandet och stjälandet fortgå. Om ni envisas att lyda min fars befallningar — ja, befallningar — kommer ni mig att tro

att ni fikar efter flera sådana där ädelt storartade donationer. *(Starkweather fnyser föraktligt.)* ... ...

Rutland (förvirrad, hopplöst på det hala.) Det här är — hm — är visst en för delikat sak, mr Starkweather, för att jag skall blanda mig i den. Jag tycker det vore bäst att jag gick ... hm ...

Starkweather. Jaså, kyrkan lämnar mig i sticket. *(Till Rutland.)* Nej, ni skall stanna här.

Margaret. Tommy sitter ensam nere i bilen. Kan jag inte få gå, pappa?

Starkweather. Ge mig papperen. *(Mrs Starkweather reser sig och vacklar bort till Margaret, stönar och jämrar sig.)*

Mrs Starkweather. Madge, Madge, det kan inte vara sant. Jag tror det inte. Jag vet att du inte har gjort det där förfärliga. Ingen av mina döttrar kunde göra sig skyldig till något så brottsligt. Jag vägrar att tro mina öron — *(sjunker plötsligt på knä framför Margaret med sammanknäppta händer, gråter hysteriskt.)*

Starkweather (går till henne.) Stig upp. *(Tvekar.)* Nej, fortsätt. Hon kanske hör på dig.

Margaret (försöker resa upp modern.) Nej, mamma, stig upp. *(Mrs Starkweather gör hysteriskt motstånd.)* Du förstår inte, mamma. Jag ber dig, stig upp.

Mrs Starkweather. Madge, jag, din mor, besvär dig här på mina knän. Lämna din far papperen, så skall jag glömma allt vad jag har hört. Tänk på familjens namn. Jag tror det inte, inte ett ord av det, men tänk på skammen och vanäran. Tänk på mig. Tänk på Connie, din syster. Tänk på Tommy. Du sätter din far i en förfärlig belägenhet och mig dödar du. *(Stönar och rullar med huvudet.)* Jag blir sjuk. Jag känner att jag blir sjuk.

Margaret (böjer sig över modern och reser upp henne, medan Connie kommer för att hjälpa till.) Du förstår inte, mamma. Det gäller mer än familjens goda namn eller — *(ser på Rutland)* Gud. Du talar om Connie och Tommy. Det finns två millioner Connie och Tommy som förrätta barnarbete i Förenta staterna. Tänk på dem. För resten är det bara osanningar du har hört, mamma. Det är ingenting mellan mr Knox och mig. Han är inte min älskare. Jag är inte... det skändliga, som de där herrarna ha sagt.

Connie (bedjande.) Madge!

Margaret (bedjande.) Connie! Tro på mig. Jag vet att jag har rätt. *(Stödd på Connie ledes den ryckvis stönande mrs Starkweather tillbaka över scenen till sin stol.)*

Starkweather. Margaret, för några minuter sedan, då du sade mig att det inte var något mellan dig och den där mannen, ljög du för mig — ljög som bara en dålig kvinna kan ljuga.

Margaret. Det hörs att du tror det värsta.

Starkweather. Det är ingenting mindre än det värsta man kan tro. För resten, avskyvärdare än ditt förhållande till den där mannen är vad du har gjort i det här rummet, stulit från mig och det så godt som midt för mina ögon. Du har satt upp din vilja mot min i en affär som går över din horisont. Du försöker blanda dig i männens spel, och du får bära följderna. Tom kommer att begära skilsmässa.

Margaret. Den hotelsen är utan verkan, minst sagt.

Starkweather. Och på det sättet kan vi göra Knox oskadlig lika bra som genom något annat medel. Det är en sak som det dumma och beskedliga folket inte kom-

mer att tåla av en av sina valda representanter. Vi ska ställa till en sådan skandal...

Mrs Starkweather (chockerad.) Anthony!

Starkweather (blänger förargad på sin hustru och fortsätter.) En sak till. Som överbevisad om äktenskapsbrott och moraliskt ovärdig att handha din son, kommer du att bli berövad ditt barn.

..*Margaret.* Nej, det är inte möjligt. Jag har inte gjort något orätt. Ingen domstol, ingen rätskaffens domare skulle döma så på vittnesmål av en sådan där varelse. *(Antyder Hubbard.)*

Hubbard. Mitt vittnesmål saknar inte stöd. I rummet bredvid voro två personer. Jag råkar veta det, för det var jag som hade sagt till dem att uppehålla sig där. Det var för resten er fars folk. Man kan ju titta genom ett nyckelhål. Och det gjorde de.

Margaret. Och de ska svära på — vad som helst.

Hubbard. De vet nog vad de ska svära på.

Starkweather. Ja, Margaret, nu har jag sagt dig litet, bara litet, av vad jag skall göra. Det är inte för sent. Lämna igen papperen, så är allting glömt.

Margaret. Du skulle förlåta det där — det där äktenskapsbrottet. Du, som nyss har sagt att jag är moraliskt ovärdig att handha min egen gosse, tillåter mig att behålla honom. Jag har aldrig haft en aning om att din egen moral, pappa, kunde sjunka så skamligt djupt. Fastän du tror mig om det där skamliga, vill du förlåta och glömma alltsammans för några papper som betyda pengar, som betyda rättigheten att stjäla från folket. Är det din moral — pengar?

Starkweather. Jag har min moral. Det är inte pengar.

Jag är bara förvaltare, men så höga tankar har jag om mitt förvaltarämbetes plikter...

Margaret (avbryter bittert.) Stölder och lögner och alla sådana små synder få inte stå i vägen för dina plikter — ändamålet helgar medlen.

Starkweather (kort.) Alldeles.

Margaret (till Rutland.) Detta är jesuitism, mr Rutland. Jag föreslår att ni som min fars andlige rådgivare...

Starkweather. Nog med galenskaper nu. Ge mig papperen.

Margaret. Jag har dem inte.

Starkweather. Vad ska vi göra, Hubbard?

Hubbard. Hon har dem. Hon har så godt som erkänt att de inte finnas på något annat ställe i rummet. Hon har inte lämnat rummet. Det är bara att visitera henne.

Starkweather. Ja, det är det enda. Dobleman och ni, Hubbard, ta henne med er bakom skärmen, kläd av henne och ta igen papperen. *(Dobleman blir alldeles förskräckt, men Hubbard visar ingen motvilja.)*

Chalmers. Nej, det tillåter jag inte. Hubbard skall inte ha något att göra med detta.

Margaret. Det är för sent, Tom. Du har stått här och låtit dem ta ifrån mig allt annat. Då är det inte så noga med litet kläder. Om jag skall klädas av och visiteras av män, duger mr Hubbard lika bra som någon annan. Kanske mr Rutland också vill hjälpa till.

Connie. Å, Madge! Lämna dem ifrån dig! *(Margaret skakar på huvudet. Connie till Starkweather:)* Låt mig visitera henne, pappa.

Starkweather. Du är för villig. Jag vill inte veta av

frivilliga. Jag tvivlar på att jag kan tro mera på dig än på din syster.

Connie. Låt mamma göra det då.

Starkweather (hånfullt.) Margaret skulle kunna smuggla en hel koffert med papper förbi henne.

Connie. Men inte herrarna, pappa! Inte herrarna!

Starkweather. Varför inte? Hon har själv visat att hon inte längre har någon blygsamhet. *(Befallande.)* Dobleman!

Dobleman (halvdöd, tror att hans stund är inne.) J-j-a, sir.

Starkweather. Kalla in de kvinnliga domestikerna.

Mrs Starkweather (ropar protesterande.) Anthony!

Starkweather. Vill du hellre att hon skall visiteras av män?

Mrs Starkweather (sjunker ihop.) Jag dör, jag dör. Jag känner att jag dör.

Starkweather. Dobleman. Ring på den kvinnliga personalen. *(Dobleman, som tvekat, går till skrivbordet och ringer, går sedan till dörren.)* Skicka efter pigorna och hushållerskan. *(Linda, som impulsivt vill hjälpa, närmar sig Margaret.)* Stå där borta — i hörnet. *(Pekar på fonden till höger. Linda står obeslutsam, Margaret ger henne en vink att lyda och småler uppmuntrande. Linda, som protesterar med varje fiber i sin kropp, går till högra fondhörnet. Det knackar på högra fonddörren, Dobleman öppnar dörren, talar med pigan och stänger dörren igen.)*

Starkweather (till Margaret.) Här duger det inte att ta i med silkesvantar eller vara äckligt sentimental. Lämna ut papperen eller skyll dig själv. *(Margaret svarar icke.)*

Chalmers. Du har blandat dig i männens spel, och nu

måste du spela ut partiet. Ge mig papperen. *(Margaret är kall och beslutsam.)*

Hubbard (inställsamt.) Tillåt mig påpeka, min kära mrs Chalmers, att ni inte bara stjäl från er far. Ni förråder hela er klass.

Starkweather. Och gör obotlig skada.

Margaret (lågar plötsligt upp och pekar på Lincolns porträtt.) Jag tvivlar inte på att han där gjorde obotlig skada då han befriade slavarna och räddade Unionen. Han erkände inga klasser. Jag vill hellre förråda min klass än honom.

Starkweather. Demagogi. Demagogi. *(Det knackar på högra fonddörren. Dobleman öppnar. Hushållerskan mrs Middleton kommer in följd av två tjänstflickor. De stanna i fonden. Hushållerskan stiger fram och ser väntande på Starkweather. Flickorna förefalla blyga och förskräckta.)*

Starkweather. Mrs Middleton, ta de båda flickorna till hjälp, led mrs Chalmers bakom skärmen där och visitera henne. Ta av henne alla kläderna och gör en noggrann undersökning. *(Pigorna se förfärade ut.)*

Hushållerskan (lugnt.) Ja, sir. Vad skall jag söka efter?

Starkweather. Papper, dokument, vad som helst som är ovanligt. Lämna det till mig då ni träffar på det.

Margaret (plötsligt förfärad.) Det här är vidunderligt!

Starkweather. Att du stal papperen är också vidunderligt.

Margaret (vänder sig till de andra herrarna, men ignorerar Rutland och Dobleman.) Uslingar! Ska ni stå här och låta detta ske? Tom, finns det inte en atom av manlighet hos dig?

Chalmers (trotsigt.) Lämna igen papperen då.

Margaret. Mr Rutland...

Rutland (mycket tafatt och sliskigt.) Min kära mrs Chalmers, det här är då för olyckligt. Men ni har så påtagligt orätt att jag inte kan ingripa... *(Margaret vänder sig ifrån honom med krossande förakt)* att jag inte kan ingripa.

Dobleman (blir helt plötsligt utom sig.) Jag kan inte stå ut. Jag lämnar min plats, sir. Det är upprörande. Jag går ur tjänsten nu genast. Jag kan inte ha del i det här. *(Försöker öppna dörren.)* Jag går genast. Uslingar! Uslingar! *(Brister i krampaktig gråt.)*

Chalmers. Jaså, ännu en tillbedjare. *(Dobleman får upp låset och ämnar öppna dörren.)*

Starkweather. Galning! Stäng dörren. *(Dobleman tvekar.)* Stäng den! *(Dobleman lyder.)* Lås den! *(Dobleman lyder.)*

Margaret (småler vemodigt, välvilligt:) Tack, mr Dobleman. *(Till Starkweather.)* Du låter inte det här skymfliga uppträdet äga rum, då jag säger och bedyrar...

Starkweather (avbryter.) Lämna igen papperen då.

Margaret. Jag svär att jag inte har dem. Visiteringen blir utan resultat.

Starkweather. Du ljög för mig angående Knox, och jag har inga skäl att tro annat än att du ljuger nu också.

Margaret (i fast ton.) Om du gör detta, är du inte längre min far. Du kommer aldrig mer att finnas till för mig.

Starkweather. Du har för mycket av min egen vilja för att någonsin kunna glömma vem du har ärvt den av. Börja nu, mrs Middleton. *(Hushållerskan ger flickorna en blick och börjar gå emot Margaret.)*

Connie (häftigt.) Om du gör det där, pappa, talar jag aldrig mer ett ord till dig. *(Brister i gråt. Mrs Starkweather har under följande scen oupphörliga små anfall av frossa och gråt.)*

Starkweather (ser på sitt ur, brådskande.) Jag har förspillt tillräckligt med tid på det här. Börja nu, mrs Middleton.

Margaret (ryggar tillbaka från hushållerskan, vildt.) Jag underkastar mig inte frivilligt. Jag kommer att göra motstånd, det bereder jag er på.

Starkweather. Begagna våld, om så behövs. *(Flickorna äro motvilliga, men hushållerskan befaller dem med miner att närma sig Margaret, och de lyda. Margaret drar sig baklänges tills hon stöter emot skrivbordet.)*

Hushållerskan. Kom nu, mrs Chalmers. *(Margaret darrar, men ser ej åt hushållerskan. Denna lägger sin hand på Margarets arm.)*

Margaret, (stöter häftigt bort handen befallande:) Rör mig inte! *(Hushållerskan ryggar instinktlikt tillbaka, likaså tjänstflickorna, men endast ett ögonblick, varefter de söka bemäktiga sig Margaret, som ropar vildt på hjälp:)* Linda! Linda! *(Linda rusar fram för att hjälpa Margaret, men fasttages av Chalmers som vrider om hennes armar och slutligen tvingar henne att ej spjärna emot längre. Margaret, som gör häftigt motstånd, släpas bakom skärmen, sedan flickorna blivit upphetsade av vad de ha för sig. En av dem kommer ut bakom skärmen för att hämta en stol varpå Margaret skall tvingas att sätta sig. Skärmen är ej högre än att man ibland ser Margarets bara armar över den, då hon reser sig och brottas. Man hör mumlande utrop av hushållerskans röst, då hon försöker förmå Margaret att underkasta sig.)*

Margaret (stönande, hjärtskärande.) Nej! Nej! *(Brottningen blir häftigare och skärmen slås omkull så att man ser Margaret sitta på en stol, delvis avklädd och fasthållande ett kuvert som de söka tvinga henne att släppa.)*

Mrs Starkweather (ropar vildt.) Anthony! De ta av henne kläderna! *(Ny brottning mellan Linda och Chalmers. Starkweather ropar Rutland till sin hjälp, reser upp skärmen och drar den sedan litet längre bort från Margaret.)*

Margaret. Nej! Nej! *(Hushållerskan kommer triumferande fram med kuvertet i sin hand och räcker det till Hubbard.)*

Hubbard (hastigt.) Det är inte det. *(Ser på adressen och studsar.)* Det är adresserat till Knox.

Starkweather. Öppna det och läs det. *(Hubbard öppnar kuvertet; brottningen bakom skärmen har upphört.)*

Hubbard (tar ut kuvertets innehåll.) Det är bara en fotografi — av mrs Chalmers *(läser.)* "För framtiden. — Margaret."

Chalmers (slungar Linda tillbaka åt höger i fonden och rusar fram till Hubbard.) Ge mig den. *(Hubbard räcker honom fotografien, han ser på den, river sönder den och trampar på bitarna.)*

Starkweather. Det var inte vad vi ville ha, mrs Middleton. Fortsätt med visiteringen. *(Visiteringen fortfar bakom skärmen utan vidare brottning. Paus. Skärmen knuffas till av kvinnorna då de dra av Margaret kläderna.)*

Hushållerskan (kommer fram vid skärmens hörn.) Jag finner ingenting, sir.

Starkweather. Är hon avklädd?

Hushållerskan. Ja, sir.

Starkweather. Vartenda plagg?

Hushållerskan (försvinner bakom skärmen. Paus, varunder det sista klädesplagget tas av Margaret. Hushållerskan visar sig igen.) Ja, sir.

Starkweather. Och ni hittar ingenting?

Hushållerskan. Nej, ingenting.

Starkweather. Kasta ut hennes kläder hit — alltsammans.

(En oredig massa klädespersedlar kastas ut och falla vid fötterna på Dobleman som blir i högsta grad upprörd och förvirrad. Chalmers undersöker kläderna, går sedan ett ögonblick bakom skärmen och kommer tillbaka.)

Chalmers. Nej, ingenting. *(Chalmers, Starkweather och Hubbard se häpna på varandra. De båda flickorna komma fram och ställa sig nära högra fonddörren. Starkweather är misstrogen och går till Margarets kläder och undersöker dem.)*

Starkweather (till Chalmers, med en frågande blick på skärmen.) Är du säker?

Chalmers. Ja, jag övertygade mig. Hon har dem inte.

Starkweather (till hushållerskan.) Mrs Middleton, undersök de där flickorna.

Hushållerskan (far med händerna över flickornas kläder.) Nej, ingenting, sir.

Margaret (bakom skärmen, med dämpad, tonlös röst.) Får jag klä på mig nu? *(Ingen svarar.)* Det är... det är kallt. Får Linda komma till mig? *(Starkweather ger Linda en barsk nick att hon skall lyda. Linda samlar ihop kläderna och går bakom skärmen med dem.)*

Starkweather (till hushållerskan.) Ni kan gå. *(Hushållerskan och pigorna gå.)*

Dobleman (tvekande, sedan han stängt dörren.) Skall

jag låsa? *(Starkweather svarar icke och Dobleman lämnar dörren olåst.)*

Connie (stiger upp.) Får jag gå nu med mamma? *(Starkweather, som ser grubblande ut, nickar. Connie hjälper mrs Starkweather att resa sig.)*

Mrs Starkweather (vacklar, sjunker tillbaka i stolen.) Låt mig vila mig ett ögonblick. Det blir nog bättre. *(Till Starkweather, som ej hör på.)* Jag går och lägger mig, Anthony. Det här har varit för mycket för mig. Jag blir sjuk. Jag kan inte fara med tåget i dag. *(Ryser och suckar, lutar sig tillbaka med slutna ögon, Connie fläktar på henne, ger henne luktsalt.)*

Chalmers (till Hubbard.) Vad är att göra?

Hubbard (rycker på axlarna.) Jag är alldeles rådlös. Jag hade nyss lämnat honom breven då mrs Chalmers kom in. Vart ha de tagit vägen? Hon har dem inte, det är säkert.

Chalmers. Men varför, varför skulle hon ha tagit dem?

Hubbard (pekar på den sönderrivna fotografien.) Det är ganska klart, tycker jag.

Chalmers. Jaså, verkligen?

Hubbard. Jag talade ju om vad jag såg uppe hos honom i går kväll. Det finns ingen annan förklaring.

Chalmers (vred.) Och han är sådan — skryter med sin moraliska överlägsenhet — kommer med fraser om stöld — våra stölder — och så är han själv den värsta tjuven av alla, stjäl det dyrbaraste och heligaste... *(Margaret kommer från skärmen, sticker nålar i sin hatt. Hon är klädd men litet derangerad; Linda följer efter henne och ajusterar henne. Margaret stannar nära Rutland, men han tycks icke se henne.)*

Rutland (lamt.) Det är en sorglig händelse — hm —

en sorglig händelse. Jag är bedrövad, djupt bedrövad. Jag kan inte säga er, mrs Chalmers, hur bedrövad jag är över att ha nödgats vara närvarande vid detta — hm — sorgliga... *(Margaret förkrossar honom med en blick, och han tystnar förlägen.)*

Margaret (till Starkweather.) Efter detta är det en sak jag skall göra...

Chalmers (avbryter.) Gå till din älskare, förmodar jag.

Margaret (kallt.) Kalla det så om du vill.

Chalmers. Och lämna honom vad du har stulit...

Starkweather (rycker plötsligt upp sig ur sitt grubbel.) Hon har dem ju inte på sig. Hon har inte varit utom rummet. De ä' inte här inne. Var ä' de då? *(Under det följande går Margaret till dörren, som Dobleman öppnar. Hon tvingar Linda att gå ut och stannar själv i den öppna dörren och hör på.)*

Hubbard (uppger ett utrop, som om det gått upp ett ljus för honom, går hastigt bort till vänstra fönstret och öppnar det.) Haken låg inte på. Det gick upp ljudlöst. Där är förklaringen. *(Till Starkweather.)* Medan ni stod vid kassaskåpet och vände ryggen till, öppnade hon fönstret och kastade ut papperen till någon som väntade. *(Sticker ut huvudet och överkroppen genom fönstret, tittar ner, drar sig sedan tillbaka.)* Nej, de ä' inte där. Någon väntade på dem.

Starkweather. Men hur kunde hon veta att jag hade dem? Ni hade ju nyss skaffat mig dem tillbaka.

Hubbard. Knox visste ju i går kväll att jag hade tagit dem. Jag for upp med hissen i stället för ner då jag hörde honom rusa ut i farstun. Han lät henne naturligtvis veta vad som hade händt. Hon var den enda som kunde skaffa honom igen dem. Varför kom hon annars

hit så tidigt på morgonen? För att stjäla brevbunten. Och hon hade någon som väntade på henne utanför. Hon kastade ner dem och drog igen fönstret... *(stänger fönstret)* som ni hör går det ljudlöst... och satte sig ner igen, allt medan ni vände ryggen till.

Starkweather. Är det sant, Margaret?

Margaret (ivrigt.) Ja, fönstret. Varför tänkte ni inte på det förut? Naturligtvis, fönstret. Han... någon väntade. Nu ä' de borta — långt borta. Ni får dem aldrig. Nu har han dem. Han kommer att använda dem i sitt tal i eftermiddag. *(Skrattar vildt. Plötsligt ändrar hon sin ton, gäckande mjukt och ändå trotsigt:)* Får jag gå nu? *(Ingen svarar och hon går. Paus, varunder Starkweather, Chalmers och Hubbard växla häpna blickar.)*

Ridå.

FJÄRDE AKTEN.

Samma rum som i första akten. Klockan är halv tu samma dag. Knox sitter till höger i fonden och väntar med nedslagen hållning. Margaret kommer in från höger i fonden och går fram till honom. Han reser sig tafatt och trycker hennes hand. Hon är mycket lugn och behärskad.

Margaret. Jag visste att du skulle komma. Så underligt att jag måste skicka efter dig så snart efter i går kväll... *(Plötsligt orolig, i annan ton.)* Hur är det? Du är sjuk. Din hand är kall. *(Värmer den mellan sina händer.)*

Knox. Jag fryser eller brinner. *(Småler.)* Men jag vill helst brinna.

Margaret (märker att hon håller på att värma hans hand.) Sitt ner och tala om vad det är. *(Leder honom till en stol, de sätta sig bägge.)*

Knox. Sedan du gick i går kväll, stal Hubbard ifrån mig papperen.

Margaret (mycket lugnt.) Ja, han var i din sängkammare medan jag var hos dig.

Knox (överraskad.) Hur vet du det? Han visste i alla fall inte att du var där.

Margaret. Jo, det visste han.

Knox (förbittrad.) Och han har vågat —?

Margaret. Ja, det är inte två timmar sedan. Han talade om det inför min far, min mor, Connie, tjänarna, alla människor.

Knox (stiger upp och börjar gå oroligt av och an.) Den uslingen!

Margaret (lugnt.) Det tror jag att jag bland annat sade honom att han var. *(Skrattar hånfullt.)* Å, du må tro, det var en förtjusande familjescen. Mamma sade att hon inte trodde det — men det var bara hysteri. Naturligtvis tror hon — det värsta. Det gör Connie också — allesammans.

Knox (stannar tvärt och ser förfärad på henne.) Du menar väl inte att de beskyllde —?

Margaret. Nej, det menar jag inte. Jag menar mer än så. De beskyllde inte. De togo för alldeles givet att jag var skyldig. Att du var min — älskare.

Knox. På den där mannens intyg?

Margaret. Han hade två vittnen i nästa rum.

Knox (lättad.) Så mycket bättre. De kunna inte vittna om annat än sanningen, och sanningen är inte farlig. Den talar till vår förmån; vi försakade ju.

Margaret. Du känner inte de där människorna. Det är lätt att förstå att de ä' väl dresserade. De skulle kunna svära på vad som helst. *(Skrattar bittert.)* Det är ju min fars folk, hans avlönade spårhundar.

Knox (sjunker ner på en stol, håller händerna om huvudet och stönar.) Vad du måtte ha lidit. En sådan förfärlig stund! Jag ser alltsammans för mig — inför alla människor — dina närmaste och käraste. Jag kunde inte förstå att du efter vårt avsked i går kväll skickade efter mig i dag. Men nu förstår jag,

Margaret. Nej, du förstår inte alls.

Knox (utan att höra på henne, börjar gå av och an och tänker på sin uppgift.) Än sedan? Jag är politiskt ruinerad. Deras plan har lyckats alltför väl. Gifford varnade mig, du varnade mig, alla varnade mig. Men jag var en galning, blind — blind som en dåre. Nu har jag bara dig kvar. *(Stannar; hans ansikte lyser upp av en ny tanke.)* Vet du, Margaret, jag tackar Gud att det har gått som det har gått. Vad gör det, om jag inte längre kan göra någon nytta? Det finns andra — andra ledare. Jag banar väg för en annan. Folkets sak kan aldrig bli förlorad. Och visst är jag driven ur striden, men de ha drivit mig till dig. Vi ha förts tilsammans. Det är ödets vilja. Och jag tackar Gud ännu en gång. *(Närmar sig henne och försöker sluta henne i sina armar, men hon tar ett steg tillbaka.)*

Margaret (småler vemodigt.) Nu brinner du. Rollerna ä' omkastade. I går kväll var det jag. Det är tur att vi välja olika tillfällen för våra stämningar — annars skulle det inte bli annat än ett ljuvt, smältande, vanvettigt elände.

Knox. Men det är inte som om vi hade gjort detta avsiktligt och själviskt. Vi ha försakat. Vi ha kämpat emot tills vi blevo besegrade. Och nu drivas vi tillsammans, inte genom vårt eget åtgörande, utan genom ödets vilja. Efter vad som hände i morse har du ingenting annat att göra än att komma till mig. Och vad mig beträffar så är det förbi med mig, trots att jag gjort mitt bästa. Jag har misslyckats. Papperen äro stulna. Det blir intet tal i eftermiddag.

Margaret (lugnt.) Jo, det blir det.

Knox. Omöjligt. Jag skulle göra mig till åtlöje. Jag skulle inte kunna bevisa mina anklagelser.

Margaret. Du skall bevisa dem. En sådan kedja av stölder! Min far stjäl från folket. Dokumenten som bevisa hans stölder ha stulits av Gherst. Hubbard stjäl dem från dig och lämnar dem till min far. Och jag stjäl dem från min far och lämnar dem tillbaka till dig.

Knox (häpen.) Du? Du?

Margaret. Ja, i morse. Det var anledningen till allt bråket. Om jag inte hade stulit dem skulle ingenting ha händt. Hubbard hade nyss lämnat igen dem till min far.

Knox (djupt rörd.) Och det gjorde du för min skull?

Margaret. Min älskade, jag gjorde det inte för din skull. Jag var inte tillräckligt modig. Jag skulle ha givit tappt. Jag kan ju erkänna att jag ämnade göra det för din skull, men snart blev det så förfärligt att jag blev rädd. Det blev så förfärligt, att om det bara hade varit för din skull, hade jag uppgivit det. Men mitt upp i all skräck såg jag en större syn, och allt vad du sade i går dök upp för mig. Och jag visste att du hade rätt. Jag tänkte på allt folket och på de små barnen. Jag gjorde det för deras skull, när allt kommer omkring. Du för deras talan. Jag stal papperen för att du skulle kunna använda dem då du för folkets talan. Förstår du inte, min älskade? *(Kastar om, förbittrad då minnena vakna.)* Vet du vad de kosta mig? Vet du vad de gjorde med mig i dag, i morse, hemma hos min far? Jag blev skymfad, förödmjukad så som jag aldrig skulle kunnat tro vara möjligt. Vet du vad de gjorde med mig? Pigorna kallades in, och de klädde av mig inför alla — min familj, Hubbard, mr Rutland, sekreteraren, alla.

Knox (häpen.) Klädde av dig?

Margaret. Varenda tråd. Det var min far som befallde det.

Knox (ser plötsligt scenen för sig.) Min Gud!

Margaret (hämtar sig och talar cyniskt, skrattar åt hans förfärade min.) Nej, så illa var det inte. Det fanns en skärm. *(Knox ser litet lättad ut.)* Men den föll omkull under brottningen.

Knox. Men i himlens namn, varför gjorde de detta?

Margaret. De sökte de förlorade breven. De visste att jag hade tagit dem. *(Allvarligt.)* Så att du ser att jag har ärligt förtjänat de där papperen. Och jag har förvärvat mig rätt att säga vad som skall göras med dem. Jag ger dem till dig, och du skall använda dem i ditt tal i dag.

Knox. Jag vill inte ha dem.

Margaret (går och ringer.) Jo, det vill du. De ä' värdefullare just nu än något annat i världen.

Knox (skakar på huvudet.) Jag önskar att det aldrig hade händt.

Margaret (kommer tillbaka, stannar vid hans stol och smeker hans hår.) Vad då?

Knox. Det som hände i morse — att du tog igen breven. Jag hade satt mig in i att de voro borta och att jag förlorat striden och vunnit — dig. *(Drar till sig hennes hand och kysser den.)* Ge dem därför tillbaka till din far. *(Margaret drar sig hastigt bort från honom. En betjänt kommer in från höger i fonden.)*

Margaret. Skicka hit Linda. *(Betjänten går.)*

Knox. Vad ämnar du göra?

Margaret (sätter sig.) Jag ämnar skicka Linda efter dem. De ä' ännu hos min far, gömda bakom Lincolns porträtt. Han skall vakta dem väl.

Knox (häftigt.) Margaret! Margaret! Skicka inte efter dem. Låt dem vara. Jag vill inte ha dem. *(Reser sig och går impulsivt till henne. Hon reser sig och drar sig tillbaka, håller honom ifrån sig.)* Det är dig jag vill ha — dig — dig. *(Fattar hennes hand och kysser den. Hon drar den ifrån honom, men med ömhet.)*

Margaret (drar sig ännu mera tillbaka, skälmaktigt och ömt.) Min älskade, jag njuter av att se dig så där. Men det kan inte ske. *(Ser ängsligt åt höger i fonden.)* Nej, sätt dig, jag ber dig.

(Linda kommer in från höger i fonden, promenadklädd.)

Margaret (förvånad.) Vart skall du gå?

Linda. Tommy och barnjungfrun och jag ämnade gå nedåt staden. Hon har några uppköp att göra.

Margaret. Nåja... men gå först hem till pappa. I biblioteket, bakom Lincolns porträtt — du vet? *(Linda nickar.)* Där finner du en bunt papper. Jag praktiserade dit dem på fem sekunder, men det kommer att ta mera tid för dig att ta dem därifrån. Laga att ingen ser det. Låt det se ut som om du hade gått dit med Tommy för att han skall få hälsa på sin mormor och muntra upp henne. Hon är ju inte riktigt kry nu. Sedan du tagit papperen skall du lämna Tommy kvar och genast gå hem till mig med dem. Ta en stol och stig upp på bokskåpsavsatsen och stick handen bakom porträttet. Försök vara tilbaka här om en kvart. Tag bilen.

Linda. Tommy och barnjungfrun sitta redan i bilen och vänta på mig.

Margaret. Var försiktig, och skynda dig. *(Linda går.)*

Knox (utbrister häftigt.) Detta är galenskap. Du offrar både dig själv och mig. Jag vill inte ha dem. Jag

vill ha dig. Jag är trött. Jag frågar inte efter något annat än kärleken. Jag har hållit jakt på ideal tillräckligt länge. Nu vill jag ha dig.

Margaret (allvarligt.) Där ha vi pudelns kärna. Nu vill du avstå från idealen för min skull... *(Han försöker avbryta.)* Nej, nej, inte för att jag gör anspråk på att vara ett ideal för dig, jag har ingen dum fåfänga i den vägen. Men jag vill att du fortfarande skall stå som ett ideal för mig, och det kan du endast genom att fortsätta — inte genom att vända om. Vem som helst kan spela feg och försäkra att han är trött. Men jag skulle inte kunna älska en feg. Det var din styrka som räddade oss i går kväll. Jag kunde inte ha älskat dig så som jag älskar dig nu, om du hade varit svag i går kväll. Du kan bara behålla min kärlek...

Knox (avbryter bittert.) Genom att avstå från den — för ett ideal. Margaret, vad är det största i världen? Kärleken. Den är det största av alla ideal.

Margaret (småler.) Kärleken mellan man och kvinna?

Knox. Ja, vad annars?

Margaret (allvarligt.) Det finns något som är större — människans kärlek till sina medmänniskor.

Knox. Å, så du vänder mina predikningar emot mig! Det är en läxa. Aldrig mer skall jag predika. Hädanefter...

Margaret. Nå?

(Chalmers kommer obemärkt in från vänster, stannar och ser på.)

Knox. Hädanefter älskar jag. Hör på.

Margaret. Du är övernervös. Det går över, och sedan ser du din väg rak framför dig och vet att jag har rätt. Du kan inte fly ur striden.

Knox. Det både kan och vill jag. Jag behöver dig, och du behöver mig — mannen och kvinnan kunna inte undvara varandra. Kom och gå med mig nu. Låt oss gripa lyckan medan tillfälle erbjudes. *(Han reser sig, går till henne och fattar hennes hand. Hon blir mera medgörlig, och i stället för att stöta honom tillbaka är hon beredd att höra på och ta emot.)* Som sagt, striden kommer att fortsättas ändå. Tjogtals män, bättre, starkare män än jag, ska stiga fram och inta min plats. Varför talar jag så här? Emedan jag älskar dig, älskar dig, älskar dig. I hela världen finns ingenting annat än min kärlek till dig.

Magraret (veknar och vacklar.) Du brinner, du brinner. *(Chalmers uppger ett oartikulerat rop av vrede och rusar fram mot Knox. Margaret och Knox studsa då de höra ropet och få se honom.)*

Margaret (ställer sig framför Chalmers och skjuter undan honom litet från Knox, fortfar att hålla dem åtskills.) Nej, Tom, inga teaterscener, om jag får be. Din vrede är bara mekanisk och konventionell. Du menar ingenting. Du känner inte ens någonting. Du gör det därför att man väntar av dig att du skall göra det och emedan det hör till din uppfostran. För resten är det ohälsosamt för ditt hjärta. Kom ihåg doktor Wests varning. *(Chalmers, som gjort en våldsam ansträngning att komma åt Knox, vacklar plötsligt tillbaka matt, medan hans ansikte uttrycker smärta och han håller handen krampaktigt tryckt mot sitt hjärta. Margaret stöder honom och leder honom till en stol där han dignar ner.)*

Chalmers (mumlar matt.) Mitt hjärta! Mitt hjärta!

Knox (närmar sig.) Kan jag göra något?

Margaret (lugnt.) Nej, det har ingen fara. Han blir

strax bättre. *(Hon böjer sig över Chalmers med handen om hans puls, plötsligt rätar han upp sig och slänger bort hennes hand.)*

Knox (obeslutsamt.) Nu skall jag gå.

Margaret. Nej, vänta tills Linda kommer tillbaka. Dessutom kan du inte springa ifrån det här och låta mig vara ensam om det.

Knox (stött, visar att han vill stanna.) Jag är inte feg.

Chalmers (med kvävd röst som småningom blir starkare.) Ja, vänta. Jag har något att säga er. *(Tiger ett ögonblick, och då han sedan talar, har han fått tillbaka rösten.) (Bitande.)* Ett fint exemplar av reformatorsläktet, det må jag säga. Ni som sladdrade om stöld i går! Den högsinnade, rättfärdige och ädle Ali Baba som har kommit in i rövarhålan och som också är en tjuv. *(Härmar Margaret.)* "Du brinner! Du brinner!" *(Med sin naturliga röst.)* Jag skulle säga: du din tjuv, tjuv, som stjäl en annans hustru.

Margaret (kallt.) Det skulle jag knappt kalla stöld.

Chalmers (hånfullt.) Ja, jag glömde. Du menar att det inte är stöld, då han tar vad som redan tillhör honom.

Margaret. Inte precis — men då han tar vad som frivilligt erbjudits honom.

Chalmers. Du menar att du har glömt din kvinnliga värdighet ända därhän att du har erbjudit honom...

Margaret. Ja, i går kväll. Och mr Knox satte en ära i att säga nej.

Knox (utbrister.) Du ser ju, att det är det enda som står oss åter, Margaret.

Chalmers (rycker till.) "Margaret"!

Knox (utan att höra på honom.) Situationen är olidlig.

Chalmers (häftigt.) Ja, den är olidlig. Vore det inte

bäst att ni lämnar det här huset? Var minut ni stannar här vanhedrar det.

Margaret. Tala inte om heder, Tom.

Chalmers. Jag har ingenting att be om ursäkt för. Jag har då väl inte bedragit dig så många gånger. I alla händelser gjorde jag det aldrig i vårt eget hem.

Knox (vill kasta sig över honom.) Skurk!

Margaret (går emellan.) Nej, kom ihåg hans hjärta.

Chalmers (härmar Margaret.) Inga teaterscener, om jag får be.

Margaret (klagande, ser från den ene till den andre.) Männen ä' så underligt danade. Vad skall jag göra med er två? Varför kan ni inte resonnera med varandra som förnuftiga människor?

Chalmers (med bitande munterhet, reser sig.) Ja, låt oss resonera, vara förnuftiga. Sitta ner och tala om saken som förnuftiga människor. Vi leva inte i stenåldern. Var lugn, mr Knox, jag skall inte slå ihjäl er. Margaret ... *(pekar på en stol.)* Sitt ner. Mr Knox ... *(pekar på en stol.)* Sitt ner. *(Alla tre sätta sig i en triangel.)* Här ha vi problemet nu — teaterpjäsernas och romanernas evigt gamla och evigt nya problem — två män och en kvinna.

Knox. Det är både sant och osant. Triangeln är ofullständig. Det är bara en av de båda männen som älskar kvinnan.

Chalmers. Såå?

Knox. Och det är jag.

Chalmers. Ni har kanske rätt. Men hur är det med kvinnan?

Margaret. Hon älskar den ene av de båda männen.

Knox. Nå, vart kommer ni nu?

Chalmers (spetsfundigt.) Hon har ännu inte utpekat mannen. *(Margaret ämnar utpeka Knox.)* Akta dig, Madge. Kom ihåg vem som är Tommys far.

Margaret. Om du tänker på hurudana de sista åren ha varit, Tom, kan du då verkligen inbilla dig att jag älskar dig?

Chalmers. Jag är rädd att jag inte har — hm — brunnit tillräckligt.

Margaret. Nu kom du kanske närmare sanningen än du tror. Jag gifte mig med dig, Tom, därför att jag hade stora förhoppningar om dig. Jag hoppades att du skulle bli en makt i det godas tjänst.

Chalmers. Politik nu igen. När ska kvinnorna lära sig att låta politiken vara i fred?

Margaret. Jag hoppades också på kärlek. Jag visste att du inte älskade mig då vi gifte oss, men jag hoppades att det skulle komma.

Chalmers. Nå, är det tillåtet att fråga om du älskade mig?

Margaret. Nej, men jag hoppades att det också skulle komma.

Chalmers. Alltsammans var således ett misstag.

Margaret. Ja, ditt och mitt och min fars.

Knox. Vi ha slagit oss ner för att resonera om detta, men vi komma ingen vart. Margaret och jag älska varandra. Triangeln brister sönder.

Chalmers. Det är för resten ingen triangel. Ni glömmer Tommy.

Knox (otåligt.) Alltså, en kvadrat, men låt oss komma till något resultat.

Chalmers (reflekterar.) Nej, det är mer än så. Det finns en femte sida. De stulna breven som Madge stal

tillbaka från sin far i morse. Hurudan uppgörelsen än blir, måste de vara med. *(I ändrad ton.)* Hör på, Madge, jag bär mig dumt åt. Låt oss tala förståndigt, du och Knox och jag. Knox, ni vill ha min hustru. Ni kan få henne — på ett villkor. Madge, du vill ha Knox. Du kan få honom på ett villkor, samma villkor. Lämna ifrån dig breven, så ska vi glömma alltsammans.

Margaret. Allt?

Chalmers. Ja, allt. Förlåta och glömma.

Margaret. Du förlåter mig — detta — äktenskapsbrott?

Chalmers (buttert.) Jag förlåter allt för brevens skull. Jag har spelat ett högt spel med dig, Madge, men det har du också gjort med mig, så att vi kan ju vara kvitt. Lämna igen breven, så kan du sedan lugnt följa med Knox. Jag skall laga så att det inte blir den ringaste skandal. Jag går in på skilsmässa. Eller också kan du stanna hos mig, om du har lust. Det är mig likgiltigt. Vad jag vill ha, det är breven. Ä' vi överens nu? *(Margaret tycks tveka.)*

Knox (bedjande.) Margaret.

Margaret. Och Tommy?

Chalmers (envist.) Har jag inte givit er till varandra? Vad vill ni ha mera? Tommy stannar hos mig. Om du vill ha Tommy, så stanna hos mig, men breven måste du lämna ifrån dig.

Margaret. Jag följer inte med mr Knox. Jag lämnar inte ifrån mig breven. Jag stannar hos Tommy.

Chalmers. Jag för min del tar inte alls mr Knox med i räkningen. Jag vill ha breven, och jag vill ha Tommy. Om du inte vill utlämna dem, tar jag ut laglig skilsmäs-

sa, och ingen hustru som har blivit skild på det sättet får behålla sitt barn. Tommy behåller jag i alla händelser.

Margaret (i bestämd ton.) Hör på, Tom, och du också, Howard. Jag har aldrig ett ögonblick haft en tanke på att lämna ut breven. Jag lät dig kanske tro det, men jag ville se hur djupt du kunde sjunka, Tom. Jag såg hur djupt ni — allesammans — sjönko i morse. Jag har lärt mig — mycket. Var är den nobla heder, Tom, som satte dig i blodtörstigt raseri för ett ögonblick sedan? Du prånglar bort den för några papperslappar och förlåter och glömmer ett äktenskapsbrott, som inte existerar. *(Chalmers skrattar skeptiskt.)* Fastän jag vet nog att du inte tror mig då jag säger det. I alla händelser lämnar jag inte ut breven. Inte ens om du tar ifrån mig Tommy. Inte ens för Tommys skull vill jag svika hela folket. Som jag sade dig i morse, det finns två millioner Tommys, barn som arbeta i fabrikerna, som inte kunna offras för Tommys skull eller för någons skull. *(Chalmers rycker på axlarna och småler som åt något löjligt.)*

Knox. Det finns ju en utväg för oss, Margaret. Avstå från breven. Vad ä' de? Bara papperslappar. Varför låta dem uppväga lyckan — vår lycka?

Margaret. Du har ju själv sagt mig att dessa papperslappar representera millioner människors lycka. Det är vår lycka mot millioner människoliv, sådana som våra. Alla dessa millioner ha hjärtan, hysa kärlek och begär liksom vi.

Knox. Men det är en stor social och kosmisk rörelse. Den beror inte på en människa. Om ni just i det här ögonblicket dödar alla folkets ledare, fortgår rörelsen ändå. Folket skall kräva ut sin rätt. Stöld skall slungas

ur högsätet. Det är ödets vilja. Det är utvecklingens gång. Ingenting kan hejda den.

Margaret. Men den kan fördröjas.

Knox. Du och jag ä' bara halmstrån mot den. Vi kunna inte hejda den lika litet som ett par halmstrån kunna hejda tidvattnet. Vi betyda ingenting — utom för varandra, och för varandra betyda vi hela världen.

Margaret (sorgset och ömt.) Hela världen och odödligheten tillsammanstagna.

Chalmers (infaller.) Trevlig situation, att sitta här och höra en främmande karl fria till min hustru på sociologiskt språk och vetenskaplig slang. *(Margaret och Knox höra ej på honom.)*

Knox. Jag längtar så efter dig.

Margaret (förtvivlad.) Å, det är så svårt att göra det rätta.

Knox. (ivrigt.) Han vill nödvändigt ha breven. Avstå dem för Tommy. Han ger dig Tommy för dem.

Chalmers. Nej, absolut nej. Om hon vill ha Tommy, kan hon stanna, men hon måste lämna ut breven. Om hon vill ha er, får hon gå, men hon måste lämna ut breven.

Knox (bedjande.) Margaret.

Margaret. Fresta mig inte, Howard. Det är svårt nog som det är.

Chalmers (reser sig.) Jag har fått nog av det här. Saken måste göras upp och det överlämnar jag åt er, Knox. Gå på med edra kärleksförklaringar. Men jag vill inte höra dem. Jag kanske — hm — stör och hindrar er från att brinna. Ni två måste komma på det klara,

och det går bättre utan mig. Jag skall gå och ta mig en styrkedryck och lugna mina nerver. Jag kommer igen om en minut. *(Går mot dörren till höger.)* Hon ger vika, Knox. Var eldig, var eldig. *(Stannar i dörren.)* Ni brinner ju. Brinn då så att det blir något resultat. *(Går.)*

(Knox vilar förtvivlad huvudet mot handen, Margaret ser på honom vemodigt ett ögonblick, går sedan till honom, står bredvid honom och smeker hans hår.)

Margaret. Det är svårt, jag vet det, min älskade. Det är svårt för mig också.

Knox. Det är så onödigt.

Margaret. Nej, det är nödvändigt. Vad du sade i går kväll, då jag var svag, det var klokt. Vi kunna inte stjäla från mitt barn...

Knox. Men om han ger dig Tommy?

Margaret (skakar på huvudet.) Ej heller kunna vi stjäla från en annan kvinnas barn — från alla kvinnors barn. Jag hörde dig säga annat också, och du hade rätt. Vi kunna inte leva bara för oss själva. Vi äro sällskapsdjur. I godt och ondt hänga vi samman med mänskligheten.

Knox (fattar hennes hand och smeker den.) Jag kan inte följa med. Jag hör din röst, men jag uppfattar inte ett ord av vad du säger. Därför att jag älskar din röst — och dig. Jag är så full av kärlek att det inte finns rum för något annat. Och du, som i går var så fjärran och oåtkomlig, du är nu så nära och så möjlig att nå. Allt vad du har att göra är att säga ett ord, ett litet ord. Säg det — säg det. *(För hennes hand till sina läppar och håller den kvar där.)*

Margaret (drömmande.) Det skulle jag så gärna vilja. Men jag kan inte.

Knox. Du måste.

Margaret. Det finns andra och större saker som säga till mig: du måste. Å, min älskade, har du glömt dem? Saker som du själv har sagt till mig — själens stora stingande frågor, som äro större än du och jag, till och med större än vår kärlek.

Knox. Jag kan tappa bort mina argument — men älskar dig gör jag alltid.

Margaret. Och jag älskar dig för det. *(Chalmers kommer in från höger och ser Margaret ännu smeka Knox' hår.)*

Chalmers (stilla belåten, med en nyans av sarkasm.) Ah, jag ser att ni ha lydt mitt råd och fattat ett beslut. *(De svara icke. Margaret går långsamt bort och sätter sig. Knox lutar fortfarande huvudet mot handen.)* Inte? *(Margaret skakar på huvudet.)* Nå, jag har tänkt på saken och ändrat mina villkor. Gå med Knox, Madge, och tag Tommy med dig. *(Margaret tvekar, men Knox ser ej på henne.)* Det blir ingen skandal. Jag skall ge dig en hederlig skilsmässa. Och då kan du få Tommy.

Knox (lyfter plötsligt upp sitt huvud, gladt och bedjande.) Margaret! *(Margaret tvekar, men säger ingenting.)*

Chalmers. Du och jag ha aldrig kommit riktigt överens, men jag är ingen dålig människa. Jag är beskedlig, det har jag alltid varit. Nu skall jag göra allting lätt för dig. Men du ser ju vad jag är i för en knipa. Du älskar en annan man, och jag måste helt enkelt ha igen de där breven. Det är viktigare än du förstår.

Margaret (bitande.) Åjo, du har lärt mig förstå hur viktiga de där breven äro.

Knox. Ge honom breven, Margaret.

Chalmers. Jaså, hon har inte givit er dem än?

Margaret. Nej, ännu har jag dem.

Knox. Ge honom dem.

Chalmers. Han säljer sig för en kjol. En snygg reformator.

Knox (stolt.) Men så mycket bättre älskare.

Margaret (till Chalmers.) Han är svag i dag. Än sedan? I går kväll var han stark. Han får nog tillbaka sin styrka igen. Det är mänskligt att vara svag. Och jag är stolt över hans svaghet nu, ty det är kärlekens svaghet. Gud skall veta att jag har varit svag, och det blygs jag inte för. Det var kärlekens svaghet. Det kostar på att alltid stålsätta sin kvinnlighet med moral. *(Hastigt.)* Men förstå mig rätt, Tom. Min moral är inte av det konventionella slaget. Jag frågar inte efter onda tungor och tidningar som göra affärer i sensation, inte heller frågar jag efter vad alla mina bekanta skulle säga, om jag följde med mr Knox just nu. Jag skulle gå, gå gladt och stolt med honom, antingen det blev skilsmässa eller inte, skandal eller trefaldig skandal — om — ingen annan tog skada av vad jag gjorde. *(Till Knox.)* Howard, jag säger dig att jag skulle gå med dig nu, beredvilligt och gladt, med vårens alla fåglars sång i mitt hjärta — om det inte vore för andras skull. Men det finns en högre moral. Vi få inte göra dessa andra skada. Vi få inte stjäla vår lycka från dem. Framtiden tillhör dem, och vi få inte, våga inte offra denna framtid eller pantsätta den för vår egen lycka. I går kväll kom jag till dig. Jag var svag — ja, mer än det,

jag var okunnig. Jag visste inte ens så sent som i går kväll hur vidunderligt usla förhållanden och vilken bottenlös nedrighet jag skulle upptäcka i dag. Det har jag fått veta i morse och nu. Jag fick veta att kyrkans moral var en förevändning. Långt starkare och mäktigare var dollarmoralen. Min far, min familj, min man voro villiga att förlåta vad de kallade mitt äktenskapsbrott. Och varför? För några papperslappar som för dem endast betydde privilegiet att plundra, privilegiet att stjäla från folket. *(Till Chalmers.)* Här står du, Tom, inte allenast villig och ivrig att lägga mig i armarna på den man du tror vara min älskare, men du slänger också vår gosse — ditt och mitt barn — i vågskålen för att det skall bli ett godt och frestande mått. Och varför? Kärlek till en kvinna — vem hon nu må vara? Nej. Kärlek till mänskligheten? Nej. Kärlek till Gud? Nej. Varför då? För privilegiet att få fortsätta med att stjäla från folket — pengar, bröd och smör, hattar, skor och strumpor — stjäla allt detta från folket. *(Till Knox.)* Nu äntligen förstår jag hur allvarlig och förfärlig den strid är som måste utkämpas — den strid vari du och jag, Howard, måste ta del och kämpa tappert och utan klagan — du så väl som jag, men jag ännu mer än du. Det här är en rövarhåla. Jag är ett barn av tjuvar. Hela min familj består av tjuvar. Jag har blivit uppfödd och uppfostrad på frukten av tjuveri. Jag har levat mitt upp i detta i hela mitt liv. Någon måste dra sig ifrån dessa stölder, och det är jag. Och du måste hjälpa mig, Howard.

Chalmers (med en lång vissling.) Besynnerligt att du aldrig har givit dig in bland rösträttskvinnorna. Med en sådan talang att hålla tal skulle du ha blivit ett skinande ljus.

Knox (sorgset.) Det värsta är att du har rätt, Margaret. Men det är hårdt att vi inte kunna bli lyckliga annat än genom att stjäla från andras lycka. Det är en sådan förfärlig sorg att avstå från dig. *(Margaret tackar honom med en blick.)*

Chalmers (sarkastiskt.) Ja, tro mig, jag är inte så angelägen att avstå min hustru. Se på henne. Vilken man som helst skulle vilja rå om henne.

Margaret. Jag går in på en hederlig skilsmässa, Tom, gifter mig med mr Knox och tar Tommy med mig — på ett villkor.

Chalmers. Och det är?

Margaret. Att jag behåller breven. De ska användas i talet i eftermiddag.

Chalmers. Det sker inte.

Margaret. Vad som än händer, om du också gör ditt värsta mot mig, skall talet hållas i eftermiddag. Ditt värsta mot mig blir ändå inte för högt pris för mig att betala.

Chalmers. Utan breven blir det ingen skilsmässa, ingen Tommy, ingenting.

Margaret. Då tvingar du mig att stanna här. Jag har inte gjort något ondt, och jag kan aldrig tro att du vill ställa till skandal. *(Linda kommer in från höger i fonden, stannar och ser frågande på Margaret.)* Där ä' de nu. *(Till Linda.)* Ja, ge mig dem. *(Linda går fram, tar en bunt brev ur barmen. Då hon räcker dem till Margaret, försöker Chalmers ta dem.)*

Knox (springer fram och knuffar undan Chalmers.) Låt bli det där! *(Chalmers får sin hjärtattack och vacklar.)*

Margaret (med moderlig omsorg.) Nej, låt vara, Tom! Ditt hjärta! Var försiktig! *(Chalmers försöker vackla bort till ringklockan.)* Howard! Hejda honom! Låt honom inte ringa, då ta betjänterna breven ifrån oss. *(Knox ställer sig i vägen, men Chalmers sjunker ner i en stol med bakåtkastat huvud och benen rakt utsträckta.)* Linda, ett glas vatten. *(Linda ger Margaret papperen och springer ut till höger i fonden. Margaret lutar sig oroligt över Chalmers. Paus.)*

Knox (vidrör hennes hand.) Ge mig dem. *(Margaret ger honom dokumenten som han håller i sin hand, medan hon tackar honom med en blick. Linda kommer in med ett glas vatten som hon räcker Margaret. Margaret för glaset till Chalmers' läppar.)*

Chalmers (slår häftigt glaset ur hennes hand och talar med kvävd röst.) Ge mig whisky och soda. *(Linda ser frågande på Margaret, som ej vet vad hon skall säga, rycker på axlarna hjälplöst och nickar. Linda skyndar ut till höger.)*

Margaret (till Knox.) Gå nu och håll ditt tal.

Knox (stoppar papperen i inre bröstfickan.) Jag skall hålla talet.

Margaret. Och alla krafter som skola skapa den kommande goda tiden ska väckas till liv av dina ord. Låt millioners röster tala genom dem. *(Chalmers, som ännu sitter med utsträckta ben, skrattar cyniskt.)* Du vet var du har mitt hjärta. En dag ska vi, i stolthet och ära, utan att stjäla från någon eller skada någon, komma tillsammans och aldrig mera skiljas.

Knox (dystert.) Och under tiden?

Margaret. Måste vi vänta.

Knox (beslutsamt.) Vi ska vänta.

Chalmers (rätar upp sig.) På att jag skall dö? Inte sant? *(Under följande replik kommer Linda in från höger med whisky och soda som hon ger Chalmers; han dricker ur halva glaset. Margaret ger Linda en vink att gå och hon går till höger i fonden.)*

Knox. Det tänkte jag inte på, men nu då ni säger det tycks det just vara det rätta. Ert hjärta kommer inte att stå ut så länge. Ni har spelat ett högt spel med det som med allt annat. Ni är som formannen som stjäl hö från sin häst att spela för. Ni har stulit från ert hjärta. En dag, snart, skall det ge tappt, liksom hästen. Vi kunna mycket väl vänta. Det kommer inte att bli länge.

Chalmers (skrattar misstroget och läppjar på sin whisky.) Nåja, Knox, ingen av oss vinner. Ni får inte Margaret. Inte jag heller. Hon stannar under mitt tak, men det är väl också allt. Jag vill inte skiljas från henne. Vad tjänar det till? Men jag håller henne hårdt fast genom Tommy. Ni får henne inte. *(Knox hör ej på honom, går åt höger i fonden och stannar i dörren.)*

Margaret. Arbeta. Arbeta tappert. Du är min riddare. Gå nu. *(Knox går. Margaret står stilla med ansiktet vändt från åskådarne och ser efter Knox.)*

Chalmers. Madge. *(Margaret varken rör sig eller svarar.)* Madge, säger jag. *(Stiger upp och går till henne med whiskyglaset i handen.)* Det där talet kommer att ställa till ett satans bråk. Men jag tror inte det blir så svårt som din far inbillar sig. Det ser ganska mörkt ut, men sådant där driver över. Det driver alltid över. Så är det med dig och mig också. Vi kanske kan glömma bort alltsammans och lappa ihop det igen. *(Hon tycks*

ej märka att han är närvarande.) Varför säger du ingenting? *(Paus. Han rör vid hennes arm.)* Madge.

Margaret (vänder sig emot honom med flammande vrede och obeskrivligt förakt.) Rör mig inte!

(Chalmers tar ett steg tillbaka.)

Ridå.

OLLONODLAREN

ETT CALIFORNISKT SKOGSDRAMA

AVSETT ATT SJUNGAS AV GODA SÅNGARE ACKOMPANJERADE AV :: :: EN SKICKLIG ORKESTER :: ::

AV

JACK LONDON

ÖVERSÄTTNING AV
ERNST LUNDQUIST

STOCKHOLM
A.-B. BOHLIN & Co.

ÄMNET.

I tidernas morgon, medan stammen slår läger för natten i en skog, sjunger Rödsky, den förste mannen bland män och den förste mannen i Nishinams stam utom i krig, om livets plikt, vilken plikt är att göra livet rikare. Shamanen eller medicinmannen sjunger om aningar och profetior. Krigshövdingen, som för befälet i krig, sjunger att krig är den enda vägen till liv. Det förnekar Rödsky, han påstår att vägen till liv är ollonplanterarens och att den som dödar en man dödar planteraren av många ollon. Rödsky vinner shamanen och folket för sin åsikt.

Efter tusen års förlopp visa sig Nishimanerna åter i skogen. I Rödsky, krigshövdingen, shamanen och Daggkvinnan framträda åter de eviga gestalterna: filosofen, soldaten, prästen och kvinnan — typer som alltid uppträda på nytt i historien om människans samhällsliv. Rödsky igenkänner de skeppsbrutna forskningsresandena som planterare och livskapare och yrkar på att de skola behandlas med godhet. Men krigshövdingen och krigets idé äro övermäktiga. Shamanen sluter sig till krigspartiet och gillar blodbadet på forskningsresandena.

Hundra år gå, och Nishinamerna slå under sina årliga vandringar åter nattläger i skogen. De leva ännu, och krigets livsformel tycks vara hävdad, trots den hotande faran från de överlägsna livskaparna, de vita, som ström-

ma in i Califonien från norr, söder, öster och väster — engelsmän, amerikanare, spanjorer och ryssar. Så inträffar de vita männens blodiga anfall, och döende erkänner Rödsky de vita männen som bröder och ollonplanterare, innehavare av den högre livsprincip för vilken han alltid kämpat.

I epilogen eller apoteosen prisas krigets död och ollonplanterarnas seger.

PROLOG.

(I tidernas morgon. En skogssluttning där stora träd stå med vida mellanrum. En å flödar fram ur en källa i sluttningen. Yppiga ormbunkar, snår av sådana buskar som växa i barrskog. Till vänster på den öppna platsen nedanför bergssluttningen synes mellan träden en del av Nishinamindianernas läger. Det är ett provisoriskt nattläger. Små eldar, där man kokat mat, hålla på att förkolna. Här och där stå videkorgar till proviant och verktyg. Spjut, bågar och pilkoger ligga kringströdda. Gossar komma släpande med grenar att tända med. Unga kvinnor fylla kalebasser med vatten ur ån och sköta sina lägersysslor. Några äldre kvinnor stöta ollon i stenmortlar med stenstötar. En gammal man och en shaman eller präst titta väntansfullt uppåt sluttningen. Alla äro klädda i mockasiner och primitiva skinnkläder. Varken järn eller vävnader förekomma bland vapnen eller i den övriga attiraljen.)

Shamanen (ser uppåt sluttningen.) Rödsky dröjer.

En gammal man (efter att ha granskat bergssluttningen.) Han har jagat rådjur långt härifrån. Han är tålig. Under jakt är han tålig som en gammal man.

Shamanen. Hans fötter äro snabba som rådjurets.

Den gamle mannen (nickar.) Och han är tåligare än rådjuret.

Shamanen (bestämt, som om han inskärpte en lärdom.) Han är en väldig hövding.

Den gamle mannen (nickar.) Hans fader var en väldig hövding. Han är lik sin fader.

Shamanen (bestämdare.) Han är sin fader. Så säges det. Han är sin faders fader. Han är den förste mannen, den förste Rödskyn, alltid född och född omigen till ledare för sitt folk.

Den gamle mannen. Så säges det.

Shamanen. Hans far var prärivargen. Hans mor var månen. Och han var den första människan.

Den gamle mannen (upprepar.) Hans far var prärivargen. Hans mor var månen. Och han var den första människan.

Shamanen. Han planterade de första ollonen, och han är mycket vis.

Den gamle mannen (upprepar.) Han planterade de första ollonen, och han är mycket vis. *(Kvinnor ropa och alla vända sig om. Rödsky kommer med sina jägare utför sluttningen. Alla bära spjut, bågar och pilkoger. Några bära harar och annat smärre villebråd. Flera bära rådjur.)*

Nishinamernas klagan.

Rödsky, födoskaffare!
Rödsky, ollonodlare!
Rödsky, stammens förste man!
Folket hungrar.
Långt ha de färdats.
Svår har vägen varit.

Dagen lång de sökte
Högt uppe i bergen,
Djupt nere i gölarna
Långt inne i gräset,
I buskar och trädtoppar,
Under jord och flata stenar.
Få äro ollonen,
Förbi är bärens årstid,
Borta äro fiskar, räkor och gräshoppor,
Bortblåsta äro sädeskornen,
Bortblåsta de unga fåglarna,
Gamla och skrumpna äro rötterna.
Eld är tänd till stekning,
Granris lagt till sovbädd,
Men folket kan ej sova.
Rödsky, ditt folk hungrar.

Rödsky (ännu i sluttningen.) God jakt! God jakt!
Jägarna. God jakt! God jakt!
(Rödsky är nedkommen och ger villebrådsbärarna en vink. De kasta sina bördor till kvinnorna, som begärligt undersöka bytet.)

Nishinams köttsång.

Kött är godt att äta,
Mört för gamla tänder,
Mörare för unga tänder,
Stora rådjur, feta rådjur,
Magert kött och fett kött,

Lårkött och revbenskött,
Lever och hjärta.
Föda för gamla män,
Föda för alla män,
För kvinnor och barn.
Lindring för hungerkval,
Sorgfördrivande,
Glädjegivande,
Löjelivande,
Doften härligt retande,
Smaken ljuvlig för gommen.

(De yngre kvinnorna ta hand om villebrådet, och de äldre kvinnorna fortfara med att stöta ollon. Rödsky närmar sig ollonstöterskorna och ser på med välbehag. Alla samla sig omkring honom, shamanen främst, och ge ivrigt akt på varje hans ord eller rörelse.)

Rödsky. Är ollonets kärna god?

Den första gamla kvinnan (nickar.) Det är god föda.

Rödsky. Då ni ha stött och vannat och sköljt bort det beska.

Den andra gamla kvinnan. Och det lärde du oss, Rödsky, då världen var mycket ung och du var den första människan.

Rödsky. Det är mustig föda. Det skapar liv, och liv är något godt.

Shamanen. Det var du, Rödsky, som, då du samlade ollon och lärde oss att förvara dem, gav Nishinamerna liv under gångna magra år, då andra stammar än Nishinamerna plånades ut som dagg om morgonen. *(Han ger den gamle mannen en vink.)*

Den gamle mannen. Under forna hungertider,
Då den gamle mannen var en ung man,
Då himlen upphörde att regna,
Då gräset torkade och vissnade,
Då fisken övergav floden
Och villebrådet dog av sjukdom,
Då blevo i ollonlösa stammar
Alla kvinnors bröst förtorkade,
Alla ynglingar tuggade djurhudar,
Alla gamla män suckade och dogo,
Alla unga män dogo desslikes,
Till dess stam och totem dogo
Och döden var herre över dem alla.
Men de obesegrade Nishinamer
Dogo ej av hunger.
Å, de ollon Rödsky gav dem!
Å, de ollon Rödsky lärde dem
Att förvara i videkorgar
Emot tiden och hungersnöden!

Shamanen (som under den gamle mannens recitation har nickat bifall, vänder sig till Rödsky.) Sjung, Rödsky, för ditt folk livets sång, som är ollonets sång.

Rödsky (bereder sig att börja.) Och som är kvinnans sång, shaman.

Shamanen (manar folket till tystnad, högtidligt.) Han sjunger med sin faders tunga och med sin faders fäders tunga alltsedan tidens och människornas morgon.

Sången om den första människan.

Rödsky. Jag är Rödsky,
Nishinams förste man.
Min far var präriens varg,
Min mor var månen.
Vargen dansade med stjärnorna
Och äktade månen en midsommarnatt.
Vargen är mycket vis,
Månen är mycket gammal,
Min är hans visdom,
Min är hennes ålder.
Jag är den första människan.
Jag är livskaparen, livets fader.

Jag är eldbringaren.
Nishinamerna voro de första mänskor,
Och de voro utan eld
Och kände kalla nätters bitande köld.
Pantern stal från östern elden,
Räven stal från pantern elden,
Ekorren stal från räven elden,
Och Rödsky stal från ekorren elden.
Rödsky stal den åt Nishinamstammen
Och gömde den i vedens hjärta.
Än i dag är elden i vedens hjärta.

Jag är ollonodlaren.
Jag lockade ner ollon från himlen.
Jag planterade korta ollon i dalen.
Jag planterade långa ollon i dalen,
Planterade ekens ollon som grodde, grodde!

Planterade sho-kum och alla markens rötter.
Planterade havre och korn och jordmandel,
Vicker och smörblom, laktuk av tvänne slag,
Och jag lärde er skatta den blommande klövern,
Gulblommig klöver, rykande gul av frömjöl.
Jag lärde er koka på heta stenar ur elden,
Tog beskan ur såprot och kastanje,
Rostade dem och sköljde dem sedan i vatten,
Av manzanitabären gjorde jag mjöl,
Lärde er rosta dem med heta stenar i sand,
Lärde er äta dem till kotor av rådjurssvansen.

Lärde er även samla och förvara,
Torka och sönderstöta
Frön av mångahanda gräs;
Lärde er utså frön i stammens läger där hemma,
I Nishinams daler och höjder,
Då rätta tiden var inne,
Att gro i vårregn och sedan mogna i solen.

Shamanen. Hell, Rödsky, den förste mannen!
Folket. Hell, Rödsky, den förste mannen!
Shamanen. Som visade oss våra fötters väg i världen!
Folket. Som visade oss våra fötters väg i världen!
Shamanen. Som lärde oss vägen till vår föda i världen!
Folket. Som lärde oss vägen till vår föda i världen!
Shamanen. Som lärde oss våra hjärtans väg i världen!
Folket. Som lärde oss våra hjärtans väg i världen!
Shamanen. Som gav oss familjens lag!
Folket. Som gav oss familjens lag!
Shamanen. Stammens lag!
Folket. Stammens lag!

Shamanen. Totemlagen!

Folket. Totemlagen!

Shamanen. Och gjorde oss starka i världen bland män!

Folket. Och gjorde oss starka i världen bland män!

Rödsky. Livet är godt, shaman, och jag har blott sjungit halva dess sång. Ollon äro goda. Kvinnan är också god. Styrka är god. Skönhet är god. Och godhet är god. Men allt detta är utan kraft förutan kvinnan. Och genom allt detta alstrar kvinnan starka män, och starka män alstra liv, alltid mera liv.

Krigshövdingen (med en avbrytande åtbörd som framkallar invändningar från shamanen men vartill Rödsky ger sitt bifall.) Jag frågar inte efter skönhet. Jag önskar kraft i striden och fart i jakten att jag må döda min fiende och hinna upp mitt villebråd.

Rödsky. Väl talat, krigshövding. Av röster i rådsförsamlingen lära vi känna våra tänkesätt, och även det är styrka. Det är också godhet. Ty godhet och styrka och skönhet äro ett. Örnen i den blåa rymden är skönhet. Laxen som hoppar i det vita skummet i solskenet är skön. Den unge mannen, som är snabbast i kapplöpningen, är skön. Och de äro sköna emedan de flyga bra, hoppa bra och springa bra. Skönhet måste alstra skönhet. Leoparden avlar leoparden, duvan avlar duvan. Aldrig avlar duvan leoparden. Hjärtat måste vara godt. Dvärgsköldpaddan är icke god. Därför är hon dvärgsköldpaddan. Hon lägger sina ägg i den solvarma sanden och glömmer sina ungar för alltid. Och dvärgsköldpaddan är och förblir alltid dvärgsköldpaddan. Men vi äro inte dvärgsköldpaddor, ty vi äro goda. Vi överlämna inte våra ungar åt solen i sanden. Våra kvinnor hålla våra ungar varma under sitt hjärta, och sedan hålla de

dem varma med rådjursskinn och lägereld. Emedan vi äro goda äro vi människor och icke dvärgsköldpaddor, och därför äta vi upp dvärgsköldpaddorna som inte äro starka emedan de icke äro goda.

Krigshövdingen (ger tecken att han vill tala.) Modocstammen går emot oss med sin styrka. Modocerna gå ofta emot oss. Vi kunna inte vara goda mot modocerna.

Rödsky. Det kommer en gång. Godhet växer. Först måste vi vara goda mot våra egna. Efteråt, långt efteråt, skola alla människor bli goda mot alla människor, och alla mäninskor skola bli mycket starka. Nishinamernas styrka är icke dess starkaste kämpes styrka. Det är alla Nishinamers styrka sammanlagd som gör Nishinamerna starka. Vi tala, du och jag, krigshövdingen och förste mannen, emedan vi äro goda mot de andra, och så slå vi tillsammans vår visdom, och alla Nishinamer äro starkare emedan vi ha talat.

(En röst höres sjunga. Rödsky räcker upp handen för att påbjuda tystnad.)

Giftermålssång.

Dagg-kvinnan. Först om morgonen vid stranden,
Se'n vid aftonbrasans glöd,
Sist om natten då allt slumrar
Livsbegäret hos mig sjöd.
Drömmar sjöngo i mitt hjärta,
Som förut var tyst och dödt,
I mitt öra viska röster
Av de barn jag än ej födt.

Rödsky (medan han sjunger smyger Daggkvinnan sig fram bakom ett träd och närmar sig honom.)

Först om morgonen vid stranden
Daggfrisk mö inför mig stod,
Hon var född av morgondaggen
Och av solens stråleflod.
Hon var skratt, och hon var solsken,
Kvinna, flicka, brud och viv,
Hon var gnista, hon var glädje,
Hon var idel sång om liv.

Dagg-kvinnan. Jag om natten tände elden,
Som för varje flicka brann
Då hon blev till älskog mogen
Och fick kalla på en man.

Rödsky. Jag om natten henne sökte,
Fann hos henne lust och tröst,
Efter dagens kamp och möda
Mannens lön vid kvinnans bröst.

Dagg-kvinnan. Och min make kom och tog mig
På sitt ömma, blida sätt
Som en ädel man det anstår,
Fadern till en ofödd ätt.

Rödsky. Till sin mjuka barm hon slöt mig,
Nishinamers förste man,
Som för Nishinamers dotter
Av en ljuvlig älskog brann.
Hon var liv och hon var kvinna!

Dagg-kvinnan. Han var liv och han var man!

Rödsky och Dagg-kvinnan (med armarna om varandra.)

Medan bröllopselden glödde
Vi uti varandras famn
Njöto alla livets fröjder
Och en lycka utan namn.

Krigshövdingen (vred.) Männens rådsförsamling är inte rätta platsen för kvinnor.

Rödsky (saktmodigt.) Då människorna bli goda och visa skall det finnas kvinnor i männens rådsförsamlingar. Då männen utveckla sig måste kvinnorna utveckla sig med dem om de vilja fortsätta att bli mödrar till män.

Krigshövdingen. Det har berättats sedan gammalt att det är kvinnor i solfolkets råd. Och har det inte sagts att solmännen skola utrota oss?

Rödsky. Då är solmannen den starkare, kanske genom sin godhet och vishet och genom sina kvinnor.

Ung kämpe. Det har sagts att solkvinnorna äro behagliga för ögat, mjuka för armen och en eld i männens hjärtan?

Shamanen (räcker högtidligt upp handen.) För att de unga inte skola glömma vore det bäst att upprepa den gamla sägnen igen.

Krigshövdingen (nickar gillande.) Här där händelsen försiggick. *(Pekar på källan.)* Här där vattnet forsade fram under solmannens häl och sprutade mot himlen.

(Krigshövdingen går före de andra uppför sluttningen till källan och ger den gamle mannen en vink att börja.)

Den gamle mannen.

Då vår värld höll på att danas
Kom var morgon solskensmannen
Hit till denna stora skogen.
Strålande och vithyllt var han,
Blå som himmelen hans ögon,
Gult hans hår som torra gräset,
Varma ögonen som solen,
Frukt och blommor i hans blickar.
Allting som han såg på växte,
Som de träd vi se omkring oss,
Väldigaste träd i skogen,
Under mannens blick de växte.
Gräset svällde för hans ögon,
Där hans fötter trampat sköto
Hasselskogar upp, kastanjer,
Hallonbuskar, manzanita,
Tills hans väg var som en trädgård,
Böljande som floden böljar
Och sprang ut i knopp och blomma,
Aldrig fanns där frost och hunger,
Och vår stam var alltid lycklig,
Dansade och sjöng beständigt,
Aldrig frusen eller hungrig,
När bland oss den mannen levde.

Ack, men rävarna som hata
Nishinam och alla mänskor
Lade snaror ut i skogen,
Fingo solens man en morgon

Fäst i snarorna av senor
För att stjäla all hans visdom
Och bli själva ljusa solmän,
Trolla blommor fram och frukter,
Herrar över frost och hunger.

Raskt kom vargen för att hjälpa
Solens man som låg där fallen,
Dödade de sluga rävar,
Skuro repens senor sönder
Och befriade den fångne.

Men solmannen i sin vrede
Lät sin åskas blixtar ljunga,
Släppte frosten lös och hungern.
Väpnade med taggar snåren,
Gav kastanjen bittra safter,
Bragte bergets topp att vackla,
Vräkte kullen ner i dalen,
Lade flod och insjö torra,
Mängde salt med söta vattnet,
Stampade med foten vredgat
Här i skogen så att vattnet
Stänkte himmelshögt i luften,
Och med evigt hat till världen
For så solens man till himlen.

Shamanen (högtidligt.) Jag är shamanen. Jag vet vad som har händt och vad som skall komma efter. Jag har stigit ner genom dödens port och talat med de döda. Mina ögon ha skådat osedda ting. Mina öron ha hört outtalade ord. Och nu skall jag förtälja er om solens man i framtidens dagar.

(Shamanen blir plötsligt stel med ohyggligt förvridet ansikte, utsprängda ögon och hängande underkäk. Han slår omkring sig med armarna, vrider sig som i kramp. Kvinnorna brista ut i klagande, oartikulerad sång och vagga av och an med kroppen i takt. Männen följa litet motvilligt exemplet, alla utom Rödsky, som ser plågad ut, och krigshövdingen, som är förgrymmad. Shamanen leder den växande extasen, skälver krampaktigt och rycker av sig sina skinnkläder så att han är alldeles naken så när som på en gördel av örnklor omkring höfterna. Hans långa svarta hår fladdrar kring ansiktet. Plötsligt upphöra alla hans rörelser och han står stel och upprätt. Det hälsas med ett dämpat stönande, som långsamt dör bort.)

Shamanen. Aldrig blir solen kall.
Solmannen liknar solen.
Hans vrede blir aldrig kall.
Solmannen kommer tillbaka.
Solmannen kommer åter från solen.

Folket. Solmannen kommer tillbaka.
Solmannen kommer åter från solen.

Shamanen. Det finns ett tecken.
Som vattnet forsade fram då han for till himlen,
Skall vattnet upphöra att flöda då han kommer tillbaka från himlen.

Mäktig är solens man.
Blå eld är i hans ögon.

I sina händer bär han åskan.
Blixtar ljunga i hans hår.

Folket. I sina händer bär han åskan.
Blixtar ljunga i hans hår.

Shamanen. Det finns ett tecken.
Solens man är vit.
Hans hud är vit som solen.
Hans hår är ljust som solsken,
Hans ögon blå som himlen.

Folket. Det finns ett tecken.
Solens man är vit.

Shamanen. Solens man är mäktig.
Han är fiende till Nishinam.
Han skall krossa Nishinam.

Folket. Han är fiende till Nishinam.
Han skall krossa Nishinam.

Shamanen. Det finns ett tecken.
Solens man skall bära åskan i sin hand.
Det finns ett tecken.
Skall källans vatten ej längre flöda.
Den dagen skall han krossa Nishinam.
Nishinam skall bli som fjolårsgräs,
Som rök från förra årets lägereldar,

Ej ens som kvalde sovarens drömmar,
Nishinam skall bli som dagarna
Dem ingen mänska minns.
Jag är shamanen.
Jag har talat.

(Folket brister ut i dyster klagan.)

Krigshövdingen (slår sig på bröstet med knuten hand.) Ho! Ho! Ho! *(Folket upphör att klaga och betraktar krigshövdingen i spänd väntan.)* Jag är krigshövdingen. Jag befaller i kriget. Varken shamanen eller Rödsky få säga nej då jag befaller i kriget. Må solens man komma tillbaka. Jag är inte rädd. Om rävarna fångade honom med rep, kan jag döda honom med spjut och krigsklubbor. Jag är krigshövdingen. Jag befaller i kriget. *(Folket hälsar krigshövdingens tal med krigiska bifallsrop.)*

Rödsky. Rävarna äro listiga. Om de snärjde solens man med rep av senor, så låt oss vara listiga och snärja honom med rep av godhet. I godheten, krigshövding, ligger styrka, mycken styrka.

Shamanen. Rödsky talar sant. I godheten ligger styrka.

Krigshövdingen. Jag är krigshövdingen.

Shamanen. Du kan inte döda solens man.

Krigshövdingen. Jag är krigshövdingen.

Shamanen. Solens man kämpar med åskan i sin hand.

Krigshövdingen. Jag är krigshövdingen.

Rödsky (medan han talar gripes folket tydligen av hans skäl.) Du talar sant, krigshövding. Du befaller i krig. Du är stark, ofantligt stark. Du har slagit Modrestammen. Du har slagit Napastammen. Du har slagit musselätarna vid det stora vattnet tills icke ens finns kvar

av dem. Men du har ändå inte dödat alla rävarna. Rävarna kunna inte strida, men ändå äro de starkare än du, ty du kan inte döda dem. Rävarna äro rävar, men vi äro män. Då solens man kommer skola vi inte vara listiga som rävar. Vi skola vara goda. Godhet och kärlek skola vi ge solmannen så att han vill bli vår vän. Sedan skola vi smälta frosten, rycka ut tänderna på hungern, skaffa oss tillbaka våra djupa floder, våra sötvattenssjöar, ta bort det beska ur kastanjen och på allt sätt göra världen till den goda värld den var innan han lämnade oss.

Folket. Hell, Rödsky, vår förste man!
Hell, Rödsky, ollonodlaren!
Som visade oss våra fötters väg i världen!
Som visade oss vägen till vår föda i världen!
Som visade oss våra hjärtans väg i världen!
Som gav oss familjens lag,
Stammens lag,
Totemlagen,
Och gjorde oss starka i världen bland män!

(Medan folket sjunger mörknar det småningom i bergssluttningen.)

FÖRSTA AKTEN.

(Tio tusen år ha gått, och det är tiden för de första utvandringarna från Europa till Stilla havets kuster. Månen lyser över den ödsliga bergssluttningen. Ån flödar ej längre från sin källa. Som skogen endast användes som nattläger då Nishinamstammen är ute på sitt årliga strövtåg, synas inga spår efter föregående läger.

Från höger komma efter dagens vandring kvinnor, gubbar och shamanen, kvinnorna böjda under sina bördor av lägerattiralj. Från vänster ynglingar bärande fiskspjut och stora fiskar. Rödsky och jägare, många av dem bärande villebråd, komma utför sluttningen. De olika typerna, fastän deras skinndräkter och prydnader äro annorlunda, likna dem som förekommit i prologen.)

Rödsky. God jakt! God jakt!

Jägare. God jakt! God jakt!

Ynglingar. Godt fiske! Godt fiske!

Kvinnorna. Goda bär! Goda ollon! *(Kvinnorna, ynglingarna och jägarna börja lassa av sina bördor, då de komma till lägerplatsen.)*

Daggkvinnan (får se den torra ån.) Vattnet flödar inte längre!

Shamanen (lugnar den oro som genast uppstår vid denna upptäckt.) Den gamla spådomen som vi ha ärvt

efter alla forntidens shamaner! Solmannen har kommit tillbaka från solen.

Daggkvinnan (ser på Rödsky.) Må Rödsky tala. Alltsedan världens morgon har Rödsky alltid födts på nytt med sin gamla visdom till att vägleda oss.

Krigshövdingen. Utom i krig. I krig befaller jag. *(Väljer ut några jägare.)* Rådjursfot... Älg... Antilop... Gå genom skogen, klättra uppför bergstopparna, sök igenom dalarna för att finna spår efter den där solmannen. *(På en vink av krigshövdingen ge de tre jägarna sig ut åt olika håll.)*

Daggkvinnan. Må Rödsky säga sin mening.

Rödsky (lugnt.) I natt skälvde marken och det hördes ett dån i luften. Ofta har jag sett, då marken skälver och det dånar i luften, att källor torka in på några ställen och att källor springa fram på andra ställen där det inte funnits några källor.

Shamanen. Det finns ett tecken.
Shamanen ha sagt det i forna tider.
Solens man skall bära åskan i sin hand.

Folket. Det finns ett tecken.
Solens man skall bära åskan i sin hand.

Shamanen. Dånet i luften var dånet av solmannens återkomst. Nu skall han krossa Nishinam. Det är spådomen.

Krigshövdingen. Ho! Ho! *(Rådjursfot kommer springande från höger.)*

Rådjursfot (andfådd.) De komma! Han kommer!

Krigshövdingen. Vem kommer?

Rådjursfot. Solmännen. Solmannen. Han är deras hövding. Han går i spetsen för dem. Och han är vit.

Folket. Det finns ett tecken.
Solens man är vit.

Rödsky. Bär han åskan i sin hand?

Rådjursfot (undrande.) Han ser hungrig ut.

Krigshövdingen. Ho ho! Solmannen är hungrig. Det blir lätt att döda en hungrig solman.

Rödsky. Det skulle vara lätt att vara god mot en hungrig solman och ge honom mat. Vi ha mycket. Jakten har varit god.

Krigshövdingen. Bättre att döda solmannen. *(Han vänder sig till folket, antyder många befallningar med åtbörder, medan han förbereder bakhållet, låter kvinnor och gossar gömma alla tält- och jaktattiraljer och planterar ut de beväpnade jägarna mellan ormbunkar och bakom träd tills alla äro gömda.)*

Älg och *Antilop (komma springande utför sluttningen.)* Solmannen kommer. *(Krigshövdingen visar dem till deras gömställen.)*

Krigshövdingen (bereder sig att gömma sig.) Du har inte gömt dig, Rödsky.

Rödsky (går in i skuggan av ett stort träd, där han endast synes då och då.) Jag skulle vilja se den där solmannen och tala med honom.

(Sång höres och krigshövdingen gömmer sig. Solmannen med en liten flock följeslagare, sjungande för att lätta marschens möda, komma in från höger. Det är tydligen skeppsbrutna män från ett strandat forskningsfartyg, som äro på väg inåt landet.)

Sjöfolkets sång.

Solmän. Vi seglade, tre hundra man,
Till de barbarers land.
Vår resa, den var lång minsann
Till de barbarers land.
Det var en ändlös stråt
Hugg i — och raskt framåt
Till de barbarers land.

Vi seglat över stormigt hav
Till de barbarers land.
Till sist vårt fartyg gick i kvav
Vid de barbarers land.
Det var en ändlös stråt.
Gå på och raskt framåt
Till de barbarers land.

Vårt fartyg stötte på
Långt från barbarers strand
Men vi ha lyckats nå
Till sist barbarers strand.
Det var en knagglig stråt.
Gå på och raskt framåt
Till de barbarers land.

Vi lämnat böljan blå
För de barbarers land
Att vildar träffa på
I de barbarers land.
Det är en ödslig stråt
I de barbarers land
Gå på och käckt framåt
I de barbarers land.

Vår fot har tröttnat re'n
I de barbarers land
Att trampa grus och sten
I de barbarers land.
Det är en skrovlig stråt
I de barbarers land
Än sedan? Käckt framåt
I de barbarers land

Framåt — och hi och hej
I de barbarers land
Sjöbussar ge sig ej
I de barbarers land.
Det är en knagglig stråt.
Än sedan? Raskt framåt
I de barbarers land.

Solmannen (den ende som har gevär och tydligen är de skeppsbrutnas anförare.) Vi kan inte gå längre i kväll. I morgon kanske vi träffa på vildar och mat. *(Ser sig omkring.)* Det växer härliga träd så här långt bort i världen. Vi ska sova som i ett tempel.

Förste sjömannen (får se Rödsky och pekar.) Se, kapten!

Solmannen (gör det vanliga fredstecknet, sträcker armen uppåt och framåt med utåtvänd handflata.) Vem är du? Tala. Vi komma i fred. Vi söka vänlighet.

Rödsky (träder ut ur skogen.) Varifrån kommer du?

Solmannen. Från det stora havet.

Rödsky. Jag förstår inte. Ingen färdas på det stora havet.

Solmannen. Vi ha färdats i många månader.

Rödsky. Har du kommit från solen?

Solmannen. Det skall Gud veta! Vi ha färdats tvärsöver solen, högt och lågt i luften och över solen och under solen hela världen rundt.

Rödsky (med övertygelse.) Du kommer från solen. Ditt hår är som sommarens solsvedda gräs. Dina ögon äro blå. Din hud är vit. *(Med absolut övertygelse.)* Du är solmannen.

Solmannen (med en axelryckning.) Kalla det så. Jag kommer från solen. Jag är solmannen.

Rödsky. Bär du åskan i din hand?

Solmannen (överraskad för tillfället, ser på sin bössa, småler sedan.) Ja, jag bär åskan i min hand.

(Krigshövdingen och jägarna störta plötsligt fram ur sitt bakhåll. Solmannen uppmanar sjömännen att icke göra motstånd. Krigshövdingen fasttar och håller solmannen, och även sjömännen tagas och fasthållas. Kvinnor och gossar komma fram och betrakta fångarna nyfiket.)

Krigshövdingen. Ho! Ho! Ho! Jag har fångat solmannen. Rådjursfot! Älg! Rävarna ha tagit solmannen. Nu har jag solmannen fast. Sedan kan ni hålla honom. *(Rådjursfot och Älg gripa tag i solmannen.)*

Rödsky (till shamanen.) Han sade att han kom i vänlighet.

Krigshövdingen (hånfullt.) I vänlighet, med åskan i sin hand.

Shamanen (övergår på krigshövdingens sida sedan denne segrat.) Det har han sagt med egen mun; med åskan i sin hand.

Krigshövdingen. Du är solmannen.

Solmannen (rycker på axlarna.) Mina namn äro lika många som stjärnorna. Kalla mig den Vite mannen.

Rödsky. Jag är Rödsky, den förste mannen.

Solmannen. Då är jag Adam, den förste mannen och din bror. *(Ser sig omkring.)* Och detta tycks vara Edens lustgård.

Rödsky. Min far var prärivargen.

Solmannen. Min far var Jehovah.

Rödsky. Jag är Eldbringaren. Jag stal elden från ekorren och gömde den i vedens hjärta.

Solmannen. Då är jag Prometheus, din bror. Jag stal elden från himlen och gömde den i vedens hjärta.

Rödsky. Jag är Ollonodlaren. Jag är Födoskaffaren, Livskaparen. Jag skaffar föda till mera liv, alltjämt mera liv.

Solmannen. Då är jag i sanning din bror. Livskaparen är jag, plöjer jorden i mitt anletes svett alltifrån tidens början, planterar alla slags goda frön till skörd. *(Ser skarpt på Rödskys skinnkläder.)* Jag är också Vävaren och Tygmakaren. *(Sträcker ut armen så att Rödsky skall kunna undersöka tyget i hans rock.)* Av getens hår och fårets ull och av bråkat och spunnet lin gör jag tyg för att hålla mig varm.

Shamanen (infaller skrytsamt.) Jag är shamanen. Jag känner till alla hemligheter.

Solmannen. Jag vet vägen under solen över alla hav, och jag känner till stjärnornas hemligheter, de visa mig väg där ingen väg finns. Jag vet när Mörkrets varg skall sluka månen. *(Pekar mot månen.)* I natt skall Mörkrets varg sluka månen. *(Vänder sig plötsligt till Rödsky, drar sin slidkniv och räcker honom den.)* Än mer, du förste man och ollonodlare. Jag är järnskaparen.

Se! *(Rödsky undersöker kniven, förstår genast dess värde, skär lätt av en skinnremsa från sin dräkt och överväldigas av knivens underbara förmåga.)*

Krigshövdingen (visar en båge.) Jag är krigshövdingen. Ingen man utom jag har styrka att spänna denna båge. Jag kan döda på längre avstånd än någon människa. *(En stor björn har kommit ut mellan buskarna långt uppe på sluttningen.)*

Solmannen. Även jag är krigshövding över män, och jag kan döda på längre avstånd än du.

Krigshövdingen. Ho! Ho!

Solmannen (pekar på björnen.) Kan du döda den där med din starka båge.

Krigshövdingen (tveksamt.) Det är långt håll. Alldeles för långt. Ingen kan döda en stor björn på så långt håll.

(Solmannen gör sig lös från Rådjursfots och Älgs händer, siktar med bössan och skjuter. Björnen faller, och Nishimanerna ge uttryck åt förvåning och skrämd respekt. På en snabb vink av krigshövdingen blir solmannen åter fasttagen. Krigshövdingen tar bössan och undersöker den.)

Shamanen. Det finns ett tecken.

Folket. Det finns ett tecken.
Han bär åskan i sin hand.
Han dödar med åskan i sin hand.
Han är fiende till Nishinam.
Han skall krossa Nishinam.

Shamanen. Det finns ett tecken.

Folket. Det finns ett tecken.
Den dagen solens man kommer
Skall källans vatten ej längre flöda.
Den dagen skall han krossa Nishinam.

Krigshövdingen. Ho! Ho! Jag har tagit solmannens åska.

Shamanen. Nu skall solmannen dö att Nishinam må leva.

Rödsky. Han är vår broder. Även han är en ollonplanterare. Han har talat.

Shamanen. Han är solmannen, och han är vår evige fiende. Han skall dö.

Krigshövdingen. I krig befaller jag. *(Till jägarna.)* Bind deras fötter med starka skinnrep så att de inte kunna fly. Och håll er sedan redo med båge och pil att utföra dådet. *(Jägarna lyda, driva ihop sjömännen i en tät grupp bakom solmannen.)*

Rödsky. Shaman är jag icke.
Jag känner ej hemliga ting.
Jag säger de ting jag vet.
Då du planterar godhet, du skördar godhet.
Då du sår blod, du skördar blod.
Den som planterar ett ollon bryter väg för liv.
Den som dödar en man, dödar planteraren av tusen ollon.

Shamanen. Shaman är jag.
Jag ser den mörka framtid.
Jag ser solmannens död.
Den vandring han måste göra
Genom tjocka, ändlösa skogar,

Där vilsegångna själar tjutande vandra
I tusen månaders månader.

Folket. Genom tjocka, ändlösa skogar,
Där vilsegångna själar tjutande vandra
I tusen månaders månader.

(Krigshövdingen ställer upp jägarna med bågar och pilar till avrättningen.)

Solmannen (till Rödsky.) Du vill döda oss?

Rödsky (pekar på krigshövdingen.) I krig befaller han.

Solmannen (vänder sig till Nishinamerna.) Ej heller jag är shaman. Men jag vill säga er sanna kommande ting. Våra bröder äro ollonodlare, tygvävare, järnskapare. Våra bröder äro livskapare och livets herrar. Våra bröder äro många och starka. De skola komma efter oss. Er första man har talat sanna ord. Då ni så blod skörda ni blod. Våra bröder skola komma till skörden med åskan i sina händer. Det finns ett tecken. I natt, och snart, skall Mörkrets varg sluka månen. Och vid detta tecken skola våra bröder komma på den väg vi ha banat.

(Då de sista anordningarna för dödandet vidtagits och jägarna äro uppställda med sina bågar och pilar, sjunger solmannen.)

Brödernas sång.

Solmannen. Vårt spår ska bröderna följa
Hit bort till fjärran land;
Våra bröder ska komma efter
Med åskan i sin hand.

Solmännen. Rödt skola hjärtan blöda
På denna skördens dag
Bland tusental av döda.
Så bjuder deras lag.

Solmannen. Lag stifta våra bröder,
Och den har så befallt:
Den som en broder dödar
Skall plikta tiofallt.

Solmännen. Vårt spår ska bröderna följa
Hit bort till fjärran land,
Våra bröder ska komma efter
Med åskan i sin hand.
Rödt skola hjärtan blöda
På denna skördens dag
Bland tusental av döda,
Så bjuder deras lag.

Solmannen. Våra bröder skola komma.
Den väg vi gått förut.
De härska över livet,
De tända och släcka det ut.

Solmännen. Vårt spår ska bröderna följa
Hit bort till fjärran land;
Våra bröder ska komma efter
Med åskan i sin hand.
Rödt skola hjärtan blöda
På denna skördens dag
Bland tusental av döda.
Så bjuder deras lag.

Solmannen. Våra bröder plöja jorden
Och så i fåran frön;
Under solen med sina kölar
De plöja den böljande sjön.

Solmännen. Vårt spår ska bröderna följa
Hit bort till fjärran land;
Våra bröder ska komma efter
Med åskan i sin hand.
Rödt skola hjärtan blöda
På denna skördens dag
Bland tusental av döda.
Så bjuder deras lag.

Solmannen. Mäktiga män, våra bröder,
Snabba till vänskap och krig;
De segla över havet
Och följa oss på vår stig.

Solmännen. Vårt spår ska bröderna följa
Hit bort till fjärran land;
Våra bröder ska komma efter
Med åskan i sin hand.
Rödt skola hjärtan blöda
På denna skördens dag
Bland tusental av döda.
Så bjuder deras lag.

(På krigshövdingens signal avskjutas pilar om och omigen. Solmännen falla. Krigshövdingen själv dödar solmannen. Under det följande stå Rödsky och Daggkvinnan avsides och ta ingen del i det som sker. Rödsky är

bedrövad, men på samma gång överväldigad av förvåning över kniven som han ännu håller.)

Krigshövdingen (svänger bössan och börjar styvbent, medan han sjunger, dansa en segerdans.)

Ho! Ho! Ho!
Jag har dödat solens man!
Ho! Ho! Ho!
Jag håller åskan i min hand!
Ho! Ho! Ho!
Största krigaren är jag!
Ho! Ho! Ho!
Jag har dödat solens man!

(Dansen blir vildare. Efter en stund börjar det mörkna i sluttningen.)

Daggkvinnan (pekar på månen, vars förmörkelse begynner.) Se! Mörkrets varg slukar månen!

(Dansen avbrytes ett ögonblick.)

Shamanen (lugnande.) Det är ett tecken.
Solens man är död.

Krigshövdingen (repar mod och börjar åter dansa.)

Ho! Ho! Ho!
Solens man är död!

Folket (dansar.)

Ho! Ho! Ho!
Solens man är död!

(Medan mörkret tilltar övergår dansen till raseri, tills fullständigt mörker sänker sig och döljer sluttningen.)

ANDA AKTEN.

(Hundra år ha gått. Nishinamstammen har slagit upp sitt tillfälliga läger nedanför sluttningen. Källan flödar, och kvinnor fylla sina kalebasser med vatten. Rödsky och Daggkvinnan stå avsides från folket.)

Shamanen pekar.)

Där är ett tecken,
Källan lever.
Vattnet flödar från källan
Och allt är godt för Nishinam.

Folket. Där är ett tecken.
Källan flödar.
Vattnet flödar från källan.

Krigshövdingen (skrytsamt.)

Ho! Ho! Ho!
Allt är godt för Nishinam.
Ho! Ho! Ho!
Det är jag som har gjort godt för Nishinam.
Ho! Ho! Ho!
Jag förde våra unga män mot Napa,
Ho! Ho! Ho!
Ingen man i lägret blev vid liv.
Ho! Ho! Ho!

Shamanen. Stor är vår krigshövding!
Godt är kriget!
Aldrig mera skall Napa jaga vårt villebråd:
Aldrig mera skall Napa plocka våra bär,
Aldrig mera skall Napa fånga vår fisk.

Folket. Aldrig mera skall Napa jaga vårt villebråd.
Aldrig mera skall Napa plocka våra bär.
Aldrig mera skall Napa fånga vår fisk.

Krigshövdingen. Ho! Ho! Ho!
Forna krigshövdingar gjorde allt godt för Nishinam.
Ho! Ho! Ho!
Forna krigshövdingar dödade solmannen.
Ho! Ho! Ho!
Solmannen sade hans bröder skulle komma efter.
Ho! Ho! Ho!
Solmannen ljög.

Folket. Ho! Ho! Ho!
Solmannen ljög.
Ho! Ho! Ho!
Solmannen ljög.

Shamanen (hånfullt.) Rödsky är sjuk. Han lever i drömmar. Alltid drömmer han om solmannens underverk.

Rödsky. Solmannen var stark. Solmannen var en livskapare. Solmannen planterade ollon och skar raskt med en kniv, varken av ben eller sten, och av gräs och skinn

gjorde han sinnrikt tyg som är bättre än alla gräs och skinn. — Gamle man, var är det sinnrika tyget som är bättre än alla gräs och skinn?

Den gamle mannen (letar efter tyget i sin skinnväska.)

Fordom, många månvarv sedan,
Hundra månvarv, många hundra,
Då den gamle var en yngling
Och då ynglingen var gosse.
Som bar bränsle fram till elden
Och stal talg från björnens stek,
Till bekymmer för hans moder,
Då kom solens man om natten.
Endast jag av hela stammen
Lever att förtälja saken.
Endast jag av hela stammen
Såg då solens man kom hit,
Hörde solens man och solmän
Sjunga dödssång här bland oss,
Förr än alla ljöto döden
För vår krigschefs skarpa pilar —

Krigshövdingen (avbryter skrävlande.)

Ho! Ho! Ho!

Den gamle mannen (tar fram tyget.)

Solens man och alla solmän
Buro icke dräkt av hår
Eller skinn och fågelfjäder.
Buro tyg av häcklat gräs
Vävt som våra videkorgar,
Ollonkorgarna som kvinnor
Fläta under ollontiden.

(Den gamle mannen räcker Rödsky tygstycket.)

(Rödsky (beundrar det.) Solmannen var en ollonplanterare, och vi dödade solmannen. Vi voro icke goda. Vi ådrogo oss en blodskuld. Blodskulder äro ingenting godt.

Shamanen. Solmannen ljög. Hans bröder kommo ej efter. Det är ingen blodskuld, då det ej finns någon som tvingar oss att betala den.

Rödsky. Den som planterar ollon skördar föda, och föda är liv. Den som sår krig skördar krig, och krig är död.

Folket (uppäggat av shamanen och krigshövdingen att överrösta Rödsky.)

Ho! Ho! Ho!
Solens man är död!
Ho! Ho! Ho!
Alla solmän äro döda!

Rödsky (skakar på huvudet.) Hans bröder solmännen komma efter. Jag har fått underrättelser. *(Ger den ene jägaren efter den andre en vink att tala.)*

Förste jägaren. Söderut, ej långt härifrån vandrade och levde jag tillsammans med Petalumastammen. Med mina egna ögon såg jag det icke, men det berättades mig av dem vilkas ögon hade sett, att ännu längre söderut, ej långt bort, levde många solmän — krigshövdingar som bära åskan i sina händer; tygmakare och vävare av tyg likt det där i Rödskys hand; ollonplanterare som plantera alla slags underliga frön som mogna till rika skördar av föda som är god. Och där hade varit strid. Petaluma hade dödat solmän, och många Petaluma hade solmännen dödat.

Andre jägaren. Österut, ej långt härifrån, vandrade och levde jag tillsammans med Solanostammen. Med mina egna ögon såg jag det icke, men det berättades mig av dem vilkas ögon hade sett, att ännu längre österut, ej långt bort, strax bortom Tulestammarnas land, levde många solmän — krigshövdingar och tygvävare och ollonplanterare. Och där hade varit strid. Solano hade dödat solmän, och många Solano hade solmännen dödat.

Tredje jägaren. Norrut, långt härifrån, vandrade och levde jag tillsammans med Klamuthstammen. Med mina egna ögon såg jag det icke, men det berättades mig av dem vilkas ögon hade sett, att ännu längre norrut, långt borta, levde många solmän — krigshövdingar och tygvävare och ollonplanterare. Och där hade varit strid. Klamuth hade döda solmän, och många Klamuth hade solmännen dödat.

Fjärde jägaren. Västerut, ej långt bort, tre dagars väg härifrån, vandrade jag där jag från bergen såg ner över det stora havet. Jag såg med mina egna ögon. Det var som en stor fågel som samm på vattnet. Den hade stora vingar som våra stora träd här. Och på dess rygg såg jag män, många män, och det var solmän. Med mina egna ögon såg jag dem.

Rödsky. Vi skola vara goda mot solmännen då de komma hit till oss.

Krigshövdingen (dansar styvbent.)

Ho! Ho! Ho!
Låt solens män få komma!
Ho! Ho! Ho!
Vi döda dem då de komma!

Folket (börjar deltaga i krigsdansen.)

Ho! Ho! Ho!
Låt solens män få komma!
Ho! Ho! Ho!
Vi döda dem då de komma!

(Dansen blir vildare, hetsad av shamanen och krigshövdingen, medan Rödsky och Daggkvinnan stå sorgsna på avstånd. Skott höras från alla håll. Solmän visa sig uppe i sluttningen och skjuta. Nishinamerna falla döda ner under dansen. Rödsky värnar Daggkvinnan med den ena armen om hennes liv och gör fredstecknet med den andra. Blodbadet är fullbordat. Daggkvinnan och Rödsky äro de sista som falla. Rödsky, sårad, den ende överlevande, stöder sig på armbågen och ser solmännen samlas omkring sin anförare. Solmännen äro av den amerikanska typ som redan före guldfynden strövade över bergskedjorna och ner till Oregon och Californien med sina oxar och stora vagnar. Här och där en trapper från Klippiga bergen eller en bockskinnklädd scout av Kit Carson-typen, men de flesta äro farmare från de västliga urskogarna. Alla bära sin tids långa bössor. Solmannen är bockskinnsklädd, med långt ljust hår som hänger ner på axlarna.)

Solmännen (med solmannen som försångare.)

Vi plöjde Västerhavet —
Tre hundra år se'n är det visst —
Vi röjde New-Englands skogar —
Tre hundra år se'n är det visst.
Det gavs ej ro, ej frist,
Men vi kom fram till sist.

Vi röjde New-Englands skogar —
Tre hundra år se'n är det visst.

Vi äntrade Alleghanies —
Två hundra år se'n är det visst —
Vi nådde till Susquehanna —
Två hundra år se'n är det visst.
Det gavs ej ro, ej frist,
Men vi kom fram till sist.
Vi nådde till Susquehanna —
Två hundra år se'n var det visst.

Vi for över Mississippi —
Ett hundra år se'n är det visst —
Och sågo Klippiga bergen —
Ett hundra år se'n är det visst.
Det gavs ej ro, ej frist,
Men vi kom fram till sist.
Vi sågo Klippiga Bergen —
Ett hundra år se'n är det visst.

Passerade Klippiga bergen —
Ett år se'n är det visst —
Och salta öknar och slätter —
Ett år se'n är det visst.
Det gavs ej ro, ej frist,
Men vi kom fram till sist.
Vi drog över salta öknar.
Ett år se'n är det visst.

Ifrån Sierras toppar —
Tre dar se'n är det visst —

Vi skådade Californien —
Tre dar se'n är det visst.
Det gavs ej ro, ej frist,
Men vi kom fram till sist.
Vi skådade Californien —
Tre dar se'n är det visst.

Vi gick över Sonomabergen —
En timme se'n är det visst —
Och funno den väldiga skogen —
En timme se'n är det visst.
Det gavs ej ro, det gavs ej frist,
Men vi funno den väldiga skogen —
En timme se'n är det visst.

Solmannen (ser sig omkring på de slagna och den väldiga skogen.) Härlig dag, härlig färd och härligt Californiens land.

Rödsky. Ej med dessa ögon, men med andras ögon under mina forna liv har jag sett dig. Du är solmannen. *(Allas uppmärksamhet dras till Rödsky, och de gruppera sig omkring honom och solmannen.)*

Solmannen. Kalla mig Vite mannen. Men vi följa verkligen solen. Under alla våra liv ha vi följt kvällssolen, som våra fäder följde den före oss.

Rödsky. Och du dödade oss med åskan i din hand. Du dödade oss emedan vi dödade dina bröder.

Solmannen (nickar till Rödsky och vänder sig till sina egna män.) Som ni ser, var det intet misstag. Han erkänner. Andra vita män ha de dödat.

Rödsky. Det skall komma en dag då människorna inte

skola döda varandra och då alla människor bli bröder. Och den dagen skola alla män plantera ollon.

Solmannen. Rätt talat, broder.

Rödsky. Jag var alltid för fred, men i krig befallde jag icke. Alltid forskade jag efter växternas hemligheter, tiden då man skulle plantera. Alltid planterade jag ollon, så att det växte två ekar där det förut växt en. Och nu är allt förbi. O, mina ekollon! Mina ekollon! Vem skall plantera dem nu?

Solmannen. Var vid godt mod. Även vi äro planterare. Ert land här är fruktbart. Ur mager jord kunna inte sådana träd resa sig mot himlen. Vi ska så många frön och inhösta väldiga skördar.

Rödsky. Jag planterade korta ollon i dalen. Jag planterade långa ollon i dalen. Jag skapade föda och liv.

Solmannen. Du planterade bra, min broder, men inte tillräckligt bra. Det är därför du dör. Din fruktbara dal ger bara föda åt en handfull människor. Vi ska odla din fruktbara dal och skaffa föda åt tio tusen människor.

Rödsky. Jag rådde alltid till fred och odling.

Solmannen. En dag ska alla människor råda till fred. Ingen skall ta livet av sin broder. Alla skola odla.

Rödsky. Men till den dagen skall du döda, liksom du har dödat oss i dag?

Solmannen. Ni dödade våra bröder först. Blodskuld måste betalas. Det är mannens lag här på jorden. Och dessutom, broder, vi följa västersolen och vägen framför oss är röd av krig. Vägen bakom oss är vit av fred. Alltid röja vi framför oss rum för liv. Alltid döda vi det som tjuter och krälar i vildmarken. Alltid röja vi landet och förstöra vi ogräset som spärrar livets väg för

de frön vi så. Vi äro många, och många äro våra bröder som komma efter på den fredsväg vi röja. Där du drar upp två ekar i stället för en, dra vi upp hundra. Och där vi locka fram hundra, låta våra bröder som komma efter hundra hundra växa upp.

Rödsky. Du är för visso solmannen. Vi känna dig sedan forntiden. Våra gamla män kände dig och sjöngo om dig:

Solens man var ljus och vithyllt,
Blå som himmelen hans ögon,
Gult hans hår som torra gräset,
Varma ögonen som solen,
Frukt och blommor i hans blickar.
Allting som han såg på växte,
Gräset svällde för hans ögon,
Där hans fötter trampat sköto
Hasselskogar upp, kastanjer,
Hallonbuskar, manzanita,
Tills hans väg var som en trädgård,
Böljande som floden böljar,
Och sprang ut i knopp och blomma.

Pioniärernas sång.

Solmän. Oss följa bröder; bröder utan tal,
Där vargen tjöt och slätten låg så kal
Nu skördar lockas fram av brodershand.
Där kriget larmat, råder stilla fred,
Och över krigarns grav den gyllne säd
Förvandlar steppen till ett yppigt land.

Solmannen. Vi plöjt New-Englands hårda mark och bredt
En solig skönhet över karga fält.

Men alltid färdades vi västerut,
Och sökte gyllne rikedomars land
Som väntade på solnedgångens väg.
Vi skogar vandlat om till feta fält
Vi tvingat floder mala oss vår säd,
Och rådjursstigen blev en allfarväg.
Av träd vår yxa fällt vi byggde bro
Och hägnader för våra kreatur.

Solmän. Oss följa bröder, bröder utan tal.
Där vargen tjöt och slätten låg så kal
Nu skördar lockas fram av brodershand.
Där kriget larmat, råder stilla fred,
Och över krigarns grav den gyllne säd
Förvandlar steppen till ett yppigt land.

Solmannen. Vi Mississippi lade bakom oss
Och höllo nödig rast vid floden Platte,
Tills slätten åter låg där sammetsgrön,
Då satte våra oxar vi i gång
Och styrde kosan västerut som förr.
Och barn och kvinnor strävade som vi
Och hjälpte till att röja mark och så
Och kämpade bredvid oss under strid
Då kulan susade och pilen ven
Och våra vagnar kedjats hop i ring.

Solmän. Oss följa bröder, bröder utan tal.
Där vargen tjöt och slätten låg så kal
Nu skördar lockas fram av brodershand.
Där kriget larmat, råder stilla fred,
Och över krigarns grav den gyllne säd
Förvandlar steppen till ett yppigt land.

Solmannen. I torra sanden floder sina ut,
Den höga tall för malört lämnar rum
Och i alkaliöknen gräset dör.
Men alltid styres kosan västerut,
Fast våra oxar dogo hungerns död
Och våra vagnar fastnade i snön.
Sist nådde vi Sierras höga topp
Och sågo ner på landet som vi sökt,
Ett soligt land, ett rikt och fruktbart land,

Solmännen. Oss följa bröder, bröder utan tal.
Där vargen tjöt och slätten låg så kal
Nu skördar lockas fram av brodershand.
Där kriget larmat, råder stilla fred,
Och över krigarns grav den gyllne säd
Förvandlar steppen till ett yppigt land.

(Sluttningen börjar mörkna.)

Rödsky (med svag röst.) Mörkret är över mig. Ni äro ollonodlare. Ni äro mina bröder. Mörkret är över mig och jag dör.

Solmännen (medan det blir alldeles mörkt.)

Solmännen. Oss följa bröder, bröder utan tal.
Där vargen tjöt och slätten låg så kal
Nu skördar lockas fram av brodershand.
Där kriget larmat, råder stilla fred,
Och över krigarns grav den gyllne säd
Förvandlar steppen till ett yppigt land.

EPILOG.

Rödsky. Glada tidender! Glada tidender
Till människornas barn!
Glada tidender! Glada tidender!
Nu är kriget dött!

(Det börjar ljusna över bergssluttningen, man ser Rödsky står långt uppe på en utskjutande klippa.)

Den nya dagen randas,
Broderskapets dag,
Då var och en är god
Mot alla människor
Och var och en sår liv.

Röster (från alla håll.)
Hell Rödsky,
.Ollonodlaren!
Livskaparen!
Hell! Hell!
Den nya dagen randas
Broderskapets dag,
Människans dag.

(En skara krigare synes uppe i berget.)

Krigare. Hell, Rödsky!
Mäktigare än alla krigare!
Krigets baneman!
Vi sörja icke.
Våra ögon voro blinda.
Vi visste ej att ett ollon i jorden
Var för mer än hundra krigare.
Vi sörja icke.
Vårt röda yrke vi drevo
Då världen var ung och vild.
Nu världen har blivit vis.
Ingen dödar sin broder.
Vårt värv är slut,
Och vi äro glada
I den nya dagens ljus.

(En skara pioniärer och havsforskare visar sig.)

Pioniärer och forskare.
Hell, Rödsky!
Den förste odlaren!
Ollonodlaren!
Vi sjöngo att kriget skulle dö,
Det vilda förflutnas orostiftare.
Vi sjöngo att våra bröder
Skulle komma efter oss,
Förvandla öknen till trädgård,
Så vänskap och icke hat,
Så säd i stället för lik,
Fostra män till mandom i solen.

(En skara lantmän synes, bärande frukt och sädes-kärvar.)

Lantmän. Hell, Rödsky!
Den förste odlaren!
Ollonodlaren!
Skörden är ej längre röd,
Den är gul som guldet.
Vi äro dina barn.
Vi odla för tillväxt,
Tillväxt av vete och korn,
Av blommor och frukt,
Av får och nötkreatur,
Av kärlek och älskare.
Rika äro våra skördar
och många de som älska.

Rödsky. Döden är vidrig stank,
Liv är skönhet och glädje.
Odlare äro alltid bröder.
Aldrig äro krigare bröder;
Deras vägar skiljas åt,
Deras händer lyftas mot varandra.
Odlarnas väg är den enda.
Alltid de så för liv,
För rikare liv,
För hjärnans och handens skönhet,
För röster av lekande barn,
Och skratt av flickor i skymningen
Och älskarens sång om kvällen.

Alla rösterna. Hell, Rödsky!
Den förste odlaren!
Ollonodlaren!
Livskaparen!
Hell! Hell!
Den nya dagen randas,
Broderskapets dag,
Människans dag!
